

СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Број 95

Год. LXI

Понеделник, 7 ноември 2005

Цена на овој број е 390 денари

www.slvesnik.com.mk

contact@slvesnik.com.mk

СОДРЖИНА

	Стр.		Стр.
1301. Закон за хартии од вредност.....	1	1307. Решение на Комисијата за хартии од вредност.....	91
1302. Закон за изменување и дополнување на Законот за административните такси.....	82	1308. Решение за ставање во примена на установен катастар на недвижности....	91
1303. Закон за изменување на Законот за водните заедници.....	88	1309. Одлука за именување на генерален секретар на Државната изборна комисија и негов заменик.....	92
1304. Закон за изменување на Законот за водостопанствата.....	89	1310. Решение на Уставниот суд на Република Македонија, У. бр. 120/2005 од 12 октомври 2005 година.....	92
1305. Декларација Земја по мерка на децата	90	Огласен дел.....	1-64
1306. Решение на Комисијата за хартии од вредност.....	91		

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА 1301.

Врз основа на член 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ

Се прогласува Законот за хартии од вредност,

што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 26 октомври 2005 година.

Бр. 07-3961/1
26 октомври 2005 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Бранко Црвенковски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
д-р **Љупчо Јордановски**, с.р.

ЗАКОН ЗА ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ

1. ОПШТИ ОДРЕДБИ

1. Предмет на уредување

Член 1

(1) Со овој закон се уредуваат начинот и условите на издавање и тргување со хартии од вредност; начинот и условите за регистрирање на хартиите од вредност, утврдување и порамнување на трговските трансакции и нетрговските преноси со хартии од вредност, како и ограничувањата на правата од сопственоста на хартиите од вредност; начинот и условите за функционирање на пазарот на хартии од вредност и на овластените учесници на пазарот; обврските за обелоденување од страна на акционерските друштва со посебни обврски за известување, членовите на органите на управување, директорите и одделни акционери; забранетите дејствија во врска со работењето со хартии од вредност; статусот и надлежностите на Комисијата; начинот и условите на работење на овластените учесници на пазарот при стечај и ликвидација и други прашања што се од значење за хартиите од вредност.

(2) За се она што не е уредено со овој закон ќе се применуваат одредбите на Законот за трговските друштва, Законот за стечај и Законот за општата управна постапка.

Дефиниции

Член 2

Одделните изрази употребени во овој закон го имаат следново значење:

1. “Акција” е сопственичка хартија од вредност, која претставува неделив и идеален дел од основната главнина на акционерското друштво или командитното друштво со акции. Акциите можат да бидат обични и приоритетни;

2. “Акционерско друштво со посебни обврски за извештување” е друштво кое извршило јавна понуда на хартии од вредност, или има основна главница од 1.000.000 евра во денарска противвредност и повеќе од 100 акционери, или е котирано на берза;

3. “Барање за одобрение” е писмен документ кој се поднесува до Комисијата за хартии од вредност од страна на издавачот, со кое се бара дозвола за јавна или приватна понуда на хартиите од вредност;

4. “Благајнички запис” е краткорочна хартија од вредност издадена од Народната банка на Република Македонија, која се продава по дисконтирана вредност, а на денот на пристигнување издавачот ја исплаќа номиналната вредност;

5. “Внатрешна информација” е секоја ценовно чувствителна информација која не е јавно објавена преку печатени или електронски медиуми;

6. “Дематеријализирана хартија од вредност” е хартија од вредност којашто се води како електронски запис;

7. “Деривативни финансиски инструменти” се инструментите чијашто цена директно или индиректно зависи од цената на хартиите од вредност, стоките, девизите, берзанските индекси или каматните стапки кои не се потврди за депозит;

8. “Договор за фјучерси” е стандардизиран договор за идна продажба на однапред определен датум на хартии од вредност, девизи, стоки, берзански индекси или каматни стапки, со кој едната страна се обврзува да изврши предавање на договорениот имот, а другата страна се обврзува да ја плати однапред договорената цена;

9. “Договор за опција” е стандардизиран договор за идно купување или продавање на хартијата од вредност, девизите, стоките, берзанските индекси или каматните стапки, според кој едната договорна страна има право, но не и обврска, да го купи или да го продаде предметот на опцијата, по однапред договорена цена, секој работен ден од истекот на договорениот рок, а другата страна се обврзува, на барање на првата страна, безусловно да го предаде или да го преземе и да го плати договорениот предмет на опцијата;

10. “Дозвола за работа со хартии од вредност” е дозвола за работење на брокер и дозвола за работење на инвестиционен советник;

11. “Државен запис” е краткорочна должничка хартија од вредност издадена од Република Македонија;

12. “Депозитна камата” е просечната каматна стапка која ја плаќаат деловните банки во Република Македонија на денарските депозити на физички лица орочени на период од една година;

13. “Долгорочна хартија од вредност” е хартија од вредност чиј рок на пристигнување е една календарска година или подолго од денот на нејзиното издавање;

14. “Изложеност на брокерска кука” е збир на побарувањата, вложувањата во хартии од вредност и капиталните влогови на брокерската кука;

15. “Институционален инвеститор” е банка, осигурително друштво, инвестиционен фонд или пензиски фонд;

16. “Јавна понуда” е јавен повик за запишување и купување на хартии од вредност објавен во средствата за јавно информирање;

17. “Комерцијален запис” е должничка краткорочна хартија од вредност издадена од акционерско друштво

или командитно друштво со акции, со која издавачот се обврзува дека на сопственикот ќе му ја исплати номиналната вредност и договорената камата на точно определен датум на достасување. Комерцијалниот запис може да има фиксна или варијабилна каматна стапка, или да биде без камата;

18. “Комисија” е Комисија за хартии од вредност, која претставува самостојно и независно регулаторно тело со јавни овластувања утврдени со овој закон, Законот за инвестициони фондови, Законот за преземање на акционерски друштва и на сите подзаконски акти донесени врз основа на овие закони;

19. “Квалификувано учество во однос на едно правно лице” е сопственост на мнозински пакет на акции со право на глас во правното лице или сопственост на акции со право на глас, кое ако се искористи е доволно за именување или разрешување членови на управниот или надзорниот одбор и одборот на директори;

20. “Краткорочна хартија од вредност” е хартија од вредност чиј рок на пристигнување е пократок од една календарска година од денот на издавањето;

21. “Котација” е ставање на одредена класа на хартии од вредност од страна на берза на посебна платформа за тргување врз основа на договор меѓу таа берза и издавачот на хартиите од вредност со кој се регулираат меѓусебните права и обврски;

22. “Нетрговски пренос” е пренос на сопственоста на хартиите од вредност кој настанува врз основа на подарок, наследство, судска одлука, компензација и реализација на договор за залог, согласно со закон;

23. “Обврзница” е долгорочна должничка хартија од вредност, со која издавачот се обврзува дека на сопственикот на обврзницата еднократно или во рати, ќе му го исплати на определениот ден, износот на номиналната вредност на обврзницата и каматата. Обврзницата може да биде обезбедена или необезбедена, да има фиксна или варијабилна камата, да биде без камата, може на сопственикот да му дава право на камата и/или исплата на однапред определени рати, може да се откупи од страна на која било страна под одредени услови и/или може на сопственикот да му даде право да ја претвори обврзницата во друг вид на хартија од вредност на издавачот;

24. “Овластен учесник на пазарот на хартии од вредност” е секое физичко или правно лице вклучено во работењето на пазарот на хартии од вредност, кое има добиено соодветна дозвола од Комисијата, вклучувајќи депозитари, берзи, банки, брокерски куќи, брокери и инвестициони советници;

25. “Проспект” е писмен документ во кој се содржани сите релевантни податоци кои му овозможуваат на купувачот на хартиите од вредност, опишани во документот, да направи проценка за правното, финансиското и деловното работење на издавачот, за инвестициониот ризик и за правата кои произлегуваат од понудените хартии од вредност;

26. “Примарен пазар” е првото продавање на хартиите од вредност од страна на издавачите, односно првото запишување и уплата на хартиите од вредност;

27. “Приватна понуда” е понуда за запишување и уплаќање на хартии од вредност, која е упатена на не повеќе од 20 лица поединечно именувани во актот за издавање на хартии од вредност или само на институционални инвеститори;

28. “Поврзани лица” се поврзани правни лица, поврзани физички лица и физичко лице поврзано со правно лице;

29. “Поврзани правни лица” се: правно лице кое поседува, директно или индиректно најмалку 20% од акциите со право на глас од другото правно лице; правно лице во кое најмалку 50% од членовите на управниот или надзорниот одбор и одборот на директори се членови на управниот одбор, надзорниот одбор или одборот на директори на другото правно лице; правно лице

кое согласно со одредбите на Законот за трговските друштва има значително учество, мнозинско учество или заемно учество во другото правно лице; две правни лица кои се контролирани од исто или исти правни или физички лица и правно лице кое по друг основ го контролира друго правно лице;

30. "Поврзани физички лица" се физички лица коишто се: во сродство преку брак или посвојување; деца и родители, браќа и сестри, полубраќа и полусестри, баби, дедовци и внуци; на друг начин се крвно поврзани до втор степен; живееле во заедница пет години непрекинато во однос на родител - старател и дете, макеа или очув и посинок и поќерка, снаа, зет и родители на брачните другари;

31. "Физичко лице поврзано со правно лице" е лице кое директно или индиректно поседува 20% од акциите со право на глас во правното лице или на друг начин има квалификувано учество во правното лице. Комисијата детално ги пропишува условите за дополнително одредување на поврзани лица;

32. "Порамнување" е процес на исполнување на обврските на овластените учесници на пазарот на хартии од вредност коишто произлегуваат од склучената трговска трансакција на секундарниот пазар, односно извршување на плаќањето од страна на купувачот и пренос на сопственоста на хартиите од вредност од страна на продавачот;

33. "Потврда за странска хартија од вредност" е доказ за сопственост на странска хартија од вредност, која на ниеден друг начин не е понудена, продадена или тргувана во Република Македонија, создадена со цел да се овозможи тргување со странската хартија од вредност во Република Македонија;

34. "Репо договор" претставува договор за промптна продажба/купување на хартии од вредност со обврска на продавачот/купувачот за повторен откуп/продажба на истите или слични хартии од вредност на некој иден датум по однапред утврдена цена;

35. "Саморегулирачка организација" е правно лице чиј членови и/или акционери се овластени учесници на пазарот на хартии од вредност и која донесува правила и процедури за примена на правилата за организација и регулативата од областа на хартиите од вредност во Република Македонија, преку испитување, одлучување и во случај на повреда и утврдување на дисциплински и други мерки;

36. "Сериски хартии од вредност" се хартиите од вредност издадени во исто време, од ист издавач и кои даваат исти права и обврски на сите сопственици;

37. "Секундарен пазар" е секое купување или продавање на претходно издадени хартии од вредност;

38. "Сертификат за депозит" е должничка хартија од вредност издадена од банка, врз основа на средствата депонирани кај издавачот со кој се евидентира депозитот на посебна сметка кај издавачот и која го обврзува издавачот да му го исплати на сопственикот депозитот и камата во одреден временски период. Сертификатот за депозит е неограничено пренослив и се издава како сериска хартија од вредност. Сертификатот за депозит може да биде долгорочна или краткорочна хартија од вредност, со фиксна или варијабилна камата, без камата и може да има определен датум на пристигнување кој може да биде продолжен со соодветно барање на сопственикот;

39. "Сопствени акции" се акциите претходно издадени и продадени од страна на акционерско друштво или командитно друштво со акции кои подоцна друштвото ги стекнува по различни основи;

40. "Трговски трансакции" се промени на сопственоста на хартиите од вредност на секундарниот пазар како резултат на нивно купување или продавање;

41. "Утврдување" е повеќетапна процес којшто се состои од идентификација на овластените учесници на пазарот на хартии од вредност коишто склучиле тргов-

ска трансакција на секундарниот пазар, идентификација на хартијата од вредност со која е тргувано, количината на хартии од вредност со која се тргувало и цената по која е склучена трансакцијата; потврдување на елементите на трговската трансакција од страна на овластените учесници на пазарот на хартии од вредност кои ја склучиле истата и пресметка на меѓусебните обврски на овластените учесници на пазарот на хартии од вредност коишто склучиле трговска трансакција на секундарниот пазар;

42. "Финансиски извештај" е извештајот кој во себе ги вклучува билансот на состојба, билансот на успех, извештајот за промени на главнината и извештајот за паричните текови;

43. "Хартии од вредност" се следниве инструменти:
а) акции во трговските друштва,
б) обврзници,
в) инструменти на пазарот на пари,
г) акции и удели во инвестиционите фондови кои работат според Законот за инвестициони фондови,
д) деривативни финансиски инструменти,
е) потврда за странска хартија од вредност и
ж) други финансиски инструменти кои според Комисијата се сметаат за хартии од вредност и

44. "Ценовно чувствителни информации" се информации од специфична природа кои се директно или индиректно поврзани со издавачот на хартиите од вредност и кои, доколку се обелоденат, би можеле да влијаат на цената на хартиите од вредност на издавачот или да влијаат на одлуката на инвеститорите да купуваат, продаваат или да ги чуваат хартиите од вредност.

II. ИЗДАВАЊЕ, ПОНУДА И ПРОДАЖБА НА ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ

1. Издавање на хартии од вредност

Издавачи на хартии од вредност

Член 3

Хартии од вредност можат да издаваат: Министерството за финансии во името на Република Македонија, Народната банка на Република Македонија, општините и градот Скопје, акционерските друштва и командитните друштва со акции и други домашни и странски правни лица (во натамошниот текст: издавач), во согласност со овој или друг закон.

Дематеријализирани хартии од вредност

Член 4

Хартиите од вредност се издаваат во дематеријализирана форма.

Обврски за издавачите

Член 5

Издавачот на хартии од вредност е должен да ги извршува обврските кои произлегуваат од хартиите од вредност утврдени со овој или друг закон.

Номинална вредност и валута во која се издаваат хартиите од вредност

Член 6

(1) Хартијата од вредност има номинална вредност.
(2) Номиналната вредност на хартиите од вредност може да биде изразена во денари или во странска валута.

(3) Трговските трансакции со хартии од вредност на територијата на Република Македонија се вршат во денари.

(4) Издавањето на хартии од вредност без номинална вредност е забрането.

(5) Хартитата од вредност издадена без номинална вредност е ништовна.

Акт за издавање на хартии од вредност

Член 7

(1) При секое издавање на хартии од вредност, издавачот е должен да донесе акт за издавање кој во зависност од видот на хартиите од вредност ги содржи следниве податоци:

- назив на издавачот;
 - видот на хартиите од вредност;
 - целта поради која се издаваат хартиите од вредност;
 - родови и класи на акции;
 - назив на гарантот;
 - серија на хартиите од вредност;
 - вкупна вредност на емисијата;
 - номинална вредност;
 - право на глас;
 - начин на исплата на дивиденда;
 - висина на каматна стапка, начин на пресметување и исплата на истата;
 - висина на основната главнина на издавачот и процентот на учество на емисијата на обврзници во трајниот сопствен капитал;
 - можности за замена со други хартии од вредност;
 - извори на средства од каде што ќе бидат исплатени хартиите од вредност;
 - начин и време на запишување на хартии од вредност;
 - количина и апоенска структура на хартии од вредност;
 - начин и краен рок на уплата на запишаните хартии од вредност;
 - право на првенствено купување и редоследот на остварување на првенството кога акциите се издаваат во повеќе серии;
 - начин на кој се објавува издавањето на хартиите од вредност;
 - постапка за распределба на хартиите од вредност;
 - права кои произлегуваат од приоритетните акции;
 - идентитет на познат купувач при приватна понуда на хартии од вредност и
 - продажна цена на хартиите од вредност.
- (2) Комисијата ги пропишува формата и содржината на актот за издавање на хартии од вредност по видови хартии од вредност.

Вредност на емисијата на хартии од вредност

Член 8

(1) Кога издавач е акционерско друштво или командитно друштво со акции, друштвото може да издава нови акции во неограничен износ во согласност со статутот на друштвото.

(2) Вкупната номинална вредност на една емисија на обврзници или комерцијални записи која не е гарантирана од банка или од Република Македонија, не смее да изнесува повеќе од вредноста на основната главнина на издавачот.

(3) Во случај кога емисијата на обврзници или на комерцијални записи е гарантирана од банка или од Република Македонија, најголемата вредност на емисијата не смее да го надминува износот на основната главнина и износот на издадената гаранција.

Одобрение за издавање на хартии од вредност

Член 9

(1) Издавањето на хартии од вредност на примарниот пазар, вклучувајќи ги и сопствените акции, се врши по претходно добиено одобрение од Комисијата, освен во случаите од членот 29 на овој закон.

(2) Издавањето на хартии од вредност на примарниот пазар вклучувајќи ги и сопствените акции, може да се врши по пат на јавна понуда и по пат на приватна понуда.

Договори за опции и фјучерси и други деривативни финансиски инструменти

Член 10

Начинот и постапката на издавањето, понудата и продажбата на договорите за опции и фјучерси и на други деривативни финансиски инструменти на примарниот пазар, тргувањето со овие деривативни финансиски инструменти на секундарниот пазар и порамувањето и утврдувањето на овие трговски трансакции, поблиску ги пропишува Комисијата.

Потврда за странска хартија од вредност

Член 11

(1) Потврда за странска хартија од вредност која се издава, понудува и продава во Република Македонија претставува доказ за сопственост на една или повеќе обични акции, приоритетни акции или должнички хартии од вредност издадени од странски издавач котирали на берза или тргувани на друг регулиран пазар во земјите на ОЕЦД, или должнички хартии од вредност издадени или гарантирани од владите на земји членки на ОЕЦД или централната банка на некоја од тие земји.

(2) Во актот за издавање на потврдата за странска хартија од вредност се предвидува дека приносот остварен од хартиите од вредност од ставот (1) на овој член, во форма на камата, дивиденда или која било друга форма се распределува на имателот на потврдата на странската хартија од вредност и не може да се реинвестира во хартијата од вредност врз основа на која е издадена потврдата за странската хартија од вредност.

(3) Во актот за издавање на потврдата за странска хартија од вредност се предвидува дека приносот остварен при пристигнување на должничките хартии од вредност од ставот (2) на овој член или други хартии од вредност кои имаат рок на достасување, се распределува на имателот на потврдата за странска хартија од вредност и не може да се реинвестира во хартијата од вредност врз основа на која е издадена потврдата за странска хартија од вредност.

(4) Потврдата за странска хартија од вредност задолжително во своето име ги содржи зборовите потврда за странска хартија од вредност.

(5) Одредбите од овој закон кои се однесуваат на издавањето, купувањето, продажбата, нетрговскиот пренос, обврските за известување на издавачот и надлежностите на Комисијата во однос на другите хартии од вредност предвидени со овој закон подеднакво се однесуваат и на потврдите за странски хартии од вредност.

2. Јавна понуда

Барање одобрение за издавање на хартии од вредност по пат на јавна понуда

Член 12

Издавањето, понудата и продажбата на хартии од вредност по пат на јавна понуда се врши по претходно добиено одобрение од Комисијата на барањето за издавање на хартии од вредност по пат на јавна понуда од издавачот.

Содржина на барањето за одобрение за издавање на хартии од вредност по пат на јавна понуда

Член 13

(1) Издавачот поднесува барање за одобрение за издавање на хартии од вредност по пат на јавна понуда до Комисијата.

(2) Барањето за одобрение содржи:

- основни податоци за издавачот;
- основни податоци за членовите на надзорниот и на управниот одбор или на одборот на директори на издавачот;
- основни податоци за хартијата од вредност што се издава и
- податоци за деловното работење на издавачот и за намената на средствата од емисијата на хартии од вредност.

(3) Комисијата поблиску ја пропишува содржината на барањето за одобрение за издавање на хартии од вредност по пат на јавна понуда по видови издавачи и по видови хартии од вредност.

Документација која се поднесува заедно со барањето за одобрение

Член 14

(1) При поднесувањето на барањето за одобрение издавачот ги доставува следниве документи:

- а) статут на друштвото;
- б) трговска регистрација;
- в) финансиски извештаи за претходните три години во согласност со меѓународните стандарди за финансиско известување;
- г) извештај од овластен ревизор за последните три години во согласност со меѓународните ревизорски стандарди;
- д) акт за издавање на хартиите од вредност;
- ѓ) изјава од раководно лице назначено од издавачот како одговорно лице за содржината на Проспектот и дека:

- емисијата е во согласност со овој закон и со актот за издавање,
- податоците наведени во барањето за одобрение се вистинити и точни и
- податоците содржани во Проспектот се вистинити и точни и дека во Проспектот не е пропуштена ни една ценовно чувствителна информација, освен ценовно чувствителните информации чие необјавување е одобрено од Комисијата;

- е) Проспект на издавачот и покана за запишување и уплата на хартиите од вредност и други информации значајни за купувачите и
- ж) други документи кои ќе ги утврди Комисијата.

(2) Во случаи кога барањето за одобрение се однесува на акции од втора или од наредна емисија, издавачот е должен да ги поднесе следниве податоци:

- а) износот на претходните одобрени и реализирани емисии;

- б) видот и количината на претходно издадените хартии од вредност, со опис на правата кои произлегуваат од нив и нивната номинална вредност и

- в) други податоци за издадените хартии од вредност кои поблиску ги пропишува Комисијата.

(3) Трошоците за разгледување и одобрување на барањето за издавање одобрение паѓаат на товар на издавачот согласно со Тарифникот на Комисијата од членот 227 став (2) на овој закон.

(4) Комисијата ја пропишува формата и содржината на Проспектот и поканата за запишување на хартиите од вредност.

Необјавување на ценовно чувствителни информации

Член 15

(1) Правното лице кое има поднесено барање за одобрение за издавање на хартии од вредност, по исклучок може да побара од Комисијата да не објави во својот Проспект одредени информации во согласност со одредбите од оваа глава, ако јавното објавување на тие информации значително ќе ги загрози деловните тајни на правното лице или би било спротивно на инте-

ресот на купувачите и на постојните акционери и ако правното лице гарантира дека овие податоци нема да бидат обелоденети пред јавноста.

(2) Одобрувањето на Комисијата за необјавување на ценовно чувствителните информации од ставот (1) на овој член, задолжително се објавува во Проспектот.

(3) Комисијата ги пропишува содржината, начинот и роковите за поднесување на барањето од ставот (1) на овој член.

Одлучување по барањето за одобрение

Член 16

(1) Комисијата врз основа на целокупната документација донесува решение за одобрување или одбивање на барањето за издавање на хартии од вредност по пат на јавна понуда во рок од 60 календарски дена сметано од денот на поднесувањето на комплетната документација.

(2) Врз основа на информациите и документацијата поднесени согласно со членовите 13 и 14 од овој закон, Комисијата одлучува за одобрување или одбивање на барањето.

(3) Комисијата донесува решение за одбивање на барањето за издавање на хартии од вредност ако открие дека Проспектот:

- а) не е во согласност со овој закон или со правилниците донесени врз основа на овој закон;

- б) содржи ветување, изјава, процена или предвидување кое е лажно или неточно и

- в) содржи податоци кои даваат погрешна претстава или се пропуштени важни податоци.

(4) Ако Комисијата издаде одобрение за издавање на хартии од вредност, тогаш Проспектот поднесен согласно со членот 14 став (1) точка е) од овој закон, ќе се смета за одобрен.

Започнување на постапка за запишување и уплата на хартии од вредност

Член 17

(1) Издавачот е должен да ја започне постапката на запишување и уплата на понудените хартии од вредност во рок од 30 календарски дена од денот на приемот на одобрението од Комисијата согласно со членот 16 од овој закон.

(2) Ако Комисијата, откако одобрила емисија на хартии од вредност, добие информација која доколку била добиена навремено, би била причина за одбивање на барањето или ако околностите се промениле до таа мера што Комисијата веќе нема да го даде своето одобрение и/или издавачот или кое било поврзано лице издаде реклама спротивно на членот 20 од овој закон, Комисијата може да донесе решение за поништување на решението за одобрување на емисија, а издавачот е должен без одлагање да ја запре натамошната продажба на хартиите од вредност.

(3) Ако Комисијата го поништи решението согласно со ставот (2) од овој член, сите запишувања на хартиите од вредност се откажуваат и сите уплати кои издавачот ги примил за таквите хартии од вредност се враќаат на купувачот заедно со депозитна камата.

Објавување на поканата за запишување, уплата и Проспект

Член 18

(1) Издавачот е должен поканата за запишување и уплата на хартии од вредност да ја објави на македонски јазик и неговото кирилско писмо во еден од дневните весници што излегуваат на територијата на Република Македонија, 14 календарски дена пред почетокот на запишувањето на хартиите од вредност.

(2) Поканата од ставот (1) на овој член може истовремено да се објави и во дневен весник што излегува на територијата на Република Македонија на еден од јазиците на заедниците во Република Македонија.

(3) Издавачот е должен Проспектот и поканата за запишување и уплата на хартиите од вредност да ги објави на веб страницата на берза, 14 календарски дена пред почетокот на запишувањето на хартиите од вредност.

(4) Проспектот се става на располагање на сите заинтересирани лица во просториите на издавачот и на сите места каде што се врши запишување и уплата на хартиите од вредност.

(5) Конечната содржина на Проспектот што е предмет на објавување не смее да се разликува од Проспектот што Комисијата го одобрила при донесувањето на решението за одобрение за издавање на хартии од вредност.

Измена на условите во текот на јавната понуда

Член 19

(1) Во текот на јавната понуда издавачот не смее да ги менува статутот и другите акти кои се однесуваат на правата на сопствениците на хартии од вредност опишани во Проспектот.

(2) Доколку во текот на јавната понуда какви било ценовно чувствителни информации станале неточни или невистинити, или доколку се појават нови информации кои би влијаеле на инвеститорите при донесување на одлука за купување, издавачот е должен веднаш да ја прекине јавната понуда на хартии од вредност; да ги извести Комисијата и јавноста; да побара од Комисијата одобрение за соодветни измени на Проспектот и измените да ги објави во јавноста во рок од три работни дена од денот кога е добиено одобрението од Комисијата. Издавачот е должен да им го достави изменетиот Проспект на сите лица кои претходно имале запишано хартии од вредност за време на јавната понуда заедно со известувањето за лицата кои запишале хартии од вредност за нивното право на откажување согласно со ставот (3) на овој член.

(3) Секое лице кое запишало или уплатило хартии од вредност врз основа на оригиналниот Проспект, може во рок од 15 календарски дена од денот на приемот на изменетиот Проспект да го откаже запишувањето на хартиите од вредност и да му биде вратен паричниот износ што го имал платено за хартиите од вредност заедно со депозитна камата.

Рекламирање на јавната понуда

Член 20

(1) Издавачот може да ја рекламира јавната понуда на хартиите од вредност.

(2) Рекламите поврзани со јавната понуда на хартиите од вредност треба да содржат информација за денот на првото објавување на Проспектот и местото каде што може да се обезбеди примерок од истиот.

(3) Рекламите треба да имаат промотивен карактер. Информациите во рекламата треба да бидат целосни, да не насочуваат по погрешна насока и да бидат во согласност со Проспектот.

Постапка за запишување

Член 21

(1) Запишувањето на јавно понудените хартии од вредност се врши во просториите на издавачот, или во просториите на овластен учесник на пазарот кој за тоа има договор со издавачот.

(2) Овластените учесници на пазарот се должни да обезбедат запишувањето на хартиите од вредност да се врши во согласност со овој закон, со актот на издавање на хартии од вредност и со Проспектот.

(3) За време на запишувањето, сите уплати од купувачите за понудените хартии од вредност се чуваат на посебна сметка во банка, која не може да биде користена од страна на издавачот сè додека јавната понуда не биде успешно завршена согласно со членот 23 од овој закон.

(4) Средствата кои еден инвеститор ги уплаќа за време на запишувањето на хартиите од вредност не се сметаат за дел од стечајната маса во случај на стечај на издавачот пред успешното завршување на понудата согласно со членот 23 од овој закон.

(5) Во случај кога издавачот ќе стане несолвентен или над него ќе биде отворена стечајна постапка, јавната понуда автоматски се запира и уплатите на купувачите се враќаат согласно со членот 23 став (2) од овој закон.

(6) Комисијата ги пропишува начинот и постапката за запишување на хартиите од вредност.

Рок за реализација на јавната понуда

Член 22

Рокот за реализација на јавната понуда не може да биде подолг од 12 месеца од денот на започнувањето на запишувањето и уплатата на хартиите од вредност.

Завршување на јавната понуда

Член 23

(1) Јавната понуда на хартии од вредност се смета за успешно завршена ако во рокот предвиден во членот 22 од овој закон најмалку 60% од хартиите од вредност понудени во Проспектот се запишани и уплатени, освен ако издавачот во Проспектот не предвидел повисок процент на запишување и уплата на хартии од вредност за емисијата да се смета за успешна.

(2) Ако јавната понуда не се реализира согласно со ставот (1) од овој член, истата се смета за неуспешна, а сите запишувања на хартиите од вредност се поништуваат и сите примени уплати за хартиите од вредност се враќаат на инвеститорите заедно со депозитна камата.

(3) Доколку во рокот утврден во членот 22 од овој закон се запишани и уплатени повеќе од 60% од понудените хартии од вредност или повеќе од процентот предвиден од издавачот во Проспектот, издавачот може да ја затвори јавната понуда. Издавачот е должен да ја извести Комисијата и јавноста за затворањето на јавната понуда најмалку 15 работни дена пред денот кој издавачот го определува како ден за завршување на јавната понуда.

(4) По завршувањето на јавната понуда согласно со ставовите (1) и (3) од овој член, сите хартии од вредност кои не се уплатени не може да бидат предмет на продажба.

(5) После успешното завршување на јавната понуда на хартии од вредност, издавачот ги регистрира хартиите од вредност кај овластен депозитар.

(6) За време на јавната понуда, не може да се врши секундарно тргување со хартиите од вредност што се предмет на понудата сè додека хартиите од вредност не бидат регистрирани во овластениот депозитар за хартии од вредност.

(7) Комисијата поблиску ја пропишува содржината на известувањето од ставот (3) на овој член.

Известување за исходот на јавната понуда

Член 24

(1) Издавачот е должен најдоцна во рок од 15 календарски дена од денот на завршувањето на понудата да ја извести Комисијата за бројот на запишаните и уплатени хартии од вредност, односно за процентот на реализација на емисијата.

(2) Комисијата поблиску ја пропишува содржината на известувањето за запишаните и уплатените хартии од вредност, односно за процентот на реализација на емисијата.

(3) Издавачот е должен најдоцна во рок од 15 календарски дена од денот на завршувањето на понудата да ги објави податоците од ставот (1) на овој член во еден дневен весник кој излегува на целата територија на Република Македонија на македонски јазик и неговото кирилско писмо. Објавувањето на податоците може да биде и во дневни весници на еден од јазиците на заедниците во Република Македонија.

(4) Доколку издавачот треба да обезбеди согласност од друг субјект за регистрација на продадените хартии од вредност, известувањето од ставот (1) на овој член до Комисијата се доставува по добивањето на таквата согласност.

Понуда за продажба на сопствени акции

Член 25

(1) Акционерското друштво и командитното друштво со акции што имаат намера да ги понудат за продажба сопствените акции се должни претходно да ја известат Комисијата и да ја достават одлуката за отуѓување на сопствените акции.

(2) Секоја понуда за продажба на сопствените хартии ќе се смета за јавна понуда, освен ако понудата не претставува исклучок од давање на одобрение согласно со членот 26 или приватна понуда согласно со членот 27 од овој закон.

3. Исклучоци од давање на одобрение за издавање на хартии од вредност

Понуда чиј износ е помалку од 25.000 евра во денарска противвредност

Член 26

(1) Одобрение од Комисијата за издавање на хартии од вредност не е потребно за издавање на хартии од вредност по пат на јавна понуда, чијшто вкупен износ не изнесува повеќе од 25.000 евра во денарска противвредност.

(2) Издавачот на хартии од вредност од ставот (1) на овој член е должен да ја известат Комисијата за таквата понуда, да го достави до Комисијата актот за издавање на хартиите од вредност и да објави соопштение за известување на јавноста за ваквата понуда.

(3) Издавачот на хартии од вредност може да издава хартии од вредност без одобрение од Комисијата согласно со ставот (1) од овој член најмногу еднаш во две календарски години.

(4) Комисијата ја пропишува содржината на соопштението од ставот (2) на овој член.

4. Приватна понуда

Постапка за реализација на приватната понуда

Член 27

(1) Во случај на приватна понуда, издавачот на хартиите од вредност до Комисијата доставува барање за одобрување на издавање на хартии од вредност по пат на приватна понуда, акт за издавање на хартии од вредност и предлог на соопштение до јавноста за реализација на приватна понуда.

(2) Комисијата во рок од 30 календарски дена донесува решение со кое го одобрува или одбива барањето за приватна понуда, сметано од денот на поднесувањето на комплетната документација од ставот (1) на овој член.

(3) Врз основа на податоците и документите од ставот (1) на овој член, Комисијата донесува решение за одобрување или одбивање на барањето за одобрување на приватна понуда.

(4) Хартиите од вредност кои се предмет на приватна понуда се уплатуваат во рок од 15 календарски дена од конечноста на решението од ставот (2) на овој член.

(5) Издавачот е должен најдоцна во рок од пет работни дена од завршувањето на приватна понуда да ја известат Комисијата и јавноста за количината на запишаните и уплатените хартии од вредност, односно за процентот на реализација на емисијата.

(6) Постапката за реализација на приватна понуда согласно со овој закон се применува и кога се врши зголемување на основната главнина од средствата на друштвото во форма на нови акции, без разлика колкав е бројот на акционери кои стекнуваат нови акции.

(7) Издавачот може да изврши приватна понуда на хартии од вредност согласно со одредбите од овој закон најмногу еднаш во текот на една календарска година.

(8) Трошоците за разгледување и одобрување на барањето за издавање одобрение паѓаат на товар на издавачот согласно со Тарифникот од членот 227 став (2) на овој закон.

(9) Комисијата ги пропишува формата и содржината на барањето за одобрување на приватната понуда, на соопштението од ставот (1) и на известувањето од ставот (5) на овој член.

Промени на купувачите во приватна понуда

Член 28

(1) Доколку идентитетот на некој од купувачите се промени за времетраење на приватната понуда, издавачот е должен од Комисијата да добие дозвола за настанатата промена.

(2) Доколку идентитетот на некој од купувачите се промени, издавачот доставува коригиран акт за издавање со точни информации за идентитетот на купувачите.

(3) Комисијата ја прогласува за ништовна секоја приватна понуда која завршила со продажба на хартии од вредност на купувач кој не бил именуван во актот за издавање.

5. Исклучоци за кои не е потребно одобрение од Комисијата

Член 29

Обврските утврдени во оваа глава не се применуваат во следниве случаи:

а) при издавање или гарантирање на хартии од вредност од страна на Република Македонија;

б) при издавање на хартии од вредност од страна на Народната банка на Република Македонија;

в) при издавање на хартии од вредност во постапка на трансформација на едно правно лице во акционерско друштво или во командитно друштво со акции, кога износот на основната главнина на правното лице останува непроменет и кога сите сопственици добиваат пропорционален износ од новоиздадените хартии од вредност;

г) при симултано основање на акционерско друштво или командитно друштво со акции;

д) при издавање на сертификати за депозит кои не се издадени како сериски хартии од вредност од страна на овластена банка и

ѓ) при поделба на акции во одреден сооднос при што основната главнина останува непроменета.

III. ДЕПОЗИТАР НА ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ, РЕГИСТРАЦИЈА НА ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ, ВРШЕЊЕ НА НЕТРГОВСКИ ПРЕНОСИ И ПОРАМНУВАЊЕ НА ТРГОВСКИТЕ ТРАНСАКЦИИ

1. Депозитар на хартии од вредност

Регистрирање на хартии од вредност, порамнување на трговски трансакции и нетрговски преноси

Член 30

(1) За регистрирање на хартиите од вредност, порамнување на трговските трансакции и вршење на не-

трговски преноси со хартии од вредност се основа депозитар за хартии од вредност (во натамошниот текст: депозитар).

(2) Депозитарот функционира како саморегулирачка организација.

Права на сопственост од хартиите од вредност

Член 31

(1) Правата на сопственост од хартиите од вредност настануваат со запишувањето на хартијата од вредност на сметка на сопственикот во депозитарот и се пренесуваат со запишување на хартијата од вредност на сметката на новиот сопственик во депозитарот.

(2) Правата од хартијата од вредност се стекнуваат, ограничуваат или пренесуваат единствено со соодветното запишување на сметките на хартии од вредност во депозитарот, освен ако со закон поинаку не е утврдено.

(3) Сите податоци запишани во депозитарот кои се однесуваат на сопственоста на хартиите од вредност имаат статус на претпоставена точност и вистинитост.

(4) Изводот од состојбата на сметката на хартии од вредност што му се доставува на сопственикот на хартиите од вредност согласно со членот 67 став (2) или (3) од овој закон се смета за доказ за правото на сопственост на хартиите од вредност на датумот и во времето кога е издаден изводот.

Функции на депозитарот

Член 32

(1) Функции на депозитарот се:

а) регистрирање на издавањето и преносот на хартиите од вредност во Република Македонија како електронски запис (водење регистар на хартии од вредност);

б) давање меѓународен број за идентификација на хартиите од вредност (ИСИН) за сите емисии на хартии од вредност;

в) запишување на сопствениците на хартии од вредност;

г) порамнување на трговските трансакции според принципот испорака наспроти плаќање;

д) вршење на нетрговските преноси;

е) овозможување услови за позајмување на хартии од вредност;

ж) следење на финансиската состојба на неговите членки, со цел управување со ризикот поврзан со можно непорамнување на трговските трансакции и

з) вршење дополнителни услуги за издавачите на хартии од вредност.

(2) Депозитарот во име на издавачите на хартии од вредност, може да ги врши следниве дополнителни услуги:

а) доставување на ажуриран список на сите постојни сопственици на хартии од вредност издадени од тој издавач и

б) вршење на други услуги во врска со издадените хартии од вредност како што се пресметка и исплата на дивиденда и/или камата, известување за собранија на акционерите и слично.

Дозвола за основање депозитар

Член 33

(1) Функции на депозитар на хартии од вредност согласно со членот 32 став (1) од овој закон не може да врши правно лице кое не добило дозвола за основање на депозитар од Комисијата согласно со членот 43 од овој закон.

(2) Ниедно правно лице не може да се регистрира во трговскиот регистар под името "депозитар на хартии од вредност" и при неговото работење не може да го користи називот "депозитар на хартии од вредност" ако не добило дозвола за основање на депозитар.

Основање на депозитар

Член 34

(1) Депозитар се основа како акционерско друштво со седиште во Република Македонија согласно со Законот за трговските друштва и овој закон.

(2) Депозитар може да основаат брокерски куќи, банки, осигурителни друштва или друштва за управување со фондови.

(3) Депозитар мора во секое време да поседува и одржува основна главнина во износ од најмалку 500.000 евра во денарска противвредност пресметана по средниот курс на Народната банка на Република Македонија, започнувајќи од датумот на добивање на дозволата за основање на депозитар.

(4) Комисијата поблиску ја пропишува структурата и начинот на пресметка на основната главнина на депозитарот.

Сопственост на акции во депозитар

Член 35

(1) Акционери во депозитарот можат да бидат единствено брокерски куќи, банки, осигурителни друштва или друштва за управување со фондови.

(2) Акционерот со сите негови поврзани лица не може да поседува повеќе од 15% од акциите со право на управување во депозитарот.

(3) Доколку некој од акционерите на депозитарот заедно со поврзаните лица се стекне со повеќе од 15% од акциите со право на глас на депозитарот е должен во рок од една година да го отуѓи износот на акции што ги поседува над дозволеният процент. За време на поседување на износот на акции над дозволеният процент, акциите се без право на глас.

(4) При одржување на акционерско собрание, процентот на акции со право на глас кои произлегуваат од сите издадени акции на депозитарот се намалува сразмерно со количината на акции стекнати над дозволеният процент од ставот (2) на овој член, така што при остварувањето на правото на глас акционерот од ставот (2) на овој член се смета дека поседува 15 % од акциите со право на глас.

(5) Влогот во акционерскиот капитал на депозитарот може да им се врати на акционерите во депозитарот на пропорционална основа само во случај на траен престанок на работата на депозитарот, по претходно намирување на сите обврски на депозитарот.

(6) Сопствениците на акции на депозитарот можат да ги продаваат своите акции само на лицата од ставот (1) на овој член.

Органи на управување на депозитар

Член 36

(1) Член на одбор на директори или надзорен и управен одбор на депозитар, може да биде лице со искуство од најмалку три години во областа на финансиите и деловното право и не смее да биде лице кое е:

а) осудено со казна затвор во периодот од правосилноста на пресудата до денот на издржувањето на казната и пет години од денот кога ја издржал казната, во случај на осуденост со правосилна судска пресуда со казна затвор до три години;

б) осудено со казна затвор во периодот од правосилноста на пресудата до денот на издржувањето на казната и десет години од денот кога ја издржал казната, во случај на осуденост со правосилна пресуда со казна затвор над три години и

в) на кое му е изречена мерка на безбедност забрана за вршење на професија, дејност или должност додека трае мерката.

Во случај на бришење на осудата од точките а) и б) на овој став, соодветно се применуваат одредбите од Кривичниот законик.

(2) Во случај на депозитар со двостепен систем на управување, најмалку една третина од членовите на управниот одбор и надзорниот одбор се лица кои не се вработени во депозитарот или поврзани со кој било акционер, членка на депозитарот или друго правно лице кое е овластен учесник на пазарот на хартии од вредност.

(3) Во случај на депозитар со едностепен систем на управување, најмалку една третина од членовите на одборот на директори се лица кои не се вработени во депозитарот или поврзани со кој било акционер, членка на депозитарот или друго правно лице кое е овластен учесник на пазарот на хартии од вредност.

Статут на депозитар

Член 37

Со статутот на депозитарот, покрај прашањата утврдени во Законот за трговските друштва, се уредуваат и:

- а) условите за стекнување членство во депозитарот и правата и обврските на членките на депозитарот;
- б) условите, критериумите и документацијата за прием на одделни членки во депозитарот и нивните права и обврски;
- в) причините заради кои на одделни членки во депозитарот им се забранува да учествуваат во работењето на депозитарот;
- г) основните принципи на работење на депозитарот;
- д) начинот на вршење на надзорот што го спроведува самиот депозитар врз своето работење и врз своите членки;
- е) начинот на решавање на спорите меѓу членките на депозитарот, клиентите и членките;
- ж) начинот на спречување на злоупотреби на информациите кои не се достапни за сите членки на депозитарот;
- з) начинот на спречување на злоупотреби и непорамнување на трговските преноси;
- и) начинот на организирање на информативен систем;
- п) други прашања значајни за работата на депозитарот.

Членки на депозитар

Член 38

(1) Само овластените учесници на пазарот на хартии од вредност кои се регистрирани во трговскиот регистар можат да бидат членки на депозитарот.

(2) Членка на депозитарот не мора да биде и акционер на депозитарот.

(3) Депозитарот донесува правила за членство со кои поблиску се утврдуваат правата и обврските за членство, обврските и правата на членките на депозитарот согласно со овој закон и статутот на депозитарот.

(4) Депозитарот е должен на секое правно лице да му дозволи да стане членка на депозитарот доколку ги исполнува условите утврдени во неговите правила за членство.

(5) Со правилата за членство во депозитар се пропишува дека членот на депозитар мора:

- а) да има дозвола за работа со хартии од вредност од Комисијата;
- б) да биде соодветно организационо и технички опремен;
- в) да ги исполнува другите услови пропишани од Комисијата и депозитарот и
- г) да доставува до депозитарот копии од финансиските извештаи кои согласно со овој закон ги доставува до Комисијата.

(6) Според правилата на депозитар за членство, правното лице кое сака да стане членка во депозитарот ја поднесува следнава документација:

а) писмено барање во форма и содржина пропишана од депозитарот;

б) примерок од статутот;

в) примерок од дозволата за работа со хартии од вредност и

г) дополнителни информации коишто може да ги бара депозитарот согласно со правилата за членство.

(7) Овластените учесници на пазарот на хартии од вредност чие барање за членство е одбиено можат да поднесат жалба до Комисијата во рок од 15 календарски дена од приемот на одлуката.

(8) Сите членки на депозитарот се должни да ги почитуваат актите на депозитарот.

Правила за работа на депозитар

Член 39

(1) Депозитарот донесува правила за работа со кои поблиску се утврдуваат:

- а) начинот на водење на регистарот на хартии од вредност;
- б) начинот и постапките за порамнување на трговските трансакции;
- в) начинот и постапката за вршење на нетрговските преноси;
- г) начинот на водење на сметките на сопствениците на хартии од вредност и
- д) начинот за заштита од грешки при работењето на депозитарот.

(2) Депозитарот воспоставува систем или механизам за обезбедување на непречено порамнување на трговските трансакции што поблиску ги пропишува депозитарот.

Тарифник на депозитар

Член 40

За извршените услуги сите корисници на услугите плаќаат надоместок по тарифа која ја донесува депозитарот.

Саморегулирачка организација

Член 41

(1) Депозитарот како саморегулирачка организација донесува правила за однесување и дисциплина со кои поблиску се уредува спроведувањето на сите акти на депозитарот, овој закон, прописите донесени врз основа на овој закон или друг закон во надлежност на Комисијата.

(2) Правилата за однесување и дисциплина на депозитарот му даваат овластување на директорот на депозитарот да презема мерки и/или привремено или постојано да го укине правото на член на депозитар да учествува во работењето на депозитарот ако тој не ги почитува правилата на депозитарот или не ги исполнува обврските кои произлегуваат од извршените трансакции со хартии од вредност.

(3) Членот на депозитарот има право на жалба во согласност со овој закон, и тоа за:

- а) дисциплинска одлука донесена од страна на директорот до одборот на директори или управниот одбор на депозитарот соодветно, во рок од 15 календарски дена по приемот на одлуката и
- б) дисциплинска одлука донесена од страна на одборот на директори на депозитарот или управен одбор, соодветно до Комисијата во рок од 15 календарски дена по приемот на одлуката.

Решавање на спорови меѓу членките

Член 42

(1) Депозитарот донесува правила за арбитража со кои поблиску се уредува разрешувањето на спорите меѓу членките и членките и нивните клиенти, на правичен, ефикасен и чесен начин.

(2) Споровите меѓу членките на депозитарот задолжително се решаваат преку арбитража. Споровите меѓу членките и нивните клиенти по барање на клиентите се решаваат преку арбитража.

(3) Депозитарот може да подготви правила за арбитража во соработка со други депозитари и/или берзи и истите заеднички да ги применува.

(4) Комисијата дава одобрение на правилата за арбитража од ставот (3) на овој член.

Дозвола за основање на депозитар

Член 43

(1) Основачите на депозитарот кои бараат дозвола за основање депозитар за хартии од вредност до Комисијата поднесуваат:

а) писмено барање во форма и содржина утврдена од Комисијата;

б) копија од предлогот за правилата за работа, правилата за членство, правилата за однесување и дисциплина и правилата за арбитража;

в) предлог на статут и

г) деловен план за основање и работење на депозитарот кој вклучува и:

- доказ дека депозитарот има соодветна инфраструктура и компјутерски систем за водење на регистар на хартии од вредност на начин кој целосно го штити интересот на сопствениците на хартиите од вредност и издавачите,

- доказ дека депозитарот располага со опрема и капацитет за брзо и точно порамнување на трговските трансакции и вршење на нетрговски пренос и

- доказ дека депозитарот е соодветно кадровски, технолошки и организационо опремен за извршување на функциите на депозитар за хартии од вредност согласно со овој закон.

(2) Комисијата одлучува по барањето за издавање на дозвола за основање на депозитар во рок од 90 календарски дена по известувањето од страна на Комисијата до подносителот на барањето дека барањето е комплетирано. Комисијата го доставува известувањето за комплетирање на барањето до подносителот, во рок од пет работни дена од денот на приемот на барањето.

(3) Комисијата издава дозвола за основање депозитар ако утврди дека:

а) правилата за членство обезбедуваат отворен и еднаков пристап на сите овластени учесници на пазарот на хартии од вредност кои ги исполнуваат условите од правилата за членство;

б) правилата за работа овозможуваат висок степен на:

- ефикасно водење на регистар за хартии од вредност,

- непречено порамнување на трговските трансакции,

- отворен и еднаков третман на сите членки,

- чесност при деловното работење,

- заштита на доверливите информации и

- дистрибуција на потребните информации;

в) правилата за однесување и дисциплина обезбедуваат соодветно и правично спроведување на актите на депозитарот, овој закон и правилниците донесени врз основа на овој закон;

г) правилата за арбитража обезбедуваат ефикасно, правично и навремено решавање на спорови;

д) депозитарот е кадровски, технички и организационо оспособен за вршење на активности поврзани со неговото работење;

ѓ) депозитарот има најмалку тројца вработени со дозвола за работа со хартии од вредност;

е) депозитарот има соодветен информативен, компјутерски и комуникациски систем за регистрирање на хартиите од вредност, порамнување на трговски трансакции и вршење на нетрговски пренос и

ж) депозитарот има организациони делови кои обезбедуваат ефикасно и единствено вршење на функции на депозитар.

(4) Комисијата донесува решение за одбивање на барањето за издавање на дозвола за основање депозитар доколку не се исполнети условите од ставот (3) на овој член.

(5) Комисијата задолжително ја објавува дозволата за основање на депозитар во “Службен весник на Република Македонија” и на веб страницата на Комисијата.

(6) Комисијата го пропишува начинот и постапката за добивање дозвола за основање на депозитар.

Одговорност на депозитар

Член 44

Депозитарот е одговорен за надомест на штетата која настанала поради неточност или губење на податоците поврзани со хартиите од вредност, несоодветното порамнување на трговските трансакции и вршење на нетрговски пренос и/или преку прекршување на правилата на депозитарот, особено ако штетата е резултат на небрежност на вработените, раководните лица или на директорите на депозитарот.

Забранети дејствија

Член 45

(1) Депозитарот не смее да купи или на друг начин да стекне или поседува какви било хартии од вредност за сопствена сметка, доколку ги регистрира тие хартии од вредност во својот систем.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член депозитарот може да купи или на друг начин да стекне или поседува државни хартии од вредност и сопствени хартии од вредност.

(3) Вработените во депозитарот не можат да бидат членови на надзорен одбор, управен одбор и одбор на директори на акционер на депозитар или членка на депозитарот и не можат да вршат никакви услуги или други активности во нивно име, кои не спаѓаат во одговорности што ги имаат како вработени во депозитарот.

Акти на депозитарот кои подлежат на согласност од Комисијата

Член 46

(1) Депозитарот е должен да бара согласност од Комисијата за:

а) статутот и сите негови изменувања и дополнувања;

б) донесување на правилата за работа, правилата за членство, правилата за однесување и дисциплина и правилата за арбитража и сите нивни измени и дополнувања;

в) тарифата и сите нејзини измени и дополнувања и

г) донесување на акти за различни начини на поврзување или спојување со други депозитари.

(2) Заради заштита на инвеститорите или за обезбедување на чесно и правично регистрирање на хартиите од вредност, порамнување на трговските трансакции и вршење на нетрговски пренос, Комисијата може со решение да му наложи на депозитарот да изврши измени или да донесе нови акти со кои се уредува работењето на депозитарот.

Именување на директор на депозитар

Член 47

(1) Комисијата дава согласност за именување директор на депозитарот на барање на депозитарот.

(2) Со барањето за согласност за именување на директор на депозитарот се поднесуваат следниве документи:

а) кратка биографија на предложениот кандидат за директор;

б) одлука на надлежниот орган за именување на предложениот кандидат за директор;

в) уверение за завршено високо образование од областа на економијата, финансиите или деловното право;

г) примерок од дозволата за работа од Комисијата и д) предлог на програма за деловна и развојна политика на депозитарот за следните две години.

(3) Комисијата дава согласност за именување на директор во рок од 60 календарски дена од денот на приемот на барањето од ставот (2) на овој член, освен во случаите кога ќе утврди дека на предложениот кандидат:

а) му е изречена мерка на безбедност забрана за вршење на професија;

б) му е изречена казна затвор, и тоа:

- во периодот од правосилноста на пресудата до денот на издржувањето на казната и пет години од денот кога ја издржал казната, во случај на осуденост со правосилна судска пресуда со казна затвор до три години и

- во периодот од правосилноста на пресудата до денот на издржувањето на казната и десет години од денот кога ја издржал казната, во случај на осуденост со правосилна пресуда со казна затвор над три години.

Во случај на бришење на осудата од точката б) на овој став, соодветно се применуваат одредбите од Кривичниот законик;

в) нема дозвола за работа со хартии од вредност издадена од Комисијата;

г) е правосилно осуден за кривично дело предизвикување стечај на правно лице и

д) дал лажна информација во документите кои се поднесуваат согласно со ставот (2) на овој член.

(4) Комисијата е должна да даде разумно писмено образложение во случај на недавање согласност за кандидатот предложен за директор на депозитар на хартии од вредност.

(5) Комисијата го пропишува начинот и постапката на давање согласност за именување на директор на депозитар.

Чување на податоци

Член 48

(1) Депозитарот е должен да презема мерки за заштита на компјутерскиот систем и податоците содржани во него од неовластена употреба, промена и губење.

(2) Депозитарот ја чува на безбедно место оригиналната документација која се користи за запишување на медиумите за чување на податоци најмалку пет години.

(3) Податоците запишани на електронските медиуми се чуваат трајно.

(4) Депозитарот може да пропише подетални начини и техники за заштита на компјутерскиот систем и податоците содржани во него.

2. Регистрирање на хартии од вредност

Регистрирање на хартии од вредност

Член 49

(1) Сите хартии од вредност издадени во Република Македонија се регистрираат во депозитар како електронски запис.

(2) Хартиите од вредност во депозитарот гласат на име на сопственикот на хартијата од вредност.

(3) Издавачот е должен да ги предаде хартиите од вредност за регистрирање во депозитарот во рок од три работни дена од денот на уписот на основната главнина во трговскиот регистар.

(4) Хартиите од вредност издадени од еден издавач се регистрираат само во еден депозитар.

(5) Издавачот не може да располага со средствата депонирани на специјалната сметка до денот на регистрирање на хартиите од вредност во депозитарот.

(6) По исклучок на ставот (1) од овој член благajnичките записи се регистрираат во Народната банка на Република Македонија.

Точност на податоците во депозитар

Член 50

(1) Издавачот е целосно одговорен за точноста на податоците за хартиите од вредност кои се доставуваат до депозитарот за регистрирање.

(2) Депозитарот е целосно одговорен за точноста на податоците за хартиите од вредност од моментот на нивното доставување до депозитарот за регистрирање.

Елементи на електронскиот запис

Член 51

Електронскиот запис ги содржи најмалку следниве елементи:

1) назив, седиште и единствен матичен број на издавачот (ЕМБС);

2) датум на издавање;

3) вид на хартијата од вредност (на пример акции, обврзници, државни записи);

4) род и класа на хартии од вредност (на пример приоритетни или обични акции);

5) идентитет на сопствениците на хартии од вредност (за домашни физички лица: име, адреса и единствен матичен број на граѓанинот; за странски лица: име, државјанство и број на пасош; за сите правни лица: име, адреса и регистрирано седиште на тоа лице и единствен матичен број на субјектот (ЕМБС) доделен од страна на Централниот регистар на Република Македонија;

6) количина на хартии од вредност на сопственикот;

7) номинална вредност на хартиите од вредност;

8) во случај на обврзници, сертификати за депозит, државни записи, благajnички записи и комерцијални записи:

а) висината на каматната стапка,

б) начинот на пресметување на каматата,

в) рокот на плаќање и

г) рокот на достасување;

9) во случај на приоритетни акции, првенство на остварување на право на:

а) дивиденди,

б) управување и/или

в) постапки за ликвидација и

10) датум на запишување на хартијата од вредност во депозитарот.

Сметка на хартии од вредност

Член 52

(1) Сопственикот на хартии од вредност има своја сметка на хартии од вредност во депозитарот.

(2) Сметката на хартии од вредност претставува збирна состојба на сите хартии од вредност во сопственост на секој одделен сопственик на хартии од вредност регистриран во депозитарот.

(3) Во депозитарот се отвораат сметки на хартии од вредност на кои се водат состојбите на хартиите од вредност на сопствениците, се извршуваат промени на правата на сопственост од хартиите од вредност и се запишуваат ограничувањата на правата на сопственост и промените на правата на сопственост на хартиите од вредност.

(4) Ограничувањата на правата на сопственост и промените на правата на сопственост на хартиите од вредност од ставот (3) на овој член, што се запишуваат во депозитарот, можат да произлезат единствено од актот на издавање, залог, правосилна судска одлука, акт на Комисијата за хартии од вредност и акт на Управата за јавни приходи.

(5) Секој сопственик на хартии од вредност не смее да има повеќе од една сметка на хартии од вредност кај еден ист депозитар.

(6) Овластените учесници на пазарот на хартии од вредност имаат една сметка за сопствените хартии од вредност во еден депозитар и други сметки за извршување и порамнување на трансакциите на клиентите.

(7) Чувар на имот на пензиски и инвестициони фондови има една сметка за сопствените хартии од вредност во еден депозитар и други сметки за секој клиент за кој извршува функција чувар на имот.

Содржина на сметката на хартии од вредност

Член 53

Сметките на хартиите од вредност ги содржат следниве елементи:

- а) вид на хартии од вредност;
- б) издавач на хартии од вредност;
- в) количината на хартиите од вредност;
- г) опис на правата на сопственикот од секоја хартија од вредност;
- д) идентитет на сопствениците на хартии од вредност (за домашни физички лица: име, адреса и единствен матичен број на граѓанинот; за странски лица: име, државјанство и број на пасош; за сите правни лица: име, адреса и регистрирано седиште на тоа лице);
- ф) ограничувања на правата на сопственост и промени на правата на сопственост на хартиите од вредност и
- е) други податоци во врска со правата од хартиите од вредност.

3. Нетрговски преноси

Дозволен нетрговски преноси

Член 54

Сопственоста на хартии од вредност, освен преку трговските трансакции и примарниот пазар на хартии од вредност, може да се стекне или да се отуѓи и врз основа на:

- 1) договор за подарок;
- 2) договор за компензација;
- 3) реализација на договор за залог на хартии од вредност;
- 4) наследство и
- 5) судска одлука.

Вршење на нетрговски преноси

Член 55

(1) Нетрговските преноси на хартии од вредност се вршат со запишувања на сметките на хартиите од вредност во депозитарот.

(2) Депозитарот може подетално да го пропише вршењето на нетрговски преноси во своите правила за работа.

(3) Датумот на запишување на преносот на сопственост врз основа на нетрговски преноси не треба да биде подоцна од три работни дена од денот на доставувањето на потребната документација врз основа на овој закон и законите со кои се уредуваат прашањата од членот 54 на овој закон.

Нетрговски преноси врз основа на подароци

Член 56

Стекнувањето и отуѓувањето на правата на сопственост на хартија од вредност преку подарок се врши врз основа на договор за подарок заверен кај нотар и заверена потврда од Управата за јавни приходи како доказ за уплатен данок за подарок.

Нетрговски пренос врз основа на договор за компензација

Член 57

Стекнувањето и отуѓувањето на правата на сопственост за хартија од вредност преку компензација се врши врз основа на договор за компензација заверен кај нотар и соодветна документација за побарувања и обврски што се предмет на компензација.

Нетрговски пренос врз основа на реализација на договор за залог на хартии од вредност

Член 58

Нетрговскиот пренос преку реализација на договорот за залог се врши по претходно спроведена постапка за реализација на заложното право врз хартиите од вредност од страна на заложниот доверител согласно со Законот за договорен залог и врз основа на потврда за бришење на залогот издадена од страна на Централниот регистар на Република Македонија.

Нетрговски пренос по пат на наследство

Член 59

Стекнувањето и отуѓувањето на права на сопственост на хартија од вредност по пат на наследство се врши врз основа на правосилна судска одлука.

Нетрговски пренос преку судска одлука

Член 60

Стекнувањето и отуѓувањето на правата на сопственост на хартиите од вредност преку судска одлука се врши врз основа на поднесување на правосилна и извршна судска одлука до депозитарот.

Чување и евидентирање на документацијата за вршење нетрговски пренос

Член 61

(1) Документацијата за извршување на нетрговските преноси, депозитарот ја чува во период од пет години од денот на приемот.

(2) По извршувањето на нетрговскиот пренос, депозитарот ги евидентира информациите и доставената документација врз основа на која е извршен нетрговски пренос во соодветна електронска форма.

4. Порамнување на трговските трансакции

Порамнување на трговските трансакции во депозитарот

Член 62

(1) Порамнувањето на сите трговски трансакции со хартии од вредност се врши во депозитар.

(2) Депозитарот може да врши порамнување на трговски трансакции кои се склучени на овластени берзи и на пазари на краткорочни хартии од вредност регулирани од страна на Народната банка на Република Македонија.

(3) За порамнување на благајнички записи не важи одредбата од ставот (1) на овој член.

(4) При порамнување на трговските трансакции, преносот на пари и преносот на хартии од вредност ќе се сметаат за конечни и неотповикливи.

Принцип за порамнување “испорака наспроти плаќање”

Член 63

Обврските за пренос на хартиите од вредност, насанати врз основа на трговските трансакции, се намираат со истовремена промена на правото на сопственост на хартијата од вредност од сметката на продавачот на сметката на купувачот и уплата на паричниот износ за купените хартии од вредност, согласно со принципот “испорака наспроти плаќање”.

Време на порамнување на трансакциите

Член 64

Порамнувањето на трговските трансакции со хартии од вредност може да се врши веднаш, но не подоцна од три работни дена од денот на склучувањето на трансакцијата.

Позајмување на хартии од вредност

Член 65

(1) Депозитарот овозможува услови за позајмување на хартиите од вредност меѓу сопствениците на хартии од вредност по нивна претходна писмена согласност.

(2) Позајмувањето од ставот (1) на овој член може да се врши единствено со цел непречено порамнување на трговските трансакции.

(3) Комисијата поблиску ја пропишува постапката за позајмување на хартии од вредност.

Надзор врз порамнувањето на трговските трансакции

Член 66

Депозитарот врши надзор врз порамнувањето на трговските трансакции на неговите членки, со цел за откривање на евентуално непочитување на актите на депозитарот или други прекршоци од страна на членките на депозитарот.

5. Обврски на депозитарот за известување и информирање

Известувања на сопствениците на хартии од вредност

Член 67

(1) Сопственикот на хартии од вредност регистриран во депозитарот, се известува за состојбата на неговата сметка на хартиите од вредност согласно со овој закон и со правилата за работа на депозитарот.

(2) Најдоцна до 31 јануари секоја година депозитарот на секој сопственик на сметка на хартии од вредност му доставува извод од состојбата на неговата сметка на хартии од вредност со состојба на 31 декември од претходната година.

(3) Доколку на сметката на сопственикот на хартии од вредност се изврши промена на сопственоста, депозитарот доставува извод од состојбата на неговата сметка во рок од пет работни дена од промената.

(4) На барање на физичко или правно лице сопственик на хартии од вредност, депозитарот му доставува извод за состојбата на неговата сметка на хартии од вредност најмногу еднаш месечно без надомест.

(5) Депозитарот е должен да издаде список на сите сопственици на хартии од вредност на издавачот на хартиите од вредност, по барање на државни органи и на служби овластени со закон.

(6) На првиот работен ден од секој месец депозитарот објавува на својата веб страница список на секое

физичко и правно лице кое поседува над 5% од која било класа на хартии од вредност на акционерското друштво со посебни обврски за известување.

Пристап до податоците на депозитарот

Член 68

(1) Сопственик на хартија од вредност може да има пристап до списокот на физички и правни лица кои поседуваат акции кај издавачот на хартијата од вредност по претходно барање доставено до депозитарот и плаќање на потребниот надоместок утврден во тарифата на депозитарот.

(2) Податоците добиени согласно со овој член се користат исклучително за остварување на правата на акционерите.

(3) Сопственикот на хартиите од вредност кој стекнува податоци од ставот (1) на овој член не смее да ги пренесува и да ги прави достапни истите на други лица.

(4) Начинот на остварување на правото на пристап од ставот (1) на овој член се уредува со правилата за работа на депозитарот.

Извештаи за работењето на депозитарот

Член 69

(1) Депозитарот поднесува извештаи до Комисијата за новоиздадените хартии од вредност и вкупниот износ на извршен пренос на сопственоста на хартиите од вредност, како и за другите факти и околности значајни за функционирањето на пазарот на хартии од вредност.

(2) Депозитарот ја известува Комисијата во рок од пет работни дена по евидентирањето на преносот на хартиите од вредност со кој сопственикот на хартии од вредност стекнува вкупно повеќе од 5% на кој било род и класа на хартии од вредност издадени од страна на акционерското друштво со посебни обврски за известување.

(3) Комисијата поблиску ги пропишува содржината, начинот и роковите на поднесување на извештаите и известувањето од ставовите (1) и (2) на овој член.

Финансиски извештаи

Член 70

(1) Депозитарот доставува годишен извештај до Комисијата најдоцна до 31 мај тековната година, за претходната година.

(2) Годишниот извештај на депозитарот содржи извештај за работа на депозитарот, финансиски извештаи со состојба на последниот ден од претходната година, подготвени согласно со меѓународните стандарди за финансиско известување и ревидирани од страна на овластен ревизор, согласно со меѓународните ревизорски стандарди.

(3) Доколку Комисијата оцени дека е потребна проверка на одделни елементи од годишниот извештај за работење на депозитарот, презема мерки на контрола над работењето на депозитарот и органите на управување на депозитарот.

(4) Депозитарот објавува резиме на неговите годишни ревизорски извештаи во “Службен весник на Република Македонија”.

(5) Депозитарот го објавува целиот извештај на својата веб страница.

(6) Комисијата поблиску ја пропишува содржината на резимето од ставот (4) на овој член.

Програма за работа

Член 71

Депозитарот ја доставува програмата за работа за тековната година до Комисијата во рок од седум календарски дена по донесувањето од страна на акционерското собрание.

IV. ТРГУВАЊЕ СО ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ

1. Секундарно тргување со хартии од вредност

Задолжително секундарно тргување на овластена берза

Член 72

(1) Секундарно тргување со хартии од вредност се врши преку берза на хартии од вредност (во натамошниот текст: берза) овластена од страна на Комисијата.

(2) Купопродажните трансакции склучени спротивно на ставот (1) од овој член се ништовни.

(3) По исклучок на ставот (1) од овој член купувањето и продавањето на краткорочни хартии од вредност и на државни обврзници (освен обврзниците издадени за исплатување на депонираните девизни влогови на граѓаните и обврзниците за денационализација) и реализација на репо-договори може да се врши и на пазари преку шалтер организирани од страна на Народната банка на Република Македонија во соработка со Министерството за финансии.

Поим за берзанско работење

Член 73

Берзата на хартии од вредност во рамките на своето работење обезбедува:

а) собирање на понуди за купување и продавање на хартии од вредност;

б) пазарно формирање на цените на хартиите од вредност со кои се тргува на берзата;

в) склучување на трговски трансакции со хартиите од вредност;

г) утврдување и известување за склучените трговски трансакции со хартии од вредност;

д) почитување на правилата и стандардите на берзата, овој закон и правилниците донесени врз основа на овој закон од страна на членките на берзата;

ѓ) заштита на интересите на инвеститорите во хартии од вредност;

е) прием на хартиите од вредност за тргување на берзата, вклучувајќи го котирањето на хартии од вредност и

ж) информирање на јавноста за прашањата значајни за работењето на берзата.

Дозвола за основање на берза

Член 74

(1) Активности што претставуваат берзанско работење согласно со членот 73 од овој закон не може да организира физичко или правно лице без да добие дозвола од Комисијата согласно со членот 86 од овој закон.

(2) Ниедно правно лице не може да се регистрира во трговскиот регистар под името "берза на хартии од вредност" и при неговото работење не може да го користи називот "берза на хартии од вредност", освен ако не добило дозвола за основање берза на хартии од вредност од Комисијата.

(3) Берзата е должна во рок од пет работни дена од денот на уписот на измените во трговскиот регистар да достави до Комисијата податоци кои се однесуваат на уписот на промените во трговскиот регистар.

Основање на берза

Член 75

(1) Берза се основа како акционерско друштво со седиште во Република Македонија согласно со овој закон и со Законот за трговските друштва.

(2) Берза може да се основа од страна на домашни и странски, правни и физички лица.

(3) Берза мора во секое време да поседува и одржува основна главнина во износ од најмалку 500.000 евра во денарска противвредност, пресметана по средниот курс на Народната банка на Република Македонија, започнувајќи од датумот на стекнување на дозволата за основање на берза.

(4) Комисијата поблиску ја пропишува задолжителната структура и начинот на пресметка на основната главнина за берзата.

Сопственост на акции во берза

Член 76

(1) Акционер, заедно со сите негови поврзани лица, не може да поседува повеќе од 10% од акциите со право на глас во берза.

(2) Акционер во берза може да ги продава своите акции на кое било правно или физичко лице.

(3) Доколку некој од акционерите на берзата, заедно со поврзаните лица, се стекне со повеќе од 10% од акциите со право на глас на берзата е должен во рок од една година да го отуѓи износот на акции што ги поседува над дозволеният процент. За време на поседување на износот на акции над дозволеният процент, акциите се без право на глас.

(4) При одржување на акционерско собрание, процентот на акции со право на глас кои произлегуваат од сите издадени акции на берзата се намалува сразмерно со количината на акции стекнати над дозволеният процент од ставот (1) на овој член, така што при остварувањето на правото на глас акционерот од ставот (1) на овој член се смета дека поседува 10 % од акциите со право на глас.

(5) Влогот во акционерскиот капитал на берзата може да им се врати на акционерите во берзата на пропорционална основа само во случај на траен престанок на работата на берзата, по претходно намиравање на сите обврски на берзата.

(6) Членка на берзата не мора задолжително да биде акционер на берзата.

Органи на управување на берзата

Член 77

(1) Член на одборот на директори или надзорниот одбор и управниот одбор на берзата, може да биде лице со искуство од најмалку три години во областа на финансии и деловното право, а не смее да биде лице кое е:

а) осудено со казна затвор во периодот од правосилноста на пресудата до денот на издржувањето на казната и пет години од денот кога ја издржал казната, во случај на осуденост со правосилна судска пресуда со казна затвор до три години;

б) осудено со казна затвор во периодот од правосилноста на пресудата до денот на издржувањето на казната и десет години од денот кога ја издржал казната, во случај на осуденост со правосилна пресуда со казна затвор над три години и

в) на кое му е изречена мерка на безбедност забрана за вршење на професија, дејност или должност додека трае мерката.

Во случај на бришење на осудата од точките а) и б) на овој став, соодветно се применуваат одредбите од Кривичниот законик.

(2) Во случај на берза со двостепен систем на управување, најмалку една третина од членовите на управниот одбор и надзорниот одбор се лица кои не се вработени во берзата или поврзани со кој било акционер, членка на берзата или правно лице овластен учесник на пазарот на хартии од вредност.

(3) Во случај на берза со едностепен систем на управување, најмалку една третина од членовите на одборот на директори се лица кои не се вработени во бер-

зата или поврзани со кој било акционер, членка на берзата или правно лице овластен учесник на пазарот на хартии од вредност.

Содржина на статутот на берзата

Член 78

Со статутот на берзата, покрај прашањата утврдени во Законот за трговските друштва, се уредуваат и:

- а) условите за стекнување членство на берзата и правата и обврските на членките на берзата;
- б) условите, критериумите и документацијата за прием на одделни членки во берзата и нивните права и обврски;
- в) причините заради кои на одделни членки во берзата им се забранува работење на берзата;
- г) основните принципи на работење на берзата;
- д) начинот на вршење на надзорот што го спроведува самата берза врз своето работење и врз своите членки;
- ѓ) начинот на решавање на споровите меѓу членките на берзата и меѓу членките и клиентите;
- е) начинот на спречување на злоупотреби на информациите кои не се достапни за сите членки на берзата;
- ж) начинот на организирање на информативниот систем и
- з) други прашања значајни за работата на берзата.

Членки на берза

Член 79

(1) Само овластени учесници на пазарот на хартии од вредност кои се регистрирани во трговскиот регистар можат да бидат членки на берза.

(2) Берзата донесува правила за членство со кои поблиску се утврдуваат условите за членство, обврските и правата на членките на берзата.

(3) Берзата е должна на секој овластен учесник на пазарот на хартии од вредност од ставот (1) на овој член да му дозволи да стане членка на берзата доколку ги исполнува условите утврдени во нејзините правила за членство.

(4) Со правилата за членство на берзата се пропишува дека членката на берзата мора да:

- а) има дозвола за работа со хартии од вредност од Комисијата;
 - б) биде соодветно организационо и технички опремена;
 - в) биде членка на овластен депозитар за хартии од вредност и
 - г) исполнува и други критериуми пропишани од Комисијата и од берзата.
- (5) Правно лице кое сака да стане членка на берзата ја поднесува следнава документација:
- а) писмено барање во форма и содржина пропишана од берзата;
 - б) примерок од статутот;
 - в) примерок од дозволата за работа со хартии од вредност и
 - г) дополнителни информации коишто може да ги бара берзата согласно со правилата за членство.
- (6) Овластен учесник на пазарот на хартии од вредност чие барање за членство е одбиено има право на жалба до Комисијата во рок од 15 календарски дена од приемот на одлуката.
- (7) Сите членки на берзата се должни да ги почитуваат актите на берзата.

Котација на хартии од вредност

Член 80

(1) Одлука за котација на хартиите од вредност на берза донесува органот на управување на издавачот на хартии од вредност.

(2) Котацијата на хартиите од вредност на берза се врши по барање на издавачот на хартии од вредност поднесено во писмена форма.

(3) Општ услов за котација на хартиите од вредност на берза е тие да бидат целосно уплатени и неограничено преносливи.

(4) Условите, постапката и начинот на котирање на хартии од вредност на берза поблиску се уредуваат со правилата за котација донесени од берза.

(5) Правилата за котација задолжително утврдуваат услови за обелоденување на информации и известување од страна на издавачот чии хартии од вредност котираат на берза. Овие услови не можат да бидат помалку детални или строги од условите за обелоденување на информации и известување на акционерските друштва со посебни обврски за известување согласно со овој закон.

(6) Хартиите од вредност одобрени за котација на берзата ги содржат сите елементи утврдени со закон, како и во актот за нивно издавање.

(7) Берзата води регистар за секој издавач во кој се евидентираат и чуваат сите релевантни податоци и документи за издавачот чии хартии од вредност котираат на берзата.

(8) Издавачот чии хартии од вредност котираат на берзата е должен да ги почитува правилата за котација на берзата.

(9) Исклучување од котација на хартиите од вредност на берза по барање на издавачот на хартии од вредност се врши единствено врз основа на донесена одлука на собранието на акционери на издавачот.

Тргување со хартии од вредност

Член 81

(1) Берзата на хартии од вредност донесува правила за тргување со кои поблиску се уредува:

- а) начинот и постапката на тргување со хартиите од вредност на берзата;
- б) начинот и постапката на утврдување на трговските трансакции со хартии од вредност склучени на берзата и преносот на информациите потребни за непречено извршување на порамнувањето на берзанските трансакции;
- в) начинот и постапката во случаи кога берзата привремено или трајно го прекинува тргувањето со определена хартија од вредност заради спречување на манипулативни дејствија и
- г) други прашања значајни за работата на берзата.

(2) Со правилата за тргување на берзата се уредува постапката за утврдување на склучените трансакции со хартии од вредност и пренос на сите информации до депозитарот на хартии од вредност на начин кој овозможува непречено порамнување на сите берзански трансакции најдоцна три работни дена по датумот на склучување на трансакцијата.

(3) Дозволените методи за организирање на берза се:

- а) централизирано тргување преку физичко присуство или преку електронски налози, каде што сите членки на берзата поднесуваат налози за купување и продавање на хартии од вредност за своја сметка и/или за сметка на нивните клиенти и склучуваат берзански трансакции и
- б) тргување меѓу брокерските куќи кои тргуваат исклучиво за сопствена сметка и кои го централизираат тргувањето преку физичко присуство или електронско тргување.

(4) Комисијата пропишува дополнителни услови во врска со дозволените методи за тргување со хартии од вредност утврдени во ставот (3) од овој член.

Саморегулирачка организација

Член 82

(1) Берзата функционира како саморегулирачка организација и донесува правила за однесување и дис-

циплина, со кои поблиску се уредува спроведувањето на сите акти на берзата, овој закон, правилниците донесени врз основа на овој закон и другите закони.

(2) Правилата за однесување и дисциплина на берзата му даваат овластување на директорот на берзата да презема мерки и/или привремено или трајно да го укине правото на член на берза да работи на берзата доколку тој не ги почитува актите на берзата или не ги исполнува обврските кои произлегуваат од склучените трансакции.

(3) Член на берзата има право на приговор до Комисијата во рок од 15 календарски дена од приемот на:

а) дисциплинска одлука донесена од страна на директорот на берза до управниот одбор или одборот на директори на берзата и

б) дисциплинска одлука донесена од страна на управниот одбор или одборот на директори на берза.

Решавање на спорови меѓу членките

Член 83

(1) Берзата донесува правила за арбитража, со цел разрешување на споровите меѓу членките, членките и нивните клиенти на правичен, ефикасен и чесен начин.

(2) Споровите меѓу членките на берзата задолжително се решаваат преку арбитража. Споровите меѓу членките и нивните клиенти по барање на клиентите се решаваат преку арбитража.

(3) Берзата може да подготви правила за арбитража во соработка со други берзи и/или депозитари и истите заеднички да ги применува.

(4) Комисијата дава одобрение на правилата за арбитража од ставот (3) на овој член.

Податоци, водење евиденција и информатички систем

Член 84

(1) Берзата организира соодветен информатички систем преку кој редовно ја известува јавноста за:

а) називот на издавачот и видот на хартии од вредност со кои се тргува на берзата;

б) цената на последната трансакција, највисоката цена, најниската цена и просечната цена на секоја истргувана хартија од вредност;

в) количината и вредноста на хартиите од вредност со кои се тргува на берзата и

г) други информации од значење за работењето на берзата.

(2) Берзата презема мерки за заштита на информатичкиот систем и податоците содржани во него од неовластена употреба, промена и губење на податоците.

(3) Берзата ја чува на сигурно место оригиналната документација најмалку пет години.

(4) Оригиналната документација во врска со тргувањето се запишува на електронски медиуми.

(5) Податоците запишани на електронските медиуми се чуваат трајно.

(6) Комисијата поблиску го пропишува начинот на водење и одржување на одделни податоци за работењето на берзата.

Барање дозвола за основање берза

Член 85

(1) Лицата кои бараат дозвола за основање берза за хартии од вредност поднесуваат:

а) писмено барање во форма и содржина утврдена од Комисијата;

б) предлог на статут;

в) предлог на правила за членство;

г) предлог на правила за тргување;

д) предлог на правила за котација;

е) предлог на правила за однесување и дисциплина;

е) предлог на правила за арбитража и

ж) деловен план за основање и работење на берзата.

(2) Комисијата ги пропишува дополнителните податоци што се поднесуваат со барањето за дозвола за основање на берза, како и за постапката на донесување на одлука во врска со барањето.

Одобрување и одбивање на барањето за дозвола за основање берза

Член 86

(1) Комисијата одлучува по барањето за издавање дозвола за основање берза во рок од 90 календарски дена по известувањето од страна на Комисијата до подносителот на барањето дека барањето е комплетирано. Комисијата го доставува известувањето за комплетирање на барањето до подносителот, во рок од пет работни дена од денот на приемот на барањето.

(2) Комисијата го одобрува барањето за основање берза ако утврди дека:

а) правилата за членство обезбедуваат отворен и еднаков пристап на сите овластени учесници на пазарот на хартии од вредност кои ги исполнуваат условите од правилата за членство;

б) правилата за тргување обезбедуваат висок степен на:

- непречено склучување и утврдување на трговски трансакции со хартии од вредност,
- отворен и еднаков третман на сите членки,
- чесност во деловното работење,
- заштита на доверливите информации за клиентите,
- транспарентност на тргувањето и
- дистрибуција на информациите пред и по тргувањето;

в) правилата за котација обезбедуваат целосно и правично обелоденување на податоците за работењето на котираниите издавачи на хартии од вредност;

г) правилата за однесување и дисциплина обезбедуваат соодветно и правично спроведување на актите на берзата, овој закон и правилниците донесени врз основа на овој закон;

д) правилата за арбитража обезбедуваат ефикасно, правично и навремено решавање на спорови;

е) берзата е кадровски, технички и организационо оспособена за вршење на активности што претставуваат берзанско работење;

ж) берзата има најмалку тројца вработени со дозвола за работа од Комисијата;

з) берзата има соодветен информативен и компјутерски систем за склучување и утврдување на трговските трансакции и

и) берзата има организациони делови кои обезбедуваат ефикасно и единствено вршење на работите на берзата.

(3) Комисијата донесува решение за одбивање на барањето за издавање на дозвола за берза доколку не се исполнети условите од ставот (2) на овој член.

(4) Комисијата ја објавува дозволата за основање берза во "Службен весник на Република Македонија" и на веб страницата на Комисијата.

Забранети дејствија

Член 87

(1) Берза не може да купува или на друг начин да стекнува или поседува какви било хартии од вредност за сопствена сметка преку трговска трансакција која се врши на таа берза.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член берзата може да купува или на друг начин да стекнува или поседува државни хартии од вредност и сопствени акции.

(3) Вработените во берзата не можат да бидат членови на надзорен одбор и управен одбор или одбор на

директори на акционер на берза или членка на берзата и не можат да вршат услуги или други активности во нивно име, кои не спаѓаат во одговорности што ги имаат како вработени во берзата.

Акти кои подлежат на одобрување од Комисијата

Член 88

(1) Берзата е должна од Комисијата да бара согласност за:

- а) статутот и сите негови изменувања и дополнувања;
- б) правилата за членство, правилата за тргување, правилата за котација, правилата за арбитража, правилата за однесување и дисциплина и сите нивни измени и дополнувања;
- в) сите акти поврзани со надоместоците кои се наплатуваат за реализација на трансакциите на берзата и сите нивни измени и дополнувања и
- г) различните форми за поврзување и спојување со други берзи.

(2) Заради заштита на инвеститорите или за обезбедување на чесно и правично тргување со хартии од вредност, Комисијата може со решение да и наложи на берзата да изврши измени или да донесе нови акти со кои се уредува работењето на берзата.

Согласност за именување директор на берзата

Член 89

(1) Комисијата дава согласност за именување директор на берзата на барање на берзата.

(2) Со барањето за согласност за именување на директор на берзата се поднесуваат следниве документи:

- а) кратка биографија на предложениот кандидат за директор;
- б) одлука на надлежниот орган за именување на предложениот кандидат за директор;
- в) уверение за завршено високо образование од областа на економијата, финансиите или деловното право;
- г) примерок од дозволата за работа од Комисијата и
- д) предлог на програма за деловна и развојна политика на берзата за следните две години.

(3) Комисијата дава согласност за именување на директор во рок од 60 календарски дена од денот на приемот на барањето од ставот (2) на овој член, освен во случаи кога утврдува дека на предложениот кандидат:

- а) му е изречена мерка на безбедност забрана за вршење на дејност;
- б) му е изречена казна затвор, и тоа:
 - во периодот од правосилноста на пресудата до денот на издржувањето на казната и пет години од денот кога ја издржал казната, во случај на осуденост со правосилна судска пресуда со казна затвор до три години и
 - во периодот од правосилноста на пресудата до денот на издржувањето на казната и десет години од денот кога ја издржал казната, во случај на осуденост со правосилна пресуда со казна затвор над три години.

Во случај на бришење на осудата од точката б) на овој став, соодветно се применуваат одредбите од Кривичниот законик;

- в) нема дозвола за работа со хартии од вредност издадена од Комисијата;
- г) доколку е правосилно осуден за кривично дело предизвикување стечај на правно лице и
- д) дал лажна информација во документите кои се поднесуваат согласно со ставот (2) на овој член.

(4) Комисијата е должна да даде разумно писмено образложение во случај на одбивање на предложениот кандидат за директор на берза на хартии од вредност.

(5) Комисијата го пропишува начинот и постапката на давање согласност за именување на директор на берза.

Надзор над работата на берзата

Член 90

(1) Комисијата врши надзор над работата на берзата и на нејзините членки.

(2) Комисијата е надлежна да врши надзор над издавањето, понудата, продажбата, котирањето и тргувањето со хартии од вредност на издавачи кои се котираани на берзата.

(3) Комисијата врши надзор преку увид во периодичните и годишните извештаи за работа, како и преку увид во деловните книги и друга документација на берзата и нејзините членки.

(4) За вршење на надзорната функција, Комисијата особено врши одделен увид во документацијата поврзана со:

- а) законитоста на активностите поврзани со тргување со хартии од вредност;
- б) исполнувањето на обврските на издавачот пропишани со закон и со актот за издавање;
- в) примената на законите и други прописи кои се однесуваат на работењето со хартии од вредност од страна на берзата и нејзините членки, како и примената на Статутот и другите акти на берзата врз основа на кои е добиена дозволата за основање на берза;
- г) тргувањето со хартии од вредност на берзата согласно со пропишаниот начин и услови за тргување;
- д) контролата на финансиската состојба на членките на берзата и
- е) условите и начинот на работа на берзата направен со цел да им помогне на членките при исполнување на нивните обврски за утврдување и порамнување на трансакциите.

Извештај за работењето на берзата

Член 91

(1) Берзата доставува дневни, неделни и месечни извештаи за своето работење до Комисијата.

(2) Комисијата ги пропишува задолжителната содржина и роковите за поднесување на извештаите од ставот (1) на овој член.

Годишен извештај за работењето на берзата

Член 92

(1) Берзата доставува годишен извештај за своето работење до Комисијата, најдоцна до 31 мај во тековната година, за претходната година.

(2) Годишниот извештај на берзата содржи извештај за работа на берзата, финансиските извештаи со состојба на последниот ден од претходната година, подготвени согласно со меѓународните стандарди за финансиско известување и ревидирани од страна на овластен ревизор, согласно со меѓународните ревизорски стандарди.

(3) Доколку Комисијата оцени дека е потребна проверка на одделни елементи од годишниот извештај за работењето на берзата, презема мерки на контрола над работењето на берзата и надлежните органи на управување на берзата.

(4) Берзата објавува резиме на своите годишни ревизорски извештаи во "Службен весник на Република Македонија".

(5) Берзата го објавува целиот годишен извештај на својата веб-страница.

(6) Комисијата ја пропишува содржината на резимето од ставот (4) на овој член.

Програма за работење

Член 93

Берзата ја доставува програмата за работа за тековната година до Комисијата во рок од седум календарски дена по нејзиното донесување од страна на акционерското собрание.

V. ОВЛАСТЕНИ УЧЕСНИЦИ НА ПАЗАРОТ СО ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ

1. Услуги со хартии од вредност

Видови на услуги со хартии од вредност

Член 94

Услуги со хартии од вредност според овој закон се:

- а) купување и продавање на хартии од вредност по налог и за сметка на клиентот;
- б) купување и продавање на хартии од вредност во свое име и за своја сметка;
- в) управување со портфолио на хартии од вредност по налог и за сметка на индивидуален клиент;
- г) вршење на трансакциите и активностите за сметка на издавачот на хартиите од вредност потребни за успешна јавна понуда на хартии од вредност, без задолжителен откуп на непродадените хартии од вредност;
- д) вршење на трансакции и активности за сметка на издавачот на хартиите од вредност потребни за успешна јавна понуда на хартии од вредност, со задолжителен откуп на непродадените хартии од вредност;
- ѓ) дејствување како покровител при котација;
- е) инвестиционо советување и
- ж) извршување на трансакции и активности за сметка на трети лица потребни за преземање на едно акционерско друштво во согласност со Законот за преземање на акционерски друштва.

Правни лица кои вршат услуги со хартии од вредност

Член 95

- (1) Услугите од членот 94 на овој закон ги вршат:
 - а) брокерска кука со дозвола за работење добиена од Комисијата (во натамошниот текст: брокерска кука);
 - б) овластена банка согласно со Законот за банките, со дозвола за работење добиена од Комисијата и
 - в) подружница на странска брокерска кука која има добиено дозвола за работење од Комисијата.
- (2) Одредбите од оваа глава кои се однесуваат на брокерските куки се однесуваат и на банките, освен ако со овој закон поинаку не е уредено.
- (3) Банката ги врши услугите со хартии од вредност одвоено од другите финансиски услуги во зависност од структурата и организацијата.

Забрана за вршење на услуги со хартии од вредност

Член 96

Услуги со хартии од вредност можат да вршат само правните лица од членот 95 став (1) на овој закон.

2. Основање и организација на брокерска кука

Задолжително поседување на дозвола за работење

Член 97

Физичко или правно лице не може да врши услуги со хартии од вредност без дозвола за работење од Комисијата.

Основање на брокерска кука

Член 98

- (1) Брокерска кука се основа како акционерско друштво со седиште во Република Македонија, согласно со овој закон и со Законот за трговските друштва.
- (2) Брокерска кука се основа од најмалку две физички или правни домашни или странски лица, освен во случаите кога основач е банка или осигурително друштво.

(3) Брокерска кука треба да има најмалку две лица во редовен работен однос кои поседуваат дозвола за работење на брокер или дозвола за работење на инвестиционен советник издадена од Комисијата.

(4) Комисијата ја пропишува задолжителната структура и начинот на пресметка на основната главнина за брокерската кука.

Основна главнина на брокерска кука

Член 99

Брокерска кука мора во секое време да поседува и одржува основна главнина во износ од:

- 75.000 евра во денарска противвредност пресметана по средниот курс на Народната Банка на Република Македонија, започнувајќи од денот на стекнување на дозволата за работа, доколку е регистрирано за вршење на услугите од членот 94 точки а), ѓ) и е) на овој закон,
- 150.000 евра во денарска противвредност пресметана по средниот курс на Народната Банка на Република Македонија, започнувајќи од денот на стекнувањето на дозволата за работа за вршење на услугите од членот 94 точки а), в), ѓ) и е) на овој закон и
- 500.000 евра во денарска противвредност пресметана по средниот курс на Народната Банка на Република Македонија, започнувајќи од денот на стекнувањето на дозволата за работа за вршење на сите услуги предвидени во членот 94 од овој закон.

Управување со ризици

Член 100

(1) Брокерската кука е должна во секое време да располага со ликвидни средства пропишани од страна на Комисијата во зависност од обемот и видот на услугите кои ги врши во врска со хартии од вредност и ризиците на кои е изложена при вршењето на тие услуги.

(2) Заради намалување на ризикот, брокерската кука е должна во работењето да не ги надминува коефициентите на изложеност пропишани од страна на Комисијата.

(3) Брокерската кука е должна навремено да ги исполнува пристигнатите обврски и постојано да ја одржува способноста за исполнување на своите обврски.

(4) Комисијата подетално ги пропишува износот, видот, одржувањето и начинот на пресметка и контрола на ликвидните средства на брокерската кука.

Согласност за именување директор на брокерска кука

Член 101

(1) Комисијата дава согласност за именување директор на брокерската кука.

(2) Со барањето за согласност за именување на директор на брокерска кука, се поднесуваат следниве документи:

а) кратка биографија на предложениот кандидат за директор;

б) одлука на надлежниот орган за именување на предложениот кандидат за директор;

в) уверение за завршено високо образование од областа на економијата, финансиите или деловното право;

г) примерок од дозволата за работа од Комисијата и

д) предлог на програма за деловна и развојна политика на брокерската кука за следните две години.

(3) Комисијата дава согласност за именување на директор во рок од 60 дена од денот на поднесувањето на барањето од ставот (2) на овој член, освен во случаите кога ќе утврди дека на предложениот кандидат:

а) му е изречена мерка на безбедност забрана за вршење на дејност;

б) му е изречена казна затвор, и тоа:

- во периодот од правосилноста на пресудата до денот на издржувањето на казната и пет години од денот кога ја издржал казната, во случај на осуденост со правосилна судска пресуда со казна затвор до три години и

- во периодот од правосилноста на пресудата до денот на издржувањето на казната и десет години од денот кога ја издржал казната, во случај на осуденост со правосилна пресуда со казна затвор над три години.

Во случај на бришење на осудата од точката б) на овој став, соодветно се применуваат одредбите од Кривичниот законик;

в) доколку е правосилно осуден за кривично дело предизвикување на стечај на правно лице и

г) дал лажна информација во документите кои се поднесуваат согласно со ставот (2) од овој член.

(4) Комисијата е должна да даде разумно писмено образложение во случај на не давање согласност за кандидатот предложен за директор на брокерската кука.

(5) Комисијата поблиску го пропишува начинот и постапката на давање согласност за именување на директор на брокерската кука.

Подружница на странска брокерска кука

Член 102

(1) Странска брокерска кука која е овластена да ги врши сите или некои од услугите со хартиите од вредност во која било од земјите членки на Организацијата за економска соработка и развој, може да ги врши истите услуги на територијата на Република Македонија преку своја подружница која има дозвола за работење добиена од Комисијата.

(2) Странската брокерска кука од ставот (1) на овој член со барањето за издавање на дозвола за работење ги поднесува и следниве документи:

а) оригинал и превод на оригиналот на дозволата за вршење услуги со хартии од вредност од матичната држава и доказ за упис во трговскиот регистар или во друг регистар во согласност со законите на матичната држава;

б) оригинал на регулаторот на пазарот на хартии од вредност во матичната држава одобрува основање подружница на брокерската кука во Република Македонија и

в) ревидирани финансиски извештаи за последните три години.

(3) Одредбите од овој закон важат и за подружница на странска брокерска кука, освен барањата за минимална основна главнина утврдена во членот 99 од овој закон доколку:

а) подружницата на странската брокерска кука ги исполнува капиталните барања и ограничувања за изложеност утврдени од регулаторот на хартии од вредност од матичната земја и

б) странската брокерска кука, истовремено, ги доставува до Комисијата сите информации и податоци кои ги поднесува и до регулаторот на пазарот на хартии од вредност на матичната држава во врска со задоволувањето на капиталните барања и ограничувања за изложеност.

Забрана за делење на добивка

Член 103

Брокерската кука не смее да врши распределба на добивка како дивиденда, ако поради таквата распределба се оневозможува одржувањето на основната главнина согласно со членот 99 од овој закон.

Сопственост на акции со брокерска кука

Член 104

(1) Правно или физичко лице, вклучувајќи ги и поврзаните лица, може да биде акционер само во една брокерска кука.

(2) Брокерската кука е должна да ја информира Комисијата за секоја промена во сопственичката структура во рок од осум календарски дена од денот на настанувањето на промената.

(3) Банка може да поседува акции само во една брокерска кука.

Вработени и членови на органите на управување

Член 105

(1) Физичко лице не може да биде вработено или да биде член на надзорен одбор, управен одбор или на одборот на директори во повеќе од една брокерска кука.

(2) Членовите на надзорен одбор, управен одбор или на одборот на директори задолжително се со високо образование и со искуство од најмалку три години во областа на економијата, финансите и деловното право, за управување со работењето на брокерска кука.

Барање за издавање на дозвола за работење на брокерска кука

Член 106

(1) Брокерската кука не може да се запише во трговскиот регистар пред да добие дозвола за работење од Комисијата.

(2) Кон барањето за издавање на дозвола за работење на брокерска кука, се приложува:

а) предлог на статут;

б) опис на услугите кои ќе ги врши брокерската кука;

в) податоци за основачите вклучувајќи и податоци за нивната сопственост во капиталот на други правни лица;

г) доказ за висината на основната главнина согласно со членот 99 на овој закон;

д) документација што ја утврдува Комисијата од која може да се види дека друштвото е кадровски, технички и организационо оспособено да ги врши услугите за кои се основа;

ѓ) дозволи за работење издадени од соодветни институции во случај кога основач на брокерската кука е банка или осигурително друштво;

е) податоци за лицето одговорно за следење и почитување на законите и другите правни прописи и правилата на саморегулирачките организации, актите на брокерската кука во работењето на брокерската кука и

ж) деловен план за основање и работење на брокерска кука.

(3) Комисијата ги пропишува дополнителните информации кои треба да ги содржи барањето за издавање на дозвола за работење на брокерска кука.

Одобрување на барањето за дозвола за работење на брокерска кука

Член 107

(1) Комисијата донесува одлука за давање на дозвола за работење на брокерска кука во рок од 90 дена по известувањето од страна на Комисијата до подносителот на барањето дека барањето е комплетирано. Комисијата го доставува известувањето за комплетирање на барањето до подносителот, во рок од пет работни дена од денот на приемот на барањето.

(2) Во решението за давање дозвола за работење на брокерска кука Комисијата точно наведува за кои услуги предвидени во членот 94 од овој закон се однесува дозволата.

(3) Решението за давање на дозвола за работење на брокерска кука Комисијата го објавува во "Службен весник на Република Македонија" и на веб страницата на Комисијата во рок од осум дена од денот на донесувањето на решението.

(4) Комисијата води регистар на брокерски куки и нивните експозитури.

(5) Формата, содржината и начинот на водењето на регистарот на брокерските куќи и нивните експозитури ги пропишува Комисијата.

(6) Брокерската куќа е должна да започне со работа во рок од шест месеца по добивањето на дозволата за работа од Комисијата.

Експозитура на брокерска куќа

Член 108

(1) Брокерска куќа може да отвори експозитура на територијата на Република Македонија.

(2) Експозитурата на брокерската куќа од ставот (1) на овој член мора да има најмалку еден вработен кој има дозвола за работа со хартии од вредност, освен во случаите кога во експозитурата се вршат технички и помошни работи.

(3) Брокерската куќа е должна да ја информира Комисијата пред отворање или затворање на својата експозитура.

Членство во саморегулирачка организација

Член 109

(1) Брокерската куќа мора да биде членка на најмалку една саморегулирачка организација од членовите 30 и 82 на овој закон, со дозвола од Комисијата.

(2) Брокерската куќа ја известува Комисијата за своето членство или истапување од членство во саморегулирачка организација во рок од осум дена.

Барање за поништување на дозволата за работење на брокерската куќа

Член 110

Комисијата може да ја поништи дозволата за работење на брокерската куќа по барање на самата брокерска куќа само ако таа ги има намирено сите свои обврски кон клиентите.

Спојување на брокерски куќи

Член 111

Во случај кога една брокерска куќа се спојува со друга брокерска куќа, новосоздадената брокерска куќа поднесува барање за дозвола за работење до Комисијата.

Овластени брокери

Член 112

(1) Услугите поврзани со извршувањето на налозите на клиентите, информирањето на клиентите за купување или продавање на хартии од вредност кое не претставува инвестиционо советување во брокерска куќа можат да ги вршат само овластени брокери (во натамошниот текст: брокери).

(2) Брокерот треба да биде полнолетен и да има положено стручен испит за работење со хартии од вредност.

(3) Брокерот мора да има диплома за завршено најмалку четиригодишно средно образование.

(4) Брокерот не треба да биде осудуван со правосилна судска одлука за кривично дело во последните пет години пред поднесување барање за дозвола за работење на брокер.

(5) Брокерот не смее да биде осудуван со правосилна судска одлука за сторено кривично дело предизвикување стечај на правно лице.

(6) Комисијата ги пропишува начинот и условите за полагање на испитот од ставот (2) на овој член.

Барање на дозвола за работење на брокер

Член 113

(1) Барањето на дозвола за работење на брокер може да го поднесе физичко лице кое ги исполнува условите од членот 112 на овој закон.

(2) Комисијата донесува одлука за барањето од ставот (1) на овој член во рок од 90 дена од денот кога го извистил подносителот дека барањето е комплетирано. Комисијата го доставува известувањето за комплетирање на барањето до подносителот, во рок од пет работни дена од денот на приемот на барањето.

(3) Комисијата дава дозвола за работење на брокер по утврдување дека се исполнети условите од членот 112 на овој закон.

(4) Комисијата води регистар за сите брокери кој е достапен за јавноста.

(5) Формата, содржината и начинот на водење на регистарот за брокери ги пропишува Комисијата.

(6) Дозволата за работење на брокер има важност од пет години.

Обновување на дозвола за работење на брокер

Член 114

(1) Брокерот е должен да ја обновува својата дозвола секоја петта година.

(2) Брокерот во рок од три месеца пред истекот на рокот од ставот (1) на овој член поднесува барање до Комисијата за обновување на својата дозвола за работење.

(3) Барањето од ставот (2) на овој член ги содржи документите утврдени во членот 112 од овој закон.

(4) Обврската од ставот (1) на овој член се однесува на лицата вработени како брокери во овластените учесници на пазарот на хартии од вредност.

(5) Комисијата поблиску ја пропишува постапката за обновување на дозволата за работење на брокер.

Обврски на брокерот

Член 115

(1) Во текот на својата работа брокерот треба:

а) строго да се придржува кон инструкциите дадени од клиентот;

б) да работи совесно и професионално имајќи ги предвид инвестиционите цели и финансиската состојба на клиентот и

в) да ги почитува актите на саморегулирачката организација каде што членува.

(2) Брокерот не смее непотребно да одложи извршување на налог на клиентот, доколку условите на пазарот на хартии од вредност дозволуваат негово извршување.

3. Работење на брокерските куќи

Објавување на услугите и тарифник

Член 116

(1) Брокерската куќа е должна, во сите простории каде што работи со клиенти да овозможи увид во општите услови за работење и во тарифникот на услугите со хартиите од вредност. Општите услови за работење на брокерската куќа најмалку содржат податоци за:

а) заемните права и обврски на брокерската куќа и клиентот;

б) ризиците поврзани со определени трансакции на хартии од вредност;

в) членството на брокерската куќа во саморегулирачка организација и

г) начин на решавање на спорови меѓу брокерската куќа и клиентите.

(2) Пред брокерската кука да го прифати првиот налог од клиентот за купување или продавање на хартии од вредност, односно пред да склучи договор со клиентот за вршење услуги со хартии од вредност, брокерската кука е должна да му врати на клиентот копија од општите услови за работење.

Заштита на интересот на клиентот

Член 117

(1) При вршење на услуги со хартии од вредност за клиентот, брокерската кука е должна да го заштити интересот на клиентот.

(2) Брокерската кука е должна веднаш да го известува клиентот за сите околности од значење за одлучување на клиентот во врска со налогот за купување или продавање на хартии од вредност и/или други услуги кои треба да ги изврши, како и за ризиците во врска со вложувањето во хартии од вредност.

(3) Брокерската кука е должна да се обиде да ги добие сите потребни информации од клиентите во врска со нивното искуство во вложување во хартии од вредност и нивните финансиски можности и цели значајни за заштита на нивните интереси.

Судир на интереси

Член 118

(1) Брокерската кука е должна да ги известува клиентите за сите можни судири на интереси меѓу клиентите, брокерската кука и/или другите клиенти во брокерската кука.

(2) Брокерската кука е должна да работи на начин со кој ќе се минимизира можноста за судир на интереси меѓу клиентите, брокерската кука и/или лицата вработени во брокерската кука.

Налог од клиентот

Член 119

(1) Налог е еднострана инструкција на клиентот кој може да биде даден усно, писмено или во електронска форма, а со кој на брокерската кука и се наложува да изврши определена трансакција со хартии од вредност за сметка на клиентот.

(2) Начинот на кој клиентот го дава налогот на брокерската кука се уредува со договор меѓу брокерската кука и клиентот.

Прифаќање на налог

Член 120

(1) Со упис на налогот од членот 119 став (1) на овој закон во книгата на налози на брокерската кука се смета дека брокерската кука го прифатила налогот.

(2) Комисијата поблиску го пропишува начинот на потврдување на прифаќањето на налогот од ставот (1) на овој член.

Водење на книга на налози

Член 121

(1) Брокерската кука е должна да води книга на налози во електронска форма во која се евидентираат сите купопродажни трансакции, односно купопродажните трансакции извршени во име и за сметка на клиентот, купопродажните трансакции кои брокерската кука ги врши во свое име и за своја сметка и купопродажните трансакции извршени врз основа на договор за управување со портфолио на хартии од вредност.

(2) Забрането е какво било подоцнежено преправање на податоците кои се внесени во книгата на налози.

(3) Книгата на налози се чува трајно.

(4) Комисијата поблиску ги пропишува начинот и содржината на водење на книгата на налози.

Извршување на налог од клиент

Член 122

(1) Брокерската кука е должна да го изврши налогот на клиентот веднаш штом условите на пазарот на хартиите од вредност дозволуваат негово извршување.

(2) Брокерската кука ги извршува налозите на клиентите за купување и/или продавање на хартии од вредност во согласност со приоритетот во книгата на налози.

(3) Налозите на клиентите мора да бидат понудени на берза каде што се нудат и други налози за купување и продавање на хартии од вредност.

(4) Брокерската кука не смее да купува и/или продава хартии од вредност за своја сметка или за сметка на лице вработено во брокерската кука, ако со ваквото купување или продавање би се оневозможило извршување на налог на клиент за купување и/или продавање или ако поради тоа тој налог би можел да се реализира по понеповолни услови за клиентот.

Парични средства на клиентот

Член 123

(1) Паричните средства на клиентот дадени на брокерската кука за купување на хартии од вредност или паричните средства добиени со продажба на хартии од вредност на клиентот, брокерската кука ги чува на посебна сметка отворена за таа намена.

(2) Брокерската кука ги уплаќа паричните средства добиени од продажба на хартиите од вредност, исклучително во име и за сметка на клиентот во рок од еден работен ден по приемот на паричните средства од продажбата, освен ако поинаку не е договорено.

(3) Паричните средства на посебната сметка од ставот (1) на овој член можат да се употребат само во согласност со инструкциите на клиентот.

(4) Брокерската кука не смее да врши плаќања поврзани со склучените трансакции со хартии од вредност во свое име и за своја сметка од паричните средства на клиентите.

(5) Брокерската кука не смее да ги користи паричните средства на еден клиент за сметка на кој било друг клиент.

(6) Паричните средства на клиентите не влегуваат во имотот на брокерската кука во случај на стечај или ликвидација и не можат да се користат за намирување на обврските на брокерската кука.

Известување на клиентот за трансакциите со хартии од вредност

Член 124

(1) Брокерската кука е должна да му достави на клиентот извештај за склучување и порамнување на секоја трансакција со хартии од вредност во рок од два дена по денот на порамнувањето. Брокерската кука мора да поседува доказ за уредна достава на извештајот.

(2) Извештајот од ставот (1) на овој член содржи податоци за:

а) називот на издавачот на хартиите од вредност со кои е тргувано;

б) видот, родот и класата на хартиите од вредност со кои е тргувано;

в) видот на налогот - куповен или продажен;

г) количината на хартиите од вредност со кои е тргувано;

д) цената по која хартиите од вредност се купени, односно продадени;

е) надоместокот за извршената трансакција;

ж) датумот на приемот на налогот за тргување и

з) датумот на порамнување на трансакцијата.

Чување на податоци

Член 125

(1) Брокерската кука е должна да води евиденција и да ги чува сите документи кои во секое време овозможуваат потврдување дека одредена трансакција е извршена во свое име и за своја сметка или за сметка на клиентот.

(2) Комисијата го пропишува начинот и содржината на чување на податоците од ставот (1) на овој член.

Договор со клиент

Член 126

(1) Пред прифаќање на налогот за купување или продавање на хартии од вредност, брокерската кука е должна да склучи договор со клиентот во писмена форма.

(2) Брокерскиот договор ги содржи најмалку следниве елементи:

а) општите услови за работење на брокерската кука и

б) изјава на клиентот дека е запознат со општите услови за работење пред склучување на договорот и дека имал можност да се запознае со содржината на договорот.

(3) Освен ако поинаку не е уредено со овој закон, за регулирање на односите меѓу брокерската кука и клиентите се применуваат одредбите од Законот за облигационите односи.

(4) Брокерскиот договор не смее да содржи одредби:

а) со кои клиентот се одрекува од кои било права кои произлегуваат од овој закон или од правилниците донесени врз основа на овој закон;

б) кои го ограничуваат правото на судска заштита во случај на спор со брокерската кука и

в) кои предвидуваат друг надомест освен надоместокот за извршување на трговските трансакции, во случај кога постигнатата цена по која е извршен налогот е поповолна за клиентот отколку цената содржана во налогот на клиентот.

Водење на сметководствена евиденција

Член 127

Брокерска кука води сметководствена евиденција во согласност со меѓународните стандарди за финансиско известување и законите на Република Македонија.

Реклама на брокерски друштва

Член 128

(1) Само брокерска кука има право да објавува реклами во сите медиуми со понуда за вршење на услуги со хартии од вредност или понуда за купување и продавање на хартии од вредност.

(2) Објавувањето на реклама чија содржина на инвеститорите може погрешно да им ги претстави правата и ризиците од хартиите од вредност е во спротивност со одредбите од овој закон.

(3) Брокерската кука е должна да го достави до Комисијата текстот на кој било предлог на реклама пред тој да биде објавена. Доколку по пет работни дена по поднесувањето на текстот на рекламата до Комисијата, не го забрани неговото објавување, брокерската кука може да го објави огласот. На брокерската кука паѓа товарот на докажување дека Комисијата го примила текстот на предлогот на рекламата.

Договор за портфолио менаџмент

Член 129

(1) Договор за портфолио менаџмент е договор со кој брокерската кука, односно друштво за инвестиционно советување се обврзува, во согласност со политика-

та за вложување содржана во договорот, во име и за сметка на клиентот, да ги вложува неговите парични средства во хартии од вредност, а со цел распределување на ризикот, за што клиентот е согласен да плати надоместок.

(2) Договорот за портфолио менаџмент се склучува во писмена форма и мора да го утврди износот на паричните средства што клиентот и ги доверува на брокерската кука, односно друштвото за инвестиционно советување, политиката на вложување на клиентот, висината на надоместокот и начинот на пресметување на истиот.

Одговорност на брокерската кука

Член 130

Брокерската кука е одговорна за штетата која е предизвикана на клиентот со сторување или несторување на дејствија од страна на брокерот или инвестициониот советник вработен во брокерската кука.

Известување на Комисијата

Член 131

(1) Секој петнаесетти во месецот брокерската кука до Комисијата доставува месечен извештај, потпишан од директорот на брокерската кука, кој вклучува и пресметка на основната главнина, правни промени и промени во сопственичката структура. Во прилог на месечниот извештај се доставува и изјава потпишана од директорот на друштвото дека во извештајниот период во секое време основната главнина на брокерската кука била во согласност со членот 99 на овој закон и со правилниците донесени врз основа на овој закон.

(2) Брокерската кука е должна веднаш да ја извести Комисијата доколку не е во можност навремено да ги исплати пристигнатите обврски кон клиентите.

(3) Брокерската кука ја известува Комисијата за кои било промени на податоците кои биле наведени во барањето на дозвола за работење во рок од осум дена од настанувањето на промените.

(4) Брокерската кука доставува годишен извештај за своето работење на Комисијата најдоцна до 31 мај во тековната година, за претходната година.

(5) Годишниот извештај на брокерската кука ги содржи финансиските извештаи со состојба на последниот ден од претходната година, потврдени согласно со меѓународните стандарди за финансиското известување и ревидирани од страна на овластен ревизор согласно со меѓународните ревизорски стандарди.

(6) Подружница на странска брокерска кука која има дозвола за работење на територијата на Република Македонија доставува годишен извештај за работењето на странската брокерска кука до Комисијата најдоцна до 31 мај во тековната година, за претходната година.

(7) Подружница на странска брокерската кука која има дозвола за работење на територијата на Република Македонија веднаш ја известува Комисијата за губење на дозволата за вршење услуги со хартии од вредност во матичната земја на странската брокерска кука.

(8) Комисијата ја пропишува формата и содржината на извештајот од ставот (1) на овој член.

4. Престанок на брокерска кука

4.1. Постапка за ликвидација

Услови за отворање на ликвидација

Член 132

(1) Комисијата ќе донесе решение за исполнување на условите за отворање на ликвидација доколку:

а) Собранието на акционери донесе одлука за престанок на брокерска кука;

б) трајно е одземена дозволата за вршење на сите работи во врска со хартиите од вредност за кои има добиено дозвола и

в) брокерска кука не започнала со работа во рок од шест месеца по добивањето на дозволата за работа од Комисијата.

(2) Комисијата решението ќе го донесе во рок од осум работни дена, сметано од:

а) денот на приемот на известувањето од страна на органот на управување за одлуката на собранието на акционери за престанок на брокерска кука;

б) денот на донесување на решението за одземање на дозволата и

в) истекот на предвидениот рок за започнување со работа на брокерска кука.

(3) Комисијата до надлежниот суд поднесува предлог за отворање на ликвидација кон кој го приложува решението за исполнување на условите за отворање на ликвидација.

Постапка на ликвидација пред судот

Член 133

(1) За отворање и спроведување на ликвидација е надлежен судот на чие подрачје се наоѓа седиштето на брокерската кука.

(2) Органи на надлежниот суд кои ја спроведуваат ликвидацијата се ликвидациониот совет и ликвидаторот. Судот го определува ликвидациониот совет кој е составен од тројца судии.

(3) Ликвидациониот совет ќе донесе решение за отворање на ликвидација во рок од осум работни дена од денот на приемот на предлогот за отворање на ликвидација, без одржување на рочиште.

(4) Против решението брокерската кука има право на жалба во рок од осум работни дена од денот на приемот на истото. Жалбата не го одлага извршувањето на решението.

Именување на ликвидатор

Член 134

(1) Со решението за отворање на ликвидација, ликвидациониот совет го именува ликвидаторот на брокерската кука на предлог на Комисијата.

(2) Решението за отворање на ликвидација особено ќе содржи податоци за:

- фирмата, седиштето, адресата, бројот на сметката и единствениот матичен број на брокерската кука (ЕМБС),

- презимето, името и адресата на ликвидаторот и

- денот на отворањето на ликвидацијата.

(3) Со решението за отворање на ликвидација се повикуваат доверителите да ги пријават своите побарувања до ликвидаторот во рок кој не може да биде подолг од 30 дена од денот на објавувањето на последниот оглас за отворање на ликвидација.

(4) Списокот на побарувања на доверителите и редоследот на нивно намиравање го составува ликвидаторот.

(5) Со решението за отворање на ликвидација, се повикуваат должниците на брокерската кука да ги исполнат своите обврски и ликвидациониот совет ќе определи отворањето на ликвидацијата на брокерската кука да се запише во трговскиот регистар.

Содржина на огласот за отворање на ликвидација

Член 135

(1) За отворањето на ликвидација на брокерска кука доверителите и должниците се известуваат со оглас.

(2) Огласот се објавува на огласната табла на надлежниот суд, како и во "Службен весник на Република Македонија" и во најмалку еден дневен весник, во период од пет работни дена последователно. Огласот се истакнува на огласната табла на надлежниот суд на денот на донесувањето на решението за отворање на ликвидација и на веб страницата на Централниот регистар на Република Македонија.

Огласот се истакнува на огласната табла на надлежниот суд на денот на донесувањето на решението за отворање на ликвидација и на веб страницата на Централниот регистар на Република Македонија.

(3) Огласот за отворање на ликвидација содржи:

1) назив на судот што го донел решението за отворање на ликвидација;

2) извод од решението за отворање на ликвидација;

3) фирма, седиште, број на сметка и единствен матичен број на брокерската кука (ЕМБС);

4) име и адреса на ликвидаторот;

5) повик до доверителите на брокерската кука да ги пријават своите побарувања;

6) повик до должниците на брокерската кука своите обврски да ги намират без одлагање;

7) денот на истакнувањето на огласот на огласната табла на надлежниот суд и

8) денот на одржување на рочиштето на кое ќе се испитуваат побарувањата на доверителите кои го пријавиле своето побарување.

Доставување на решението за ликвидација

Член 136

(1) Решението за отворање на ликвидација се доставува до Комисијата, брокерската кука, банките и носителот на платниот промет кај кои брокерска кука има сметка и до Централниот регистар на Република Македонија.

(2) Централниот регистар на Република Македонија е должен по службена должност, врз основа на доставеното решение за отворање на ликвидација, да го забележи отворањето на ликвидација.

(3) Решението за отворање на ликвидација се објавува со истакнување на веб страницата на Централниот регистар на Република Македонија.

Правни последици од спроведување на ликвидација

Член 137

(1) Правни последици од спроведувањето на ликвидација настануваат со денот на објавувањето на огласот за отворање на ликвидација на огласната табла на судот и на веб страницата на Централниот регистар на Република Македонија.

(2) Со денот на настапување на правните последици од спроведување на ликвидацијата престануваат сите права и обврски на членовите на органот на управување и надзорниот орган на брокерската кука, како и правата на собранието на акционери.

(3) Со денот на настапување на правните последици од спроведување на ликвидацијата, ликвидаторот на брокерската кука не може да склучува нови договори со клиентите.

Биланси за почеток на ликвидација

Член 138

(1) Ликвидаторот изготвува биланси за почеток на ликвидација со состојба која опфаќа 30 дена пред денот на отворањето на ликвидацијата, како и извештај со кој се појаснуваат ставките од билансите за ликвидација.

(2) Ликвидаторот е должен билансите за ликвидација, како и извештајот, да го достави до надлежниот суд и до Комисијата во рок од 15 работни дена од денот на отворањето на ликвидацијата.

Права и должности на ликвидаторот

Член 139

(1) Ликвидаторот ги има правата и должностите на органот на управување на брокерска кука. Ликвидаторот ја застапува брокерската кука.

(2) Ликвидаторот се потпишува така што кон фирмата го додава суфиксот “во ликвидација”.

(3) Ликвидаторот е должен да ги наплати побарувањата на брокерската кука, да го впаричи останатиот имот и да ги намира обврските спрема доверителите.

Распределба на средствата од ликвидационата маса

Член 140

(1) По впаричување на имотот ликвидаторот го извештава ликвидациониот совет со предлог за распределба на ликвидационата маса. Ликвидациониот совет врз основа на предлогот на ликвидаторот донесува решение за распределба на ликвидационата маса на доверителите чие побарување е утврдено.

(2) Со решението имотот, што преостанува по намирување на обврските спрема доверителите, се распределува меѓу акционерите на брокерската кука. Имотот се распределува според односот на номиналните износи на акциите, ако во статутот поинаку не е определено.

(3) Ликвидаторот е должен на секои три месеца до Комисијата да доставува извештаи за спроведување на ликвидацијата.

Решение за заклучување на ликвидационата постапка

Член 141

(1) По преземањето на сите дејствија во ликвидационата постапка, ликвидаторот е должен до судот да поднесе предлог за заклучување на ликвидационата постапка.

(2) Заедно со предлогот за заклучување на ликвидацијата, ликвидаторот поднесува почетен ликвидационен биланс, одобрените годишни сметки и извештаи, како и планот за распределба и намирување на побарувањата на доверителите.

(3) Ликвидациониот совет донесува решение за заклучување на ликвидационата постапка. Против ова решение не е дозволена посебна жалба.

(4) Решението за заклучување на ликвидационата постапка се објавува во “Службен весник на Република Македонија”.

(5) Решението за заклучување на ликвидационата постапка на брокерска кука се доставува до Комисијата, ликвидаторот, банките и носителот на платниот промет кај кои брокерската кука има сметка и до Централниот регистар на Република Македонија кој го води трговскиот регистар.

(6) Централниот регистар на Република Македонија кој го води трговскиот регистар е должен по службена должност веднаш по приемот на решението за заклучување на ликвидацијата да изврши бришење на брокерската кука од трговскиот регистар.

Предлог за запирање на ликвидацијата заради исполнување на услови за отворање на стечајна постапка

Член 142

Во случај ликвидаторот при спроведување на ликвидацијата да утврди дека:

а) средствата на брокерската кука не се доволни за намирување на сите побарувања на доверителите или

б) ако средствата на брокерската кука не може да се впаричат за намирување на побарувањата на доверителите, истиот е должен веднаш за тоа да ја извести Комисијата и да поднесе предлог за запирање на отворената ликвидација и предлог за отворање на стечајна постапка до надлежниот суд.

4.2. Стечајна постапка над брокерска кука

Причини за отворање на стечајна постапка

Член 143

Стечајна постапка над брокерска кука може да се отвори, ако:

1) Комисијата при вршење на надзорот констатира дека финансиската состојба на брокерската кука не се подобрила;

2) при спроведување на надзорот, се утврди дека средствата на брокерската кука не се доволни за намирување на сите побарувања на доверителите и

3) брокерската кука не е во состојба да ги намира пристигнатите обврски во рок од 45 календарски дена од денот на пристигнувањето, како и во случај на нејзина презадолженост.

Предлог за отворање на стечајна постапка

Член 144

(1) Предлог за отворање на стечајна постапка може да поднесе Комисијата, доверителите, брокерската кука, како и ликвидаторот.

(2) Во случај предлогот за отворање на стечајна постапка да е поднесен од Комисијата, решение за исполнување на условите за отворање на стечајна постапка донесува Комисијата.

(3) Комисијата ќе поднесе предлог за отворање на стечајна постапка до надлежниот суд првиот работен ден по донесувањето на решението за исполнување на услови за отворање на стечајна постапка. Кон предлогот се приложува решението за исполнување на условите за отворање на стечајна постапка.

(4) Доколку предлогот за отворање на стечајна постапка го поднеле доверителите или брокерската кука, судот доставува примерок од поднесениот предлог и сите други решенија донесени во стечајната постапка до Комисијата.

Отворање на стечајна постапка

Член 145

(1) Во случај кога предлогот за отворање на стечајна постапка е поднесен од Комисијата, надлежниот суд донесува решение за отворање на стечајна постапка најдоцна во рок од осум дена по приемот на решението за исполнување на условите за отворање на стечајна постапка без спроведување на претходна постапка.

(2) Доколку предлогот за отворање на стечајна постапка е поднесен од доверител надлежниот суд ќе донесе решение за претходна постапка за испитување на условите за отворање на стечајна постапка, со тоа што пред донесувањето на одлуката за отворање на стечајна постапка ќе побара изјаснување од Комисијата.

(3) Одлуката за отворање на стечајна постапка на брокерска кука судот ја доставува и на Комисијата.

Примена на одредбите од Законот за стечај

Член 146

(1) Во стечајна постапка над брокерска кука се применуваат одредбите од Законот за стечај освен одредбите кои се однесуваат на планот за реорганизација, личното управување, ослободувањето од другите обврски, посебните видови стечајни постапки за поединци со статус на трговец, стечајни постапки со странски елементи, одбор на доверители и собранието на доверителите.

(2) Сите одлуки кои согласно со Законот за стечај ги донесува одборот на доверители и собранието на доверители, а во врска со продажбата на имотот и впаричување на стечајната маса се одобруваат од стечаен судија.

Издвојување од имотот на брокерска куќа

Член 147

(1) Во имотот на брокерска куќа не влегуваат финансиските средства на клиентите дадени на брокерска куќа за купување на хартии од вредност од страна на клиентот или финансиски средства добиени од продажба на хартиите од вредност кои се чувале на посебни сметки отворени кај овластени институции.

(2) Со настанување на правните последици од отворање на стечајната постапка стечајниот управник е должен да ги затвори овие сметки кај овластените институции и финансиските средства кои се наоѓаат на нив да им ги врати на клиентите.

5. Основање и работење на друштва за инвестиционно советување и инвестициони советници

Друштво за инвестиционно советување

Член 148

(1) Услуги на инвестиционно советување може да врши друштво за инвестиционно советување, ако има вработено најмалку едно лице со дозвола за работење на инвестиционен советник.

(2) Услугите што ги врши друштвото од ставот (1) на овој член се управување со портфолио на хартии од вредност по налог и за сметка на индивидуален клиент и инвестиционно советување.

(3) Друштвото за инвестиционно советување мора да има дозвола за работење од Комисијата.

(4) Друштвото за инвестиционно советување не може да се запише во трговскиот регистар пред да добие дозвола за работа од Комисијата.

(5) Комисијата ја пропишува документацијата која се поднесува со барањето за добивање на дозвола за работење на друштво за инвестиционно советување.

(6) Комисијата донесува одлука за давање на дозвола за работење на друштво за инвестиционно советување во рок од 90 календарски дена по известувањето од страна на Комисијата до подносителот на барањето дека барањето е комплетирано. Комисијата го доставува известувањето за комплетирање на барањето до подносителот, во рок од пет работни дена од денот на приемот на барањето.

(7) Решението за давање на дозвола за работење на друштво за инвестиционно советување Комисијата го објавува во "Службен весник на Република Македонија" во рок од осум работни дена од денот на донесувањето на решението.

(8) Комисијата води регистар на друштва за инвестиционно советување.

(9) Комисијата ги пропишува формата, содржината и начинот на водењето на регистарот на друштвата за инвестиционно советување.

Основна главнина и ликвидни средства на друштвото за инвестиционно советување

Член 149

(1) Друштвото за инвестиционно советување мора во секое време да поседува и одржува основна главнина во износ од 10.000 евра во денарска противвредност, пресметана по среден курс на Народната банка на Република Македонија започнувајќи од денот на добивањето на дозволата од страна на Комисијата.

(2) Комисијата ја пропишува задолжителната структура и начинот на пресметка и основната главнина на друштвото за инвестиционно советување.

(3) Друштвото за инвестиционно советување е должно во секое време да располага со ликвидни средства пропишани од Комисијата, во зависност од обемот и видот на услугите кои ги врши во врска со хартии од вредност и ризиците на кои е изложено при вршењето на тие услуги.

(4) Комисијата подетално ги пропишува износот, видот, одржувањето и начинот на пресметка и контролата на ликвидните средства на друштвото за инвестиционно советување.

Инвестиционен советник

Член 150

(1) Услуги поврзани со инвестиционно советување на клиенти може да вршат само овластени инвестициони советници (во натамошниот текст: инвестициони советници).

(2) Инвестициониот советник треба да има положен стручен испит за инвестиционно советување што го организира Комисијата.

(3) Инвестициониот советник не треба да биде осудуван со правосилна судска одлука за кривично дело во последните пет години пред поднесување барање за дозвола за инвестиционен советник.

(4) Инвестициониот советник не смее да биде осудуван со правосилна судска одлука за сторено кривично дело предизвикување стечај на правно лице.

(5) Комисијата ги пропишува начинот и условите за полагање на испитот од ставот (2) на овој член.

Барање на дозвола за работење на инвестиционен советник и водење на регистар

Член 151

(1) Барање за дозвола за работење на инвестиционен советник може да поднесе физичко лице кое ги исполнува условите од членот 150 на овој закон.

(2) Комисијата донесува одлука за барањето од ставот (1) на овој член во рок од 60 календарски дена од денот кога го известил подносителот дека барањето е комплетирано.

(3) Комисијата издава дозвола за работење на инвестиционен советник по утврдување дека се исполнети условите од членот 150 на овој закон.

(4) Комисијата води регистар за сите инвестициони советници кој е достапен за јавноста.

(5) Комисијата ги пропишува формата, содржината и начинот на водење на регистарот за инвестициони советници.

Обновување на дозвола за работа на инвестиционен советник

Член 152

(1) Инвестициониот советник е должен да ја обнови дозволата за работа секоја петта година.

(2) Инвестициониот советник во рок од три месеца пред истекот на рокот од ставот (1) на овој член поднесува барање до Комисијата за обновување на својата дозвола за работење.

(3) Барањето од ставот (2) на овој член ги содржи документите утврдени во членот 151 од овој закон.

(4) Обврската од ставот (1) на овој член се однесува на лицата вработени како инвестициони советници во овластените учесници на пазарот за хартии од вредност.

(5) Комисијата поблиску ја пропишува постапката за обновување на дозволата за работење на инвестиционен советник.

VI. АКЦИОНЕРСКИ ДРУШТВА СО ПОСЕБНИ ОБВРСКИ ЗА ИЗВЕСТУВАЊЕ И ОБВРСКИ ЗА ИЗВЕСТУВАЊЕ НА ЧЛЕНОВИТЕ НА ОРГАНИТЕ НА УПРАВУВАЊЕ, ДИРЕКТОРИТЕ И АКЦИОНЕРИТЕ

1. Акционерско друштво со посебни обврски за известување

Регистар на акционерските друштва со посебни обврски за известување

Член 153

(1) Комисијата води Регистар на акционерските друштва со посебни обврски за известување (во натамошниот

текст: Регистар). Акционерското друштво се запишува во Регистарот доколку ги исполнува условите за акционерско друштво со посебни обврски за известување.

(2) Акционерското друштво со посебни обврски за известување (во натамошниот текст на оваа глава: акционерско друштво) се брише од Регистарот во рок од седум работни дена од поднесување на барање од страна на акционерското друштво за негово бришење од Регистарот и потврда од овластен депозитар за неисполнување на условите за запишување во Регистарот.

(3) Комисијата писмено го известува акционерското друштво за неговото запишување, односно бришење од Регистарот во рок од седум работни дена.

(4) Формата, содржината и начинот на водење на Регистарот на акционерските друштва со посебни обврски за известување ги пропишува Комисијата.

Годишни извештај

Член 154

(1) Акционерското друштво е должно до Комисијата да достави ревидиран годишен извештај за неговите финансиски резултати, правниот статус и работењето во рок од четири месеца по завршувањето на секоја календарска година.

(2) Годишниот извештај содржи:

а) финансиски извештаи подготвени во согласност со меѓународните стандарди за финансиско известување, заедно со мислењето на овластен ревизор подготвено во согласност со меѓународните ревизорски стандарди;

б) анализа и образложение на деловните резултати и програма за развој на акционерското друштво;

в) податоци за членовите на управниот, надзорниот одбор, односно за членовите на одборот на директори, како и податоци за нивно процентуално учество во основната главнина на тоа акционерско друштво;

г) податоци за физички и/или правни лица кои поседуваат повеќе од 5% од акциите со право на глас во акционерското друштво;

д) податоци за сите договори за наградување на членовите на управниот и надзорниот одбор или одборот на директори, односно лицата со посебни одговорности и овластувања;

ѓ) податоци за трансакциите меѓу акционерското друштво со поврзаните лица;

е) политика на распределба на дивиденда на акционерското друштво;

ж) податоци за стекнување на сопствени акции од страна на акционерското друштво и

з) податоци за какви било значајни промени што биле содржани во проспектоот, доколку акционерското друштво издало проспект во текот на последните 12 месеца.

(3) Комисијата ги чува сите годишни извештаи на акционерските друштва поднесени во согласност со овој член најмалку три години од денот на доставување.

Објавување на резиме од годишниот извештај

Член 155

(1) Секое акционерско друштво е должно да објави резиме на ревидиран годишен извештај, заедно со мислењето на овластениот ревизор во најмалку еден дневен весник во Република Македонија, во рок од 15 календарски дена од доставувањето на ревидираниот годишен извештај до Комисијата.

(2) Во резимето од ставот (1) на овој член се наведува дека финансискиот извештај во целост е достапен во седиштето на акционерското друштво и во просториите на Комисијата.

Полугодишни извештај

Член 156

Акционерското друштво е должно до Комисијата да достави полугодишен извештај за првите шест месеца

од календарската година во рок од 45 календарски дена по завршувањето на шестмесечјето. Полугодишниот извештај содржи:

а) подетално образложение за работењето на акционерското друштво со кое се ажурираат податоците објавени во претходниот годишен извештај и

б) неревидирани финансиски извештаи, подготвени во согласност со меѓународните стандарди за финансиско известување.

Тримесечни финансиски извештај

Член 157

(1) Акционерското друштво е должно до Комисијата да доставува тримесечни финансиски извештаи за првото и третото тримесечје од календарската година, во рок од 30 календарски дена по завршувањето на тримесечјето.

(2) Тримесечниот извештај од ставот (1) на овој член најмалку содржи:

а) консолидирани нумерички податоци во табеларна форма за вкупниот приход и остварената добивка или загуба пред и после оданочувањето за соодветното тримесечје и

б) подетално образложение за работењето на акционерското друштво и добивката или загубата за соодветното тримесечје.

(3) Акционерското друштво може да одлучи во извештаите од ставот (1) на овој член да даде процена за идното работење на акционерското друштво и неговите поврзани лица најмалку за периодот до крајот на календарската година, вклучувајќи ги и значајните непредвидливи околности и ризици кои можат да влијаат на работењето на акционерското друштво.

Тековни соопштенија и материјали за акционерски собранија

Член 158

(1) Акционерското друштво е должно до Комисијата да ги достави извештаите подготвени од страна на извршните членови на одборот на директори или управниот одбор доколку:

а) акционерското друштво има загуба поголема од 30% од активата на друштвото;

б) основната главнина се намали под големината утврдена во статутот на друштвото или

в) постојат други посебни извештаи за работењето на друштвото или за некои посебни аспекти на неговото работење.

(2) Извештаите од ставот (1) на овој член се поднесуваат до Комисијата во рок од пет работни дена по нивното изготвување.

(3) Доколку акционерското друштво располага со ценовно чувствителни информации кои не се објавени во јавноста, истото има обврска веднаш да ја извести Комисијата и во најкраток можен рок да објави јавно соопштение (во натамошниот текст: тековен извештај) најмалку во еден дневен весник во Република Македонија, но не подоцна од десет календарски дена од денот на стекнувањето на ценовно чувствителната информација.

(4) Во согласност со ставот (3) од овој член, акционерското друштво веднаш го објавува настанувањето на следниве околности:

а) стекнување или отуѓување на значаен дел од средствата на акционерското друштво;

б) промена на овластен ревизор;

в) оставка и разрешување на членовите од органите на управување;

г) склучување или раскинување на договор или друга правна работа која влијае врз промената на основната дејност на акционерското друштво;

д) секој настан кој може да предизвика ненавремено или предвремено плаќање на финансиските обврски на акционерското друштво;

г) отворање на стечај или ликвидација на акционерското друштво;

е) неисполнување на обврски врз основа на издадени обврзници од страна на акционерското друштво;

ж) сите судски постапки во кои е вклучено акционерското друштво и

з) сите промени на правата што ги носат акциите од ист род.

(5) Акционерското друштво во најкус можен рок и доставува на Комисијата копии од сите материјали што им се доставени на акционерите при свикувањето на седниците на собранјата на акционери.

Забрана за нецелосно обелоденување на податоци

Член 159

Доколку акционерското друштво или лице кое го претставува истото достави податоци во врска со друштвото или неговите хартии од вредност на брокерска кука или вработен во брокерска кука, инвестиционен фонд или вработен во инвестиционен фонд, пензиски фонд или вработен во пензиски фонд или друштво за управување со фондови или вработен во друштво за управување со фондови, акционерското друштво мора да направи истовремено обелоденување и во јавноста во случај кога податоците се доставени со намера и да ги обелодени во јавноста во најкраток можен рок во случај кога податоците се доставени ненамерно.

Дистрибуција на извештаите

Член 160

(1) Акционерското друштво е должно да достави примерок од својот годишен, полугодишен, тримесечен и тековен извештај до Комисијата.

(2) Акционерското друштво обезбедува примерок од своите годишни, полугодишни, тримесечни и тековни извештаи на секој акционер на негово барање, при што не може да наплатува надомест за печатење или копирање на извештаите.

(3) Акционерското друштво обезбедува примерок од своите годишни, полугодишни, тримесечни и тековни извештаи на секое заинтересирано лице на негово барање, при што може да наплатува надомест најмногу во висина на трошоците за печатење или копирање на извештаите.

(4) Акционерското друштво обезбедува електронски примерок од своите годишни, полугодишни, тримесечни и тековни извештаи на овластената берза на која се котираат неговите хартии од вредност.

Необјавување на ценовно чувствителни информации

Член 161

Акционерското друштво може да побара од Комисијата да биде ослободено од обврската за обелоденување на одредени информации во годишниот, полугодишниот и тековниот извештај или на друг начин уреден во оваа глава доколку јавното објавување би предизвикало сериозно загрозување на значајни деловни интереси на акционерското друштво или би било спротивно на јавниот интерес и акционерското друштво е во можност да ја гарантира доверливоста на таквите информации.

Непримена на обврските за известување во случај на стечај или ликвидација

Член 162

За акционерско друштво за кое е отворен стечај или ликвидација не се применуваат одредбите од членовите 154 до 160 на овој закон.

Престанок на обврската за известување

Член 163

Обврската на акционерските друштва за известување во согласност со членовите од 154 до 160 на овој закон престанува на денот на бришењето на акционерското друштво од Регистарот на Комисијата.

Одговорност за точноста на податоците во извештаите

Член 164

Извештаите од членовите 154, 155, 156, 157 и 158 на овој закон се потпишани од претседателот на одборот на директори, претседателот на управниот одбор и директорот на акционерското друштво, при што имињата и функциите на овие лица треба да бидат прецизни и јасно напишани. Овие лица потврдуваат дека податоците содржани во извештаите ја одразуваат фактичката состојба во акционерското друштво и дека во извештаите нема недостатоци што можат да влијаат на нивната важност.

2. Обврски за известување на членовите на органите на управување и директорите

Извештаи за сопственост

Член 165

(1) Во рок од 15 работни дена од денот на назначувањето за член на надзорен, управен одбор или одбор на директори на акционерско друштво лицето, кое е назначено за член, е должно да ја извести Комисијата и акционерското друштво за количината на хартиите од вредност издадени од акционерското друштво кои се во негова сопственост (во натамошниот текст: привичен извештај за сопственост).

(2) Член на надзорен, управен одбор или одбор на директори на акционерско друштво е должен да ја извести Комисијата во рок од пет работни дена од денот на порамнувањето на трговската трансакција и извршувањето на нетрговскиот пренос со хартии од вредност издадени од акционерското друштво во чии органи на управување тој е член (во натамошниот текст: извештај за промена на сопственост).

(3) Обврските од ставовите (1) и (2) на овој член се однесуваат и на директор и на лица со посебни одговорности и овластувања во акционерското друштво.

3. Обврски за известување на одредени акционери

Извештаи за сопственоста

Член 166

(1) Правно или физичко лице кое, заедно со неговите поврзани лица, ќе купи или на друг начин ќе стекне хартии од вредност издадени од акционерското друштво, во количина со која тоа лице, заедно со неговите поврзани лица, директно или индиректно поседува повеќе од 5% од кој било род на хартии од вредност издадени од акционерското друштво е должен да доставува извештај до Комисијата и до акционерското друштво со кој ја обелоденува сопственоста на хартиите од вредност (во натамошниот текст: привичен извештај за сопственост на акционер) во рок од пет работни дена од денот на порамнувањето на трговската трансакција или извршувањето на нетрговскиот пренос на хартиите од вредност.

(2) Правно или физичко лице кое, заедно со неговите поврзани лица, директно или индиректно поседува повеќе од 5% од кој било род на хартии од вредност издадени од акционерското друштво е должно да доставува извештај до Комисијата и до акционерското друштво за секоја наредна порамнета трговска трансакција

или извршен нетрговски пренос со хартии од вредност издадени од тоа акционерско друштво во рок од пет работни дена од денот на запишувањето на трговската трансакција и нетрговскиот пренос на хартиите од вредност (во натамошниот текст: извештај за промена на сопственост на акционер).

(3) Доколку акционер во акционерското друштво ги продаде или на друг начин ги отуѓи хартиите од вредност по што, заедно со неговите поврзани лица, повеќе не поседува повеќе од 5% од кој било род на хартии од вредност издадени од акционерското друштво, акционерот доставува извештај за промена на сопственоста (во натамошниот текст: конечен извештај за промена на сопственоста на акционерот), по што за него престануваат да важат обврските од ставот (2) на овој член.

(4) Во смисла на ставот (1) од овој член, физичко или правно лице се смета за акционер во акционерско друштво, доколку хартиите од вредност се:

- а) во сопственост на физичкото или правното лице;
- б) во сопственост на поврзано лице со физичкото или правното лице и
- в) расположливи за купување од страна на лицата утврдени во алинеите а) и б) на овој став преку договор за опција.

(5) Извештајот од ставот (1) на овој член содржи:

- а) полно име, ЕМБГ или ЕМБС и адреса на лицето кое стекнало или отуѓило хартии од вредност;
- б) правната основа за стекнувањето или отуѓувањето на хартиите од вредност;
- в) количината на стекнати, односно отуѓени хартии од вредност и
- г) датумот на кој стекнувањето, односно отуѓувањето е извршено.

(6) Правното или физичкото лице од ставовите (1), (2) и (3) на овој член кое не ги почитува обврските за известување од овој член го губи правото на глас од хартиите од вредност сè додека официјално не ги достави потребните извештаи до Комисијата.

Подзаконски акти

Член 167

Комисијата подетално ги пропишува:

а) начинот и времето на запишување и бришење на акционерското друштво од Регистарот, содржината и начинот на водење на Регистарот, начинот на ажурирање на податоци во Регистарот и пристапот на јавноста до Регистарот;

б) формата и содржината на годишните извештаи, резимето од годишните, полугодишните, тримесечните и тековните извештаи;

в) времето и начинот на обелоденување на информациите согласно со членовите 158 и 159 од овој закон;

г) содржината, начинот и роковите за барањето за иземање од обврската за известување на јавноста согласно со членот 160 од овој закон и

д) формата и содржината на извештаите од членовите 165 и 166 на овој закон.

VII. ЗАБРАНЕТИ ДЕЈСТВИЈА ВО РАБОТЕЊЕТО СО ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ

Неовластена понуда на хартии од вредност

Член 168

Понуда на хартии од вредност спротивна на одредбите од овој закон се смета за ништовна.

Забранети дејствија при понуда на хартии од вредност

Член 169

При понуда на хартии од вредност се забранува во Проспектот:

а) да се внесат ценовно чувствителни информации кои се неистинити или

б) да не се внесат значајни податоци или ценовно чувствителни податоци со што инвеститорите можат да се доведат во заблуда.

Ценовна манипулација

Член 170

(1) Се забранува овластен учесник на пазарот за хартии од вредност или друго физичко или правно лице да создаде лажна претстава за определена хартија од вредност на пазарот со:

а) склучување на купопродажна трансакција со хартии од вредност при што нема промена на сопственикот и

б) издавање налог за купување или продавање на хартии од вредност со претходно знаење дека истовестен налог е даден или ќе биде даден за купување или продавање на истата хартија од вредност од друго лице по приближно иста цена, со цел создавање фиктивна цена на хартиите од вредност или создавање привид на активно тргување со хартијата од вредност.

(2) Трговска трансакција со хартии од вредност склучена од овластен учесник на пазарот на хартии од вредност или друго физичко или правно лице е во спротивност со одредбите од овој закон ако единствено има за цел:

а) да ја зголеми цената на хартиите од вредност и да ги наведе инвеститорите да ја купуваат таа хартија од вредност;

б) да ја намали цената на хартиите од вредност и да ги наведе инвеститорите да ги продаваат своите хартии од вредност и

в) да се предизвика привид на активно тргување со хартии од вредност за да се наведат другите инвеститори да купуваат/продаваат хартии од вредност.

Ширење неточни информации

Член 171

(1) Се забранува ширење на неточни информации или информации кои доведуваат до заблуда преку медиумите вклучувајќи го и интернетот или на друг начин, а кои влијаат на обемот на тргување или цената на хартијата од вредност, при што правното или физичкото лице од кое потекнала информацијата знаело или требало да знае дека информацијата е неточна, односно дека доведува до заблуда.

(2) Доколку новинар, вршејќи ја својата професија даде неточна информација или информација која може да доведе до заблуда истиот е одговорен согласно со овој закон доколку остварил директна или индиректна корист од објавувањето на таа информација.

Забрана за користење на манипулативни и измамнички дејствија

Член 172

Се забранува овластен учесник на пазарот за хартии од вредност или друго правно или физичко лице, при купување или продавање на хартии од вредност:

а) да се служи со методи и механизми со цел вршење на измамнички дејствија;

б) да дава неистинити ценовно чувствителни информации или да пропушти да даде ценовно чувствителни информации кои со оглед на околностите можат да предизвикаат заблуда и

в) да се вклучи во активност која има или би имала за цел измама на некое лице или негово доведување во заблуда.

Внатрешни информации

Член 173

(1) Лица, акционери, членови на управен одбор, надзорен одбор и членови на одборот на директори,

вработени или надворешни соработници кои при извршување на професионалните задачи имаат пристап до внатрешни информации, не смеат да купуваат или продаваат хартии од вредност или на друг начин да остварат материјална добивка врз основа на внатрешни информации.

(2) Лицата од ставот (1) на овој член освен во случаите утврдени со закон, не смеат да ги обелоденуваат внатрешните информации на трети лица или врз основа на внатрешните информации да им препорачуваат на трети лица купување или продавање хартии од вредност на кои се однесуваат внатрешните информации.

(3) Правно или физичко лице кое знае дека информацијата што ја примило од ставот (1) на овој член е внатрешна информација, не смее да купува или продава хартии од вредност или на друг начин да се стекнува со имотна корист врз основа на внатрешната информација.

(4) Одредбите од овој член нема да се применуваат за трговските трансакции што значат исполнување на договорни обврски за купување или продавање на хартии од вредност, што настанале како резултат на договор склучен пред правното или физичкото лице да ја дознае внатрешната информација.

(5) Комисијата поблиску го пропишува начинот на спречување на злоупотреба на внатрешните информации.

Известување за трансакции склучени врз основа на внатрешни информации

Член 174

(1) Лицата од членот 173 став (1) на овој закон со пристап до внатрешни информации се должни да го известат издавачот, Комисијата и берзата на која котираат хартиите од вредност, ако дознаат дека правно или физичко лице купува или продава хартии од вредност врз основа на внатрешна информација.

(2) Комисијата го пропишува начинот и содржината на известувањата од ставот (1) на овој член.

Контрола при користење со внатрешни информации

Член 175

(1) Со цел спречување на неовластено користење со внатрешни информации и/или откривање на неовластено користење, Комисијата може да побара соодветни објаснувања и податоци од следниве правни или физички лица:

а) членови на управен одбор, надзорен одбор и одборот на директори на акционерското друштво со посебни обврски за известување или на друг издавач чии хартии од вредност се тргуваат на берза;

б) лица со посебни овластувања кај акционерското друштво со посебни обврски за известување или кај друг издавач чии хартии од вредност се тргуваат на берза;

в) акционер кој поседува најмалку 5% од хартии од вредност со право на глас во акционерското друштво со посебни обврски за известување или во друг издавач чии хартии од вредност се тргуваат на берза;

г) издавач чии хартии од вредност котираат на берза во Република Македонија;

д) брокерска кука која врши услуги во врска со купување и продавање на хартии од вредност и

ѓ) физичко или правно лице и вработените во правното лице кои можат да знаат за случаи на неовластено користење со одредени прекршувања на забраната за употреба на внатрешни информации.

(2) Лицата од ставот (1) на овој член по барање на Комисијата се должни:

а) да достават соодветни информации и усни објаснувања;

б) да го откријат идентитетот на правното или физичкото лице во чие име и за чија сметка е склучена соодветната трансакција со хартии од вредност и

в) да ги дадат на увид сите или определени документи во врска со соодветната трансакција со хартии од вредност.

Неточни финансиски извештаи или финансиски извештаи што предизвикуваат заблуда

Член 176

(1) На овластен ревизор или сметководител му се забранува да потпише неточен или некомплетен финансиски извештај, односно финансиски извештај што предизвикува заблуда, кој е во спротивност со меѓународните стандарди за финансиско известување и меѓународните стандарди за ревизија.

(2) Во случај на непочитување на одредбата на ставот (1) од овој член ревизорот или сметководителот ќе одговара за штетата на лице кое претрпело загуба како резултат на неточен и некомплетен финансиски извештај, односно финансиски извештај кој предизвикува заблуда.

Обврски за чување на тајна

Член 177

(1) Членовите на органите на управување, директорот, вработените и овластените ревизори на депозитарот се должни да не ги обелоденуваат податоците кои ги дознале во текот на нивните секојдневни работни активности, освен ако тие податоци не и се на друг начин познати на јавноста или треба да се обелоденат на јавноста согласно со овој или со друг закон.

(2) Членовите на органите на управување, директорот, вработените и овластените ревизори на берза се должни да не ги обелоденуваат податоците кои ги дознале во текот на нивните секојдневни работни активности, освен ако тие податоци не и се на друг начин познати на јавноста или треба да се обелоденат на јавноста согласно со овој или со друг закон.

(3) Членовите на органите на управување, директорот, вработените и овластените ревизори на брокерски куки се должни да не ги обелоденуваат податоците кои ги дознале во текот на нивните секојдневни работни активности, освен ако тие податоци не и се на друг начин познати на јавноста или треба да се обелоденат на јавноста согласно со овој или со друг закон.

Купување на хартии од вредност од неовластена понуда на хартии од вредност

Член 178

Лице кое купило хартии од вредност понудени од издавач, спротивно на одредбите од Главата ИИ на овој закон, има право да поднесе тужба до надлежен суд за враќање на средствата со кои се купени хартиите од вредност заедно со камата, намалени за добиениот приход.

Тужби во врска со Проспект кој содржи измамнички податоци

Член 179

(1) Лице кое купило хартии од вредност без да знае дека Проспектот содржи неистинити и неточни податоци за ценовно чувствителни информации или дека во Проспектот се пропуштени ценовно чувствителни информации кои со оглед на околностите можат да предизвикаат заблуда, може да поднесе тужба за враќање на уплатените средства со камата, намалени за добиениот приход и изгубена добивка како резултат на непоседување на хартијата од вредност. Тужбата може да се поднесе против следниве лица:

а) издавачот на хартиите од вредност;
б) лицата потписници на Проспектот;
в) членовите на управниот, надзорниот одбор и одборот на директори во моментот на издавање на Проспектот и
г) сметководител или овластен ревизор кој се согласил да биде именуван како лице кое подготвило или одобрило дел од Проспектот, односно изготвило или одобрило извештај, проценка или финансиски извештај искористен во изготвувањето на Проспектот.

(2) Под услов лицето да стекнало хартии од вредност откако издавачот ги направил своите финансиски извештаи достапни на своите акционери за периодот од најмалку 12 месеца по издавањето на Проспектот, има право на враќање на средствата согласно со овој член доколку поднесе доказ дека стекнало хартии од вредност врз основа на невистинити податоци во проспектот или врз основа на проспектот без да знае дека истиот не е комплетен.

(3) Не може да се смета за одговорно лице кое согласно со ставот (1) од овој член докаже дека:

а) не ја врши должноста или не е на работното место како што било наведено во Проспектот и доколку ја известил Комисијата и издавачот во писмена форма за настанување на овие околности;

б) без негово знаење Проспектот станал достапен на јавноста и за тоа ја известил јавноста и Комисијата по откривањето дека Проспектот бил достапен на јавноста и

в) постои основано сомнение дека податоците наведени во Проспектот биле невистинити и дека во него недостасуваат ценовно чувствителни информации.

(4) Штетата што се надоместува согласно со ставот (1) од овој член не може да биде поголема од цената по која хартиите од вредност биле понудени на јавноста и се утврдува како разлика меѓу цената платена за хартиите од вредност:

а) нивната проценета вредност во моментот на поведување на судска постапка;

б) цената по која хартиите од вредност биле продани на секундарниот пазар пред поведување на судскиот спор и

в) цената по која хартиите од вредност биле продани на секундарниот пазар после завршување на судска постапка.

(5) Лицата од ставот (1) на овој член се солидарно одговорни.

Одговорност за манипулација со цената на хартиите од вредност

Член 180

(1) Лице кое по своја волја учествува во активности спротивни на членовите 176, 177 или 178 од овој закон е одговорно на секое лице кое одлучило да купи, продаде или продолжи да поседува хартии од вредност врз основа на цена утврдена како последица на таквата активност и може да биде тужено пред надлежен суд за надоместок на претрпена штета или изгубена добивка.

(2) Правото на тужба од ставот (1) на овој член застарува во рок од една година од денот на дознавањето на фактите за прекршувањето на законот.

(3) Правото на тужба од ставот (2) на овој член апсолутно застарува во рок од три години од прекршувањето на законот.

VIII. КОМИСИЈА ЗА ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ

1. Статус и организација на Комисијата

Независно регулаторно тело

Член 181

(1) Во областа на пазарот на капитал се основа Комисија за хартии од вредност која претставува самостојно и независно регулаторно тело, со јавни овластувања утврдени со овој закон.

(2) Комисијата го регулира и контролира работењето со хартии од вредност на територијата на Република Македонија.

(3) Комисијата, во рамките на своите законски надлежности и овластувања, се грижи за законито и ефикасно функционирање на пазарот на хартии од вредност и за заштитата на правата на инвеститорите, со цел за постојано јакнење на довербата на јавноста во институциите на пазарот на хартии од вредност во Република Македонија.

(4) Комисијата има својство на правно лице.

(5) Седиштето на Комисијата е во Скопје.

Состав на Комисијата

Член 182

(1) Комисијата е составена од пет комисионери (членови) од кои еден е претседател.

(2) Мандатот на комисионерите (членовите) е пет години, со можност за реизбор.

(3) Претседателот и најмалку двајца комисионери (членови) се професионално ангажирани во Комисијата со полно работно време и не можат да имаат друга функција и да бидат вработени на друго работно место или да добиваат друг надомест освен платата како комисионери (членови) и надоместоци од повремени едукативни и авторски хонорари.

Избор и разрешување на претседателот и другите комисионери

Член 183

(1) Претседателот и комисионерите ги избира и разрешува Собранието на Република Македонија, по предлог на Владата на Република Македонија.

(2) Функцијата претседател може да престане единствено со поднесување оставка на претседателот или негово разрешување од страна на Собранието на Република Македонија како комисионер. Во случај на поднесување на оставка од страна на претседателот, неговата функција како комисионер продолжува и понатаму, а Собранието на Република Македонија на предлог на Владата на Република Македонија, избира нов претседател за остатокот од мандатот.

(3) За комисионер (член) може да биде избрано лице кое ги исполнува следниве услови и тоа да:

а) е државјанин на Република Македонија;

б) има уверение за завршено високо образование;

в) е експерт од областа на финансиите и деловното право;

г) не е член на органи на политичка партија;

д) не е член на управен одбор или надзорен одбор или одбор на директори на правно лице над кое контрола врши Комисијата, односно супервизија врши Народната банка на Република Македонија;

е) не е акционер со над 5% учество во акциите со право на глас во акционерско друштво со посебни обврски за известување и 25% од издадените акции на кое било друго акционерско друштво;

ж) не е функционер кој раководи со државен орган или орган на државната управа;

з) не е осудуван за кривично дело во период од пет години пред изборот за комисионер и

и) не е осуден за кривично дело предизвикување стечај на правно лице.

(4) Претседателот, односно комисионерот (член) можат да поднесат оставка со поднесување писмена изјава до Владата на Република Македонија. Владата на Република Македонија веднаш ја доставува писмената изјава за оставката до Собранието на Република Македонија. Собранието на Република Македонија, на првата наредна седница, без претрес констатира дека на претседателот, односно комисионерот (членот) му престанува мандатот со денот на одржувањето на седницата.

(5) Собранието на Република Македонија на предлог на Владата на Република Македонија го разрешува претседателот, односно комисионерот (член), ако:

а) три пати едноподруго неоправдано отсутствувал од седниците на Комисијата;

б) е на отслужување на казна затвор за кривично дело подолго од шест месеца;

в) ја изгуби работната способност за вршење на редовните задачи;

г) при извршувањето на неговата функција ги прекршува правилата за однесување на Комисијата;

д) обелодени деловна тајна која ја дознал во текот на неговото работење во Комисијата;

е) обелодени внатрешна информација со која се стекнал во текот на неговото работење во Комисијата;

ж) стане член на орган на политичка партија;

з) стане член на управен одбор, надзорен одбор или одбор на директори на правно лице над кое контрола врши Комисијата, односно супервизија врши Народната банка на Република Македонија;

и) стане акционер со над 5% од акциите со право на глас во акционерско друштво со посебни обврски за известување и 25% од акциите со право на глас на кое било друго акционерско друштво;

л) стане функционер кој раководи со државен орган или орган на државната управа и

м) со правосилна судска одлука е осуден за предизвикување на стечај на правно лице.

(6) Ако на комисионерот (член) му престане членството пред истекот на неговиот мандат, на предлог на Владата на Република Македонија, Собранието на Република Македонија избира нов комисионер (член) за остатокот од мандатот.

Функции на Комисијата

Член 184

Комисијата ги врши следниве функции:

а) презема мерки за спроведување на овој закон и на законите кои се во нејзина надлежност;

б) донесува подзаконски акти врз основа на законите кои се во нејзина надлежност;

в) презема мерки за спроведување на подзаконски акти врз основа на законите кои се во нејзина надлежност;

г) врши контрола над целокупната документација на издавачите на хартии од вредност, презема мерки и донесува одлуки за заштита на интересите на лицата кои се сопственици или инвестираат во хартии од вредност и спречува нечесни и незаконски дејствија поврзани со работењето со хартии од вредност;

д) издава дозволи, одобренија и согласности врз основа на овој закон и другите закони во нејзина надлежност;

е) го регулира начинот на тргување со хартии од вредност на берзите;

ж) врши следење на работењето на учесниците на пазарот на хартии од вредност;

з) врши следење и контролирање на функционирањето на пазарот на хартии од вредност;

и) врши контрола на работењето на учесниците на пазарот на хартии од вредност;

л) одредува стандарди на конкуренција меѓу учесниците на пазарот на хартии од вредност, како и овластените друштва за управување со фондови, односно инвестиционите фондови, по пат на контроли или на друг начин;

м) дава согласност за именување на директори на правни лица учесници на пазари на хартии од вредност, вклучувајќи и директори на организационата единица во банката која е надлежна за вршење на услуги со хартии од вредност, како и директори на друштвата за управување со инвестициони фондови од Законот за инвестиционите фондови;

н) ги одобрува барањата за издавање на хартии од вредност;

о) се грижи за законит, чесен и транспарентен пазар на хартии од вредност;

п) ги одобрува донесувањето и сите измени на актите на депозитарот и берзата;

р) соработува со други институции во Република Македонија и надвор од неа;

с) донесува програма за работа, финансиски план и годишна сметка и го усвојува годишниот извештај за работењето на Комисијата;

т) врши избор на овластено друштво за ревизија и го усвојува извештајот на ревизијата на Комисијата;

у) донесува акти, односно правилници за внатрешната организација на Комисијата и

ф) врши други работи во врска со работењето со хартии од вредност согласно со овој закон и со други закони во нејзина надлежност.

Статут на Комисијата

Член 185

(1) Комисијата донесува Статут на кој согласност дава Собранието на Република Македонија.

(2) Со Статутот на Комисијата се уредува организацијата, управувањето и раководењето, постапките за донесување акти и нивните изменувања и дополнувања, како и други прашања од надлежност на Комисијата.

Организација на работењето на Комисијата

Член 186

(1) Со Комисијата раководи претседател. Во случај на отсуство или спреченост на претседателот на Комисијата, претседателот за време на неговото отсуство или спреченост го заменува комисионер (член) на Комисијата кој тој го назначува.

(2) Претседателот на Комисијата:

а) се грижи за редовно свикнување седници на Комисијата, го предлага дневниот ред на секоја седница, поднесува извештаи за активностите на Комисијата, во периодот меѓу две седници им дава упатства на комисионерите и вработените во Комисијата и го контролира нивното спроведување;

б) ја организира и раководи стручната служба на Комисијата, се грижи за стручно усовршување на вработените во стручната служба и за примане и отпуштање од работа на вработените по претходно одобрение од мнозинството на комисионери;

в) ги потпишува актите и решенијата на Комисијата;

г) ја претставува Комисијата пред трети лица и

д) го контролира спроведувањето на решенијата на Комисијата.

(3) Комисијата донесува одлуки со мнозинство гласови од вкупниот број комисионери (членови). Комисијата може да одлучи да работи на отворени седници.

(4) Седниците на Комисијата се затворени кога на нив се расправа за непочитување на одредбите на овој закон и другите закони во нејзина надлежност, надзор или контроли, барање за дозволи, одобренија и согласности, приватните пласмани на хартиите од вредност и прашањата во врска со доверливиот третман на информациите по барање на акционерските друштва со посебни обврски за известување.

(5) Комисијата ги објавува донесените решенија во "Службен весник на Република Македонија". Образложенијата на решенијата на Комисијата се објавуваат на веб страницата на Комисијата по нивната правосилност, односно конечност.

(6) Работењето на стручната служба на Комисијата го организира и координира раководител. Раководителот го именува и разрешува Комисијата по предлог на претседателот.

(7) За раководител на стручната служба се именува лице кое е државјанин на Република Македонија, има завршено високо образование од областа на економијата и правото и има искуство од најмалку три години во финансиското и деловното право.

Избегнување на судир на интереси

Член 187

(1) Претседателот, односно комисионерот кој има интерес за некое прашање за кое треба да расправа и одлучува Комисијата е должен да ја открие природата на таквиот интерес на седницата на Комисијата, на која се разгледува и одлучува по тоа прашање и истото се евидентира во записникот од таа седница. Должноста за откривање на природата на интересот се однесува и во случаите кога на седницата на Комисијата се расправа и се одлучува за некое прашање за кое интерес имаат брачниот другар или лице во сродство во права линија на претседателот, односно комисионерот.

(2) Претседателот, односно комисионерот од ставот (1) на овој член не присуствуваат за време на расправата и одлучувањето по тоа прашање.

(3) Должноста за откривање на интересот од ставот (1) на овој член се однесува и на вработените лица во Комисијата.

Правила на однесување

Член 188

(1) Комисијата донесува правила на однесување на комисионерите и вработените во Комисијата, со цел за спречување судир на интереси и уредување на однесувањето на сегашните и поранешните комисионери и вработени во Комисијата.

(2) Сегашните и поранешните комисионери, вработените во стручната служба на Комисијата и консултантите ангажирани од Комисијата, не смеат за своја корист да ги употребуваат или да ги обелоденуваат деловните тајни или внатрешните информации со кои се стекнале во текот на работењето во Комисијата. Обврската за доверливост продолжува да важи во наредните пет години од денот на престанокот на мандатот, односно работниот однос или договорот за консултантски и други услуги.

(3) Информациите добиени во текот на работењето на Комисијата можат да им бидат обелоденети само на:

а) вработените и комисионерите на Комисијата заради извршување на нивните службени обврски;

б) службените лица од саморегулирачката организација во врска со спроведувањето на овој закон;

в) другите органи надлежни за супервизија на финансиските институции во Република Македонија, под услов Меморандумот за разбирање да овозможува обелоденување на таквите информации;

г) органите и институциите за спроведување на законите;

д) надлежниот суд и

ѓ) регулаторите на пазарот на хартии од вредност во странски земји согласно со меморандумите за разбирање или меѓународните договори.

(4) Обврските од ставовите (2) и (3) на овој член се однесуваат и на лице кое има право да добие доверливи информации од комисионерите или вработените во Комисијата.

(5) Заради спречување на судир на интереси, комисионер и вработен во Комисијата се должни да ја известат Комисијата за своето портфолио за хартии од вредност.

Одговорност на Комисијата

Член 189

(1) Комисијата не одговара за веродостојноста, потполноста и точноста на податоците содржани во Проспектот и поканата за јавна понуда, соопштението за

приватен пласман и за друг извештај доставен до Комисијата, акционерите и јавноста од страна на издавачот.

(2) Комисионер или вработен во Комисијата не одговара за штетата што настанала во работењето под услов ако работел чесно и совесно.

(3) Штетата предизвикана поради незаконско работење на комисионер или вработен во Комисијата се надоместува од средствата на Комисијата, според општите прописи за надоместок на штета.

(4) Во случај на судски спор во кој е тужен комисионер или вработен во Комисијата поради извршување на неговите службени должности, Комисијата обезбедува правно застапување и ги покрива трошоците на одбраната.

(5) Ако со правосилна судска пресуда е утврдено дека комисионер или вработен во Комисијата, со умисла или од небрежност извршил повреда на работните задачи, не се применува одредбата на ставот (3) од овој член, односно комисионерот или вработениот се одговорни за настанатата штета и се должни да и ги надоместат на Комисијата трошоците од ставот (4) на овој член.

2. Донесување на правилници

Донесување, изменување и укинување на правилниците на Комисијата

Член 190

(1) Комисијата донесува правилници, по обезбедување на јавна расправа за предлог на правилници и поднесување на писмени забелешки од заинтересираните лица во период од 30 календарски дена. Во врска со донесените правилници Комисијата ги објавува добиените коментари на веб страницата.

(2) Постапката за изменување и дополнувања на правилниците се врши согласно со ставот (1) од овој член.

(3) Комисијата може да донесе правилник за престанување на важење на правилник без претходна јавна расправа.

(4) Комисијата може да донесува правилници од времен карактер без претходна јавна расправа, доколку оцени дека потребата за таков правилник е од итна природа, а особено заради:

а) заштита на интересите на инвеститорите, учесниците на пазарот на хартии од вредност и интегритетот на пазарот;

б) одржување на чесен, уреден и транспарентен пазар на хартии од вредност и

в) осигурување на брзо, точно и сигурно утврдување и порамнување на трговските трансакции.

(5) Правилниците од времен карактер се со важност најмногу до 90 дена.

Донесување, изменување и укинување на актите на берзи и депозитари

Член 191

Комисијата може да им наложи на берзи и депозитари донесување, изменување и укинување на акти, доколку утврди дека тоа е неопходно за спроведување на овој закон, а со цел за:

а) заштита на интересите на инвеститорите, учесниците на пазарот на хартии од вредност и интегритетот на пазарот;

б) одржување на чесен, уреден и транспарентен пазар на хартии од вредност и

в) осигурување на брзо, точно и сигурно утврдување и порамнување на трговските трансакции.

3. Контрола

Општи одредби

Контрола на овластени учесници на пазарот на хартии од вредност

Член 192

(1) Комисијата врши контрола на работењето на овластените учесници на пазарот на хартии од вредност заради примената на овој закон, правилниците донесени врз основа на овој закон и правилата на саморегулирачките организации.

(2) Комисијата може во соработка со Народната банка на Република Македонија да спроведува контрола на работењето на банките кои вршат услуги во врска со хартии од вредност, согласно со овој закон.

(3) Саморегулирачките организации согласно со овој закон се должни веднаш да ја известат Комисијата за сторени повреди од страна на другите овластени учесници на пазарот на хартии од вредност ако таквите повреди ги констатираат при вршењето на контрола врз нив.

Начин на вршење на контрола

Член 193

(1) Комисијата може да врши редовна и вонредна контрола.

(2) Според начинот на извршување контролата може да биде посредна и непосредна. Посредната контрола се спроведува преку добивање на податоци од овластените учесници на пазарот на хартии од вредност, а непосредната се спроведува преку вршење директен увид на податоците од редовното работење во просториите на контролираниот учесник на пазарот на хартии од вредност.

(3) Комисијата поблиску го припишува начинот и постапката за вршење на контролата од ставот (1) на овој член.

Мерки

Член 194

(1) По спроведена посредна и непосредна контрола на работењето на овластените учесници на пазарот на хартии од вредност, Комисијата може да донесе решение за отстранување на утврдените неправилности и незаконитости или решение за привремена забрана на работењето или решение за одземање на дозволата, согласноста, односно одобрението кое Комисијата го издава во согласност со овој закон.

(2) По спроведена контрола на работењето на овластените учесници на пазарот на хартии од вредност, Комисијата може да донесе решение за одземање на согласноста на одговорното лице (директор) на овластениот учесник на пазарот на хартии од вредност и да изрекува други мерки во согласност со овој закон.

(3) Комисијата донесува решение за привремена забрана на работењето или решение за одземање на дозволата, согласноста, односно одобрението кое Комисијата го издава во согласност со овој закон на овластениот учесник и на одговорното лице (директор) во случај кога овластените учесници на пазарот на хартии од вредност вршат забранети работи и дејствија во работењето со хартии од вредност, предвидени со овој закон или со друг закон од надлежност на Комисијата и со правилата на саморегулирачките организации.

(4) Против решенијата на Комисијата може да се изјави жалба согласно со членот 231 став (1) од овој закон.

(5) Жалбата од ставот (4) на овој член не го одлага извршувањето на решенијата од овој член.

Овластување за вршење на непосредна контрола

Член 195

(1) Комисијата врши непосредна контрола на работењето на учесниците на пазарот на хартии од вредност заради утврдување на законитоста во нивното работење. Контролите можат да се вршат со или без претходна најава, по своја оценка и како дел од редовното работење на Комисијата.

(2) При вршењето на контролата овластеното лице, вработено во Комисијата, презентира решение за овластување за контрола во просториите на правното лице учесник на пазарот на хартии од вредност.

(3) Лицето од ставот (2) на овој член е овластено да:

- а) ја прегледа и провери целокупната деловна документација;

- б) обезбеди копија од сите документи значајни за контролата;

- в) побара увид и да обезбеди примероци од сите документи во врска со финансиското работење;

- г) побара од раководните лица и вработени во учесникот на пазарот на хартии од вредност информации во врска со неговото работење и

- д) добие усни и писмени објаснувања за потребите на контролата.

(4) Одбивањето и попречувањето од страна на учесник на пазарот на хартии од вредност да постапи согласно со ставовите (1), (2) и (3) од овој член е основа за привремено или трајно одземање на дозволата за работење од страна на Комисијата.

Посредна контрола

Член 196

(1) Комисијата врши посредна контрола на работењето на овластените учесници на пазарот на хартии од вредност со увид и анализа на финансиските известувања, извештаите и друга документација која овластените учесници на пазарот на хартии од вредност и другите субјекти се должни да ги доставуваат во согласност со овој закон или на барање на Комисијата, контрола на книгите, на актите и на целокупната друга деловна документација која се води во согласност со овој закон или со друг закон и врз основа на подзаконските прописи донесени врз основа на овие закони, а која се доставува на барање на Комисијата.

(2) Посредна контрола опфаќа континуирано следење и проверка на податоците од извештаите, известувањата, деловните евиденции и другите документи кои овластените учесници на пазарот на хартии од вредност се должни да ги доставуваат до Комисијата согласно со постојните прописи, како и документи, известувања и објави од други субјекти кои се поврзани со овластените учесници при работењето со хартиите од вредност.

(3) Предмет на посредна контрола е и друга документација во врска со работењето со хартии од вредност која овластените учесници се должни да ја доставуваат по барање на Комисијата.

Наоди од контролата

Член 197

(1) Ако, во текот на контролата, Комисијата утврди дека овластен учесник на пазарот на хартии од вредност не ги почитува одредбите од овој закон, правилниците донесени врз основа на овој закон или правилата на овластените учесници на пазарот, Комисијата може:

- а) јавно да ги обелодени информациите за утврдените неправилности и незаконитости во работењето со хартии од вредност;

- б) да издаде решение до овластениот учесник на пазарот на хартии од вредност за отстранување на утврдените неправилности и незаконитости во определен

рок и да добие извештај во кој се опишани преземените мерки за отстранување на неправилностите и незаконитостите;

в) да воведо време забрана од најмногу 30 работни дена за вршење на сите или дел од услугите со хартии од вредност за кои учесникот на пазарот за хартии од вредност има добиено дозвола за работење;

г) да донесе решение за замрзнување на средствата на сметките на учесниците на пазарот на хартии од вредност во банка или друга финансиска институција за период од најмногу 15 работни дена;

д) да спроведува инспекциски надзор според правилата кои ги донесува Комисијата;

е) да донесе решение за одземање на согласноста на одговорното лице (директор) на овластениот учесник на пазарот на хартии од вредност;

ж) да донесе решение за изрекување на јавна опомена;

з) да донесе решение за трајна забрана за вршење на сите или дел од услугите со хартии од вредност за кои учесникот на пазарот на хартии од вредност има добиено дозвола за работење;

и) да му изрече мандатна казна на учесник на пазарот на хартии од вредност;

а) да побара изменување на правилата или статутот на учесникот на пазарот на хартии од вредност и

б) да нареди преземање на други мерки за подобрување на финансиската дисциплина при работењето на учесникот на пазарот на хартии од вредност.

(2) Доколку Комисијата открие дека директор, вработен, член на управниот и надзорниот одбор или одборот на директори на учесник на пазарот на хартии од вредност или лице со дозвола за работење со хартии од вредност: а) ги прекршил одредбите од овој закон или правилниците донесени врз основа на овој закон и другите закони во нејзина надлежност и б) предизвикал учесникот на пазарот на хартии од вредност да ги прекрши правилниците од овој закон и своите правила, Комисијата може:

- парично да го казни директорот, вработениот, членот на управниот и надзорниот одбор или одборот на директори на учесникот на пазарот на хартии од вредност или лице со дозвола за работење со хартии од вредност и

- временно или трајно да му ја одземе дозволата за работење со хартии од вредност или согласноста на тоа лице издадена во согласност со овој закон.

Трошоци од извршена контрола

Член 198

(1) Кога кај овластен учесник на пазарот на хартии од вредност е извршена контрола согласно со овој закон и притоа се утврдени неправилности и незаконитости во работењето, трошоците од контролата паѓаат на товар на учесникот над кој се врши контролата.

(2) Комисијата донесува решение со кое се задолжува учесникот на пазарот на хартии од вредност за плаќање на трошоците од контролата.

(3) Трошоците од контролата се одредуваат со тарифникот на Комисијата.

4. Надзор

Овластување за спроведување надзор

Член 199

(1) Комисијата е овластена да спроведува надзор заради утврдување дали овластен учесник на пазарот на хартии од вредност или друго физичко или правно лице го прекршило овој закон, правилниците донесени врз основа на овој закон, другите закони во нејзина надлежност и правилата на овластените учесници на пазарот.

(2) Надзорот го вршат овластени лица вработени во Комисијата.

Повикување на лица

Член 200

(1) Во текот на надзорот Комисијата може да повикува лица со цел на Комисијата да и дадат усни информации, во форма на изјави или одговори.

(2) Обврската од ставот (1) на овој член се однесува на:

а) директорите, вработените, членовите на управниот и надзорниот одбор или на одборот на директори на учесникот на пазарот на хартии од вредност или

б) директорите, вработените, членовите на управниот и надзорниот одбор или на одборот на директори на акционерското друштво со посебни обврски за известување или на друг издавач чии хартии од вредност се тргуваат на берза;

в) акционери во акционерски друштва со посебни обврски за известување или на друг издавач чии хартии од вредност се тргуваат на берза и

г) други лица по барање на Комисијата.

(3) Информациите добиени врз основа на овој член Комисијата ги чува како доверливи и се употребуваат во постапка што ја води Комисијата или во судска постапка.

Налози за доставување на документи

Член 201

(1) Во текот на надзорот Комисијата може да издаде налози на лица од кои се бара да поднесат примероци од утврдените документи до Комисијата и да обезбедат можност за контрола на оригиналните документи.

(2) Обврската од ставот (1) на овој член се однесува на:

а) директорите, вработените, членовите на управниот и надзорниот одбор или на одборот на директори на учесникот на пазарот на хартии од вредност или

б) директорите, вработените, членовите на управниот и надзорниот одбор или на одборот на директори на акционерското друштво со посебни обврски за известување или на друг издавач чии хартии од вредност се тргуваат на берза;

в) акционери во акционерски друштва со посебни обврски за известување или на друг издавач чии хартии од вредност се тргуваат на берза и

г) други лица по барање на Комисијата.

(3) Информациите добиени врз основа на овој член Комисијата ги чува како доверливи и се употребуваат во постапка што ја води Комисијата или во судска постапка.

Почитување на налозите на Комисијата

Член 202

(1) Почитувањето на налозите на Комисијата за повикување на лица и/или доставување документи претставува должност на примателите на налогот.

(2) Непочитувањето на налозите на Комисијата од ставот (1) на овој член претставува правна основа за изрекување мерки/санкции согласно со овој закон.

Вршење на надзор

Член 203

Комисијата поблиску го пропишува начинот и постапката за вршење на надзорот.

5. Преземање мерки

5.1. Овластување за преземање мерки во постапка на издавање, понуда и продажба на хартии од вредност

Мерки на контрола

Член 204

(1) Ако Комисијата открие дека издавачот ги прекршил одредбите од овој закон и правилниците донесени

врз основа на овој закон, во врска со издавањето, понудата и продажбата на хартии од вредност, таа може:

а) јавно да ги обелодени информациите за незаконитостите и неправилностите;

б) да издаде решение со кое издавачот се задолжува да ги исправи незаконитостите и неправилностите во утврдениот рок и

в) времено или трајно да го прекине, односно да го запре издавањето на хартии од вредност.

(2) Издавачот е должен да ги отстрани незаконитостите и неправилностите во утврдениот рок и за тоа да поднесе извештај до Комисијата.

(3) Ако издавачот не ги отстрани незаконитостите и неправилностите, Комисијата донесува решение со кое времено или трајно го прекинува, односно го запира издавањето на хартиите од вредност и наложува враќање на уплатените средства на купувачите. Комисијата го објавува решението во најмалку еден дневен весник кој излегува на територијата на Република Македонија.

(4) Комисијата може да не одржи сослушување пред донесување на решението од ставот (1) или (3) на овој член.

(5) Жалбата против решенијата на Комисијата од овој член не го одлага извршувањето на решението.

5.2 Овластување за преземање мерки против брокерските куќи

Решение за отстранување на утврдени неправилности и незаконитости

Член 205

(1) Комисијата донесува решение за отстранување на утврдените неправилности и незаконитости ако при контрола констатира неправилности и незаконитости во работењето со хартии од вредност кај брокерската куќа.

(2) Решение од ставот (1) на овој член Комисијата донесува и во случај кога:

а) брокерската куќа не ги исполнува условите за вршење на услуги со хартии од вредност во согласност со овој закон;

б) брокерската куќа врши услуги со хартии од вредност за кои нема добиено дозвола од Комисијата, односно врши услуги и дејности кои според овој закон не смее да ги врши;

в) брокерската куќа постапува спротивно на правилата за владеење со ризици во согласност со овој закон;

г) брокерската куќа постапува спротивно на правилата за водење на деловните книги и деловните извештаи, односно за ревидирање на годишните извештаи;

д) брокерската куќа не ги исполнува обврските за поднесување на извештаи и известувања во согласност со овој закон и

е) во други случаи кога брокерската куќа не постапува во согласност со овој закон и со правилата на саморегулирачките организации, како и кога постапува спротивно и со други правила на пазарот на хартии од вредност во работењето со хартии од вредност.

(3) Во решението од ставовите (1) и (2) на овој член Комисијата утврдува рок за отстранување на утврдени неправилности и незаконитости.

(4) Брокерската куќа е должна да ги отстрани утврдените неправилности и незаконитости и на Комисијата да и достави извештај во кој ќе ги опише преземените мерки за отстранување на неправилностите и незаконитостите. Кон извештајот задолжително се приложуваат документи и други докази од кои се гледа дека утврдените недостатоци се отстранети.

Привремена забрана за вршење на услуги

Член 206

(1) Комисијата донесува решение за привремена забрана за вршење на сите или дел од услугите со хар-

тии од вредност на брокерската куќа за кои има добиено дозвола во следниве случаи:

а) брокерската куќа не го организира работењето, односно тековно не ги води деловните книги, деловната документација и други административни и деловни евиденции така што не може во секој момент да се провери дали работи согласно со одредбите од овој закон, а особено согласно со правилата за владеење со ризици;

б) брокерската куќа не постапи согласно со решението на Комисијата за отстранување на утврдени неправилности и незаконитости или истите не може да ги отстрани, односно од доставениот извештај во кој се опишани преземените мерки за отстранување на неправилностите и незаконитостите и од приложените документи и други докази не може да се утврди дека утврдените неправилности и незаконитости се отстранети;

в) брокерската куќа ненавремено и последователно не доставува известувања и извештаи до Комисијата во согласност со овој закон или на друг начин го попречува вршењето на контролата;

г) во случај кога брокерската куќа ќе стори забранети работи со хартии од вредност предвидени со овој или со друг закон и со правилата на саморегулирачките организации;

д) не одбие барање за какво било дејствие со хартии од вредност ако знае или би морало да знае дека поради извршување на барањето може да дојде до кршење на овој закон, другите закони од надлежност на Комисијата и правилата на саморегулирачките организации;

е) ја крши должноста за чување на доверливи податоци, забрана на манипулација или забрана на употреба на внатрешни информации во согласност со овој закон;

ж) кога не постапува во согласност со задолженијата и обврските во рокови определени со решение на Комисијата и

з) постапува спротивно на одредбите на овој закон и на прописите донесени врз основа на него на начин што го загрозува или оневозможува работењето на саморегулирачките организации.

(2) Забраната од ставот (1) на овој член важи најмногу 30 работни дена.

(3) Решението од ставот (1) на овој член Комисијата најдоцна во рок од три работни дена од неговото донесување, го доставува и на берзата и на депозитарот кои брокерската куќа на која забраната се однесува, треба да ја исклучат од членството додека трае забраната.

Одземање на дозвола

Член 207

(1) Комисијата ја одзема дозволата за вршење на услугите во врска со хартии од вредност на брокерската куќа во следниве случаи:

а) брокерската куќа по донесено решение на Комисијата за отстранување на утврдени неправилности и незаконитости истите не може да ги отстрани, односно од доставениот извештај во кој се опишани преземените мерки за отстранување на неправилностите и од приложените документи и други докази не може да се утврди дека утврдените недостатоци и неправилности се отстранети, а во случај на сторени потешки повреди на правилата за работење со хартии од вредност предвидени со овој или со друг закон од надлежност на Комисијата и со правилата на саморегулирачките организации;

б) извршува потешки повреди на правилата за работење со хартии од вредност предвидени со овој закон и со други закони од надлежност на Комисијата и правилата на саморегулирачките организации;

в) не започне со работа шест месеца од издавањето на дозвола или ако прекине со работење повеќе од шест месеца;

г) дозволата е стекната со наведување на невистинити податоци;

д) брокерската кука врши други работи кои не се поврзани со хартиите од вредност во согласност со овој закон;

ѓ) ако надлежниот орган на брокерската кука донесе одлука за измена на дејноста врз основа на која брокерската кука повеќе нема да врши услуги во врска со хартии од вредност;

е) престане да ги исполнува кадровските, техничките и организационите услови предвидени со овој закон или со подзаконските акти и правилата на саморегулирачките организации;

ж) ако брокерската кука не ги исполнува условите во врска со капиталска соодветност и на други услови за работење, согласно со правилата за владеење со ризици, како и на други услови и обврски во согласност со законите од надлежност на Комисијата;

з) кога брокерската кука не постапува согласно со решението за привремена забрана на вршење на услуги и

с) кога Комисијата, откако издала дозвола, добие информација која доколку била добиена навремено ќе била причина за неиздавање, или ако околностите се промениле до таа мера што Комисијата не би издала дозвола, или пак се случат и двете.

(2) На подружница на странска брокерска кука Комисијата, освен во случаите од ставот (1) на овој член, донесува решение за одземање на дозволата и во случај дозволата за работа да биде одземена во матичната земја, или за временскиот период за кој во матичната земја на странската брокерска кука и е изречена привремена забрана за вршење на услуги со хартии од вредност.

(3) Со решението од ставот (1) на овој член Комисијата определува рок кој не може да биде пократок од шест месеца од одземањето на дозволата во кој брокерската кука не смее да побара да се обнови дозволата која претходно е одземена.

(4) Решението од ставот (1) на овој член Комисијата го доставува на берзата и на депозитарот кои треба брокерската кука да ја исклучат од членството.

(5) Пред донесувањето на решението од ставот (1) на овој член Комисијата и овозможува на брокерската кука да се изјасни за причините кои можат да доведат до одземање на дозволата за работење.

Јавна опомена

Член 208

(1) Комисијата може да донесе решение за изрекување јавна опомена на брокерската кука и на директорот на брокерската кука.

(2) При одлучувањето за изрекување јавна опомена Комисијата ја зема предвид тежината на повредата и околноста дали на брокерската кука и на директорот на брокерската кука веќе им е изречена јавна опомена.

(3) Комисијата јавно го објавува диспозитивот од решението по неговата конечност во најмалку еден дневен весник кој излегува на територијата на Република Македонија.

Преземање на вршење услуги од друга брокерска кука

Член 209

(1) Во случај кога Комисијата ќе донесе решение со кое ја одзема дозволата за работа на брокерската кука може да определи друга брокерска кука или банка која ќе го преземе вршењето на услугите во врска со хартиите од вредност за кои брокерската кука на која и е одземена дозволата презела обврски спрема клиентите.

(2) Во исто време, заедно со вршењето на услугите во врска со хартии од вредност, другата брокерска кука која ќе ја определи Комисијата ќе ги преземе и финансиските средства кои се уплатени од клиентот кои се чуваат на посебни сметки кај овластена институција.

(3) Комисијата донесува правила со кои поблиску ја пропишува постапката за преземање на вршењето на услугите од ставот (1) на овој член.

5.3. Овластување за преземање на мерки против брокерите

Мерки на контрола

Член 210

Ако при контрола Комисијата утврди дека во работењето на брокерот има неправилности, незаконитости и непочитување на обврските во согласност со овој закон, подзаконските акти донесени врз основа на закон и непочитување на правилата на саморегулирачките организации, Комисијата може да донесе решение заради преземање на следниве мерки:

а) привремена забрана на брокерот да врши работи за кои има добиено дозвола;

б) јавно објави дека брокерот ги повредува правилата за работа со хартии од вредност;

в) изрекување јавна опомена и

г) одземање на дозволата.

Одземање на дозвола

Член 211

Комисијата донесува решение за одземање на дозвола на брокерот и во случај кога:

а) податоците од членот 112 на овој закон се невистинити;

б) врши забранети дејствија и работи со хартии од вредност;

в) врши други работи кои не се поврзани со работење со хартии од вредност во согласност со овој закон;

г) не одбие барање за какво било дејствие со хартии од вредност ако знае или би морал да знае дека поради извршување на барањето може да дојде до кршење на овој закон, другите закони од надлежност на Комисијата и правилата на саморегулирачките организации;

д) ако повеќе не ги исполнува условите кои се потребни за добивање на дозвола за брокер;

ѓ) доколку по предупредување на Комисијата брокерот продолжи да постапува спротивно на правилата и обврските во согласност со овој закон, подзаконските акти донесени врз него и на правилата на саморегулирачките организации и

е) Комисијата, откако издала дозвола, добие информација која доколку била добиена навремено ќе била причина за неиздавање, или ако околностите се промениле до таа мера што Комисијата не би издала дозвола, или пак се случат и двете.

5.4. Овластување за преземање на мерки против друштвата за инвестиционо советување и на инвестиционите советници

Мерки на контрола на друштвата за инвестиционо советување и инвестициони советници

Член 212

Ако при контрола Комисијата утврди дека во работењето на друштвото за инвестиционо советување и на инвестициониот советник има неправилности, незаконитости и непочитување на обврските во согласност со овој закон, прописите донесени врз основа на овој закон и непочитување на правилата на саморегулирачките организации, Комисијата може да донесе решение заради преземање на следниве мерки:

- привремена забрана на друштвото за инвестиционо советување и на инвестициониот советник да врши работи за кои има добиено дозвола,

- јавно објави дека друштвото за инвестиционо советување и на инвестициониот советник ги повредува правилата за работа со хартии од вредност,
- изрекување јавна опомена и
- одземање на дозволата.

Одземање на дозвола на друштвата за инвестиционо советување и на инвестициони советници

Член 213

Комисијата донесува решение за одземање на дозвола на друштвото за инвестиционо советување и на инвестициониот советник во случај кога:

- а) податоците од членовите 148 и 150 на овој закон се неистинити;
- б) врши забранети дејствија и работи со хартии од вредност;
- в) врши други работи кои не се поврзани со работењето со хартии од вредност во согласност со овој закон;
- г) не одбие барање за какво било дејствие со хартии од вредност ако знае или би морало да знае дека поради извршување на барањето може да дојде до кршење на овој закон, други закони од надлежност на Комисијата и правилата на саморегулирачките организации;
- д) ако повеќе не ги исполнува условите кои се потребни за добивање на дозвола за друштвото за инвестиционо советување, односно за инвестициониот советник;
- е) доколку по предупредување на Комисијата, друштвото за инвестиционо советување, односно инвестициониот советник продолжи да постапува спротивно на правилата и обврските во согласност со овој закон, подзаконските акти донесени врз него и на правилата на саморегулирачките организации и
- е) Комисијата, откако издала дозвола, добие информација која доколку била добиена навремено ќе била причина за неиздавање, или ако околностите се промениле до таа мера што Комисијата не би издала дозвола, или пак се случат и двете.

5.5. Овластување за преземање на мерки против берзата

Предмет на контрола на берзата

Член 214

При вршење на контрола на берзата во согласност со овој закон Комисијата ги проверува:

- а) законитоста на работењето на берзата во согласност со овој закон;
- б) законитоста на берзанското тргување со хартии од вредност;
- в) применувањето на законите и другите прописи кои се однесуваат на работењето со хартии од вредност, како и сопствените правила, статутот и други акти врз основа на кои се издава одобрението за работа на берзата;
- г) дали на берзата се врши промет на хартии од вредност кои ги исполнуваат пропишаните услови за тргување, односно дали тие работи ги вршат овластени брокери и
- д) контрола на финансиската состојба на берзата и на членките на берзата.

Мерки на контрола на берзата

Член 215

(1) Ако при контрола се утврди дека во работењето на берзата има неправилности, односно незаконитости, Комисијата може да ги преземе следниве мерки:

- а) да издаде решение за отстранување на утврдени неправилности и незаконитости во работењето со долгорочните хартии од вредност;

б) да издаде решение за привремено запирање на работењето на берзата;

в) јавно да ги објавува податоците за неправилностите и незаконитостите во работењето на брокерските куќи членки на берзата и на самата берза;

г) привремено или трајно да ја одземе дозволата за работа на берзата;

д) да преземе и други мерки за подобрување на работењето на берзата и

е) да донесе решение за отповикување на согласноста за директор на берзата.

(2) Во случај на утврдување на неправилности и незаконитости при работењето трошоците на контролата паѓаат на товар на берзата.

Јавна опомена

Член 216

(1) Комисијата може да донесе решение за изрекување јавна опомена на берзата и на директорот на берзата.

(2) При одлучувањето за изрекување јавна опомена Комисијата ја зема предвид тежината на повредата и околностите дали на берзата и на директорот на берзата веќе им е изречена јавна опомена.

(3) Комисијата јавно го објавува диспозитивот од решението по неговата конечност во најмалку еден дневен весник кој излегува на територијата на Република Македонија.

5.6. Овластување за преземање на мерки против депозитар

Предмет на контрола на депозитар

Член 217

При вршење на контрола на депозитар во согласност со овој закон Комисијата ги контролира:

- а) законитоста на работењето на депозитарот во согласност со овој закон;
- б) законитоста во вршењето на работите со хартии од вредност;
- в) дали депозитарот ги применува законите и другите прописи кои се однесуваат на работењето со хартии од вредност, како и сопствените правила, статутот и други акти врз основа на кои се издава одобрението за работа на депозитарот;
- г) дали на депозитарот се вршат работи со хартии од вредност кои ги исполнуваат условите и обврските пропишани со овој закон и подзаконските акти и со правилата донесени во согласност со овој закон и
- д) контрола на финансиската состојба на депозитарот и членките на депозитарот.

Мерки на контрола на депозитар

Член 218

(1) Ако при контрола се утврди дека во работењето на депозитарот има неправилности, односно незаконитости, Комисијата може да ги преземе следниве мерки:

а) да издаде решение за отстранување на утврдени неправилности и незаконитости во работењето со хартиите од вредност;

б) да донесе решение за привремено запирање на работењето на депозитар;

в) јавно да објави за утврдени неправилности и незаконитости во работењето на депозитарот;

г) да ја одземе дозволата за работа на депозитарот;

д) да преземе и други мерки за подобрување на работењето на депозитарот и

е) да донесе решение за отповикување на согласноста за директор на депозитарот.

(2) Во случај на утврдување на неправилности при работењето трошоците на контролата паѓаат на товар на депозитарот.

Јавна опомена**Член 219**

(1) Комисијата може да донесе решение за изрекување јавна опомена на депозитарот и на директорот на депозитарот.

(2) При одлучувањето за изрекување јавна опомена Комисијата ја зема предвид тежината на повредата и околноста дали на депозитарот и на директорот на депозитарот веќе им е изречена јавна опомена.

(3) Комисијата јавно го објавува диспозитивот од решението по неговата конечност во најмалку еден дневен весник кој излегува на територијата на Република Македонија.

5.7. Овластување за преземање на мерки против акционерски друштва со посебни обврски за известување**Мерки на контрола на акционерски друштва со посебни обврски за известување****Член 220**

(1) Доколку Комисијата открие дека акционерското друштво со посебни обврски за известување ги прекршило одредбите од овој закон или прописите донесени врз основа на овој закон, Комисијата може:

а) јавно да ги обелодени информациите за неправилностите и незаконитостите;

б) да донесе решение со кое од акционерското друштво со посебни обврски за известување и/или од неговите директори или вработени се бара да ги отстранат неправилностите и незаконитостите и да биде известена за отстранување на истите;

в) да наложи времено прекинување на тргувањето со хартиите од вредност на акционерското друштво со посебни обврски за известување во период од 30 работни дена;

г) да наложи времена забрана на нетрговските преноси на хартиите од вредност на акционерското друштво со посебни обврски за известување во период од 30 работни дена и

д) парично да го казни акционерското друштво со посебни обврски за известување.

(2) Доколку Комисијата открие дека директор, вработен, член на управниот и надзорниот одбор и одборот на директори на акционерското друштво со посебни обврски за известување ги прекршил одредбите од овој закон или правилниците донесени врз основа на овој закон и/или предизвикал акционерското друштво со посебни обврски за известување да ги прекрши прописите донесени врз основа на овој закон, Комисијата може:

а) парично да го казни директорот, вработениот, членот на управниот и надзорниот одбор и одборот на директори на акционерското друштво со посебни обврски за известување и

б) да донесе решение со кое трајно или времено му забранува на физичкото лице да купува, продава или да биде вклучено во нетрговски преноси со хартии од вредност кои ги издава акционерското друштво со посебни обврски за известување.

5.8 Овластување за преземање на мерки против акционери кои поседуваат повеќе од 5% од хартиите од вредност на акционерското друштво со посебни обврски за известување**Мерки на контрола на акционери кои поседуваат повеќе од 5% од хартиите од вредност на акционерското друштво со посебни обврски за известување****Член 221**

Доколку Комисијата открие дека правното или физичкото лице ги прекршило одредбите од членовите 166 и 167 на овој закон, Комисијата може:

а) јавно да ги обелодени информациите за неправилностите и незаконитостите;

б) да донесе решение со кое лицето се задолжува во определен рок да ги отстрани неправилностите и незаконитостите и да ја извести Комисијата за отстранување на истите;

в) да донесе решение со кое времено го суспендира правото на глас на лицето во однос на хартиите од вредност до отстранување на неправилностите и незаконитостите и

г) парично да го казни лицето.

6. Други овластувања**Покренување на постапка пред надлежен орган****Член 222**

Доколку Комисијата заклучи дека постои основано сомнение дека физичкото или правното лице ги прекршило одредбите на овој закон или прописите донесени врз основа на овој закон, Комисијата покренува постапка кај надлежен орган.

Овластување за размена на информации со други надлежни органи**Член 223**

Комисијата разменува информации со органите надлежни за кривичен прогон.

Овластување за вклучување во постапка пред суд**Член 224**

Комисијата е овластена да се вклучи во постапката што се води во врска со прекршувања на одредбите од овој закон, прописите донесени врз основа на овој закон и други закони во нејзина надлежност. Комисијата може да се јави како учесник во постапката единствено со цел да го информира судот за нејзините ставови, мислења и толкувања.

Овластување за меѓународна соработка**Член 225**

(1) Комисијата е овластена да склучува меморандуми за разбирање, како и други акти со регулаторите на пазарите на хартии од вредност на други земји и други финансиски регулатори, со цел за координирање и соработка во спроведувањето на одредбите од овој закон, друг закон и прописите донесени врз основа на нив.

(2) Комисијата може да разменува информации во согласност со актите од ставот (1) на овој член. Размената на доверливи информации се врши врз основа на принципот на реципроцитет со земјите со кои се склучени тие акти.

Соработка со домашни финансиски регулаторни и супервизиски тела**Член 226**

(1) Комисијата е овластена да склучува меморандум за разбирање и други акти со домашни финансиски регулаторни и супервизорски тела или со други државни органи и институции за поефикасно спроведување на законите во нејзина надлежност.

(2) Комисијата може да разменува информации во согласност со меморандумите и другите акти од ставот (1) на овој член.

7. Финансирање, водење евиденција и поднесување извештаи**Средства за работа на Комисијата****Член 227**

(1) Средствата за работа на Комисијата се обезбедуваат од:

а) надоместоци за одобренија за издавање хартии од вредност;

б) надоместоци за дозволи за работење на сите овластени учесници на пазарот со хартии од вредност, односно брокерски куќи, берзи, депозитари, банки, брокери и инвестициони советници;

в) надоместоци утврдени со Законот за инвестиционите фондови;

г) надоместоци утврдени со Законот за преземање на акционерски друштва;

д) надоместоци за согласност на актите на здруженијата на учесниците на пазарот на хартии од вредност;

е) надоместоци за согласност за именување на директори на учесниците на пазарот на хартии од вредност;

ж) надоместоци за реализирани берзански трансакции од кои берзите остваруваат приходи;

з) надоместоци од приходите на брокерските друштва;

и) надоместоци од приходите на депозитари;

к) надоместоци за вршење теренска контрола кај учесници на пазарот на хартии од вредност;

л) надоместоци за разгледување и проверка на извештаите на акционерски друштва со посебни обврски за известување и

м) други приходи што Комисијата ги остварува од своето работење.

(2) Комисијата ја утврдува со тарифник содржината и висината на надоместоците од ставот (1) на овој член.

(3) Владата на Република Македонија дава согласност на тарифникот од ставот (2) на овој член.

Резервен фонд на Комисијата

Член 228

(1) Од вишокот на приходи над расходи од работењето на Комисијата се формира резервен фонд.

(2) Средствата од резервниот фонд се користат за финансирање на недостигот на средства на Комисијата, премостување на временската неусогласеност на приходите над расходите на Комисијата и во функција на развој и унапредување на работењето на Комисијата.

Чување на податоци

Член 229

(1) Комисијата е должна во период од три години од приемот да ги чува:

а) податоците и документите доставени од издавачот во врска со издавањето на хартии од вредност;

б) податоците и документите доставени од акционерските друштва со посебни обврски за известување согласно со одредбите на овој закон и

в) податоците и документите доставени од учесниците на пазарот на хартии од вредност согласно со одредбите на овој закон.

(2) Податоците и документите од ставот (1) точки а) и б) на овој член се достапни на јавноста во постапка и под услови пропишани од Комисијата.

(3) Комисијата на крајот на секое тримесечје објавува список на сите изречени мерки врз основа на одредбите од овој закон по нивната конечност.

Годишен извештај

Член 230

(1) Комисијата за својата работа до Владата на Република Македонија и до Собранието на Република Македонија доставува еднаш годишно, најдоцна до 31 мај, годишен извештај за својата работа, заедно со финансиските извештаи кои се во согласност со меѓународните стандарди за финансиско известување, ревидирани од овластен ревизор согласно со меѓународните

ревизорски стандарди и финансискиот план за наредната година. Комисијата го доставува годишниот извештај до Собранието за усвојување.

(2) Комисијата во рок од 15 календарски дена од денот на усвојување на годишниот извештај, истиот го објавува на својата веб страница и објавува резиме од годишниот извештај со мислење од овластен ревизор во најмалку еден дневен весник кој излегува на територијата на Република Македонија.

Право на жалба

Член 231

(1) Против решението што го донесува Комисијата може да се изјави жалба до Комисијата за решавање на жалби од областа на пазарот на хартии од вредност (во натамошниот текст: Комисија за жалби), во рок од 15 работни дена од денот на приемот на истото.

(2) Комисијата за жалби е составена од претседател и четири члена. Членовите и претседателот, на предлог на Комисијата за прашања на изборите и именувањата, ги именува и ги разрешува Собранието на Република Македонија. На првата конститутивна седница на Комисијата за жалби се избира заменик на претседателот.

(3) За член на Комисијата за жалби може да биде именувано лице со завршено високо образование од областа на финансиите и деловното право, со искуство во структурата над пет години и посебни знаења од областа на пазарот на хартии од вредност.

(4) Мандатот на членовите на Комисијата за жалби изнесува пет години.

(5) Претседателот и членовите не смеат да одлучуваат за овластени учесници од пазарот на хартии од вредност и други правни и физички лица над кои контрола врши Комисијата за хартии од вредност, со кои тие, нивните брачни другари или членови на нивните семејства во прв степен на сродство, се во договорен однос, акционери или членови на органи на управување на правни лица над кои контрола врши Комисијата за хартии од вредност.

(6) Комисијата за жалби ги донесува одлуките со мнозинство гласови од вкупниот број членови во рок од 60 календарски дена од денот на приемот на жалбата.

(7) Против конечните одлуки на Комисијата за жалби може да се поднесе тужба за поведување на управен спор пред надлежен суд.

Примена на Законот за општа управна постапка

Член 232

Ако со овој закон поинаку не е определено, во постапката при донесувањето на решение се применува Законот за општа управна постапка.

IX. КАЗНЕНИ ОДРЕДБИ

Член 233

(1) Со парична казна во износ од 100.000 до 300.000 денари ќе се казни за прекршок правно лице (акционерско друштво и командитно друштво со акции) издавач на хартии од вредност, ако:

1) не ги извршува обврските кои произлегуваат од членот 5 на овој закон;

2) издаде хартии од вредност без номинална вредност согласно со членот 6 став (4) од овој закон;

3) не достави акт за издавање на хартии од вредност во форма и содржина пропишана од страна на Комисијата согласно со членот 7 од овој закон;

4) постапува спротивно на членот 11 од овој закон;

5) врши издавање, понуда и продажба на хартии од вредност по пат на јавна понуда без претходно одобрение од Комисијата согласно со членот 12 од овој закон;

6) не започне постапка за запишување и уплата на понудените хартии од вредност согласно со членот 17 од овој закон;

7) поканата за запишување и уплата на хартии од вредност не ја објави согласно со членот 18 став (1) од овој закон;

8) проспекто и поканата за уплата на хартиите од вредност не ги објави согласно со членот 18 став (3) од овој закон;

9) во текот на јавната понуда издавачот ги смени статутот и другите акти кои се однесуваат на правата на сопствениците на хартии од вредност опишани во проспекто согласно со членот 19 став (1) од овој закон;

10) не постапи согласно со членот 19 став (2) од овој закон во случај на измена на условите во текот на јавната понуда;

11) ја рекламира јавната понуда на хартии од вредност спротивно на членот 20 ставови (2) и (3) од овој закон;

12) овластениот учесник на пазарот не обезбеди запишувањето на хартиите од вредност да се врши во согласност со овој закон, актот на издавање и со проспекто согласно со член 21 став (2) од овој закон;

13) врши реализација на јавната понуда во рок подолг од 12 месеца согласно со членот 22 од овој закон;

14) не ја извести Комисијата за бројот на запишаните и уплатените хартии од вредност и истите не ги објави согласно со членот 24 ставови (1) и (3) од овој закон;

15) акционерското друштво и командитното друштво со акции претходно не ја извести Комисијата за продажба на сопствени акции и не ја достави одлуката за отуѓување на сопствените акции согласно со членот 25 став (1) од овој закон;

16) не ја извести Комисијата за понуда чиј износ е помалку од 25.000 евра во денарска противвредност, не го достави до Комисијата актот за издавање на хартии од вредност и не објави соопштение за јавност за ваквата понуда согласно со членот 26 став (2) од овој закон;

17) не ја извести Комисијата и јавноста во рок од пет работни дена за завршувањето на приватната понуда за количината на запишаните и уплатените хартии од вредност согласно со членот 27 став (5) од овој закон и

18) не ги предаде хартиите од вредност за регистрирање во депозитарот во рок од три работни дена од денот на уписот на основната главнина во трговскиот регистар согласно со членот 49 став (3) од овој закон.

(2) Со парична казна во износ од 10.000 до 50.000 денари ќе се казни за прекршок од ставот (1) на овој член и одговорното лице во правното лице - друштво од ставот (1) на овој член.

Член 234

(1) Со парична казна во износ од 100.000 до 300.000 денари ќе се казни за прекршок правното лице - депозитар, ако:

1) акционер на депозитарот заедно со поврзаните лица во рок од една година не го отуѓи износот на акциите што ги поседува над дозволиениот процент согласно со членот 35 став (3) од овој закон;

2) не му дозволи на правното лице да стане членка на депозитарот доколку ги исполнува условите утврдени со правилата за членство согласно со членот 38 став (4) од овој закон;

3) купи или на друг начин стекне или поседува хартии од вредност за сопствена сметка кои се регистрирани во неговиот систем согласно со членот 45 став (1) од овој закон;

4) не побара согласност од Комисијата согласно со членот 46 од овој закон и

5) не презема мерки и постапува спротивно на членот 48 од овој закон.

(2) Со парична казна во износ од 10.000 до 50.000 денари ќе се казни за прекршок од ставот (1) на овој член и одговорното лице во правното лице - депозитар.

Член 235

Со парична казна од 10.000 до 50.000 денари ќе се казни за прекршок сопственикот на хартии од вредност, ако:

1) има повеќе од една сметка на хартии од вредност кај еден ист депозитар, спротивно на членот 52 став (5) од овој закон и

2) податоците добиени согласно со членот 68 ставови (1) и (3) од овој закон ги пренесува и ги прави достапни на други лица.

Член 236

(1) Со парична казна во износ од 100.000 до 300.000 денари ќе се казни за прекршок правното лице - берза, ако:

1) не достави податоци до Комисијата кои се однесуваат на уписот на промените во трговскиот регистар во рок од пет работни дена согласно со членот 74 став (3) од овој закон;

2) акционер на берза заедно со поврзаните лица во рок од една година не го отуѓи износот на акциите што го поседува над дозволиениот процент согласно со членот 76 став (3) од овој закон;

3) не дозволи на правно лице да стане членка на берзата доколку ги исполнува условите утврдени со нејзините правила за членство согласно со членот 79 став (3) од овој закон;

4) не презема мерки за заштита на информатичкиот систем и постапува спротивно на членот 84 од овој закон;

5) купува, стекнува или поседува какви било хартии од вредност за сопствена сметка преку трговска трансакција која се врши на берзата согласно со членот 87 став (1) од овој закон и

6) не побара согласност од Комисијата за работите од членот 88 на овој закон.

(2) Со парична казна во износ од 10.000 денари до 50.000 денари ќе се казни за прекршок од ставот (1) на овој член и одговорното лице во правното лице - берза.

Член 237

Со парична казна од 10.000 до 50.000 денари ќе се казни за прекршок вработен во депозитар и берза доколку биде член на надзорен одбор, управен одбор и одбор на директори на акционер на депозитар и берза или членка на депозитар и берза и доколку врши услуги или други активности во нивно име, согласно со членовите 45 став (3) и 87 став (3) од овој закон.

Член 238

(1) Со парична казна во износ од 100.000 до 300.000 денари ќе се казни за прекршок брокерска куќа, ако:

1) неовластени лица вршат услуги со хартии од вредност спротивно на членот 96 од овој закон;

2) вредноста на основната главнина не ја одржува во секое време од своето работење согласно со членот 99 од овој закон;

3) не располага во секое време со ликвидни средства согласно со членот 100 став (1) од овој закон;

4) во работењето ги надминува коефициентите на изложеност согласно со членот 100 став (2) од овој закон;

5) не ги исполнува навремено пристигнатите обврски и не ја одржува способноста за исполнување на своите обврски согласно со членот 100 став (3) од овој закон;

6) врши распределба на добивка како дивиденда спротивно на членот 103 од овој закон;

7) не ја информира Комисијата за промените на членот 104 став (2) од овој закон;

8) не ја информира Комисијата согласно со членот 108 став (3) од овој закон;

9) не ја извести Комисијата согласно со членот 109 став (2) од овој закон;

10) работите од членот 112 став (1) на овој закон ги вршат неовластени лица со дозвола за работа со хартии од вредност издадена од Комисијата;

11) не се придржува кон обврските од членот 116 на овој закон;

12) не го извести клиентот согласно со членот 117 став (2) од овој закон;

13) не ги извести клиентите согласно со членот 118 став (1) од овој закон;

14) не ја води книгата на налози согласно со членот 121 став (1) од овој закон;

15) купува или продава хартии од вредност за своја сметка или за сметка на лице вработено во брокерска кука спротивно на членот 122 од овој закон;

16) паричните средства на клиентот не ги чува на посебна сметка согласно со членот 123 став (1) од овој закон;

17) не ги уплаќа паричните средства на клиентот согласно со членот 123 став (2) од овој закон;

18) врши плаќање од паричните средства од клиент спротивно на членот 123 став (4) од овој закон;

19) паричните средства на еден клиент ги користи за сметка на кој било друг клиент спротивно на членот 123 став (5) од овој закон;

20) не му достави на клиентот извештај за склучување и порамнување на секоја трансакција согласно со членот 124 став (1) од овој закон;

21) не води евиденција и не ги чува сите документи согласно со членот 125 од овој закон;

22) не склучи договор во писмена форма со клиентот согласно со членот 126 од овој закон;

23) не достави до Комисијата текст на кој било предлог на реклама пред таа да биде објавена согласно со членот 128 став (3) од овој закон;

24) не склучи договор за портфолио и не ги исполни условите од членот 129 на овој закон;

25) не достави месечен извештај до Комисијата секој петнаесетти во месецот согласно со членот 131 став (1) од овој закон;

26) не ја извести Комисијата за промени на податоците наведени во барањето на дозвола за работење согласно со членот 131 став (3) од овој закон и

27) не достави годишен извештај за своето работење до Комисијата согласно со членот 131 став (4) од овој закон.

(2) Со парична казна во износ од 10.000 до 50.000 денари ќе се казни за прекршок од ставот (1) на овој член одговорното лице во брокерската кука.

(3) Со парична казна во износ од 10.000 до 50.000 денари ќе се казни за прекршок од ставот (1) на овој член брокерот во брокерската кука.

Член 239

(1) Со парична казна во износ од 10.000 до 50.000 денари ќе се казни за прекршок физичко лице кое постапува спротивно на забраната за вршење на услуги со хартии од вредност од членот 96 на овој закон.

(2) Со парична казна во износ од 100.000 до 300.000 денари ќе се казни за прекршок правно лице кое постапува спротивно на забраната за вршење на услуги со хартии од вредност од членот 96 на овој закон.

Член 240

Со парична казна во износ од 10.000 до 50.000 денари ќе се казни за прекршок физичко лице кое постапува спротивно на членот 105 став (1) од овој закон.

Член 241

(1) Со парична казна во износ од 100.000 до 300.000 денари ќе се казни за прекршок друштвото за инвестиционо советување, ако:

1) не поседува и одржува основна главнина утврдена согласно со членот 149 став (1) од овој закон и

2) во секое време не располага со ликвидни средства согласно со членот 149 став (3) од овој закон.

(2) Со парична казна во износ од 10.000 до 50.000 денари ќе се казни за прекршок од ставот (1) на овој член одговорното лице во друштвото за инвестиционо советување.

Член 242

(1) Со парична казна во износ од 100.000 до 300.000 денари ќе се казни за прекршок акционерското друштво со посебни обврски за известување, ако:

1) не достави до Комисијата ревидиран годишен извештај согласно со членот 154 став (1) од овој закон;

2) не објави резиме на годишниот извештај согласно со членот 155 став (1) од овој закон;

3) не достави до Комисијата полугодишен извештај согласно со членот 156 од овој закон;

4) не достави до Комисијата тримесечни финансиски извештаи согласно со членот 157 став (1) од овој закон;

5) не ги достави до Комисијата извештаите подготвени од страна на извршните членови на одборот на директори или управниот одбор согласно со членот 158 од овој закон;

6) не достави до Комисијата примерок од својот годишен, полугодишен, тримесечен и тековен извештај согласно со членот 160 став (1) од овој закон и

7) лицето кое е назначено за член на надзорен, управен одбор или одбор на директори на акционерско друштво не ја извести Комисијата и акционерското друштво согласно со членот 165 од овој закон.

(2) Со парична казна во износ од 10.000 до 50.000 денари ќе се казни за прекршок од ставот (1) на овој член и физичко лице.

Член 243

(1) Со парична казна во износ од 100.000 до 300.000 денари ќе се казни за прекршок овластен учесник на пазарот на хартии од вредност или друго правно лице во работењето со хартии од вредност, ако:

1) создаде лажна претстава за определена хартија од вредност на пазарот спротивно на членот 170 од овој закон;

2) шири неточни информации преку медиумите вклучувајќи го интернетот предвидени во членот 171 став (1) од овој закон;

3) при купувањето или продавањето на хартии од вредност се служи со манипулативни и измамнички дејствија согласно со членот 172 од овој закон и

4) врз основа на внатрешни информации купува или продава хартии од вредност спротивно на членот 173 став (3) од овој закон.

(2) Со парична казна во износ од 10.000 до 50.000 денари ќе се казни за прекршок од ставот (1) на овој член и одговорното лице во правното лице.

Член 244

Со парична казна во износ од 10.000 до 50.000 денари ќе се казнат за прекршок правното лице, акционерите, членовите на управен одбор, надзорен одбор и членовите на одборот на директори, вработените или надворешните соработници кои при извршување на професионалните задачи имаат пристап до внатрешни информации, ако постапат спротивно на членот 173 од овој закон.

Член 245

Со парична казна во износ од 10.000 до 50.000 денари ќе се казнат за прекршок членовите на органите на управување, директорот, вработените и овластените ревизори, ако не постапуваат согласно со членот 177 од овој закон.

Х. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ**Други акти на Комисијата****Член 246**

(1) Комисијата ги донесува правилниците и другите акти врз основа на овој закон во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(2) До денот на влегувањето во сила на актите од ставот (1) на овој член продолжуваат да важат постојните прописи.

Усогласување на работењето на Централниот депозитар за хартии од вредност АД Скопје**Член 247**

Централниот депозитар за хартии од вредност АД Скопје е должен да го усогласи своето работење со одредбите на овој закон, во рок од една година од денот на неговото влегување во сила, и тоа: висината на својата основна главнина согласно со членот 34 од овој закон, составот на управниот и надзорниот одбор или одборот на директори, сите правила и другите акти, како и да ја отуѓи сопственоста на хартиите од вредност кои се во спротивност со членот 45 став (1) од овој закон.

Усогласување на работењето на Македонската берза АД Скопје**Член 248**

Македонската берза АД Скопје е должна да го усогласи своето работење со одредбите на овој закон, во рок од една година од денот на влегувањето во сила, и тоа: висината на својата основна главнина согласно со членот 75 од овој закон, составот на управниот и надзорниот одбор или одборот на директори, правилата и другите акти, како и да ја отуѓи сопственоста на хартиите од вредност кои се во спротивност со членот 87 став (1) од овој закон.

Усогласување на работењето на брокерска куќа**Член 249**

Брокерската куќа е должна во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон да и достави на Комисијата изјава за моментната сопственичка структура и да го усогласи своето работење со одредбите на овој закон во врска со висината на својата основна главнина и работењето на своите експозитури.

Дозвола за работење со хартии од вредност**Член 250**

Лицата кои се стекнале со уверенија за работење со хартии од вредност до денот на влегувањето во сила на овој закон, треба да поднесат барање до Комисијата за издавање дозвола за работа со хартии од вредност, согласно со овој закон, во рок од 180 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Извештаи за сопственост**Член 251**

Лицата кои имаат обврска да поднесат извештаи за сопственост, согласно со овој закон, се должни истите да ги поднесат до Комисијата во рок од 60 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Комисија за хартии од вредност**Член 252**

(1) Мандатот на сегашниот состав на членовите на Комисијата престанува по истекот на периодот за кој се избрани.

(2) Владата на Република Македонија во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон ќе му предложи на Собранието на Република Македонија, да избере двајца комисионери (члена) од составот на постојните членови на Комисијата кои ќе бидат професионално ангажирани во Комисијата со полно работно време и не ќе можат да имаат друга функција и да бидат вработени на друго работно место или да добиваат друг надоместок, освен платата како комисионери (члена) и надоместоци од повремени образовни и авторски хонорари.

Член 253

Постапките кои се започнати, а не се завршени пред денот на влегувањето во сила на овој закон, ќе продолжат согласно со прописите кои важеле до денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 254

Трансакциите со хартии од вредност во кои како купувач или продавач се јавува меѓународна финансиска институција по исклучок од членот 63 на овој закон, до 31 декември 2006 година можат да се порамнуваат на начин и по постапка пропишани од Комисијата за хартии од вредност.

Престанување на важење**Член 255**

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престанува да важи Законот за хартии од вредност ("Службен весник на Република Македонија" број 63/2000, 103/2000, 34/2001, 4/2002, 37/2002, 31/2003, 85/2003 и 96/2004), освен одредбите од Главата В, подглава 1. Тргување со пари и краткорочни хартии од вредност.

Влегување во сила**Член 256**

Одредбите од членот 197 став (1) точка з) и став (2) алинеја 1, членот 220 став (1) точка д), членот 220 став (2) точка а) и членот 221 точка г) ќе започнат да се применуваат од 1 јануари 2007 година.

Член 257

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

L I G J**PËR LETRAT ME VLERË****I. DISPOZITAT E PËRGJITHSHME****1. Lënda e rregullimit****Neni 1**

(1) Me këtë ligj rregullohen: mënyra dhe kushtet e emetimit dhe tregtisë me letrat me vlerë; mënyra dhe kushtet për regjistrimin e letrave me vlerë, përcaktimi dhe barazimi i transaksioneve tregtare dhe bartjeve jotregtare të letrave me vlerë, si dhe përkufizimet e të drejtave nga pronësia e letrave me vlerë; mënyra dhe kushtet e funksionimit të tregut të letrave me vlerë dhe e pjesëmarrësve të autorizuar në treg; obligimet për ndriçim nga shoqëritë aksionare me obligime të veçanta për njoftim, anëtarëve të organeve të administrimit, drejtorëve dhe aksionarëve të veçantë; veprimet e ndaluara lidhur me punën me letrat me vlerë, statusi dhe kompetencat e Komisionit; mënyra dhe kushtet e punës së pjesëmarrësve të autorizuar në treg gjatë falimentimit dhe likuidimit dhe çështje të tjera që janë me rëndësi për letrat me vlerë.

(2) Пër gjithë atë që nuk është rregulluar me këtë ligj, do të zbatohen dispozitat e Ligjit për shoqëritë tregtare, të Ligjit për falimentim dhe të Ligjit për procedurën e përgjithshme administrative.

Definicione

Neni 2

Shprehje të veçanta të përdorura në këtë ligj, e kanë kuptimin si vijon:

1. “Aksion” është letra personale me vlerë, që paraqet pjesë të pandarë ideale nga kryegjësja bazë e shoqërisë aksionare ose shoqërisë komanditore me aksione. Aksionet mund të jenë të rëndomta dhe prioritare;

2. “Shoqëri aksionare me të drejta të veçanta për njoftim” është shoqëria e cila: ka bërë ofertë publike të letrave me vlerë; ose ka kryegjësje bazë prej 1.000.000 euro në kundërvlerë me denarë dhe më tepër se 100 aksionarë; ose është kuotuar në bursë;

3. “Kërkesë për leje” është dokumenti me shkrim që paraqitet te Komisioni për letra me vlerë nga emetuesi, me të cilën kërkolet leje për ofertë publike ose private të letrave me vlerë;

4. “Shkresë e arkës” është letra afatshkurtër me vlerë e emetuar nga Banka Popullore e Republikës së Maqedonisë, e cila shitet me vlerë diskontimi, ndërsa në ditën e arritjes emetuesi e paguan vlerën nominale;

5. “Informatë e brendshme” është çdo informatë e rëndësishme për çmimin që nuk është publikuar në opinion përmas mediave elektronike ose të shtypit;

6. “Letër e çmaterializuar me vlerë” është letra me vlerë që udhëhiqet si shkresë elektronike;

7. “Instrumente financiare derivati” janë instrumentet çmimi i të cilave drejtpërdrejt ose tërthorazi varet nga çmimi i letrave me vlerë, mallrat, devizat, treguesit e bursës ose shkallët e kamatës që nuk janë vërtetime për depozitim;

8. “Marrëveshje për fjuçers” është marrëveshja e standardizuar për shitjen e ardhshme për një datë të caktuar prej më parë të letrave me vlerë, devizave, mallrave, treguesve të bursës ose shkallëve të kamatës, me të cilën njëra palë obligohet që të bëjë dorëzimin e pronës së kontraktuar, ndërsa pala tjetër obligohet që ta paguajë çmimin e kontraktuar paraprakisht;

9. “Marrëveshje për obcion” është marrëveshja e standardizuar për blerjen ose shitjen e ardhshme të letrave me vlerë, devizave, mallrave, treguesve të bursës ose shkallëve të kamatës, sipas së cilës njëra palë ka të drejtë por jo edhe obligim, që ta shesë ose ta blejë lëndën e obcionit, me çmimin e kontraktuar paraprakisht, çdo ditë pune deri në skadimin e afatit të kontraktuar, ndërsa pala tjetër obligohet që me kërkesën e palës së parë, pa kusht ta dorëzojë ose ta pranojë dhe ta paguajë lëndën e kontraktuar të obcionit;

10. “Leje për punë me letra me vlerë” është leja për punë e brokerit dhe leja për punë e këshilltarit të investesit;

11. “Shkresë shtetërore” është letra me vlerë debitoare afatshkurtër e emetuar nga Republika e Maqedonisë;

12. “Kamatë depozituese” është shkalla mesatare e kamatës të cilën e paguajnë bankat afariste në Republikën e Maqedonisë për depozitat në denarë të personave fizikë të afatizuara për periudhë njëvjeçare;

13. “Letër afatgjate me vlerë” është letra me vlerë afati i arritjes së të cilës është një vit kalendarik ose më gjatë nga dita e emetimit të saj;

14. “Ekspozimi i agjencisë brokere” është tërësia e kërkesave, depozitimeve në letra me vlerë dhe depozitimeve kapitale të agjencisë brokere;

15. “Investues institucional” është banka, shoqëria e sigurimeve, fondi investues ose fondi të pensionit;

16. “Ofertë publike” është thirrja publike për regjistrimin dhe blerjen e letrave me vlerë e shpallur në mjetet e informimit publik;

17. “Shkresë komerciale” është letra debitoare me vlerë afatshkurtër, e emetuar nga shoqëria aksionare ose shoqëria komanditore me aksione, me të cilën emetuesi obligohet se pronarit do t’ia paguajë vlerën nominale dhe kamatën e kontraktuar në datën e caktuar saktë të arritjes. Shkresa komerciale mund të ketë shkallë fikse ose variabile të kamatës, ose të jetë pa kamatë;

18. “Komision” është Komisioni për letrat me vlerë, që paraqet trup të pavarur dhe të mëvetësishëm rregullator me autorizime publike të përcaktuara me këtë ligj, Ligjin për fondet investuese, Ligjin për ndërmarrjen e shoqërive aksionare dhe të gjitha aktet nënligjore të miratuara në bazë të këtyre ligjeve;

19. Pjesëmarrja e kualifikuar ndaj një personi juridik është pronësia e pakos shumicë të aksioneve me të drejtë vote te personi juridik ose prona e aksioneve me të drejtë vote, e cila nëse shfrytëzohet mjafton për emërimin ose shkarkimin e anëtarëve të këshillit drejtues ose mbikëqyrës dhe këshillit të drejtorëve;

20. “Letër afatshkurtër me vlerë” është letra me vlerë afati i arritjes së të cilës është më i shkurtër se një vit kalendarik nga dita e emetimit;

21. “Kuotimi” është vënia e letrave me vlerë të një klase të caktuar nga bursa në platformë të veçantë për tregti, në bazë të marrëveshjes ndërmjet asaj burse dhe emetuesit të letrave me vlerë me të cilën rregullohen të drejtat dhe obligimet e ndërsjella;

22. “Bartje jotregtare” është bartja e pronësisë së letrave me vlerë që bëhet në bazë të dhuratës, trashëgimisë, vendimit gjyqësor, kompensimit dhe realizimit të marrëveshjes për peng, sipas ligjit;

23. “Obligacioni” është letra afatgjate debitoare me vlerë, me të cilën emetuesi obligohet që pronarit të obligacionit në mënyrë të njehershme ose me këste, t’ia paguajë në ditën e caktuar shumën e vlerës nominale të obligacionit dhe kamatën. Obligacioni mund të jetë i siguruar dhe i pasiguruar, të ketë kamatë fikse ose variabile, të jetë pa kamatë, pronarit mund t’i japë të drejtën e kamatës dhe/ose pagesës së kësteve të përcaktuara paraprakisht, mund të blihet nga cilado palë në kushte të caktuara dhe/ose që pronarit mund t’i japë të drejtën që ta shndërrojë obligacionin në një lloj tjetër të letrës me vlerë të emetuesit;

24. “Pjesëmarrës i autorizuar në tregun e letrave me vlerë” është secili person fizik ose juridik i përfshirë në punën e tregut të letrave me vlerë, që ka marrë leje përkatëse nga Komisioni, duke përfshirë depozitarët, bursat, bankat, agjencitë brokere, brokerët dhe këshilltarët investues;

25. “Prospekt” është dokumenti i shkruar në të cilin përmbahen të gjitha të dhënat relevante që i mundësojnë blerësit të letrave me vlerë të përshkruara në dokument, të bëjë vlerësimin për punën juridike, financiare dhe afariste të emetuesit, për rrezikun e investimit dhe për të drejtat që dalin nga letrat e ofruara me vlerë;

26. “Treg primar” është shitja e parë e letrave me vlerë nga emetuesit, përkatësisht regjistrimi i parë dhe pagesa e letrave me vlerë;

27. “Ofertë private” është oferta për regjistrimin dhe pagesën e letrave me vlerë, e cila u drejtohet: jo më shumë se 20 personave të emëruar individualisht në aktin për emetimin e letrave me vlerë; ose vetëm investuesve institucionalë;

28. “Person të ndërlidhur” janë: personat juridikë të ndërlidhur, personat fizikë të ndërlidhur dhe personi fizik i ndërlidhur me personin juridik;

29. “Persona juridikë të ndërlidhur” janë: personi juridik i cili posedon drejtpërdrejt ose tërthorazi së paku 20% të aksioneve me të drejtë vote nga personi tjetër juridik; personi juridik në të cilin së paku 50% të anëtarëve të këshillit drejtues ose mbikëqyrës dhe këshillit të drejtorëve janë anëtarë të këshillit drejtues, mbikëqyrës ose të këshillit të drejtorëve të personit tjetër juridik; personi juridik i cili sipas dispozitave të Ligjit për shoqëritë

tregtare, ka pjesëmarrje të konsiderueshme, pjesëmarrje shumicë ose pjesëmarrje reciproke te personi tjetër juridik; dy persona juridikë që kontrollohen nga i njëjti ose persona të njëjtë fizikë ose juridikë; personi juridik i cili në baza tjera e kontrollon personin tjetër juridik;

30. "Persona fizikë të ndërlidhur" janë personat fizikë, të cilët janë: në lidhje farefisnie përmes martesës ose adoptimit; fëmijë dhe prindër, vëllezër dhe motra, vëllezër dhe motra nga nëna ose babai, gjyshe, gjyshër dhe nipa; në mënyrë tjetër janë të lidhur nga gjaku në shkallë të dytë; kanë jetuar në bashkësi pes vjet pandërprerë në raport prind-tutor dhe fëmijë, njerë ose njerë dhe i/e birësuar, nusja e djalit, dhëndri dhe prindërit e bashkëshortëve;

31. "Person fizik i ndërlidhur me personin juridik" është personi, i cili: drejtpërdrejt ose tërthorazi posedon 20% të aksioneve me të drejtë vote te personi juridik ose në mënyrë tjetër ka pjesëmarrje të kualifikuar te personi juridik. Komisioni detajisht i përcakton kushtet për caktimin plotësues të personave të ndërlidhur;

32. "Barazim" është procesi i plotësimit të obligimeve të pjesëmarrësve të autorizuar në tregun e letrave me vlerë që dalin nga transaksioni tregtar i lidhur në tregun sekondar, përkatësisht kryerja e pagesës nga blerësi dhe bartja e pronësisë së letrave me vlerë nga shitësi;

33. "Vërtetim për letrën e huaj me vlerë" është dëshmia për pronësinë së letrës së huaj me vlerë, e cila në asnjë mënyrë tjetër nuk është ofruar, shitur ose tregtuar në Republikën e Maqedonisë, i lëshuar me qëllim që të mundësohet tregtia me letrën e huaj me vlerë në Republikën e Maqedonisë;

34. "Repo marrëveshje" paraqet marrëveshje për shitje/blerje qarkullimi të letrave me vlerë me obligim të shitësit/blerësit për shitje/blerje të sërishme të letrave me vlerë të njëjta ose të ngjashme në një datë të ardhshme me çmimin e përcaktuar paraprakisht;

35. "Organizatë vetërregulluese" është personi juridik anëtarët e të cilit dhe/ose aksionarët janë pjesëmarrës të autorizuar në tregun e letrave me vlerë dhe e cila miraton rregulla dhe procedura për zbatimin e rregullave për organizimin dhe rregullativën nga sfera e letrave me vlerë në Republikën e Maqedonisë, përmes hulumtimit, vendimmarrjes, dhe në rast të cenimit, përcaktimit të masave disiplinore dhe të tjera;

36. "Letër serike me vlerë" janë letra me vlerë të lëshuara në të njëjtën kohë, nga i njëjti emetues dhe të cilat u japin të drejta dhe obligime të njëjta të gjithë pronarëve.

37. "Treg sekondar" është çdo blerje ose shitje e letrave me vlerë të emetuara paraprakisht;

38. "Certifikatë për depozitë" është letra debitoare me vlerë e emetuar nga banka, në bazë të mjeteve të deponuara te emetuesi, me të cilën evidentohet depozita në llogari të veçantë te emetuesi dhe e cila e obligon emetuesin që t'ia paguajë pronarit depozitën dhe kamatën në periudhën e caktuar kohore. Certifikata për depozitë është e pakufizuar për bartje dhe emetohet si letër serike me vlerë. Certifikata për depozitë mund të jetë letër me vlerë afatshkurtër ose afatgjatë, me kamatë fikse ose variabile, pa kamatë dhe mund të ketë datë të caktuar të dorëzimit që mund të vazhdohet me kërkesë përkatëse të pronarit;

39. "Aksione personale" janë aksionet e emetuara dhe të shitura paraprakisht nga shoqëria aksionare ose shoqëria komanditore me aksione të cilat më vonë shoqëria i fiton në baza të ndryshme;

40. "Transaksione tregtare" janë ndërrimet e pronësisë së letrave me vlerë në tregun sekondar si rezultat i blerjes ose shitjes së tyre;

41. "Verifikim" është procesi në më shumë faza i cili përbëhet prej: identifikimit të pjesëmarrësve të autorizuar në tregun e letrave me vlerë që kanë lidhur transaksion tregtar në tregun sekondar, identifikimit të letrës me vlerë me të cilën është tregtuar, sasisë së letrave me vlerë me të cilën është tregtuar dhe çmimin me të cilin është lidhur transaksioni; vërtetimit të elementeve të transaksionit tregtar nga pjesëmarrësit e autorizuar në tregun e letrave

me vlerë, të cilët e kanë lidhur të njëjtin dhe llogaritjes së obligimeve të ndërsjella të pjesëmarrësve të autorizuar në tregun e letrave me vlerë që kanë lidhur transaksion tregtar në tregun sekondar;

42. "Raport financiar" është raport i cili në vete përmban bilancin e gjendjes, bilancin e suksesit, raportin për ndryshimet në kryegjënë dhe raportin e rrjedhave të parave;

43. "Letra me vlerë" janë instrumentet si vijojnë:

- a) aksionet në shoqëritë tregtare,
- b) obligacionet,
- c) instrumentet e tregut të parave,
- ç) aksionet dhe pjesëmarrjet në fondet investuese që punojnë sipas Ligjit për fondet investuese,
- d) instrumentet derivative financiare,
- dh) vërtetimi për letrën e huaj me vlerë, dhe
- e) instrumente të tjera financiare të cilat sipas Komisionit konsiderohen si letra me vlerë dhe

44. "Informata të ndjeshme të çmimit" janë informatat e natyrës specifike, të cilat janë të lidhura drejtpërdrejt ose tërthorazi me emetuesin e letrave me vlerë dhe të cilat nëse tregohen, mund të ndikojnë në çmimin e letrave me vlerë të emetuesit ose të ndikojnë në vendimmarrjen e investuesve që të blejnë, të shesin ose t'i ruajnë letrat me vlerë.

II. EMETIMI, OFERTA DHE SHITJA E LETRAVE ME VLERË

1. Emetimi i letrave me vlerë

Emetuesit e letrave me vlerë

Neni 3

Letra me vlerë mund të emetojnë: Ministria e Financave në emër të Republikës së Maqedonisë, Banka Popullore e Republikës së Maqedonisë, komunat dhe Qyteti i Shkupit, shoqëritë aksionare dhe shoqëritë komanditore me aksione dhe personat e tjerë juridikë të vendit dhe të huaj (në tekstin e mëtejshëm: emetuesi), në pajtim me këtë ligj ose ligj tjetër.

Letrat me vlerë të çmaterializuara

Neni 4

Letrat me vlerë emetohen në formë të çmaterializuar.

Obligimet për emetuesit

Neni 5

Emetuesi i letrave me vlerë obligohet që t'i kryejë obligimet që dalin nga letrat me vlerë të përcaktuara me këtë ligj ose ligj tjetër.

Vlera nominale dhe valuta në të cilën emetohen letrat me vlerë

Neni 6

- (1) Letra me vlerë ka vlerë nominale.
- (2) Vlera nominale e letrave me vlerë mund të shprehet në denarë ose valutë të huaj.
- (3) Transaksionet tregtare me letrat me vlerë në territorin e Republikës së Maqedonisë kryhen në denarë.
- (4) Ndalohet emetimi i letrave me vlerë pa vlerë nominale.
- (5) Letra me vlerë e emetuar pa vlerë nominale është e pavlefshme.

Akti për emetimin e letrave me vlerë

Neni 7

- (1) Gjatë çdo emetimi të letrave me vlerë, emetuesi obligohet që të miratojë aktin për emetimin, i cili varësisht nga lloji i letrave me vlerë, i përmban të dhënat si vijon:
 - emrin e emetuesit;

- llojin e letrave me vlerë;
- qëllimin për të cilin emetohen letrat me vlerë;
- llojet dhe klasat e aksioneve;
- emrin e garantuesit;
- serinë e letrave me vlerë;
- vlerën e përgjithshme të emetimit;
- vlerën nominale;
- të drejtën e votës;
- mënyrën e pagesës së dividendës;
- lartësinë e shkallës së kamatës, mënyrën e llogaritjes dhe pagesës së të njëjtës;
- lartësinë e kryegjësë themelore të emetuesit dhe përqindjen e pjesëmarrjes së emetimit të obligacioneve në kapitalin vetjak të përhershëm;
- mundësitë për zëvendësimin me letra të tjera me vlerë;
- burimet e mjeteve prej nga do të paguhet letrat me vlerë;
- mënyrën dhe kohën e regjistrimit të letrave me vlerë;
- sasinë dhe strukturën në apoenë të letrave me vlerë;
- mënyrën dhe afatin e fundit të pagesës së letrave me vlerë të regjistruara;
- të drejtën e përparësisë për blerje dhe renditjen e realizimit të përparësisë kur aksionet emetohen në më shumë seri;
- mënyrën në të cilën shpallet emetimi i letrave me vlerë;
- procedurën për shpërndarjen e letrave me vlerë;
- të drejtat që dalin nga aksionet prioritare;
- identitetin e blerësit të njohur gjatë ofertës private të letrave me vlerë; dhe
- çmimin shitës të letrave me vlerë.

(2) Komisioni i përcakton formën dhe përmbajtjen e aktit për emetimin e letrave me vlerë sipas llojeve të letrave me vlerë.

Vlera e emetimit të letrave me vlerë

Neni 8

(1) Nëse emetuesi është shoqëri aksionare ose shoqëri komanditore me aksione, shoqëria mund të emetojë aksione të reja në shumë të pakufizuar në pajtim me Statutin e shoqërisë.

(2) Vlera e përgjithshme nominale e një emetimi të obligacioneve ose shkresave komerciale e cila nuk garantohet nga banka ose nga Republika e Maqedonisë, nuk mund të jetë më e madhe nga vlera e kryegjësë bazë të emetuesit.

(3) Në rast se emetimi i obligacioneve ose shkresave komerciale garantohet nga banka ose nga Republika e Maqedonisë, vlera më e madhe e emetimit nuk guxon ta tejkalojë shumën e kryegjësë bazë dhe shumën e garancisë së dhënë.

Leja për emetimin e letrave me vlerë

Neni 9

(1) Emetimi i letrave me vlerë në tregun primar, duke përfshirë edhe aksionet vetjake, kryhet pas lejes së marrë paraprakisht nga Komisioni, përveç rasteve nga neni 29 i këtij ligji.

(2) Emetimi i letrave me vlerë në tregun primar duke përfshirë edhe aksionet vetanake, mund të kryhet përmes ofertës publike dhe përmes ofertës private.

Marrëveshjet për obcione e fjuçërs dhe instrumente të tjera derivate

Neni 10

Mënyrën dhe procedurën e emetimit, ofertës dhe shitjes së marrëveshjeve për obcione dhe fjuçërs dhe të instrumenteve të tjera derivate të financimit në tregun primar, tregtinë me këto instrumente derivate të financimit në tregun sekondar dhe barazimin e verifikimin e këtyre transaksioneve tregtare, më afërsisht i përcakton Komisioni.

Vërtetimi për letrën e huaj me vlerë

Neni 11

(1) Vërtetimi për letrën e huaj me vlerë që emetohet, ofrohet dhe shitet në Republikën e Maqedonisë paraqet dëshmi për pronësi të një apo më shumë aksioneve të rëndomta, aksioneve prioritare ose letrave debitore me vlerë të emetuara nga emetuesi i huaj, të kuotuar në bursë ose të tregtuara në treg tjetër të rregulluar në vendet e OECD-së; ose letrave debitore me vlerë, të emetuara ose të garantuara nga qeveritë e vendeve anëtare të OECD-së ose banka qendrore e ndonjërit prej atyre vendeve.

(2) Në aktin për lëshimin e vërtetimit për letrën e huaj me vlerë, parashihet se hyrjet e realizuara nga letrat me vlerë nga paragrafi 1 i këtij neni, në formë të kamatës, dividendës ose çfarëdo forme tjetër, i ndahen poseduesit të vërtetimit të letrës së huaj me vlerë dhe nuk mund të riinvestohen në letrën me vlerë në bazë të së cilës është lëshuar vërtetimi për letrën e huaj me vlerë.

(3) Në aktin për lëshimin e vërtetimit për letrën e huaj me vlerë, parashihet se hyrjet e realizuara nga arritjet e letrave debitore me vlerë nga paragrafi 2 i këtij neni, ose letrat e tjera me vlerë që kanë afat të arritjes, i ndahen poseduesit të vërtetimit të letrës së huaj me vlerë dhe nuk mund të riinvestohen në letrën me vlerë në bazë të së cilës është lëshuar vërtetimi për letrën e huaj me vlerë.

(4) Vërtetimi për letrën e huaj me vlerë obligativisht në emrin e vet i përmban fjalët vërtetim për letrën e huaj me vlerë.

(5) Dispozitat e këtij ligji që kanë të bëjnë me emetimin, blerjen, shitjen, bartjen jotregtare, obligimet për njoftimin e emetuesit dhe kompetencat e Komisionit ndaj letrave të tjera me vlerë të parapara me këtë ligj, në mënyrë të njëjtë kanë të bëjnë edhe me vërtetimet për letrat e huaja me vlerë.

2. Oferta publike

Kërkesa për leje për emetimin e letrave me vlerë përmes ofertës publike

Neni 12

Emetimi, oferta dhe shitja e letrave me vlerë përmes ofertës publike kryhet pas lejes së marrë paraprakisht nga Komisioni, me kërkesën për emetimin e letrave me vlerë përmes ofertës publike të emetuesit.

Përmbajtja e kërkesës për leje për emetimin e letrave me vlerë përmes ofertës publike

Neni 13

(1) Emetuesi paraqet kërkesë për leje për emetimin e letrave me vlerë përmes ofertës publike të Komisioni.

(2) Kërkesa për leje përmban:

- të dhënat themelore të emetuesit;
- të dhënat themelore të anëtarëve të Këshillit mbikëqyrës dhe drejtues ose të Këshillit të drejtorëve të emetuesit;
- të dhënat themelore për letrën me vlerë që emetohet, dhe
- të dhënat për punën afariste të emetuesit dhe për dedikimin e mjeteve nga emetimi i letrave me vlerë.

(3) Komisioni më afërsisht e përcakton përmbajtjen e kërkesës për lejen për emetimin e letrave me vlerë, përmes ofertës publike sipas llojeve të emetuesve dhe llojeve të letrave me vlerë.

Dokumentacioni që paraqitet bashkë me kërkesën për leje

Neni 14

(1) Gjatë paraqitjes së kërkesës për leje, emetuesi i paraqet dokumentet si vijojnë:

a) statutin e shoqërisë;

b) regjistrimin tregtar;
c) raportet financiare për tri vitet paraprake, në pajtim me standardet ndërkombëtare për njoftimin financiar;
ç) raportin nga revizori i autorizuar për tri vitet e fundit në pajtim me standardet ndërkombëtare të revizorit;
d) aktin për emetimin e letrave me vlerë;
dh) deklaratën nga personi udhëheqës i emëruar nga emetuesi si person përgjegjës për përmbytjen e Prospektit, dhe se:

- emetimi është në pajtim me ligjin dhe me aktin e emetimit;
- të dhënat e shënuara në kërkesën për leje janë të vërteta dhe të sakta;

- të dhënat e shënuara në Prospekt janë të vërteta dhe të sakta dhe se në Prospekt nuk është lëshuar asnjë informatë e ndjeshme për çmimet, përveç informatave të ndjeshme për çmimet mosshpallja e të cilave lejohet nga Komisioni;

e) Prospektin e emetuesit dhe thirrjen për regjistrim dhe pagesë të letrave me vlerë dhe informatat e tjera të rëndësishme për blerësit, dhe

f) dokumente të tjera të cilat i përcakton Komisioni.

(2) Në rast se kërkesa për leje ka të bëjë me aksionet e emetimit të dytë ose vijues, emetuesi obligohet që t'i paraqesë të dhënat si vijon:

a) shumën e emetimeve paraprake të lejuara dhe të realizuara;

b) llojin dhe sasinë e letrave me vlerë të emetuara paraprakisht, me përshkrimin e të drejtave që dalin prej tyre dhe vlerën e tyre nominale, dhe

c) të dhëna të tjera për letrat e emetuara me vlerë të cilat më afërsisht i përcakton Komisioni.

(3) Shpenzimet për shqyrtimin dhe pranimin e kërkesës për lëshimin e lejes i bart emetuesi sipas Listës tarifore të Komisionit nga neni 227 paragrafi (2) i këtij ligji.

(4) Komisioni e përcakton formën dhe përmbytjen e Prospektit dhe thirrjes për regjistrimin e letrave me vlerë.

Mosshpallja e informatave të ndjeshme për çmimin

Neni 15

(1) Personi juridik që ka paraqitur kërkesë për leje për emetimin e letrave me vlerë, me përjashtim mund të kërkojë nga Komisioni që të mos shpallë në Prospektin e vet informata të caktuara në pajtim me dispozitat e këtij kapitulli, nëse shpallja publike e atyre informatave në mënyrë të konsiderueshme i rrezikon fshehtësitë afariste të personit juridik ose është në kundërshtim me interesin e blerësve dhe të aksionarëve ekzistues dhe nëse personi juridik garanton se këto të dhëna nuk do të tregohen para opinionit.

(2) Miratimi i Komisionit për mosshpalljen e informatave të ndjeshme për çmimin nga paragrafi (1) i këtij neni, në mënyrë obliguese shpallet në Prospekt.

(3) Komisioni përcakton mënyrën, përmbytjen dhe afatet e paraqitjes së kërkesës nga paragrafi (1) i këtij neni.

Vendimmarrja sipas kërkesës për leje

Neni 16

(1) Komisioni në bazë të dokumentacionit të plotë merr aktvendim për lejimin ose refuzimin e kërkesës për emetimin e letrave me vlerë, përmes ofertës publike në afat prej 60 ditësh kalendarikë duke llogaritur nga dita e paraqitjes së dokumentacionit të plotë.

(2) Në bazë të informatave dhe dokumentacionit të paraqitura sipas nenit 13 dhe nenit 14 të këtij ligji, Komisioni vendos për lejimin ose refuzimin e kërkesës.

(3) Komisioni merr aktvendim për refuzimin e kërkesës për emetimin e letrave me vlerë nëse zbulon se Prospekti:

a) nuk është në pajtim me këtë ligj ose me rregulloret e miratuara në bazë të këtij ligji;

b) përmban premtim, deklaratë, vlerësim ose parashikim që është i rrejshëm ose i pasaktë;

c) përmban të dhëna që japin pasqyrë të gabueshme ose janë lëshuar të dhëna me rëndësi.

(4) Nëse Komisioni lëshon leje për emetimin e letrave me vlerë, atëherë Prospekti i paraqitur sipas nenit 14, paragrafi (1) pika e) e këtij ligji, do të konsiderohet i pranueshëm.

Fillimi i procedurës për regjistrimin dhe pagesën e letrave me vlerë

Neni 17

(1) Emetuesi obligohet që ta fillojë procedurën për regjistrimin dhe pagesën e letrave të ofruara me vlerë në afat prej tridhjetë 30 ditësh kalendarikë, nga dita e pranimi të lejes nga Komisioni sipas nenit 16 të këtij ligji.

(2) Nëse Komisioni, pasi që ka lejuar emetimin e letrave me vlerë, merr informatën e cila nëse është marrë me kohë, ka qenë shkak për refuzimin e kërkesës, ose nëse rrethanat kanë ndryshuar në atë masë që Komisioni më nuk do ta japë lejen e tij dhe/ose emetuesi ose cilido person i lidhur, paraqet reklamë në kundërshtim me nenin 20 të këtij ligji, Komisioni mund të marrë aktvendim për anulimin e aktvendimit për lejimin e emetimit, ndërsa emetuesi obligohet që pa prolongim ta ndërpresë shitjen e mëtejme të letrave me vlerë.

(3) Nëse Komisioni e anulon aktvendimin sipas paragrafit (2) të këtij neni, të gjitha regjistrimet e letrave me vlerë anulohen dhe të gjitha pagesat të cilat emetuesi i ka pranuar për ato letra me vlerë kthehen te blerësi bashkë me kamatën depozituese.

Shpallja e thirrjes për regjistrim, pagesës dhe Prospektit

Neni 18

(1) Emetuesi obligohet që thirrjen për regjistrimin dhe pagesën e letrave me vlerë ta shpallë në gjuhën maqedonase dhe alfabetin e saj cirilik, në një nga gazetët ditore që botohen në territorin e Republikës së Maqedonisë, 14 ditë kalendarike para fillimit të regjistrimit të letrave me vlerë.

(2) Thirrja nga paragrafi (1) i këtij neni, njëkohësisht mund të shpallet edhe në gazetën ditore që del në territorin e Republikës së Maqedonisë në njërin nga gjuhët e bashkësive në Republikën e Maqedonisë.

(3) Emetuesi obligohet që Prospektin dhe thirrjen për regjistrimin dhe pagesën e letrave me vlerë, t'i shpallë në veb faqen e bursës, 14 ditë kalendarike para fillimit të regjistrimit të letrave me vlerë.

(4) Prospekti u jepet në dispozicion të gjithë personave të interesuar në lokalet e emetuesit dhe në të gjitha vendet ku kryhet regjistrimi dhe pagesa e letrave me vlerë.

(5) Përmbytja përfundimtare e Prospektit që është lëndë e shpalljes, nuk guxon të dallohet nga Prospekti të cilin Komisioni e ka miratuar gjatë marrjes së aktvendimit për lejen e emetimit të letrave me vlerë.

Ndryshimi i kushteve gjatë ofertës publike

Neni 19

(1) Gjatë ofertës publike emetuesi nuk guxon t'i ndryshojë statutin dhe aktet e tjera që kanë të bëjnë me të drejtat e pronarëve të letrave me vlerë, të përshkruara në Prospekt.

(2) Nëse gjatë ofertës publike, çfarëdo informatash të ndjeshme për çmimin janë bërë të pasakta ose të pavërteta, ose nëse paraqiten informata të reja që do të ndikojnë te investuesit gjatë marrjes së vendimit për blerje, emetuesi obligohet që menjëherë: ta ndërpresë ofertën publike të letrave me vlerë, t'i njoftojë Komisionin dhe opinionin; të kërkojë nga Komisioni leje për ndryshimet përkatëse të Prospektit dhe ndryshimet t'i shpallë në opinion në afat prej tre ditësh pune, nga dita kur është marrë leja nga Komisioni. Emetuesi obligohet që t'ua paraqesë Prospektin e ndryshuar të gjithë personave që paraprakisht kanë regjistruar letra me vlerë gjatë kohës së ofertës publike,

bashkë me njoftimin për personat që kanë regjistruar letra me vlerë për të drejtën e tyre të heqjes dorë sipas paragrafit (3) të këtij neni.

(3) Secili person që ka regjistruar ose paguar letra me vlerë në bazë të Prospektit original, në afat prej 15 ditësh kalendarike nga dita e pranimit të Prospektit të ndryshuar, mund të heq dorë nga regjistrimi i letrave me vlerë dhe t'i kthehet shuma e parave që e ka paguar për letrat me vlerë bashkë me kamatën depozituese.

Reklamimi i ofertës publike

Neni 20

(1) Emetuesi mundet ta reklamojë ofertën publike të letrave me vlerë.

(2) Reklamati lidhur me ofertën publike të letrave me vlerë duhet të përmbajnë informatën për ditën e shpalljes së parë të Prospektit dhe vendin ku mund të sigurohet ekzemplari nga i njëjti.

(3) Reklamati duhet të kenë karakter promovues. Informatat në reklamë duhet të jenë të plota, të mos orientojnë në drejtim të gabuar dhe të jenë në pajtim me Prospektin.

Procedura e regjistrimit

Neni 21

(1) Regjistrimi i letrave me vlerë të ofruara publikisht, kryhet në lokalet e emetuesit, ose në lokalet e pjesëmarrësit të autorizuar të tregut i cili për këtë ka marrëveshje me emetuesin.

(2) Pjesëmarrësit e autorizuar të tregut obligohen të sigurojnë që regjistrimi i letrave me vlerë të kryhet në pajtim me këtë ligj, me aktin e emetimit të letrave me vlerë dhe me Prospektin.

(3) Gjatë kohës së regjistrimit, të gjitha pagesat nga blerësit për letrat e ofruara me vlerë, ruhen në llogari të veçantë në bankë, e cila nuk mund të shfrytëzohet nga emetuesi derisa oferta publike nuk përfundon me sukses sipas nenit 23 të këtij ligji.

(4) Mjetet të cilat një investues i paguan gjatë kohës së regjistrimit të letrave me vlerë nuk konsiderohen si pjesë e masës falimentuese në rast të falimentimit të emetuesit para përfundimit të suksesshëm të ofertës në pajtim me nenin 23 të këtij ligji.

(5) Në rast se emetuesi bëhet josolvent ose ndaj tij hapet procedura falimentuese, oferta publike automatikisht ndërpritet dhe pagesat e blerësve kthehen sipas nenit 23 paragrafi (2) i këtij ligji.

(6) Komisioni përcakton mënyrën dhe procedurën e regjistrimit të letrave me vlerë.

Afati për realizimin e ofertës publike

Neni 22

Afati për realizimin e ofertës publike nuk mund të jetë më i gjatë se 12 muaj nga dita e fillimit të regjistrimit dhe pagesës së letrave me vlerë.

Përfundimi i ofertës publike

Neni 23

(1) Oferta publike e letrave me vlerë konsiderohet se ka përfunduar me sukses nëse në afatin e paraparë në nenin 22 të këtij ligji së paku 60% e letrave me vlerë të ofruara në Prospekt janë regjistruar dhe paguar, përveç nëse emetuesi në Prospekt nuk ka paraparë përqindje më të lartë të regjistrimit dhe pagesës së letrave me vlerë që emetimi të konsiderohet i suksesshëm.

(2) Nëse oferta publike nuk realizohet sipas paragrafit (1) të këtij neni, e njëjta konsiderohet e pasuksesshme, ndërsa të gjitha regjistrimet e letrave me vlerë anulohen dhe të gjitha pagesat e pranuar për letrat me vlerë u kthehen investuesve bashkë me kamatën depozituese.

(3) Nëse në afatin e përcaktuar në nenin 22 të këtij ligji, janë regjistruar dhe paguar më shumë se 60% nga letrat e ofruara me vlerë ose më shumë se përqindja e paraparë nga emetuesi në Prospekt, emetuesi mundet ta përmbyllë ofertën publike. Emetuesi obligohet që ta njoftojë Komisionin dhe opinionin për përmbylljen e ofertës publike së paku 15 ditë pune para ditës të cilën emetuesi e cakton si ditë për përfundimin e ofertës publike.

(4) Pas përfundimit të ofertës publike sipas paragrafëve (1) dhe (3) të këtij neni, të gjitha letrat me vlerë që nuk janë paguar nuk mund të jenë lëndë e shitjes.

(5) Pas përfundimit të suksesshëm të ofertës publike të letrave me vlerë, emetuesi i regjistron letrat me vlerë te depozitari i autorizuar.

(6) Gjatë kohës së ofertës publike, nuk mund të kryhet tregtia sekondare me letrat me vlerë që janë lëndë e ofertës, derisa letrat me vlerë nuk regjistrohen te depozitari i letrave me vlerë.

(7) Komisioni më afërsisht përcakton përmbajtjen e njoftimit nga paragrafi (3) i këtij neni.

Njoftimi për zhvillimin e ofertës publike

Neni 24

(1) Emetuesi obligohet që më së voni në afat prej 15 ditësh kalendarike nga dita e përfundimit të ofertës, ta njoftojë Komisionin për numrin e letrave me vlerë të regjistruara, përkatësisht për përqindjen e realizimit të emetimit.

(2) Komisioni më afërsisht përcakton përmbajtjen e njoftimit për letrat me vlerë të regjistruara dhe të paguara, përkatësisht për përqindjen e realizimit të emetimit.

(3) Emetuesi obligohet që më së voni në afat prej 15 ditësh kalendarike nga dita e përfundimit të ofertës, t'i shpallë të dhënat nga paragrafi (1) i këtij neni në një gazetë ditore që botohet në tërë territorin e Republikës së Maqedonisë në gjuhën maqedonase dhe alfabetin e saj cirilik. Shpallja e të dhënave mund të bëhet edhe në gazetë ditore në njërën nga gjuhët e bashkësive në Republikën e Maqedonisë.

(4) Nëse emetuesi duhet të sigurojë pëlqim nga subjekti tjetër për regjistrimin e letrave të shitura me vlerë, njoftimi nga paragrafi (1) i këtij neni, Komisionit i dorëzohet pas marrjes së pëlqimit të atillë.

Oferta për shitjen e aksioneve vetjake

Neni 25

(1) Shoqëria aksionare dhe shoqëria komanditore me aksione që ka për qëllim t'i ofrojë për shitje aksionet vetjake, obligohet që paraprakisht ta njoftojë Komisionin dhe t'ia dërgojë vendimin për tjetërsimin e aksioneve vetjake.

(2) Secila ofertë për shitje të letrave vetjake do të konsiderohet si ofertë publike, përveç nëse oferta nuk paraqet përjashtim nga lëshimi i lejes në pajtim me nenin 26 ose ofertë private sipas nenit 27 të këtij ligji.

3. Përjashtime nga lëshimi i lejes për emetimin e letrave me vlerë

Oferta shuma e së cilës është më e vogël se 25.000 euro në kundërvlerë me denarë

Neni 26

(1) Leja nga Komisioni për emetimin e letrave me vlerë nuk nevojitet për emetimin e letrave me vlerë përmes ofertës publike, shuma e përgjithshme e së cilës nuk është më shumë se 25.000 euro në kundërvlerë me denarë.

(2) Emetuesi i letrave me vlerë nga paragrafi (1) i këtij neni është i obliguar që ta njoftojë Komisionin për ofertën e atillë, ta dorëzojë te Komisioni aktin për emetimin e letrave me vlerë dhe të shpallë njoftimin për informimin e opinionit për ofertën e këtillë.

(3) Emetuesi i letrave me vlerë mund të emetojë letra me vlerë pa leje nga Komisioni sipas paragrafit (1) të këtij neni më së shumti një herë në dy vjet kalendarikë.

(4) Komisioni përcakton përmbajtjen e njoftimit nga paragrafi (2) i këtij neni.

4. Oferta private

Procedura për realizimin e ofertës private

Neni 27

(1) Në rastin e ofertës private emetuesi i letrave me vlerë të Komisioni paraqet kërkesën për lejimin e emetimit të letrave me vlerë përmes ofertës private, aktin për emetimin e letrave me vlerë dhe propozimin e njoftimit të opinionit për realizimin e ofertës private.

(2) Komisioni në afat prej 30 ditësh kalendarike merr aktvendim me të cilin e lejon ose refuzon kërkesën për ofertën private, llogaritur nga dita e paraqitjes së dokumentacionit të kompletuar nga paragrafi (1) i këtij neni.

(3) Në bazë të të dhënave dhe dokumenteve nga paragrafi (1) i këtij neni, Komisioni merr aktvendim për pranimin ose refuzimin e kërkesës për lejimin e ofertës private.

(4) Letrat me vlerë që janë lëndë e ofertës private, paguhën në afat prej 15 ditësh kalendarike nga përfundimi i aktvendimit nga paragrafi (2) i këtij neni.

(5) Emetuesi obligohet që më së voni në afat prej pesë ditësh pune nga përfundimi i ofertës private, ta njoftojë Komisionin dhe opinionin për sasinë e letrave me vlerë të regjistruara dhe të paguara, përkatësisht për përqindjen e realizimit të emetimit.

(6) Procedura për realizimin e ofertës private sipas këtij ligji, zbatohet edhe nëse bëhet rritja e kryegjësë bazë nga mjetet e shoqërisë në formë të aksioneve të reja, pa dallim sa është numri i aksionarëve që fitojnë aksione të reja.

(7) Emetuesi mund të kryejë ofertë private të letrave me vlerë sipas dispozitave të këtij ligji, më së shumti një herë gjatë një viti kalendarik.

(8) Shpenzimet për shqyrtimin dhe pranimin e kërkesës për lëshimin e lejes i bart emetuesi sipas Tarifës nga neni 227, paragrafi (2) i këtij ligji.

(9) Komisioni i përcakton formën dhe përmbajtjen e kërkesës për lejimin e ofertës private, të njoftimit nga paragrafi (1) dhe njoftimit nga paragrafi (5) i këtij neni.

Ndërrimet e blerësve në ofertën private

Neni 28

(1) Nëse identiteti i ndonjë blerësi ndërrohet gjatë kohëzgjatjes së ofertës private, emetuesi obligohet që nga Komisioni të marrë leje për ndërrimin e ndodhur.

(2) Nëse identiteti i ndonjë blerësi ndërrohet, emetuesi e paraqet aktin e korrigjuar për emetim me informata të sakta për identitetin e blerësve.

(3) Komisioni shpall të pavlefshme çdo ofertë private që ka përfunduar me shitjen e letrave me vlerë, blerësit që nuk ka qenë i emëruar në aktin për emetim.

5. Përfshirjet për të cilat nuk duhet leje nga Komisioni

Neni 29

Obligimet e përcaktuara në këtë kapitull zbatohen në rastet si vijon:

a) gjatë emetimit ose garantimit të letrave me vlerë nga Republika e Maqedonisë;

b) gjatë emetimit të letrave me vlerë nga Banka Popullore e Republikës së Maqedonisë;

c) gjatë emetimit të letrave me vlerë në procedurën e transformimit të një personi juridik në shoqëri aksionare ose në shoqëri komanditore me aksione, nëse shuma e

kryegjësë bazë e personit juridik mbetet e pandryshuar dhe nëse të gjithë pronarët marrin shumë proporcionale nga letrat e reja të emetuara me vlerë;

ç) gjatë themelimit simultan të shoqërisë aksionare ose shoqërisë komanditore me aksione;

d) gjatë emetimit të certifikatave për depozitën, të cilat nuk janë emetuar si letra serike me vlerë nga banka e autorizuar, dhe

dh) gjatë ndarjes së aksioneve në proporcion të caktuar me ç'rast kryegjësja bazë mbetet e pandryshuar.

III. DEPOZITARI I LETRAVE ME VLERË, REGJISTRIMI I LETRAVE ME VLERË KRYERJA E BARTJEVE JOTREGTARE DHE BARAZIMI I TRANSAKSIONEVE TREGTARE

1. Depozitari i letrave me vlerë

Regjistrimi i letrave me vlerë, barazimi i transaksioneve tregtare dhe bartjet jotregtare

Neni 30

(1) Për regjistrimin e letrave me vlerë, barazimin e transaksioneve tregtare dhe kryerjen e bartjeve jotregtare të letrave me vlerë, themelohet depozitari i letrave me vlerë (në tekstin e mëtejshëm: depozitari).

(2) Depozitari funksionon si organizatë vetërregulluese.

Të drejtat e pronësisë së letrave me vlerë

Neni 31

(1) Të drejtat e pronësisë së letrave me vlerë krijohen me regjistrimin e letrave me vlerë në llogari të pronarit në depozitar dhe barten me regjistrimin e letrës me vlerë në llogari të pronarit të ri në depozitarin.

(2) Të drejtat e letrave me vlerë fitohen fitohen, përkufizohen ose barten vetëm me regjistrimin përkatës të llogarive të letrave me vlerë në depozitar, përveç nëse me ligj nuk është përcaktuar ndryshe.

(3) Të gjitha të dhënat e regjistruara në depozitar që kanë të bëjnë me pronësinë e letrave me vlerë, kanë statusin e saktësisë dhe vërtetësisë së supozuar.

(4) Ekstrakti i gjendjes së llogarisë së letrave me vlerë që i dërgohet pronarit të letrave me vlerë sipas paragrafit (2) ose (3) nga neni 67 i këtij ligji, konsiderohet si dëshmi për të drejtën e pronësisë së letrave me vlerë në datën dhe kohën kur është lëshuar ekstrakti.

Funksionet e depozitarit

Neni 32

(1) Funksionet e depozitarit janë:

a) regjistrimi i emetimit dhe bartjes së letrave me vlerë në Republikën e Maqedonisë si shkresë elektronike (udhëheqja e regjistrimit të letrave me vlerë);

b) dhënia e numrit ndërkombëtar për identifikimin e letrave me vlerë (ISIN) për të gjitha emetimet e letrave me vlerë;

c) regjistrimi i pronarëve të letrave me vlerë;

ç) barazimi i transaksioneve tregtare sipas principit dërgesa para pagesës;

d) kryerja e bartjeve jotregtare;

dh) mundësimi i kushteve për huazimin e letrave me vlerë;

e) përcjellja e gjendjes financiare të anëtarëve të tij, me qëllim të menaxhimit me rrezikun lidhur me mosbarazimin e mundshëm të transaksioneve tregtare, dhe

ë) kryerja e shërbimeve plotësuese për emetuesit e letrave me vlerë.

(2) Depozitari në emër të emetuesve të letrave me vlerë, mund t'i kryejë shërbimet plotësuese si vijojnë:

a) dërgimin e listës së përditësuar të të gjithë pronarëve ekzistues të letrave me vlerë të emetuara nga ai emetues;

b) kryerjen e shërbimeve të tjera lidhur me letrat e emetuara me vlerë siç janë llogaritja dhe pagesa e dividendës dhe/ose kamatës, njoftimi për kuvendet e aksionarëve dhe ngjashëm.

Leja për themelimin e depozitarit

Neni 33

(1) Funksione të depozitarit të letrave me vlerë sipas nenit 32 paragrafi (1) i këtij ligji, nuk mund të kryejë personi juridik që nuk ka marrë leje për themelimin e depozitarit nga Komisioni sipas nenit 43 të këtij ligji.

(2) Asnjë person juridik nuk mundet të regjistrohet në regjistrin tregtar me emrin “depozitar i letrave me vlerë” dhe gjatë punës së tij nuk mund ta shfrytëzojë emrin “depozitar i letrave me vlerë” nëse nuk ka marrë leje për themelimin e depozitarit.

Themelimi i depozitarit

Neni 34

(1) Depozitari themelohet si shoqëri aksionare me seli në Republikën e Maqedonisë, sipas Ligjit për shoqëritë tregtare dhe sipas këtij ligji.

(2) Depozitari mund të themelojë agjenci brokere, banka, shoqëri sigurimesh ose shoqëri për udhëheqje me fondet.

(3) Depozitari doemos në çdo kohë duhet të posedojë dhe mbajë kryegjënë bazë në shumë prej së paku 500.000 euro në kundërvlerë me denarë, të llogaritur sipas kursit të mesëm të Bankës Popullore të Republikës së Maqedonisë, duke filluar nga data e marrjes së lejes për themelimin e depozitarit.

(4) Komisioni më afërsisht e përcakton strukturën dhe mënyrën e llogaritjes së kryegjësë bazë të depozitarit.

Pronësia e aksioneve të depozitari

Neni 35

(1) Aksionarë të depozituesi mund të jenë vetëm agjencitë brokere, bankat, shoqëritë e sigurimeve ose shoqëritë për udhëheqje me fondet.

(2) Aksionari me të gjithë personat e ndërlidhur të tij, nuk mund të posedojë më shumë se 15% të aksioneve me të drejtë udhëheqjeje të depozitari.

(3) Nëse ndonjëri nga aksionarët e depozitarit bashkë me personat e lidhur fiton më shumë se 15% të aksioneve me të drejtë vote të depozitarit, obligohet që në afat prej një viti ta tjetërsojë shumën e aksioneve që i posedon mbi përqindjen e lejuar. Gjatë kohës së posedimit të shumës së aksioneve mbi përqindjen e lejuar, aksionet janë pa të drejtë vote.

(4) Gjatë mbajtjes së kuvendit të aksionarëve, përqindja e aksioneve me të drejtë vote që dalin nga të gjitha aksionet e emetuara të depozitarit, zvogëlohet proporcionalisht me sasinë e aksioneve të fituara mbi përqindjen e lejuar nga paragrafi (2) i këtij neni, kështu që gjatë realizimit të së drejtës së votës, aksionari nga paragrafi (2) i këtij neni konsiderohet se posedon 15% nga aksionet me të drejtë vote.

(5) Depozitimi në kapitalin aksionar të depozitarit mund t’u kthehet aksionarëve në depozitar, në bazë proporcionale vetëm në rast të shuarjes së përhershme të punës së depozitarit, pas përmbushjes paraprakisht të të gjitha obligimeve të depozitarit.

(6) Pronarët e aksioneve të depozitarit mund t’ua shesin aksionet e tyre vetëm personave nga paragrafi (1) i këtij neni.

Organet e administrimit të depozitarit

Neni 36

(1) Anëtar i këshillit të drejtorëve ose i këshillit mbikëqyrës e drejtues të depozitarit, mund të jetë personi me përvojë pune prej së paku tri vjet në sferën e financave dhe të së drejtës afariste, dhe nuk guxon të jetë personi, i cili:

a) është dënuar me dënim me burg në periudhën nga plotfuqishmëria e aktdënimit deri në ditën e mbajtjes së dënimit dhe pesë vjet nga dita kur e ka mbajtur dënimin, në rast të dënimit me aktdënim të plotfuqishëm gjyqësor me dënim me burg deri në tre vjet;

b) është dënuar me dënim me burg në periudhën nga plotfuqishmëria e aktdënimit deri në ditën e mbajtjes së dënimit dhe dhjet vjet nga dita kur e ka mbajtur dënimin, në rast të dënimit me aktdënim të plotfuqishëm gjyqësor me dënim me burg mbi tre vjet;

c) të cilit i është kumtuar masa e sigurisë, ndalesë për kryerjen e profesionit, veprimtarisë ose detyrës derisa zgjat masa.

Në rast të shlyerjes së dënimit nga pikat a) dhe b) të këtij paragrafi, në mënyrë përkatëse zbatohen dispozitat e Kodit penal.

(2) Në rastin e depozitarit me sistem dyshkallësh të administrimit, së paku një e treta e anëtarëve të këshillit drejtues dhe mbikëqyrës janë persona që nuk janë të punësuar te depozitari ose të ndërlidhur me cilindo aksionar, anëtar të depozitarit ose person tjetër juridik që është pjesëmarrës i autorizuar në tregun e letrave me vlerë.

(3) Në rastin e depozitarit me sistem njëshkallësh të administrimit, së paku një e treta e anëtarëve të këshillit të drejtorëve janë persona që nuk janë të punësuar te depozitari ose të ndërlidhur me cilindo aksionar, anëtar të depozitarit ose person tjetër juridik që është pjesëmarrës i autorizuar në tregun e letrave me vlerë.

Statuti i depozitarit

Neni 37

Me Statutin e depozitarit, përveç çështjeve të përcaktuara me Ligjin për shoqëritë tregtare, rregullohen edhe:

a) kushtet për fitimin e anëtarësisë të depozitari dhe të drejtat dhe obligimet e anëtarëve të depozitarit;

b) kushtet, kriteret dhe dokumentacioni për pranimin e anëtarëve të veçantë të depozitari dhe të drejtat dhe obligimet e tyre;

c) shkaqet për të cilat anëtarëve të veçantë të depozitari u ndalohet pjesëmarrja në punën e depozitarit;

ç) principet themelore të punës së depozitarit;

d) mënyra e kryerjes së mbikëqyrjes që e zbaton vetë depozitari ndaj punës së tij dhe ndaj anëtarëve të tij;

dh) mënyra e zgjidhjes së kontesteve ndërmjet anëtarëve të depozitarit, klientëve dhe anëtarëve;

e) mënyra e pengimit të keqpërdorimeve të informatave që nuk janë të kapshme për të gjithë anëtarët e depozitarit;

ë) mënyra e pengimit të keqpërdorimeve dhe mosbarazimit të bartjeve tregtare;

f) mënyra e organizimit të sistemit informativ; dhe

g) çështje të tjera me rëndësi për punën e depozitarit.

Anëtarët e depozitarit

Neni 38

(1) Vetëm pjesëmarrësit e autorizuar në tregun e letrave me vlerë që janë regjistruar në regjistrin tregtar, mund të jenë anëtarë të depozitarit.

(2) Anëtar i depozitarit nuk duhet doemos të jetë edhe aksionar i depozitarit.

(3) Depozitari miraton Rregulla për anëtarësi me të cilat më afërsisht rregullohen të drejtat dhe obligimet për anëtarësi, obligimet dhe të drejtat e anëtarëve të depozitarit sipas këtij ligji dhe Statutit të depozitarit.

(4) Depozitari obligohet që secilit person juridik t’i lejojë të bëhet anëtar i depozitarit nëse i plotëson kushtet e përcaktuara në Rregullat e tij për anëtarësi.

(5) Me Rregullat për anëtarësi të depozitari përcaktohet se anëtar i doemos duhet:

a) të ketë leje për punë me letra me vlerë nga Komisioni;

b) të jetë i përgatitur organizativisht në mënyrë përkatëse dhe i pajisur teknikisht;

c) t'i plotësojë kushtet e tjera të përcaktuara nga Komisioni dhe depozitari; dhe

ç) të paraqesë te depozitari kopje nga raportet financiare të cilat në pajtim me këtë ligj ia dorëzon Komisionit.

(6) Sipas Rregullave të depozitarit për anëtarësi, personi juridik që dëshiron të bëhet anëtar te depozitari e paraqet dokumentacionin si vijon:

a) kërkesë me shkrim në formë dhe përmbajtje të përcaktuar nga depozitari;

b) ekzemplar nga Statuti;

c) ekzemplar nga leja për punë me letra me vlerë; dhe

ç) informata plotësuese që mund t'i kërkojë depozitari sipas Rregullave për anëtarësi.

(7) Pjesëmarrësit e autorizuar në tregun e letrave me vlerë, kërkesa e të cilëve për anëtarësi është refuzuar, mund të parashtrojnë ankesë te Komisioni në afat prej 15 ditësh kalendarike nga pranimit i vendimit.

(8) Të gjithë anëtarët e depozitarit obligohen që t'i respektojnë aktet e depozitarit.

Rregullat e punës së depozitarit

Neni 39

(1) Depozitari miraton Rregulla për punë me të cilat më afërsisht përcaktohen:

a) mënyra e udhëheqjes së regjistrit të letrave me vlerë;

b) mënyra dhe procedurat për barazimin e transaksioneve tregtare;

c) mënyra dhe procedura për kryerjen e bartjeve jotregtare;

ç) mënyra e udhëheqjes së llogarive të pronarëve të letrave me vlerë; dhe

d) mënyra për mbrojtje nga gabimet gjatë punës së depozitarit.

(2) Depozitari vendos sistemin ose mekanizmin për sigurimin e barazimit të papenguar të transaksioneve tregtare që më afërsisht i përcakton depozitari.

Lista tarifore e depozitarit

Neni 40

Për shërbimet e kryera, të gjithë shfrytëzuesit e shërbimeve paguajnë kompensim sipas tarifës që e miraton depozitari.

Organizata vetërregulluese

Neni 41

(1) Depozitari si organizatë vetërregulluese, miraton Rregulla për sjellje dhe disiplinë, me të cilat më afërsisht rregullohet zbatimi i të gjitha akteve të depozitarit, i këtij ligji, rregullave të miratuara në bazë të këtij ligji ose ligji tjetër në kompetencë të Komisionit.

(2) Rregullat e sjelljes dhe disiplinës së depozitarit, i japin autorizime drejtorit të depozitarit që të marrë masa dhe/ose përkohësisht ose përherë ta ndërpresë të drejtën e anëtarit të depozitarit që të marrë pjesë në punën e depozitarit, nëse ai nuk i respekton rregullat e depozitarit ose nuk i plotëson obligimet që dalin nga transaksionet e kryera me letrat me vlerë.

(3) Anëtarit i depozitarit ka të drejtë ankese në pajtim me këtë ligj për atë si vijon:

a) vendimin disiplinor të marrë nga drejtori të këshilli i drejtorëve ose këshilli drejtues i depozitarit në mënyrë përkatëse, në afat prej 15 ditësh kalendarike pas pranimit të vendimit; dhe

b) vendimin disiplinor të marrë nga këshilli i drejtorëve të depozitarit ose këshilli drejtues në mënyrë përkatëse, te Komisioni në afat prej 15 ditësh kalendarike pas pranimit të vendimit.

Zgjidhja e kontesteve ndërmjet anëtarëve

Neni 42

(1) Depozitari miraton Rregulla për arbitrazh, me të cilat më afërsisht rregullohet zgjidhja e kontesteve ndërmjet anëtarëve, anëtarëve dhe klientëve të tyre, në mënyrë të drejtë, efikase dhe të ndershme.

(2) Kontestet ndërmjet anëtarëve të depozitarit në mënyrë obliguese zgjidhen përmes arbitrazhit. Kontestet ndërmjet anëtarëve dhe klientëve të tyre, me kërkesën e klientëve zgjidhen përmes arbitrazhit.

(3) Depozitari mund të përgatisë Rregulla për arbitrazh në bashkëpunim me depozitarit të tjerë dhe/ose bursa dhe të njëjtat t'i zbatojë së bashku.

(4) Komisioni lëshon leje për Rregullat për arbitrazh nga paragrafi (3) i këtij neni.

Leja për themelimin e depozitarit

Neni 43

(1) Themeluesit e depozitarit që kërkojnë leje për themelimin e depozitarit për letrat me vlerë, te Komisioni paraqesin:

a) kërkesë me shkrim në formë dhe përmbajtje të përcaktuar nga Komisioni;

b) kopje të propozimit për rregullat e punës, rregullat e anëtarësisë, rregullat e sjelljes dhe disiplinës dhe rregullat e arbitrazhit;

c) Propozimin e Statutit; dhe

d) planin afarist për themelimin dhe punën e depozitarit, i cili përfshin edhe:

- dëshminë se depozitari ka infrastrukturën përkatëse dhe sistemin kompjuterik për udhëheqjen e regjistrit për letrat me vlerë, në mënyrë që plotësisht e mbrojnë interesin e pronarëve të letrave me vlerë dhe emetuesve;

- dëshminë se depozitari disponon me pajisje dhe kapacitet për barazimin e shpejtë dhe të saktë të transaksioneve tregtare dhe kryerjen e bartjes jotregtare;

- dëshminë se depozitari është i pajisur në mënyrë përkatëse kuadrovike, teknologjike dhe organizative për kryerjen e funksioneve të depozitarit të letrave me vlerë sipas këtij ligji.

(2) Komisioni vendos për kërkesën për lëshimin e lejes për themelimin e depozitarit në afat prej 90 ditësh kalendarike pas njoftimit nga Komisioni te parashtuesi i kërkesës se kërkesa është e kompletuar. Komisioni ia dërgon lajmërimin për kompletimin e kërkesës paraqitësit, në afat prej pesë ditësh pune prej ditës së pranimit të kërkesës.

(3) Komisioni lëshon leje për themelimin e depozitarit nëse konfirmon se:

a) Rregullat e anëtarësisë sigurojnë qasje transparente dhe të barabartë të të gjithë pjesëmarrësve të autorizuar në tregun e letrave me vlerë që i plotësojnë kushtet nga Rregullat për anëtarësi;

b) Rregullat e punës mundësojnë shkallë të lartë të:

- udhëheqjes efikase të regjistrit të letrave me vlerë;

- barazimit të papenguar të transaksioneve tregtare;

- trajtimit transparent dhe të barabartë të të gjithë anëtarëve;

- ndershmërisë gjatë punës afariste;

- mbrojtjes së informatave të besueshme, dhe

- distribuimit të informatave të nevojshme.

c) Rregullat e sjelljes dhe disiplinës sigurojnë zbatimin përkatës dhe të drejtë të akteve të depozitarit, të këtij ligji dhe rregulloreve të miratuara në bazë të këtij ligji;

ç) Rregullat e arbitrazhit sigurojnë zgjidhjen efikase, të drejtë dhe me kohë të kontesteve;

d) depozitari është në mënyrë kuadrovike, teknike dhe organizative i aftësuar për kryerjen e aktiviteteve lidhur me punën e tij;

dh) depozitari ka së paku tre të punësuar me leje për punë me letra me vlerë;

e) depozitari ka sistem përkatës informativ, kompjuterik dhe komunikues për regjistrimin e letrave me vlerë, barazimin e transaksioneve tregtare dhe kryerjen e bartjes jotregtare, dhe

ë) depozitari ka pjesë organizative të cilat sigurojnë kryerjen unike dhe efikase të funksioneve të depozitarit.

(4) Komisioni merr aktvendim për refuzimin e kërkesës për lëshimin e lejes për themelimin e depozitarit, nëse nuk janë plotësuar kushtet nga paragrafi (3) i këtij neni.

(5) Komisioni në mënyrë obliguese e shpall lejen për themelimin e depozitarit në "Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë" dhe në veb faqen e Komisionit.

(6) Komisioni përcakton mënyrën dhe procedurën e marrjes së lejes për themelimin e depozitarit.

Përgjegjësia e depozitarit

Neni 44

Depozitari mban përgjegjësi për kompensimin e dëmit që ka ndodhur për shkak të pasaktësisë ose humbjes së të dhënave lidhur me letrat me vlerë, barazimit jopërkatës të transaksioneve tregtare dhe kryerjes së bartjes jotregtare dhe/ose përmes thyerjes së rregullave të depozitarit, veçanërisht nëse dëmi është rezultat i pakujdesisë së të punësuarve, personave udhëheqës ose të drejtorëve të depozitarit.

Veprimet e ndaluara

Neni 45

(1) Depozitari nuk guxon që të blejë ose në mënyrë tjetër të fitojë ose posedojë çfarëdo letrash me vlerë për llogari personale, nëse i regjistron ato letra me vlerë në sistemin e tij.

(2) Me përjashtim nga paragrafi (1) i këtij neni, depozitari mund të blejë ose në mënyrë tjetër të fitojë ose posedojë letra shtetërore me vlerë dhe letra vetjake me vlerë.

(3) Të punësuarit të depozitarit nuk mund të jenë anëtarë të këshillit mbikëqyrës, këshillit drejtues dhe këshillit të drejtorëve të aksionarit të depozitarit ose anëtar të depozitarit dhe nuk mund të kryejnë kurrfarë shërbimesh ose aktivitetesh të tjera në emër të tyre, të cilat nuk janë në përgjegjësitë që i kanë si të punësuar të depozitarit.

Aktet e depozitarit që i shtrohen pajtimit nga Komisioni

Neni 46

(1) Depozitari obligohet që të kërkojë pajtim nga Komisioni për:

a) statutin dhe ndryshimet dhe plotësimet e tij;
b) miratimin e Rregullave të punës, Rregullave të anëtarësisë, Rregullave të sjelljes dhe disiplinës dhe Rregullave të arbitrazhit dhe të gjitha ndryshimet dhe plotësimet e tyre;

c) tarifën dhe të gjitha ndryshimet dhe plotësimet e saj; dhe

d) miratimin e akteve për mënyrat e ndryshme të bashkëngjijtes ose ndërldhjes me depozitarë të tjerë.

(2) Për shkak të mbrojtjes së investuesve ose sigurimit të regjistrimit të drejtë dhe të ndershëm të letrave me vlerë, barazimit të transaksioneve tregtare dhe kryerjes së bartjes jotregtare, Komisioni me aktvendim mund ta urdhërojë depozitarin që të bëjë ndryshime ose të miratojë akte të reja me të cilat rregullohet puna e depozitarit.

Emërimi i drejtorit të depozitarit

Neni 47

(1) Komisioni jep pëlqim për emërimin e drejtorit të depozitarit me kërkesën edepozitarit.

(2) Me kërkesën për pëlqim për emërimin e drejtorit të depozitarit, paraqiten dokumentet si vijojnë:

a) biografia e shkurtër e kandidatit të propozuar për drejtor;

b) vendimi i organit kompetent për emërimin e kandidatit të propozuar për drejtor;

c) certifikata për arsimimin sipëror të kryer nga sfera e ekonomisë, financave ose e së drejtës afariste;

ç) ekzemplari nga leja për punë nga Komisioni;

d) propozimi i programit për politikën afariste dhe zhvillimore të depozitarit për dy vitet vijuese.

(3) Komisioni jep pëlqim për emërimin e drejtorit në afat prej 60 ditësh kalendarike, nga dita e pranimit të kërkesës nga paragrafi (2) i këtij neni, përveç në rastet kur konfirmon se kandidatit të propozuar:

a) i është kumtuar masa e sigurisë, ndalim për kryerjen e profesionit;

b) i është kumtuar dënimi me burg si vijon:

- në periudhën nga plotfuqishmëria e aktëdënimit deri në ditën e mbajtjes së dënimit dhe pes vjet nga dita kur e ka mbajtur dënimin, në rast të dënimit me aktëdënim të plotfuqishëm gjyqësor me dënim me burg deri në tre vjet;

- në periudhën nga plotfuqishmëria e aktëdënimit deri në ditën e mbajtjes së dënimit dhe dhjet vjet nga dita kur e ka mbajtur dënimin, në rast të dënimit me aktëdënim të plotfuqishëm gjyqësor me dënim me burg mbi tre vjet;

Në rast të shlyerjes së dënimit nga pika b) e këtij paragrafi, në mënyrë përkatëse zbatohen dispozitat e Kodit penal.

c) nuk ka leje për punë me letra me vlerë, të lëshuar nga Komisioni, dhe

ç) është dënuar në mënyrë të plotfuqishme për veprë penale, shkaktimin e falimentimit të personit juridik.

d) ka dhënë informatë të rrejshme në dokumentet që paraqiten në pajtim me paragrafin (2) të këtij neni.

(4) Komisioni obligohet që të japë arsyetim të kuptueshëm me shkrim, në rast të mosdhënies së pëlqimit për kandidatin e propozuar për drejtor të depozitarit të letrave me vlerë.

(5) Komisioni përcakton mënyrën dhe procedurën e dhënies së lejes për emërimin e drejtorit të depozitarit.

Ruajtja e të dhënave

Neni 48

(1) Depozitari obligohet që të marrë masa për mbrojtjen e sistemit kompjuterik dhe të të dhënave të përmbajtura në të nga përdorimi i paautorizuar, ndryshimi dhe humbja.

(2) Depozitari ruan në vend të sigurt dokumentacionin original që shfrytëzohet për regjistrim në media për ruajtjen e të dhënave së paku pesë vjet.

(3) Të dhënat e regjistruara në mediat elektronike ruhen në mënyrë të përhershme.

(4) Depozitari mund të përcaktojë mënyra dhe teknika më detajore për mbrojtjen e sistemit kompjuterik dhe të dhënave të përmbajtura në të.

2. Regjistrimi i letrave me vlerë

Regjistrimi i letrave me vlerë

Neni 49

(1) Të gjitha letrat me vlerë të emetuara në Republikën e Maqedonisë regjistrohen në depozitar si shkresë elektronike.

(2) Letrat me vlerë të depozitarit janë në emër të pronarit të letrës me vlerë.

(3) Emetuesi obligohet që t'i paraqesë letrat me vlerë për regjistrim te depozitari, në afat prej tri ditësh pune nga dita e regjistrimit të kryegjësë bazë në regjistrin tregtar.

(4) Letrat me vlerë të emetuara nga një emetues, regjistrohen vetëm te një depozitar.

(5) Emetuesi nuk mund të disponojë me mjetet e depozituara në llogarinë speciale deri në ditën e regjistrimit të letrave me vlerë te depozitari.

(6) Me përjashtim nga paragrafi (1) i këtij neni, shkresat e arkës regjistruhen në Bankën Popullore të Republikës së Maqedonisë.

Saktësia e të dhënave te depozitari

Neni 50

(1) Emetuesi ka përgjegjësi të plotë për saktësinë e të dhënave për letrat me vlerë, të cilat paraqiten te depozitari për regjistrim.

(2) Depozitari ka përgjegjësi të plotë për saktësinë e të dhënave për letrat me vlerë nga momenti i paraqitjes së tyre te depozitari për regjistrim.

Elementet e shkresës elektronike

Neni 51

Shkresa elektronike i përmban së paku elementet si vijon:

1) Emrin, selinë dhe numrin unik amë të emetuesit (NUAS)

2) Datën e emetimit;

3) Llojin e letrës me vlerë (p.sh. aksione, obligacione, shkresa shtetërore);

4) Llojin dhe klasën e letrave me vlerë (p.sh. aksione prioritare ose të rëndomta);

5) Identitetin e pronarëve të letrave me vlerë (për personat fizikë të vendit: emrin, adresën dhe numrin unik amë të qytetarit; për personat e huaj: emrin, shtetësinë dhe numrin e pasaportës; për të gjithë personat juridikë: emrin, adresën dhe selinë e regjistruar të atij personi dhe numrin unik amë të subjektit (NUAS) të lëshuar nga Regjistri qendror i Republikës së Maqedonisë;

6) Sasinë e letrave me vlerë të pronarit;

7) Vlerën nominale të letrave me vlerë;

8) Në rast të obligacioneve, certifikatave për depozitë, shkresave shtetërore, shkresave të arkës dhe shkresave komerciale: lartësinë e shkallës së kamatës; mënyrën e llogaritjes së kamatës;

c) afatin e pagesës, dhe

ç) afatin e arritjes.

9) Në rast të aksioneve prioritare, përparësinë e realizimit të së drejtës së:

a) dividendës;

b) udhëheqjes dhe/ose

c) procedurave të likuidimit, dhe

10) datën e regjistrimit të letrave me vlerë te depozitari.

Llogaria e letrave me vlerë

Neni 52

(1) Pronari i letrave me vlerë ka llogarinë e vet të letrave me vlerë në depozitar.

(2) Llogaria e letrave me vlerë paraqet gjendje përmbledhëse të të gjitha letrave me vlerë në pronësi të secilit pronar veças të letrave me vlerë të regjistruar në depozitar.

(3) Në depozitar hapen llogari të letrave me vlerë në të cilat udhëhiqen gjendjet e letrave me vlerë të pronarëve, bëhen ndryshimet e të drejtave të pronësisë së letrave me vlerë dhe regjistrohen kufizimet e të drejtave të pronësisë dhe ndryshimet e të drejtave të pronësisë së letrave me vlerë.

(4) Kufizimi i të drejtave të pronësisë dhe ndryshimet e të drejtave të pronësisë së letrave me vlerë nga paragrafi (3) nga ky nen, që regjistrohen në depozitar mund të dalin vetëm nga akti i emetimit, pengut, vendimit të plotfuqishëm gjyqësor, aktit të Komisionit për letra me vlerë dhe aktit të Drejtorisë për të hyra publike.

(5) Secili pronar i letrave me vlerë nuk guxon të ketë më shumë se një llogari të letrave me vlerë te i njëjti depozitar.

(6) Pjesëmarrësit e autorizuar të tregut të letrave me vlerë kanë një llogari për letrat e veta me vlerë në një depozitar dhe llogari tjera për përmbushje dhe barazim të transaksioneve të klientëve.

(7) Roja e pasurisë së fondeve pensionit dhe fondeve të investimeve ka një llogari për letrat e veta me vlerë në një depozitar dhe llogari tjera për secilin klient për të cilin kryen funksionin roje të pronës.

Përmbajtja e llogarisë së letrave me vlerë

Neni 53

Llogaritë e letrave me vlerë i përmbajnë këto elemente vijuese:

a) llojin e letrave me vlerë;

b) emetuesin e letrave me vlerë;

c) sasinë e letrave me vlerë;

ç) përshkrimin e të drejtave të pronarit të secilës letër me vlerë;

d) identitetin e pronarit të letrave me vlerë (për persona fizikë të vendit: emrin, adresën dhe numrin unik amë të qytetarit; për persona të huaj: emrin, shtetësinë dhe numrin e pasaportës; për të gjithë persona juridikë: emrin, adresën dhe selinë e regjistruar të atij personi);

dh) kufizimet e të drejtave të pronësisë dhe ndryshimet e të drejtave të pronësisë së letrave me vlerë dhe

e) të dhënat tjera në lidhje me të drejtat e letrave me vlerë.

3. Bartja jotregtare

Bartjet e lejuara jotregtare

Neni 54

Pronësia e letrave me vlerë, përveç nëpërmjet transaksioneve tregtare dhe tregut primar të letrave me vlerë, mund të fitohet ose të tjetërsohet edhe në bazë të:

1) marrëveshjes për dhuratë;

2) marrëveshjes për kompensim;

3) realizimit të marrëveshjes për peng të letrave me vlerë;

4) trashëgimisë;

5) vendimit gjyqësor.

Kryerja e bartjeve jotregtare

Neni 55

(1) Bartjet jotregtare të letrave me vlerë bëhen me regjistrimin e llogarive të letrave me vlerë në depozitar.

(2) Depozitari mund më hollësisht ta përcaktojë kryerjen e bartjes jotregtare në Rregullat e veta të punës.

(3) Data e regjistrimit të bartjes së pronësisë mbi bazë të bartjeve jotregtare nuk duhet të jetë më vonë se tri ditë pune nga dita e dërgimit të dokumentacionit të nevojshëm në bazë të këtij ligji dhe ligjeve me të cilat rregullohen çështjet nga neni 54 nga ky ligj.

Bartjet jotregtare në bazë të dhuratave

Neni 56

Fitimi dhe tjetërsimi i të drejtave të pronësisë të letrave me vlerë nëpërmjet dhuratës bëhet në bazë të marrëveshjes për dhuratë të vërtetuar te noteri dhe vërtetimit të vërtetuar nga Drejtoria e të hyrave publike si dëshmisë për tatim të arkëtuar për dhuratë.

Bartja jotregtare në bazë të marrëveshjes për kompensim

Neni 57

Fitimi dhe tjetërsimi i të drejtave të pronësisë të letrave me vlerë nëpërmjet kompensimit bëhet në bazë të

marrëveshjes për kompensim të vërtetuar në noter dhe dokumentacionit adekuat për kërkesa dhe detyrime që janë lëndë e kompensimit.

Bartja jotregtare në bazë të realizimit të marrëveshjes për peng të letrave me vlerë

Neni 58

Bartja jotregtare nëpërmjet realizimit të marrëveshjes për peng bëhet sipas procedurës së zbatuar paraprakisht për realizimin e të drejtës së pengut mbi letrat me vlerë nga ana e kreditorit peng në pajtim me Ligjin për peng të kontraktuar dhe në bazë të vërtetimit për fshirjen e pengut të dhënë nga ana e Regjistrimit qendror të Republikës së Maqedonisë.

Bartja jotregtare nëpërmjet trashëgimisë

Neni 59

Fitimi dhe tjetërsimi i të drejtave të pronësisë së letrave me vlerë nëpërmjet trashëgimisë bëhet në bazë të vendimit të plotfuqishëm gjyqësor.

Bartja jotregtare nëpërmjet vendimit gjyqësor

Neni 60

Fitimi dhe tjetërsimi i të drejtave të pronësisë së letrave me vlerë nëpërmjet vendimit gjyqësor bëhet në bazë të paraqitjes së vendimit gjyqësor të plotfuqishëm dhe përmbarues të depozitari.

Ruajtja dhe evidentimi i dokumentacionit për kryerjen bartjes jotregtare

Neni 61

(1) Dokumentacionin për kryerjen e bartjeve jotregtare, depozitari e ruan në periudhën prej pesë vjetësh nga dita e pranimit.

(2) Pas përmbushjes së bartjes jotregtare, depozitari i evidenton informatat dhe dokumentacionin e dërguar në bazë të të cilës është bërë bartja jotregtare në formë adekuate elektronike.

4. Barazimi i transaksioneve tregtare

Barazimi i transaksioneve tregtare në depozitar

Neni 62

(1) Barazimi i të gjitha transaksioneve tregtare me letrat me vlerë bëhet në depozitar.

(2) Depozitari mund të bëjë barazimin e transaksioneve tregtare të cilat janë të lidhura në bursa të autorizuar dhe në tregjet e letrave me vlerë afatshkurtra të rregulluara nga ana e Bankës Popullore të Republikës së Maqedonisë.

(3) Për barazimin e shkresave të arkës nuk vlen dispozita nga paragrafi (1) i këtij neni.

(4) Gjatë barazimit të transaksioneve tregtare, bartja e të hollave dhe bartja e letrave me vlerë do të konsiderohen si përfundimtare dhe të përvokueshme.

Principi i barazimit “dërgimi para pagesës”

Neni 63

Obligimet për bartjen e letrave me vlerë, të paraqitura në bazë të transaksioneve tregtare, përmbushen me ndryshimin e në të njëjtën kohë të së drejtës së pronësisë së letrës me vlerë nga llogaria e shitësit në llogari të blerësit dhe arkëtimin të shumës së parave për letrat me vlerë të blera, në pajtim me principin “dërgimi para pagesës”.

Koha e barazimit të transaksioneve

Neni 64

Barazimi i transaksioneve tregtare me letra me vlerë mund të bëhet menjëherë, por jo më vonë se tri ditë pune nga dita e lidhjes së transaksionit.

Huazimi i letrave me vlerë

Neni 65

(1) Depozitari mundëson kushte për huazimin e letrave me vlerë midis pronarëve të letrave me vlerë sipas pëlqimit të tyre paraprak me shkrim.

(2) Huazimi nga paragrafi (1) i këtij neni mund të bëhet vetëm me qëllim të barazimit papengesë të transaksioneve tregtare.

(3) Komisioni për së afërmi përcakton procedurën për huazimin e letrave me vlerë.

Mbikëqyrja mbi barazimin e transaksioneve tregtare

Neni 66

Depozitari bën mbikëqyrje mbi barazimin e transaksioneve tregtare të anëtarëve të tyre, me qëllim të zbulimit eventual të mosrespektimit të akteve të depozitarit ose kundërvajtjeve tjera nga ana e anëtarëve të depozitarit.

5. Obligimet e depozitarit për lajmërim dhe informim

Lajmërimi i pronarëve të letrave me vlerë

Neni 67

(1) Pronari i letrave me vlerë i regjistruar në depozitar, lajmërohet për gjendjen e llogarisë së tij të letrave me vlerë në pajtim me këtë ligj dhe me Rregullat për punë të depozitarit.

(2) Më së voni deri më 31 janar çdo vit depozitari secilit pronar në llogarinë e letrave me vlerë i dërgon certifikatë nga llogaria e tij e letrave me vlerë me gjendjen më 31 dhjetor të vitit paraprak.

(3) Nëse në llogari të pronarit të letrave me vlerë bëhet ndryshimi i pronësisë, depozitari paraqet certifikatë të gjendjes së llogarisë së tij në afat prej pesë ditësh pune nga ndryshimi.

(4) Me kërkesë të personit fizik ose juridik pronar i letrave me vlerë, depozitari i dërgon certifikatë për gjendjen e llogarisë së tij të letrave me vlerë më së shumti një herë në muaj pa kompensim.

(5) Depozitari është i detyruar t’u japë listë të gjithë pronarëve të letrave me vlerë, emetuesit të letrave me vlerë, me kërkesë të organeve shtetërore dhe të shërbimeve të autorizuar me ligj.

(6) Në ditën e parë të punës në secilin muaj depozitari publikon në veb faqen e vet listë të secilit person fizik dhe juridik i cili posedon mbi 5% nga cilado qoftë klasë të letrave me vlerë të shoqërisë aksionare me obligime të veçanta për lajmërim.

Qasja deri te të dhënat e depozitarit

Neni 68

(1) Pronari i letrës me vlerë mund të ketë arritje në listën e personave fizikë dhe juridikë, të cilët posedojnë aksione te emetuesi i letrave me vlerë me kërkesë të paraqitur paraprakisht në depozitar dhe pagimin e kompensimit të nevojshëm të përcaktuar në tarifën e depozitarit.

(2) Të dhënat e marra në pajtim me këtë ligj janë të dobishme kryesisht për realizimin e të drejtave të aksionarëve.

(3) Pronari i letrave me vlerë i cili fiton të dhëna nga paragrafi (1) nga ky nen, nuk guxon t’i bartë dhe t’ua bëjë të arritshme të njëjtat personave tjerë.

(4) Mënyra e realizimit të të drejtës së arritjes nga paragrafi (1) nga ky nen rregullohet me Dispozitat për punën e depozitarit.

Raportet për punën e depozitarit

Neni 69

(1) Depozitari i paraqet raport Komisionit për letra të reja me vlerë të emetuara dhe për shumën e përgjithshme të

bartjeve të kryera të pronësisë së letrave me vlerë, si dhe për faktet dhe rrethanat tjera të rëndësishme për funksionimin e tregut të letrave me vlerë.

(2) Depozitari e informon Komisionin në afat prej pesë ditësh pune pas evidentimit të bartjes së letrave me vlerë me të cilën pronari i letrave me vlerë fiton gjithsej më shumë se 5% të cilitdo lloji dhe klase të letrave me vlerë të emetuara nga ana e shoqërisë aksionare me obligime të veçanta për lajmërim.

(3) Komisioni për së afërmi përcakton përmbajtjen, mënyrën dhe afatet e paraqitjes së raporteve dhe lajmërimit nga paragrafi (1) dhe (2) nga ky nen.

Raportet financiare

Neni 70

(1) Depozitari i paraqet raport vjetor Komisionit më së voni deri më 31 maj në vitin në vijim, për vitin e kaluar.

(2) Raporti vjetor i depozitarit përmban raport për punën e depozitarit, raporte financiare me gjendjen e ditës së fundit nga viti paraprak, të përgatitura në pajtim me standardet ndërkombëtare për informim financiar dhe të reviduar nga ana e revizorit të autorizuar, në pajtim me standardet ndërkombëtare për revizion.

(3) Nëse Komisioni vlerëson se nevojitet kontrolli i elementeve të veçanta nga raporti vjetor për punën e depozitarit, ndërmerr masa të kontrollit mbi punën e depozitarit dhe organeve të administrimit të depozitarit.

(4) Depozitari publikon rezime të raporteve të tij vjetore të revizionit në "Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

(5) Depozitari e publikon tërë raportin në veb faqen e vet.

(6) Komisioni për së afërmi përcakton përmbajtjen e rezymesë nga paragrafi (4) nga ky nen.

Programi për punë

Neni 71

Depozitari i paraqet program pune për vitin në vijim Komisionit në afat prej shtatë ditësh kalendarike pas miratimit nga ana e kuvendit aksionar.

IV. TREGTIMI ME LETRAT ME VLERË

1. Tregtimi sekondar me letrat me vlerë

Tregtimi i detyruar sekondar në bursë të autorizuar

Neni 72

(1) Tregtimi sekondar me letrat me vlerë bëhet nëpërmjet bursës së letrave me vlerë (në tekstin e mëtejme: bursa) të autorizuar nga ana e Komisionit.

(2) Transaksionet shitblerëse të lidhura në kundërshtim me paragrafin (1) nga ky nen janë të pavlefshme.

(3) Me përjashtim të paragrafit (1) nga ky nen, shitja dhe blerja e letrave me vlerë afatshkurtra dhe i obligacioneve shtetërore (përveç obligacioneve të emetuara për pagimin e depozitave devizore të deponuara të qytetarëve dhe obligacioneve për denacionalizim) dhe realizimin e repo-marrëveshjeve mund të bëhet edhe nëpër tregje nëpërmjet sportelit të organizuar nga ana e Bankës popullore të Republikës së Maqedonisë në bashkëpunim me Ministrinë e financave.

Definicioni për punë burse

Neni 73

Bursa e letrave me vlerë në suazat e punës së vet siguron:

a) grumbullimin e ofertave për blerjen dhe shitjen e letrave me vlerë;

b) formimin e çmimeve të tregut të letrave me vlerë me të cilat tregtohet në bursë;

c) lidhjen e transaksioneve tregtare me letrat me vlerë;

c) përcaktimin dhe informimin për transaksionet e lidhura tregtare me letra me vlerë;

ç) respektimin e rregullave dhe standardeve të bursës, të këtij ligji dhe rregulloreve të miratuara në bazë të këtij ligji nga ana e anëtarëve të bursës;

d) mbrojtjen e interesave të investitorëve në letra me vlerë;

dh) pranimin e letrave me vlerë për tregtim në bursë, duke përfshirë edhe kuotimin e letrave me vlerë; dhe

e) informimin e opinionit për çështjet e rëndësishme për punën e bursës.

Leja për themelimin e bursës

Neni 74

(1) Aktivitete që paraqesin punë të bursës në pajtim me nenin 73 nga ky ligj nuk mund të organizojë personi fizik ose juridik pa marrë leje nga Komisioni në pajtim me nenin 86 nga ky ligj.

(2) Asnjë person juridik nuk mund të regjistrohet në regjistrin tregtar me emrin "bursa e letrave me vlerë" dhe gjatë punës së vet nuk mund ta shfrytëzojë emrin "bursa e letrave me vlerë", përveç nëse nuk ka marrë leje për themelimin e bursës së letrave me vlerë nga Komisioni.

(3) Bursa është e detyruar në afat prej pesë ditësh pune, nga dita e regjistrimit të ndryshimeve në regjistrin tregtar t'i paraqesë Komisionit të dhëna që kanë të bëjnë me regjistrimin e ndryshimeve në regjistrin tregtar.

Themelimi i bursës

Neni 75

(1) Bursa themelohet si shoqëri aksionare me seli në Republikën e Maqedonisë në pajtim me këtë ligj dhe me Ligjin për shoqëritë tregtare.

(2) Bursa mund të themelohet nga ana e personave fizikë dhe juridikë nga vendi dhe nga jashtë.

(3) Bursa detyrimisht në secilën kohë duhet të posedojë dhe mbajë kryeqëndrëse themelore në shumë prej së paku 500.000 euro në kundërvlerë me denarë, llogaritur sipas kursit mesatar të Bankës Popullore të Republikës së Maqedonisë, duke filluar nga data e marrjes së lejes për themelimin e bursës.

(4) Komisioni për së afërmi përcakton strukturën e detyrueshme dhe mënyrën e llogaritjes së kryeqëndrës themelore për bursën.

Pronësia e aksioneve në bursë

Neni 76

(1) Aksionari së bashku me të gjithë personat e tij të ndërlidhur, nuk mund të posedojë më shumë se 10% nga aksionet me të drejtë vote në bursë.

(2) Aksionari në bursë mund t'i shesë aksionet e veta cilitdo personi fizik ose juridik.

(3) Nëse dikush nga aksionarët në bursë, bashkërisht me personat e ndërlidhur fiton më shumë se 10% nga aksionet me të drejtë vote në bursë, është i detyruar që në afat prej një viti ta tjetërsojë shumën e aksioneve që i posedon mbi përqindjen e lejuar. Gjatë kohës së posedimit të shumës së aksioneve mbi përqindjen e lejuar, aksionet janë pa të drejtën e votës.

(4) Gjatë mbajtjes së kuvendit aksionar, përqindja e aksioneve me të drejtë vote që dalin nga të gjitha aksionet e emetuara të bursës zvogëlohet në proporcion me sasinë e aksioneve të fituara mbi përqindjen e lejuar nga paragrafi (1) të këtij nen, kështu që gjatë realizimit të së drejtës së votës aksionari nga paragrafi (1) të këtij neni konsiderohet se posedon 10% nga aksionet me të drejtë vote.

(5) Depozita në kapitalin aksionar të bursës mund t'u kthehet aksionarëve në bursë në bazë proporcionale vetëm në rast të ndërprerjes së përhershme të punës së bursës, pas përbushjes paraprake të të gjitha obligimeve të bursës.

(6) Anëtar i bursës nuk është e domosdoshme që të jetë aksionar i bursës.

Organet administruese të bursës

Neni 77

(1) Anëtar i këshillit të drejtorëve ose këshillit mbikëqyrës dhe këshillit drejtues të bursës, mund të jetë personi me përvojë pune prej së paku tre vjetësh në lëmin e financave dhe të drejtës afariste, ndërsa nuk guxon të jetë personi i cili është:

a) i dënuar me dënim me burg në periudhën nga aktgjykimi i plotfuqishëm deri në ditën e vuajtjes së dënimit, dhe pes vjet nga dita e mbajtjes së dënimit, në rast të dënimit me aktgjykim të plotfuqishëm gjyqësor me dënim me burg prej tre vjetësh;

b) i dënuar me dënim me burg në periudhë nga plotfuqishmëria e aktgjykimit deri në ditën e vuajtjes së dënimit dhe dhjet vjet nga dita e vuajtjes së dënimit, në rast të dënimit me aktgjykim të plotfuqishëm me dënim me burg mbi tre vjet; dhe

c) të cilit i është shqiptuar masa e sigurisë ndalim për kryerjen e profesionit, veprimtarisë ose detyrës deri sa zgjat masa.

Në rast të fshirjes së aktgjykimit nga alinetë a) dhe b) nga ky paragraf, në mënyrë adekuate zbatohen dispozitat e Kodit penal.

(2) Në rast të bursave me sistem të administrimit dyshkallësh, së paku 1/3 nga anëtarët e këshillit drejtues dhe këshillit mbikëqyrës janë persona të cilët nuk janë të punësuar në bursë ose të ndërlidhur me cilindo aksionar, anëtar të bursës ose person juridik pjesëmarrës i autorizuar në tregun e letrave me vlerë.

(3) Në rast të bursave me sistem të administrimit njëshkallësh, së paku një e treta nga anëtarët e këshillit të drejtorëve janë persona të cilët nuk janë të punësuar në bursë ose të ndërlidhur me cilindo qoftë aksionar, anëtar të bursës ose person juridik pjesëmarrës i autorizuar në tregun e letrave me vlerë.

Përmbajtja e statutit të bursës

Neni 78

Me statutin e bursës, përveç çështjeve të përcaktuara në Ligjin për shoqëritë tregtare, përcaktohen edhe:

a) kushtet për fitimin e anëtarësisë në bursë dhe të drejtat dhe obligimet e anëtarëve të bursës;

b) kushtet, kriteret dhe dokumentacioni për pranimin e anëtarëve të veçantë në bursë dhe të drejtat dhe obligimet e tyre;

c) shkaqet për shkak të cilëve anëtarëve të veçantë në bursë u ndalohet puna e bursës;

ç) principet themelore të punës së bursës;

d) mënyra e kryerjes së mbikëqyrjes që e zbaton vetë bursa mbi punën e vet dhe mbi anëtarët e vet;

dh) mënyra e zgjidhjes së kontesteve midis anëtarëve të bursës dhe midis anëtarëve dhe klientëve;

e) mënyra e pengimit të keqpërdorimeve të informatave të cilat nuk janë të arritshme për të gjithë anëtarët e bursës;

ë) mënyra e organizimit të sistemit informativ, dhe

f) çështjet tjera të rëndësishme për punën e bursës.

Anëtarët e bursës

Neni 79

(1) Vetëm pjesëmarrësit e autorizuar në tregun e letrave me vlerë të cilët janë të regjistruar në regjistrin tregtar mund të jenë anëtarë të bursës.

(2) Bursa sjell Rregulla për anëtarësim me të cilat për së afërmi përcaktohen kushtet për anëtarësim, obligimet dhe të drejtat e anëtarëve të bursës.

(3) Bursa është e detyruar që secilit pjesëmarrës të autorizuar të tregut të letrave me vlerë nga paragrafi (1) nga ky nen t'i lejojë të bëhet anëtar i bursës nëse i plotëson kushtet e përcaktuara në Rregullat e saja për anëtarësim.

(4) Me Rregullat për anëtarësim në bursë përcaktohet se anëtar i bursës detyrimisht duhet të:

a) ketë leje për punë me letrat me vlerë nga Komisioni;

b) jetë i organizuar në mënyrë adekuate dhe i pajisur me teknikë;

c) jetë anëtar i depozitarit për letrat me vlerë; dhe

ç) plotësojë edhe kriteret tjera të përcaktuara nga Komisioni dhe nga bursa.

(5) Personi juridik i cili dëshiron të jetë anëtar i bursës paraqet dokumentacionin vijues:

a) kërkesën me shkrim në formë dhe përmbajtje të përcaktuar nga bursa;

b) kopjen nga Statuti;

c) kopjen nga leja për punë me letrat me vlerë; dhe

g) informatat plotësuese të cilat mund t'i kërkojë bursa në pajtim me Rregullat për anëtarësim.

(6) Pjesëmarrësi i autorizuar në tregun e letrave me vlerë kërkesa e të cilit për anëtarësim është refuzuar ka të drejtë në ankesë në Komisionin në afat prej 15 ditësh kalendarike nga pranimi i aktvendimit.

(7) Të gjithë anëtarët e bursës janë të detyruar t'i respektojnë aktet e bursës.

Kuotimi i letrave me vlerë

Neni 80

(1) Vendim për kuotimin e letrave me vlerë merr organi i administrimit të emetuesit të letrave me vlerë.

(2) Kuotimi i letrave me vlerë bëhet me kërkesën e emetuesit të letrave me vlerë të paraqitur në formë të shkruar.

(3) Kushti i përgjithshëm për kuotim të letrave me vlerë është që ato të jenë plotësisht të arkëtuara dhe të pakufizuara për bartje.

(4) Kushtet, procedura dhe mënyra e kuotimit të letrave me vlerë në bursë për së afërmi përcaktohen me Rregullat për kuotim të sjella nga bursa.

(5) Rregullat për kuotim detyrimisht përcaktojnë kushte për ndriçimin e informatave dhe informim nga ana e shoqërive aksionare të kuotuar. Këto kushte nuk mund të jenë më pak të hollësishme ose rigorozë nga kushtet për ndriçimin e informatave dhe informimin e shoqërive aksionare me obligime të veçanta për informim në pajtim me këtë ligj.

(6) Letrat me vlerë të lejuara për kuotim në bursë i përmbajnë të gjitha elementet e përcaktuara me ligj, si dhe në aktin për emetimin e tyre.

(7) Bursa mban regjistër për secilin emetues, në të cilin evidentohen dhe ruhen të gjitha të dhënat dhe dokumentet relevante për emetuesin letrat me vlerë të të cilit kuotojnë në bursë.

(8) Emetuesi letrat me vlerë të të cilit kuotojnë në bursë, është i obliguar t'i respektojë rregullat për kuotimin e bursës.

(9) Përfshirimi nga kuotimi i letrave me vlerë të bursës me kërkesën e emetuesit të letrave me vlerë, bëhet vetëm në bazë të vendimit të marrë nga kuvendi i aksionarëve të emetuesit.

Tregtimi me letrat me vlerë

Neni 81

(1) Bursa e letrave me vlerë sjell Rregulla për tregtim, me të cilat për së afërmi përcaktohet:

a) mënyra dhe procedura e tregtimit me letrat me vlerë në bursë;

b) mënyra dhe procedura e përcaktimit të transaksioneve tregtare me letrat me vlerë të lidhura në bursë dhe bartja e informatave të nevojshme për kryerjen e papenguar të barazimit të transaksioneve të bursës;

c) mënyra dhe procedura në rastin kur bursa përkohësisht ose në mënyrë të përhershme ndërpret tregtimin me letër të përcaktuar me vlerë për shkak të pengimit të veprimeve manipuluese; dhe

ç) çështjet tjera të rëndësishme për punën e bursës.

(2) Me rregullat për tregtim e bursës përcaktohet procedura për përcaktimin e transaksioneve të lidhura me letrat me vlerë dhe bartja e të gjitha informatave në depozitar të letrave me vlerë në mënyrë që mundëson barazim të papenguar të të gjitha transaksioneve të bursës më së voni tri ditë pune pas datës të lidhjes së transaksionit.

(3) Metodat e lejuara për organizimin e bursës janë:

a) tregtimi i centralizuar nëpërmjet prezencës fizike ose nëpërmjet sistemit elektronik, ku të gjithë anëtarët e bursës paraqesin urdhëresa për blerje dhe shitje të letrave me vlerë për llogari të vete dhe/ose për llogari të klientëve të tyre dhe lidhin transaksione të bursës; dhe

b) tregtimi midis agjencive brokere të cilët tregtojnë ekskluzivisht për llogari të tyre dhe të cilët e centralizojnë tregtimin nëpërmjet prezencës fizike ose tregtimit elektronik.

Organizimi vetërregullues

Neni 82

(1) Bursa funksionon si organizim i vetërregulluar dhe sjell rregulla për sjellje dhe disiplinë, me të cilat më për së afërmi rregullohet zbatimi i të gjitha akteve në bursë, këtij ligji, rregulloreve të miratuara në bazë të këtij ligji dhe ligjeve tjera.

(2) Rregullat për sjellje dhe disiplinë të bursës i japin autorizim drejtorit të bursës të ndërmarrë masa dhe/ose përkohësisht ose në mënyrë të përhershme ta anulojë të drejtën e anëtarit të bursës të punojë në bursë nëse ai nuk i respekton aktet e bursës ose nuk i plotëson obligimet të cilat dalin nga transaksionet e lidhura.

(3) Anëtar i bursës ka të drejtën e kundërshtimit në Komision në afat prej 15 ditësh kalendarike nga pranimi i:

a) vendimit disiplinor të marrë nga ana e drejtorit të bursës në këshillin drejtues ose këshillin e drejtorëve të bursës; dhe

b) vendimit disiplinor të marrë nga ana e këshillit drejtues ose këshillit të drejtorëve të bursës.

Zgjidhja e kontesteve midis anëtarëve

Neni 83

(1) Bursa sjell Rregulla për arbitrim, me qëllim të zgjidhjes së kontesteve midis anëtarëve, anëtarëve dhe klientëve të tyre në mënyrë të drejtë, efikase dhe të ndershme.

(2) Kontestet midis anëtarëve të bursës detyrimisht zgjidhen nëpërmjet arbitrit. Kontestet midis anëtarëve dhe klientëve të tyre me kërkesë të klientëve zgjidhen nëpërmjet arbitrit.

(3) Bursa mund të përgatitë Rregulla për arbitrim në lidhje me bursa tjera dhe/ose depozitar dhe të njëjtat bashkërisht t'i zbatojë.

(4) Komisioni jep pëlqimin për Rregullat për arbitrim nga paragrafi (3) nga ky nen.

Të dhënat, mbajtja e evidencës dhe sistemi informativ

Neni 84

(1) Bursa organizon sistem adekuat informativ nëpërmjet të cilit rregullisht e informon opinionin për:

a) emrin e emetuesit dhe llojin e letrës me vlerë me të cilat tregtohet në bursë;

b) çmimin e transaksionit të fundit, çmimin më të lartë, çmimin më të ulët dhe çmimin mesatar të secilës letrës me vlerë të tregtuar;

c) sasinë dhe vlerën e letrave me vlerë me të cilat tregtohet në bursë; dhe

ç) informata tjera të rëndësishme për punën e bursës.

(2) Bursa ndërmerr masa për mbrojtjen e sistemit informativ dhe të dhënat të përmbajtura në atë nga përdorimi i paautorizuar, ndryshimi dhe humbja e të dhënave.

(3) Bursa ruan në vend të sigurt dokumentacionin original së paku pesë (5) vjet.

(4) Dokumentacioni origjinal në lidhje me tregtimin regjistrohet në medime elektronike.

(5) Të dhënat e regjistruara në medimet elektronike ruhen gjithmonë.

(6) Komisioni për së afërmi e përcakton mënyrën e mbajtjes dhe ruajtjes së të dhënave të veçanta për punën e bursës.

Kërkesa për leje për themelimin e bursës

Neni 85

(1) Personat të cilët kërkojnë leje për themelimin e bursës për letra me vlerë, paraqesin:

a) kërkesë me shkrim në formë dhe përmbajtje të përcaktuar nga Komisioni;

b) Propozimstatut;

c) Propozimrregulla për anëtarësinë;

ç) Propozimrregulla për tregtim;

d) propozim-Rregulla për kuotim;

dh) Propozimrregulla për sjellje dhe disiplinë;

e) Propozimrregulla për arbitrim; dhe

ë) plan afarist për themelim dhe punë të bursës.

(2) Komisioni i përcakton të dhënat plotësuese që paraqiten me kërkesën për leje për themelimin e bursës, si dhe për procedurën e marrjes së vendimit në lidhje me kërkesën.

Lejimi dhe refuzimi i kërkesës për leje për themelimin të bursës

Neni 86

(1) Komisioni vendos sipas kërkesës për dhënien e lejes për themelimin e bursës në afat prej 90 ditësh kalendarike pas informimit nga ana e Komisionit të paraqitësit të kërkesës se kërkesa është kompletuar. Komisioni e dërgon lajmërimin për kompletimin e kërkesës te paraqitësi, në afat prej pesë ditësh pune nga dita e pranimi të kërkesës.

(2) Komisioni e lejon kërkesën për themelim të bursës nëse konstaton se:

a) Rregullat për anëtarësim sigurojnë qasje të hapur dhe të barabartë të të gjithë pjesëmarrësve të autorizuar në tregun e letrave me vlerë të cilët i plotësojnë kushtet e Rregullave për anëtarësim;

b) Rregullat për tregtim sigurojnë shkallë të lartë të:

- lidhjes së papenguar dhe përcaktimit të transaksioneve tregtare me letrat me vlerë;

- trajtimit të hapur dhe të barabartë të të gjithë anëtarëve;

- ndershmërisë në punën afariste;

- mbrojtjes së informatave të besueshme për klientët;

- transparencës së tregtimit; dhe

- distribuimit të informatave para dhe pas tregtimit.

c) Rregullat për kuotim sigurojnë ndriçim të plotë dhe të drejtë të të dhënave për punën e emetuesve të kuotuar të letrave me vlerë;

ç) Rregullat për sjellje dhe disiplinë sigurojnë zbatim të drejtë dhe adekuat të akteve të bursës, këtij ligji dhe rregullave të miratuara në bazë të këtij ligji;

d) Rregullat për arbitrim sigurojnë zgjidhje efikase, të drejtë dhe me kohë të kontesteve;

dh) Bursa është e aftësuar në mënyrë kuadrovice dhe organizative për kryerjen e aktiviteteve që paraqesin punë burse;

e) Bursa ka së paku tre të punësuar me leje për punë nga Komisioni;

ë) Bursa ka sistem adekuat kompjuterik dhe informativ për lidhjen dhe përcaktimin e transaksioneve tregtare; dhe

f) Bursa ka pjesë organizative të cilat sigurojnë kryerjen e vetme dhe efikase të punëve të bursës.

(3) Komisioni merr vendim për refuzim të kërkesës për dhënien e lejes për bursë nëse nuk janë plotësuar kushtet nga paragrafi (2) nga ky nen.

(4) Komisioni e shpall lejen për themelim të bursës në “Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë” dhe në veb faqen e Komisionit.

Veprimet e ndaluara

Neni 87

(1) Bursa nuk mund të blejë ose në mënyrë tjetër të fitojë ose posedojë, çfarëdo letrash me vlerë për llogari të veten, nëpërmjet transaksionit tregtar që bëhet në atë bursë.

(2) Me përjashtim nga paragrafi (1) nga ky nen bursa mund të blejë ose në mënyrë tjetër të fitojë ose posedojë letra shtetërore me vlerë dhe aksione të veta.

(3) Të punësuarit në bursë nuk mund të jenë anëtarë të këshillit mbikëqyrës dhe këshillit drejtues ose këshillit të drejtorëve të aksionarit të bursës ose anëtarë të bursës dhe nuk mund të bëjnë shërbime ose aktivitete tjera në emër të tyre, të cilat nuk bien në përgjegjësi që i kanë si të punësuar në bursë.

Aktet të cilat i nënshtrohen lejimit të Komisionit

Neni 88

(1) Bursa është e detyruar nga Komisioni të kërkojë pëlqim për:

a) statutin dhe të gjitha ndryshimet dhe plotësimet;

b) Rregullat për anëtarësim, Rregullat për tregtim, Rregullat për kuotim, Rregullat për arbitrim, Rregullat për sjellje dhe disiplinë dhe të gjitha ndryshimet dhe plotësimet e tyre;

c) Të gjitha aktet me kompensime që paguhën për realizimin e transaksioneve të bursës dhe të gjitha ndryshimet dhe plotësimet e tyre; dhe

ç) format e ndryshme për lidhje dhe bashkim me bursat tjera.

(2) Për shkak të mbrojtjes së investitorëve ose për sigurimin e tregtimit të ndershëm dhe të drejtë me letrat me vlerë, Komisioni me aktvendim ta detyrojë bursën të bëjë ndryshime ose të miratojë akte të reja me të cilat rregullohet puna e bursës.

Pëlqimi për emërimin e drejtorit të bursës

Neni 89

(1) Komisioni jep pëlqim për emërimin e drejtorit të bursës.

(2) Me kërkesën për pëlqim për emërimin e drejtorit të bursës, paraqiten dokumentet si vijon:

a) biografia e shkurtër e kandidatit të propozuar për drejtor;

b) vendimi i organit kompetent për emërimin e kandidatit të propozuar për drejtor;

c) vërtetimi për arsimin e kryer sipëror nga lëmi i ekonomisë, financave ose të drejtës afariste;

c) ekstrakt nga leja për punë me letrat me vlerë; dhe

ç) propozimprogrami për politikë afariste dhe zhvillimore të bursës për dy vitet e ardhshme.

(3) Komisioni jep pëlqim për emërimin e drejtorit në afat prej 60 ditësh kalendarike nga dita e pranimit të kërkesës nga paragrafi (2) i këtij neni, përveç në rastet kur përcakton se kandidatit të propozuar:

a) i është kumtuar masa e sigurisë, ndalim për kryerjen e veprimtarisë;

b) i është kumtuar dënim me burg edhe atë:

- në periudhë nga aktgjykimi i plotfuqishëm deri në ditën e mbajtjes së dënimit, dhe pes vjet nga dita kur e ka vuajtur dënimin, në rast të dënimit me aktgjykim të plotfuqishëm gjyqësor me dënim me burg deri tre vjet

- në periudhë nga plotfuqishmëria e aktgjykimit deri në ditën e vuajtjes së dënimit dhe dhjet vjet nga dita kur e ka vuajtur dënimin, në rast të dënimit me aktgjykim të plotfuqishëm me dënim me burg mbi tre vjet.

Në rast të fshirjes së dënimit nga pika b) nga ky paragraf, në mënyrë adekuate zbatohen dispozitat e Kodit penal.

c) nuk ka leje për punë me letrat me vlerë të dhënë nga Komisioni, dhe

ç) nëse është dënuar plotfuqishëm për vepër penale shkaktimin e falimentimit të personit juridik, dhe

d) ka dhënë informatë të rrejshme në dokumentet të cilat paraqiten në pajtim me paragrafin (2) të këtij neni.

(4) Komisioni është i detyruar të japë arsyetim të kuptueshëm me shkrim, në rast të refuzimit të kandidatit të propozuar për drejtor të bursës të letrave me vlerë.

(5) Komisioni e përcakton mënyrën dhe procedurën e dhënies së pëlqimit për emërimin e drejtorit të bursës.

Mbikëqyrja e punës së bursës

Neni 90

(1) Komisioni bën mbikëqyrjen e punës së bursës dhe të anëtarëve të vet.

(2) Komisioni është i obliguar të bëjë mbikëqyrje mbi emetimin, ofertën, shitjen, kuotimin dhe tregtimin me letrat me vlerë të emetuesve të cilët kuotojnë në bursë.

(3) Komisioni bën mbikëqyrje nëpërmjet shikimit në raportet periodike dhe vjetore për punë, si dhe nëpërmjet shikimit në librat e punës dhe dokumentacionin tjetër të bursës dhe anëtarëve të vet.

(4) Për kryerjen e funksionit mbikëqyrës, Komisioni veçanërisht bën shikim të veçantë në dokumentacionin lidhur me:

a) ligjshmërinë e aktiviteteve lidhur me tregtimin e letrave me vlerë;

b) plotësimin e obligimeve të emetuesit të përcaktuar me ligjin dhe me aktin për dhënie;

c) zbatimin e ligjeve dhe rregullave tjera që kanë të bëjnë me punën me letrat me vlerë nga ana e bursës dhe anëtarëve të vet, si dhe zbatimin e Statutit dhe akteve tjera të bursës në bazë të së cilave është fituar leja për themelim të bursës;

ç) tregtimin me letrat me vlerë në bursë në pajtim me mënyrën e përcaktuar dhe kushtet për tregtim;

d) kontrollin e gjendjes financiare të anëtarëve të bursës; dhe

dh) kushtet dhe mënyrën e punës së bursës të bërë me qëllim që t'u ndihmojë anëtarëve gjatë plotësimit të obligimeve të tyre për përcaktimin dhe barazimin e transaksioneve.

Raportet për punën e bursës

Neni 91

(1) Bursa i paraqet raporte ditore, javore dhe mujore për punën e vet Komisionit.

(2) Komisioni i përcakton përmbajtjen e detyrueshme dhe afatet për paraqitjen e raporteve nga paragrafi (1) nga ky nen.

Raporti vjetor për punën e bursës

Neni 92

(1) Bursa i paraqet raport vjetor për punën e vet Komisionit, më së voni deri më 31 maj gjatë vitit në vijim, për vitin e kaluar.

(2) Raporti vjetor i bursës përmban raport për punën e bursës, raportet financiare me gjendjen e ditës së fundit nga viti i kaluar, të përgatitura në pajtim me standardet ndërkombëtare për informim financiar dhe të reviduara nga ana e revizorit të autorizuar, në pajtim me standardet ndërkombëtare revizore.

(3) Nëse Komisioni vlerëson se është i nevojshëm kontrolli i elementeve të veçanta nga raporti vjetor për punën e bursës, ndërmerr masa të kontrollit mbi punën e bursës dhe organeve kompetente të administrimit të bursës.

(4) Bursa boton rezime të raporteve të veta vjetore të revizionit në “Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë”.

(5) Bursa e boton tërë raportin vjetor në veb faqen e vet.

(6) Komisioni e përcakton përmbajtjen e rezymesë nga paragrafi (4) nga ky nen.

Programi për punë

Neni 93

Bursa ia paraqet programin për punë për vitin në vijim Komisionit në afat prej shtatë ditësh kalendarike pas paraqitjes së saj nga ana e kuvendit aksionar.

V. PJESËMARRËSIT E AUTORIZUAR NË TREGUN E LETRAVE ME VLERË

1. Shërbimet me letrat me vlerë

Llojet e shërbimeve me letrat me vlerë

Neni 94

Kushtet me letrat me vlerë sipas këtij ligji janë:

- blerja dhe shitja e letrave me vlerë me urdhëresë dhe në llogari të klientit;
- blerja dhe shitja e letrave me vlerë në emër të vet dhe në llogari të vet;
- administrimi me portfolio të letrave me vlerë me urdhëresë dhe në llogari të klientit individual;
- kryerja e transaksioneve dhe aktiviteteve në llogari të emetuesit të letrave me vlerë të nevojshme për ofertë të suksesshme publike të letrave me vlerë, pa grumbullimin e detyrueshëm të letrave me vlerë të pashitura;
- d) kryerja e transaksioneve dhe aktiviteteve në llogari të emetuesit të letrave me vlerë të nevojshme për ofertë të suksesshme publike të letrave me vlerë, me grumbullim të detyrueshëm të letrave me vlerë të pashitura;
- dh) veprimi si përkrahës gjatë kuotimit;
- e) këshillimi investues; dhe
- ë) kryerja e transaksioneve dhe aktiviteteve në llogari të personave të tretë të nevojshme për marrjen e një shoqërie aksionare në pajtim me Ligjin për marrjen e shoqërisë aksionare.

Personat juridikë të cilët kryejnë shërbime me letrat me vlerë

Neni 95

- (1) shërbimet nga neni 94 nga ky ligj i bëjnë:
 - agjencia brokere me leje për punë të marrë nga Komisioni (në tekstin e mëtejshëm: agjencia brokere);
 - banka e autorizuar në pajtim me Ligjin për banka, me leje për punë të marrë nga Komisioni;
 - filiali i agjencisë brokere që ka marrë leje për punë nga Komisioni;
- (2) Dispozitat nga ky kapitull që kanë të bëjnë me agjencitë brokere kanë të bëjnë edhe me bankat, përveç nëse me këtë ligj nuk është paraparë më ndryshe.
- (3) Banka i kryen shërbimet me letrat me vlerë ndaras nga shërbimet tjera financiare varësisht nga struktura dhe organizimi.

Ndalesa për kryerjen e shërbimeve me letrat me vlerë

Neni 96

Shërbime me letrat me vlerë mund të kryejnë vetëm personat juridikë nga neni 95 paragrafi (1) nga ky ligj.

2. Themelimi dhe organizimi i agjencisë brokere

Posedimi i detyrueshëm i lejes për punë

Neni 97

Personi fizik ose juridik nuk mund të kryejë shërbime me letrat me vlerë pa lejen për punë nga Komisioni.

Themelimi i agjencisë brokere

Neni 98

(1) Agjencia brokere themelohet si shoqëri aksionare me seli në Republikën e Maqedonisë, në pajtim me këtë ligj dhe me Ligjin për shoqëritë tregtare.

(2) Agjencia brokere themelohet së paku nga dy persona fizikë ose juridikë të vendit ose nga jashtë, përveç në rastet kur themelues është banka, ose shoqëria e përsurime.

(3) Agjencia brokere duhet të ketë së paku dy persona në marrëdhënie të rregullt pune, të cilët posedojnë leje për punë të brokerit ose leje për punë të këshilltarit investues të dhënë nga Komisioni.

(4) Komisioni përcakton strukturën e obligueshme dhe mënyrën e llogaritjes së kryegjësë themelore për agjenci brokere.

Kryegjësja themelore e agjencisë brokere

Neni 99

Agjencia brokere në çdo kohë doemos duhet të ketë dhe të mbajë kryegjësë themelore në shumë prej:

- 75.000 eurosh në kundërvlerë të denarit të llogaritur sipas kursit mesatar të Bankës Popullore të Republikës së Maqedonisë, duke filluar nga dita e marrjes së lejes për punë, nëse është regjistruar për kryerjen e shërbimeve nga neni 94, pikat a), gj) dhe e) nga ky ligj
- 150.000 eurosh në kundërvlerë me denarë të llogaritur sipas kursit mesatar të Bankës Popullore të Republikës së Maqedonisë, duke filluar nga dita e marrjes së lejes për kryerjen e shërbimeve nga neni 94, pikat (a), (c), (d) dhe (e) nga ky ligj.
- 500.000 eurosh në kundërvlerë me denarë të llogaritur sipas kursit mesatar të Bankës Popullore të Republikës së Maqedonisë, duke filluar nga dita e marrjes së lejes për punë për kryerjen e të gjitha shërbimeve të parapara në nenin 94 nga ky ligj.

Administrimi me krizat

Neni 100

(1) Agjencia brokere është e detyruar që në secilën kohë të disponojë me mjete likuide, të përcaktuara nga ana e Komisionit varësisht nga vëllimi dhe lloji i shërbimeve të cilat i bën në lidhje me letrat me vlerë dhe rreziqet të cilave u është nënshtruar gjatë kryerjes së atyre shërbimeve.

(2) Për shkak zvogëlimit të rreziqut, agjencia brokere është e detyruar që gjatë punës të mos i tejkalojë koeficientet e ekspozimit të përcaktuar nga ana e Komisionit.

(3) Agjencia brokere është e detyruar që në kohë t'i plotësojë obligimet e arritura dhe vazhdimisht ta mbajë aftësinë për plotësimin e obligimeve të veta.

(4) Komisioni më hollësisht i përcakton shumën, llojin, mbajtjen dhe mënyrën e llogaritjes dhe kontrollin e mjeteve likuide të agjencisë brokere.

Pëlqimi për emërimin e drejtorit të agjencisë brokere

Neni 101

(1) Komisioni jep pëlqim për emërimin e drejtorit të agjencisë brokere.

(2) Me kërkesën për pëlqim për emërimin e drejtorit të agjencisë brokere, paraqiten dokumentet si vijon:

- biografia e shkurtër e kandidatit të propozuar për drejtor;
- vendimi i organit kompetent për emërimin e kandidatit të propozuar për drejtor;
- vërtetimi për arsimin e kryer sipëror nga lëmi i ekonomisë, financave ose të drejtës afariste;
- kopje nga leja për punë nga Komisioni; dhe
- propozimprogrami për politikë afariste dhe zhvillimore të agjencisë brokere për dy vitet e ardhshme.

(3) Komisioni jep pëlqim për emërimin e drejtorit në afat prej 60 ditësh nga dita e pranimit të kërkesës nga paragrafi (2) i këtij neni, përveç në rastet kur do të përcaktojë se kandidatit të propozuar:

- i është kumtuar masa e sigurisë, ndalim për kryerjen e veprimtarisë;

b) i është kumtuar dënim me burg edhe atë:

a) në periudhën nga aktgjykimi i plotfuqishëm deri në ditën e vuajtjes së dënimit, dhe pes vjet nga dita e vuajtjes së plotë të dënimit në rast të dënimit me aktgjykim të plotfuqishëm gjyqësor me dënim me burg prej tre vjetësh;

b) në periudhën nga plotfuqishmëria e aktgjykimit deri në ditën e vuajtjes së dënimit dhe dhjet vjet nga dita e vuajtjes së plotë të dënimit, në rast të dënimit me aktgjykim të plotfuqishëm me dënim me burg mbi tre vjet.

Në rast të fshirjes së dënimit nga pika b) nga ky paragraf, në mënyrë adekuate zbatohen dispozitat e Kodit penal.

c) nëse është dënuar me akt të plotfuqishëm për vepër penale nxitjen e falimentimit të personit juridik;

d) ka dhënë informatë të rreme në dokumentet që paraqiten në pajtim me paragrafin (2) nga ky nen.

(4) Komisioni është i detyruar të jep arsyetim të kuptueshëm me shkrim në rast të mosdhënies së pëlqimit për kandidatin e propozuar për drejtor të agjencisë brokere.

(5) Komisioni për së afërmi e përcakton mënyrën dhe procedurën e dhënies së pëlqimit për emërimin e drejtorit të agjencisë brokere.

Filiali i agjencisë së huaj brokere

Neni 102

(1) Agjencia e huaj brokere e cila është e autorizuar t'i kryejë të gjitha ose disa nga shërbimet me letrat me vlerë në cilindo qoftë vend, anëtare e Organizatës për bashkëpunim dhe zhvillim ekonomik, mund t'i kryejë të njëjtat shërbime në territorin e Republikës së Maqedonisë nëpërmjet filialit të vet i cili ka leje për punë të marrë nga Komisioni.

(2) Agjencia e huaj brokere nga paragrafi (1) nga ky nen me kërkesën për dhënien e lejes për punë i paraqet dokumentet si vijon:

a) origjinalin dhe përkthimin e origjinalit të lejes për kryerjen e shërbimeve me letrat me vlerë nga shteti amë dhe dëshminë për regjistrim në regjistrin tregtar ose në regjistër tjetër në pajtim me ligjet e shtetit amë;

b) origjinalin dhe përkthimin e origjinalit nga dokumenti me të cilin rregulluesi i tregut të letrave me vlerë në shtetin amë lejon themelimin të filialit të agjencisë brokere në Republikën e Maqedonisë; dhe

c) raportet e reviduara financiare për tre vitet e fundit.

(3) Dispozitat nga ky ligj vlejnë edhe për filialet e agjencisë së huaj brokere, përveç kërkesave për kryegjënë themelore minimale të përcaktuara në nenin 99 nga ky ligj nëse:

a) filiali i agjencisë së huaj brokere i plotëson kërkesat kapitale dhe kufizimet për ekspozim të caktuar nga rregulluesi i letrave me vlerë nga vendi amë;

b) agjencia e huaj brokere, njëkohësisht, i paraqet Komisionit të gjitha informatat dhe të dhënat të cilat ia paraqet edhe rregulluesit të tregut të letrave me vlerë nga vlara e vendit amë në lidhje me plotësimin e kërkesave kapitale dhe kufizimeve për ekspozim.

Ndalimi për ndarjen e fitimit

Neni 103

Agjencia brokere nuk guxon të bëjë ndarjen e fitimit si dividendë, nëse për shkak të ndarjes së tillë pamundësohet ruajtja e kryegjësë bazë në pajtim me nenin 99 nga ky ligj.

Pronësia e aksioneve me agjencinë brokere

Neni 104

(1) Personi juridik ose fizik duke i përfshirë edhe personat e lidhur mund të jetë aksionar vetëm në një agjenci brokere.

(2) Agjencia brokere është e detyruar ta informojë Komisionin për çdo ndryshim në strukturën e pronësisë në afat prej tetë ditësh kalendarike nga dita e krijimit të ndryshimit.

(3) Banka mund të posedojë aksione vetëm në një agjenci brokere.

Të punësuarit dhe anëtarët e organeve të administrimit

Neni 105

(1) Personi fizik nuk mund të punësohet ose të jetë anëtarë i këshillit mbikëqyrës, këshillit drejtues ose këshillit të drejtorëve në më shumë se një agjenci brokere.

(2) Anëtarët e këshillit mbikëqyrës, të këshillit drejtues ose të këshilli të drejtorëve detyrimisht janë me arsim sipëror dhe me përvojë prej së paku tre vjet pune në lëmin e ekonomisë, financave dhe të drejtës afariste, për administrim me punën e agjencisë brokere.

Kërkesa për dhënien e lejes për punë të agjencisë brokere

Neni 106

(1) Agjencia brokere nuk mund të regjistrohet në regjistrin tregtar para se të marrë leje për punë nga Komisioni.

(2) Kërkesës për dhënien e lejes për punë të agjencisë brokere, i bashkëngjiten:

a) propozimstatuti;

b) përshkrimi i shërbimeve që do ti kryejë agjencia brokere;

c) të dhënat e themeluesve, duke përfshirë edhe të dhënat për pronësinë e tyre në kapitalin e personave tjerë juridik;

ç) dëshmia për lartësinë e kryegjësë themelore në pajtim me nenin 99;

d) dokumentacioni që e përcakton Komisioni nga i cili mund të shihet se shoqëria është e aftësuar në aspekt kuadrovik, teknik dhe organizativ t'i kryejë shërbimet për të cilat themelohet;

dh) lejet për punë të dhëna nga institucionet përkatëse në rastin kur themelues i agjencisë brokere është bankë ose shoqëri sigurimesh;

e) të dhënat për personin përgjegjës për përcjelljen dhe respektimin e ligjeve dhe dispozitave dhe rregullave tjera juridike të organizatave vetërregulluese, aktet e agjencisë brokere në punën e agjencisë brokere; dhe(ë) planin afarist për themelimin dhe punën e agjencisë brokere.

(3) Komisioni i përcakton informatat plotësuese të cilat duhet t'i përmbajë kërkesa për dhënien e lejes për punë të agjencisë brokere.

Lejimi i kërkesës për leje për punën e agjencisë brokere

Neni 107

(1) Komisioni merr vendim për dhënien e lejes për punë të agjencisë brokere në afat prej 90 ditëve pas informimit nga ana e Komisionit, të paraqitësit të kërkesës se kërkesa është e kompletuar. Komisioni paraqet lajmërimin për kompletimin e kërkesës të dërguesit, në afat prej pesë ditësh pune prej ditës së pranimit të kërkesës.

(2) Në vendimin për dhënien e lejes për punën e agjencisë brokere Komisioni saktë thekson për cilat shërbime të parapara në nenin 94 nga ky ligj ka të bëjë leja.

(3) Vendimin për dhënien e lejes për punë të agjencisë brokere Komisioni e boton në "Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë" dhe në veb faqen e Komisionit në afat prej tetë ditësh nga dita e marrjes së vendimit.

(4) Komisioni mban regjistër të agjencive brokere dhe ekspoziturave të tyre.

(5) Formën, përmbajtjen dhe mënyrën e mbajtjes së regjistrit të agjencive brokere dhe ekspoziturave të tyre i përcakton Komisioni.

(6) Shtëpia brokere është e obliguar të fillojë me punë në afat prej gjashtë muajsh pas marrjes së lejes për punë nga Komisioni.

Ekspozitura e agjencisë brokere

Neni 108

(1) Agjencia brokere mund të hapë ekspoziturë në territorin e Republikës së Maqedonisë.

(2) Ekspozitura e agjencisë brokere nga paragrafi (1) nga ky nen detyrimisht duhet të ketë së paku një të punësuar, i cili ka leje për punë me letrat me vlerë, përveç në rastet kur në ekspoziturë bëhen punë teknike dhe ndihmëse.

(3) Agjencia brokere është e detyruar ta informojë Komisionin para hapjes ose mbylljes së ekspoziturës së vet.

Anëtarësimi në organizatë vetërregulluese

Neni 109

(1) Agjencia brokere detyrimisht duhet të jetë anëtare e së paku një organizate vetërregulluese, nga nenet 30 dhe 82 nga ky ligj, me leje nga Komisioni.

(2) Agjencia brokere e informon Komisionin për anëtarësimin e vet ose daljen nga anëtarësimi i organizatës vetërregulluese në afat prej tetë ditësh.

Kërkesa për anulimin e lejes për punë të agjencisë brokere

Neni 110

Komisioni mund ta anulojë lejen për punë të agjencisë brokere me kërkesë të vetë agjencisë brokere vetëm nëse ajo i ka përmbushur të gjitha obligimet e veta ndaj klientëve.

Bashkimi i agjencive brokere

Neni 111

Në rast kur një agjenci brokere bashkohet me agjenci tjetër brokere, broker agjencia e re i paraqet kërkesë për leje për punë Komisionit.

Brokerët e autorizuar

Neni 112

(1) Shërbimet lidhur me përmbartimin e urdhëresave të klientëve, informimin e klientëve për blerjen ose shitjen e letrave me vlerë që nuk paraqet këshillim investues në agjencinë brokere mund t'i bëjnë vetëm brokerët e autorizuar (në tekstin e mëtejshëm: brokerët).

(2) Brokeri duhet të jetë i moshës madhore dhe të ketë të dhënë provim profesional për punë me letrat me vlerë.

(3) Brokeri detyrimisht duhet të ketë diplomë për mbarimin së paku të shkollës së mesme katërvjeçe.

(4) Brokeri nuk duhet të jetë i dënuar me vendim të plotfuqishëm gjyqësor për vepër penale gjatë pesë viteve të fundit para paraqitjes së kërkesës për leje për punë të brokerit.

(5) Brokeri nuk guxon të jetë i dënuar me aktgjykim të plotfuqishëm për vepër të kryer penale shkaktimin e falimentimit të personit juridik.

(6) Komisioni i përcakton rregullat dhe kushtet për dhënien e provimit nga paragrafi (2) nga ky nen.

Kërkesa e lejes së punës së brokerit

Neni 113

(1) Kërkesën për leje pune për broker mund ta paraqesë personi fizik i cili i plotëson kushtet nga neni 112 nga ky ligj.

(2) Komisioni merr vendim për kërkesën nga paragrafi (1) të këtij neni në afat prej nëntëdhjetë (90) ditësh nga dita e informimit të paraqitësit se kërkesa është kompletuar. Komisioni paraqet lajmërimin për kompletimin e kërkesës te dërguesi, në afat prej pesë ditësh pune prej ditës së pranimit të kërkesës.

(3) Komisioni jep leje pune për broker pas konstatimit se janë plotësuar kushtet nga neni 112 nga ky ligj.

(4) Komisioni mban regjistër për të gjithë brokerët që është në qasje për opinionin.

(5) Formën, përmbajtjen dhe mënyrën e mbajtjes së regjistrit për broker i përcakton Komisioni.

(6) Leja e punës për broker ka vlefshmëri deri pesë (5) vjet.

Përtëritja e lejes për punë të brokerit

Neni 114

(1) Brokeri është i detyruar ta përtërijë lejen çdo të pestin vit.

(2) Brokeri në afat prej tre muajsh para skadimit të afatit nga paragrafi (1) nga ky nen i paraqet kërkesë Komisionit për përtëritjen e lejes së vet për punë.

(3) Kërkesa nga paragrafi (2) nga ky nen i përmban dokumentet e përcaktuara në nenin 112 nga ky ligj.

(4) Obligimi nga paragrafi (1) nga ky nen ka të bëjë me personat e punësuar si brokerë të pjesëmarrësit e autorizuar të tregut të letrave me vlerë.

(5) Komisioni më për së afërmi përcakton procedurën për përtëritjen e lejes për punë të brokerit.

Obligimet e brokerit

Neni 115

(1) Gjatë punës së vet brokeri duhet:

a) t'u përmbahet rreptësisht instruksioneve të dhëna nga klienti;

b) të punojë me ndërgjegje dhe profesionalizëm duke pasur parasysh qëllimet investuese dhe gjendjen financiare të klientit; dhe

c) t'i respektojë aktet e organizimit vetërregullues ku është anëtar.

(2) Brokeri nuk guxon pa nevojë të shtyjë përmbushjen e urdhëresës së klientit, nëse kushtet e tregut të letrave me vlerë lejojnë përmbushjen e saj

3. Puna e agjencive brokere

Publikimi i shërbimeve dhe tarifa

Neni 116

(1) Agjencia brokere është e detyruar që në të gjitha lokalet ku punon me klientë të mundësojë shikim në kushtet e përgjithshme për punë dhe në tarifë të shërbimeve me letrat me vlerë. Kushtet e përgjithshme për punë të agjencisë brokere më së paku përmbajnë të dhëna për:

a) të drejtat dhe obligimet e ndërsjella të agjencisë brokere dhe të klientit;

b) rreziqet lidhur me transaksionet e caktuara të letrave me vlerë;

c) anëtarësinë e agjencisë brokere në organizata vetërregulluese; dhe

ç) mënyrën e zgjidhjes së kontesteve midis agjencisë brokere dhe klientëve.

(2) Para se ta pranojë agjencia brokere urdhëresën e parë nga klienti për blerje ose shitje të letrave me vlerë, respektivisht para se të lidhë marrëveshje me klientin për kryerjen e shërbimeve me letrat me vlerë, agjencia brokere është e detyruar t'i dorëzojë klientit kopje të kushteve të përgjithshme për punë.

Mbrojtja e interesit të klientit

Neni 117

(1) Gjatë kryerjes së shërbimeve me letrat me vlerë për klientin, agjencia brokere është e detyruar ta mbrojë interesin e klientit.

(2) Agjencia brokere është e detyruar që menjëherë ta informojë klientin për të gjitha rrethanat e rëndësishme për vendosjen e klientit në lidhje me urdhëresën për blerje ose

shitje të letrave me vlerë dhe/ose për shërbimet tjera të cilat duhet t'i kryejë, si dhe për rreziqet në lidhje me investimin në letrat me vlerë.

(3) Agjencia brokere është e detyruar të tentojë t'i fitojë të gjitha informatat e nevojshme nga klientët në lidhje me përvojën e tyre në investimin e letrave me vlerë dhe mundësitë dhe qëllimet e tyre financiare të rëndësishme për mbrojtjen e interesave të tyre.

Konflikti i interesave

Neni 118

(1) Agjencia brokere është e detyruar t'i informojë klientët për të gjitha konfliktet e interesave të mundshme midis klientëve, agjencisë brokere dhe/ose klientëve tjerë në agjencinë brokere.

(2) Agjencia brokere është e detyruar të punojë në mënyrën me të cilën do të minimizohet mundësia e konfliktit të interesave midis klientëve, agjencisë brokere dhe/ose personave të punësuar në agjencinë brokere.

Urdhëresa e klientit

Neni 119

(1) Urdhëresa është instruksion i njëanshëm i klientit, i cili mund të jepet me gojë, me shkrim ose në formë elektronike, e më të cilën agjencisë brokere i urdhërohet të bëjë transaksion të caktuar me letrat me vlerë në llogari të klientit.

(2) Mënyra me të cilën klienti ia jep urdhëresën agjencisë brokere rregullohet me marrëveshje midis agjencisë brokere dhe klientit.

Pranimi i urdhëresës

Neni 120

(1) Me regjistrimin e urdhëresës nga neni 119 paragrafi (1) nga ky ligj në librin e urdhëresave të agjencisë brokere konsiderohet se agjencia brokere e ka pranuar urdhëresën.

(2) Komisioni për së afërmi përcakton mënyrën e vërtetimit të pranimit të urdhëresës nga paragrafi (1) i këtij neni.

Mbajtja e librit të urdhëresave

Neni 121

(1) Agjencia brokere është e detyruar të mbajë libër të urdhëresave në formë elektronike në të cilën evidentohen të gjitha transaksionet shitblerëse, respektivisht transaksionet shitblerëse të kryera në emër dhe në llogari të klientit, transaksionet shitblerëse të cilat agjencia brokere i bën në emër dhe në llogari të vet dhe transaksionet shitblerëse në bazë të marrëveshjes për administrim me portfolio të letrave me vlerë.

(2) Ndalohej çfarëdo korrigjimi i mëvonshëm i të dhënave që janë futur në librin e urdhëresave.

(3) Libri i urdhëresave ruhet përgjithmonë.

(4) Komisioni për së afërmi përcakton mënyrën dhe përmbajtjen e mbajtjes së librit të urdhëresave.

Përmbushja e urdhëresës së klientit

Neni 122

(1) Agjencia brokere është e detyruar të përmbushë urdhëresën e klientit menjëherë pasi që kushtet e tregut të letrave me vlerë të lejojnë përmbushjen e saj.

(2) Agjencia brokere i përmbush urdhëresat e klientëve për blerje dhe/ose shitje të letrave me vlerë në pajtim me prioritetin e librit të urdhëresave.

(3) Urdhëresat e klientëve detyrimisht duhet t'i ofrohen bursës ku ofrohen edhe urdhëresat tjera për blerje dhe shitje të letrave me vlerë.

(4) Agjencia brokere nuk guxon të blejë dhe/ose shesë letra me vlerë në llogari të vet ose në llogari të personit të punësuar në agjencinë brokere, nëse me blerjen ose me

shitjen e tillë do të pamundësohet përmbushja e urdhëresës së klientit për blerje dhe/ose shitje nëse për shkak kësaj ajo urdhëresë do të realizohet me kushte jo të volitshme për klientin.

Mjetet financiare të klientit

Neni 123

(1) Mjetet financiare të klientit të dhëna agjencisë brokere për blerje të letrave me vlerë ose mjetet financiare të fituara me shitjen e letrave me vlerë klientit, agjencia brokere i ruan në llogari të veçantë të çelur për atë qëllim.

(2) Agjencia brokere i arkëton mjetet financiare të fituara nga shitja e letrave me vlerë, kryesisht në emër dhe në llogari të klientit në afat prej një (1) ditë pune pas pranimit të mjeteve financiare nga shitja, përveç nëse nuk është marrë vesh më ndryshe.

(3) Mjetet financiare në llogari të veçantë nga paragrafi (1) i këtij neni mund të përdoren vetëm në pajtim me instruksionet e klientit.

(4) Agjencia brokere nuk guxon të bëjë pagesa lidhur me transaksionet lidhura me letrat me vlerë në emër dhe në llogari të vet nga mjetet financiare të klientit.

(5) Agjencia brokere nuk guxon t'i shfrytëzojë mjetet financiare të një klienti në llogari të cilitdo qoftë klientit tjetër.

(6) Mjetet financiare të klientëve nuk hyjnë në pasurinë e agjencisë brokere në rast të falimentimit ose likuidimit dhe nuk mund të shfrytëzohen për përmbushjen e obligimeve të agjencisë brokere.

Informimi i klientit për transaksionet me letra me vlerë

Neni 124

(1) Agjencia brokere e ka për obligim që klientit t'i dërgojë raport për kontraktimin dhe barazimin e çdo transaksioni me letra me vlerë brenda dy (2) ditësh pas ditës së barazimit. Agjencia brokere patjetër duhet të posedojë dëshmi për dërgimin me rregull të raportit.

(2) Raporti nga paragrafi (1) i këtij neni, përmban të dhëna për:

- a) emërtimin e emetuesit të letrave me vlerë me të cilat është tregtuar;
- b) llojin, gjininë dhe klasën e letrave me vlerë me të cilat është tregtuar;
- c) llojin e urdhëresës – për blerje ose shitje;
- ç) sasinë e letrave me vlerë me të cilat është tregtuar;
- d) çmimin me të cilin letrat me vlerë janë blerë përkatësisht shitur;
- dh) kompensimin për transaksionin e realizuar;
- e) datën e pranimit të urdhëresës për tregtim; dhe
- ë) datën e barazimit të transaksionit.

Ruajtja e të dhënave

Neni 125

(1) Agjencia brokere duhet detyrimisht të mbajë evidencë dhe t'i ruajë të gjitha dokumentet të cilat në çdo kohë mundësojnë që të verifikohet se një transaksion i caktuar është realizuar në emër dhe llogari të vet apo në llogari të klientit.

(2) Komisioni e përcakton mënyrën dhe përmbajtjen e ruajtjes së të dhënave nga paragrafi (1) i këtij neni.

Marrëveshja me klientin

Neni 126

(1) Para pranimit të urdhëresës për blerje ose shitje të letrave me vlerë, agjencia brokere duhet detyrimisht me klientin të lidhë marrëveshje me shkrim.

(2) Marrëveshja brokere së paku i përmban këto elemente:

- a) kushtet e përgjithshme për punën e agjencisë brokere;

b) deklarata të klientit se është i njoftuar me kushtet e përgjithshme të punës para lidhjes së marrëveshjes dhe se ka pasur mundësi të njoftohet me përmbajtjen e marrëveshjes.

(3) Përveç nëse nuk është rregulluar ndryshe me këtë ligj, për rregullimin e raporteve ndërmjet agjencisë brokere dhe klientëve zbatohen dispozitat e Ligjit për marrëdhënie obliguese.

(4) Marrëveshja brokere nuk guxon të përmbajë dispozita:

a) me të cilat klienti heq dorë nga cilatdo qoftë të drejta të cilat rezultojnë nga ky ligj ose nga rregulloret e miratuara mbi bazë të këtij ligji;

b) të cilat e kufizojnë të drejtën e mbrojtjes gjyqësore në rast të kontestit me agjencinë brokere; dhe

c) që parashikojnë kompensim tjetër përveç kompensimit për realizimin e transaksioneve tregtare, në rastin kur çmimi i arritur sipas të cilit është realizuar urdhëresa është më i volitshëm për klientin sesa çmimi i përfshirë në urdhëresën e klientit.

Mbajtja e evidencës së kontabilitetit

Neni 127

Agjencia brokere mban evidencë kontabiliteti në përputhje me standardet ndërkombëtare për njoftim financiar dhe me ligjet e Republikës së Maqedonisë.

Reklama e shoqërive brokere

Neni 128

(1) Vetëm agjencia brokere ka të drejtë të publikojë reklama në të gjitha mediat, me ofertë për kryerje të shërbimeve me letra me vlerë ose me ofertë për blerje apo shitje të letrave me vlerë.

(2) Shpallja e reklamës përmbajtja e së cilës investitorëve gabimisht mund t'ua paraqesë të drejtat dhe rreziqet nga letrat me vlerë është në kundërshtim me dispozitat e këtij ligji.

(3) Agjencia brokere duhet detyrimisht Komisionit t'ia dërgojë tekstin e cilësdo qoftë propozim-reklamë para shpalljes së saj. Në qoftë se pas 5 (pesë) ditësh pune pas dërgimit të tekstit të reklamës pranë Komisionit, nuk ndalohet shpallja e tij, agjencia brokere mund ta publikojë shpalljen. Mbi agjencinë brokere bie përgjegjësia që të dëshmojë se Komisioni e ka pranuar tekstin e propozim-reklamës.

Marrëveshje për menaxhim portofoli

Neni 129

(1) Marrëveshje për menaxhim portofoli është marrëveshja me të cilën agjencia brokere, përkatësisht shoqëria për këshilla investuese obligohet, në përputhje me politikën për depozitim e përfshirë në marrëveshjen, në emër dhe në llogari të klientit t'i depozitojë mjetet e tij monetare në letra me vlerë, me qëllim të shpërndarjes së rreziqut, për çka klienti bie dakord që të paguajë kompensim.

(2) Marrëveshja për menaxhim portofoli kontraktohet në formë të shkruar dhe patjetër duhet ta përcaktojë shumën e mjeteve monetare të cilat klienti ia beson agjencisë brokere, përkatësisht shoqërisë për këshilla investuese, politikën e depozitimit të klientit, lartësinë e kompensimit dhe mënyrën e përlllogaritjes të së njëjtës.

Përgjegjësia e agjencisë brokere

Neni 130

Agjencia brokere është përgjegjëse për dëmin që i është shkaktuar klientit përmes kryerjes ose moskryerjes së veprimeve nga ana e brokerit apo këshilltarit për investime të punësuar në agjencinë brokere.

Njoftimi i Komisionit

Neni 131

(1) Në çdo të pesëmbëdhjetin (15) e muajit agjencia brokere pranë Komisionit dërgon raport mujor, të nënshkruar nga drejtori i agjencisë brokere, i cili e përfshin edhe përlllogarinë e kryegjësë bazë, ndryshimet juridike dhe ndryshimet në strukturën pronësore. Si shtojcë e raportit vjetor dërgohet edhe një deklarata e nënshkruar nga drejtori i shoqërisë se në periudhën për të cilën raportohet, kryegjësja bazë e agjencisë brokere në çdo kohë ka qenë në përputhje me nenin 99 të këtij ligji dhe me rregulloret e miratuara mbi bazë të këtij ligji.

(2) Agjencia brokere është e detyruar që menjëherë ta njoftojë Komisionin në qoftë se nuk është në gjendje me kohë t'i paguajë obligimet e arritura drejt klientëve.

(3) Agjencia brokere e njofton Komisionin për cilatdo qoftë ndryshime të të dhënave të cekura në kërkesën e lejes për punë brenda tetë (8) ditësh nga lindja e ndryshimeve.

(4) Agjencia brokere, për punën e vet, i dërgon raport vjetor Komisionit, më së voni deri më 31 maj të vitit në vijim, për vitin paraprak.

(5) Raporti vjetor i agjencisë brokere i përmban raportet financiare me gjendjen e ditës së fundit nga viti paraprak, të verifikuara në përputhje me standardet ndërkombëtare për njoftim financiar të reviduara nga ana e revizorëve të autorizuar në përputhje me standardet ndërkombëtare të revizionit.

(6) Filiali i agjencisë së huaj brokere e cila ka leje pune në territorin e Republikës së Maqedonisë pranë Komisionit paraqet raport vjetor për punën e agjencisë së huaj brokere më së voni deri më 31 maj të vitit në vijim, për vitin paraprak.

(7) Filiali i agjencisë së huaj brokere e cila ka leje pune në territorin e Republikës së Maqedonisë menjëherë e njofton Komisionin për humbjen e lejes për kryerje të shërbimeve me letra me vlerë në shtetin amë të agjencisë së huaj brokere.

(8) Komisioni e përcakton formën dhe përmbajtjen e raportit nga paragrafi (1) i këtij neni.

4. Pushimi i agjencisë brokere

4.1. Procedura për likuidim

Kushte për hapjen e likuidimit

Neni 132

(1) Komisioni do të marrë vendim për përmbushjen e kushteve për hapjen e likuidimit në qoftë se:

a) Kuvendi i aksionarëve merr vendim për pushim të agjencisë brokere;

b) përgjithnjë i është hequr leja për kryerje të të gjitha punëve në lidhje me letrat me vlerë për të cilat ka pasur leje;

c) agjencia brokere nuk ka filluar me punë brenda gjashtë muajsh pas pranimit të lejes për punë nga ana e Komisionit.

(2) Komisioni, vendimin do ta marrë në afat prej tetë (8) ditësh pune, llogaritur nga:

a) dita e pranimit të njoftimit nga ana e organit drejtues për vendimin e kuvendit të aksionarëve për pushimin e shtëpisë brokere;

b) dita e marrjes së vendimit për heqjen e lejes;

c) skadimi i afatit të paraparë për fillimin me punë të agjencisë brokere.

(3) Komisioni pranë gjykatës kompetente parashtro propozim për hapje të likuidimit të cilit ia bashkëngjit vendimin për përmbushje të kushteve për hapje të likuidimit.

Procedura e likuidimit para gjykatës

Neni 133

(1) Për hapjen dhe zbatimin e likuidimit kompetente është gjykata në rajonin e së cilës është selia e agjencisë brokere.

(2) Organe të gjykatës kompetente të cilat e zbatojnë likuidimit janë këshilli likuidues dhe likuiduesi. Gjykata e përcakton këshillin likuidues i cili është i përbërë prej tre gjyqtarëve.

(3) Këshilli likuidues do të marrë vendim për hapjen e likuidimit brenda tetë (8) ditësh pune nga dita e pranimit të propozimit për hapjen e likuidimit, pa mbajtje të seancës.

(4) Kundër vendimit agjencia brokere ka të drejtë ankese brenda tetë (8) ditësh pune nga dita e pranimit të të njëjtit. Ankesa nuk e shtyn përmbarimin e vendimit.

Emërimi i likuiduesit

Neni 134

(1) Me vendimin për hapje të likuidimit, këshilli likuidues, me propozim të Komisionit e emëron likuiduesin e agjencisë brokere.

(2) Vendimi për hapje të likuidimit në veçanti do t'i përmbahë të dhënat për:

- firmën, selinë, adresën, numrin e llogarisë dhe numrin unik amzë të agjencisë brokere (NUAS);
- mbiemrin, emrin dhe adresën e likuiduesit; dhe
- ditën e hapjes së likuidimit.

(3) Me vendimin për hapje të likuidimit thirren kreditorët që pranë likuiduesit t'i paraqesin kërkesat e tyre brenda afatit i cili nuk mund të jetë më i gjatë se 30 ditë nga dita e publikimit të shpalljes së fundit për hapje të likuidimit.

(4) Listën e kërkesave të kreditorëve dhe radhitjen e përmbushjes së kërkesave të tyre e harton likuiduesi.

(5) Me vendimin për hapje të likuidimit, thirren debitorët e agjencisë brokere që t'i përmbushin obligimet e tyre dhe këshilli likuidues do të përcaktojë që hapja e likuidimit të agjencisë brokere të evidentohet në Regjistrin tregtar.

Përmbytja e shpalljes për hapje të likuidimit

Neni 135

(1) Për hapjen e likuidimit të agjencisë brokere, kreditorët dhe borxhlinjtë njoftohen me shpallje.

(2) Shpallja publikohet në tabelën për shpallje të gjykatës kompetente, si edhe në "Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë" dhe në më së paku një gazetë të përditshme, brenda periudhës prej pesë (5) ditësh të njëpasnjëshme pune. Shpallja vendoset në tabelën e shpalljeve të gjykatës kompetente në ditën e marrjes të vendimit për hapje të likuidimit dhe në Veb faqen e Regjistrit Qendror të Republikës së Maqedonisë.

(3) Shpallja për hapje të likuidimit përmban:

- 1) emërtimin e gjykatës e cila e ka marrë vendimin për hapje të likuidimit;
- 2) certifikatë të vendimit për hapje të likuidimit;
- 3) firmën, selinë, numrin e llogarisë dhe numrin unik amzë të agjencisë brokere (NUAS);
- 4) emrin, mbiemrin dhe adresën e likuiduesit;
- 5) thirrjen deri te kreditorët e agjencisë brokere që t'i paraqesin kërkesat e tyre;
- 6) thirrjen deri te debitorët e agjencisë brokere që obligimet e tyre t'i përmbushin pa prolongim;
- 7) ditën e vendosjes së shpalljes në tabelën për shpallje të gjykatës kompetente; dhe
- 8) ditën e mbajtjes së seancës në të cilën do të shqyrtohen kërkesat e kreditorëve të cilët e kanë paraqitur kërkesën e tyre.

Dërgimi i vendimit për likuidim

Neni 136

(1) Vendimi për hapje të likuidimit i dërgohet Komisionit, agjencisë brokere, bankave dhe mbartësve të qarkullimit të pagesave të cilët agjencia brokere ka llogari dhe pranë Regjistrit Qendror të Republikës së Maqedonisë.

(2) Regjistri Qendror i Republikës së Maqedonisë duhet detyrimisht sipas detyrës zyrtare, mbi bazë të vendimit të pranuar për hapje të likuidimit, ta evidentojë hapjen e likuidimit.

(3) Vendimi për hapjen e likuidimit publikohet përmes shpalljes së tij në Veb faqen e Regjistrit Qendror të Republikës së Maqedonisë.

Pasoja juridike nga zbatimi i likuidimit

Neni 137

(1) Pasoja juridike nga zbatimi i likuidimit lindin në ditën e publikimit të shpalljes për hapje të procedurës për likuidim në tabelën për shpallje të gjykatës dhe në Veb faqen e Regjistrit Qendror të Republikës së Maqedonisë.

(2) Nga dita e lindjes së pasojave juridike nga zbatimi i likuidimit, pushojnë të gjitha të drejtat dhe obligimet e anëtarëve të organit drejtues dhe organit mbikëqyrës të agjencisë brokere si dhe të drejtat e Kuvendit të aksionarëve.

(3) Nga dita e lindjes së pasojave juridike nga zbatimi i likuidimit, likuiduesi i agjencisë brokere nuk mund të lidhë marrëveshje të reja me klientët.

Bilance për fillimin e likuidimit

Neni 138

(1) Likuiduesi përgatit balance për fillimin e likuidimit me gjendjen që përfshin 30 ditë para ditës së hapjes së likuidimit, si dhe raport me të cilin sqarohen zërat e bilanceve për likuidim.

(2) Likuiduesi duhet detyrimisht që bilancet për likuidim dhe raportin t'i dërgojë pranë gjykatës kompetente dhe pranë Komisionit, brenda pesëmbëdhjetë (15) ditësh pune nga dita e hapjes së likuidimit.

Të drejtat dhe detyrimet e likuiduesit

Neni 139

(1) Likuiduesi i ka të drejtat dhe detyrimet e organit drejtues të agjencisë brokere. Likuiduesi e përfaqëson agjencinë brokere.

(2) Likuiduesi nënshkruhet ashtu që firmës ia shton sufiks "në likuidim".

(3) Likuiduesi duhet detyrimisht t'i arkëtojë kërkesat e agjencisë brokere, pronën tjetër ta shndërrojë në para dhe t'i përmbushë detyrimet ndaj kreditorëve.

Shpërndarja e mjeteve nga masa likuiduese

Neni 140

(1) Pas shndërrimit të pronës në para, likuiduesi e njofton këshillin likuidues për propozimin për shpërndarjen e masës likuiduese. Këshilli likuidues mbi bazë të propozimit të likuiduesit merr vendim që kreditorëve t'ua shpërndajë masën likuiduese, kërkesa e të cilëve është e konfirmuar.

(2) Me vendimin, prona që mbetet pas përmbushjes së obligimeve ndaj kreditorëve ndahet ndërmjet aksionarëve të agjencisë brokere. Prona shpërndahet sipas raportit të shumave nominale të aksioneve, nëse në statutin nuk është përcaktuar ndryshe.

(3) Likuiduesi duhet detyrimisht në çdo tre muaj pranë Komisionit të paraqesë raporte për zbatimin e likuidimit.

Vendim për përfundimin e procedurës likuiduese

Neni 141

(1) Pas ndërmarrjes së të gjitha veprimeve në procedurën likuiduese, likuiduesi është i obliguar që pranë gjykatës të paraqesë propozim për përfundimin e procedurës likuiduese.

(2) Së bashku me propozimin për përfundimin e likuidimit, likuiduesi paraqet bilanc fillestar likuidues,

llogaritë dhe raportet vjetore të lejuara, si dhe planin për shpërndarjen e përmbushjes së kërkesave të kreditorëve.

(3) Këshilli likuidues merr vendim për përfundimin e procedurës likuiduese. Kundër këtij vendimi nuk lejohet ankesë e veçantë.

(4) Vendimi për përfundimin e procedurës likuiduese shpallet në "Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

(5) Vendimi për përfundimin e procedurës likuiduese të agjencisë brokere i dërgohet Komisionit, likuiduesit, bankave dhe mbartësve të qarkullimit të pagesave të cilët agjencia brokere ka llogari dhe Regjistrin Qendror të Republikës së Maqedonisë i cili e mban Regjistrin tregtar.

(6) Regjistri Qendror i Republikës së Maqedonisë i cili e mban Regjistrin tregtar duhet detyrimisht sipas detyrës zyrtare menjëherë pas pranimit të vendimit për përfundim të likuidimit, agjencinë brokere ta shlyejë nga Regjistri tregtar.

Propozim për ndërprerje të likuidimit për shkak të përmbushjes së kushteve për hapje të procedurës për falimentim

Neni 142

Në rast se likuiduesi gjatë zbatimit të likuidimit konstaton se:

a) mjetet e agjencisë brokere nuk janë të mjaftueshme për përmbushjen e të gjitha kërkesave të kreditorëve ; ose

b) mjetet e agjencisë brokere nuk mund të shndërrohen në para për përmbushjen e kërkesave të kreditorëve, i njëjti duhet detyrimisht për këtë ta njoftojë Komisionin dhe të paraqesë propozim për ndërprerje të likuidimit të hapur dhe propozim për hapje të procedurës për falimentim pranë gjykatës kompetente.

4.2. Procedurë falimentimi ndaj agjencisë brokere

Shkaqet për hapje të procedurës për falimentim

Neni 143

Procedurë falimentimi ndaj agjencisë brokere mund të hapet nëse:

1) Komisioni gjatë kryerjes të mbikëqyrjes konstaton se gjendja financiare e agjencisë brokere nuk është përmirësuar;

2) gjatë realizimit të mbikëqyrjes, konstatohet se mjetet e agjencisë brokere nuk janë të mjaftueshme për përmbushjen e të gjitha kërkesave të kreditorëve dhe

3) agjencia brokere nuk është në gjendje t'i përmbushë obligimet e arritura brenda dyzet e pesë (45) ditëve kalendarike nga dita e arritjes, dhe në rast të mbingarkimit të saj.

Propozim për hapje të procedurës falimentuese

Neni 144

(1) Propozim për hapje të procedurës falimentuese mund të paraqesë Komisioni, kreditori, agjencia brokere dhe likuiduesi.

(2) Në rast kur propozimi për hapje të procedurës falimentuese paraqitet nga Komisioni, vendim për përmbushjen e kushteve për hapje të procedurës për falimentim merr Komisioni.

(3) Komisioni do të paraqesë propozim për hapje të procedurës për falimentim pranë gjykatës kompetente në ditën e parë punuese pas marrjes së vendimit për përmbushje të kushteve për hapje të procedurës falimentuese. Propozimit i bashkëngjitet vendimi për përmbushjen e kushteve për hapje të procedurës falimentuese.

(4) Në qoftë se propozimin për hapje të procedurës falimentuese e kanë paraqitur kreditorët apo agjencia brokere, gjykata deri të Komisioni dërgon një ekzemplar nga propozimi i paraqitur dhe të gjitha vendimet e tjera të miratuara në procedurën e falimentimit.

Hapja e procedurës së falimentimit

Neni 145

(1) Në rastin kur propozimi për hapje të procedurës falimentuese është paraqitur nga Komisioni, gjykata kompetente merr aktvendim për hapje të procedurës për falimentim më së voni në afat prej tetë ditësh pas pranimit të aktvendimit për përmbushje të kushteve për hapjen e procedurës falimentuese, pa zbatim të procedurës paraprake.

(2) Në qoftë se propozimi për hapjen e procedurës falimentuese paraqitet nga kreditori, gjykata kompetente do të marrë aktvendim për procedurë paraprake për shqyrtimin e kushteve për hapjen e procedurës falimentuese, dhe para miratimit të vendimit për hapje të procedurës për falimentim do të kërkojë që Komisioni të prononcohet.

(3) Vendimin për hapjen e procedurës falimentuese të agjencisë brokere, gjykata e dërgon edhe pranë Komisionit.

Aplikimi i dispozitave të Ligjit për falimentim

Neni 146

(1) Në procedurën falimentuese ndaj agjencisë brokere aplikohen dispozitat e Ligjit për falimentim përveç dispozitave që kanë të bëjnë me planin e riorganizimit, menaxhimin personal, lirimin nga obligimet e tjera, procedurat e veçanta të falimentimit për individë me status të tregtarit, me procedurat e falimentimit me elemente të huaja, këshillin e kreditorëve dhe me kuvendin e kreditorëve.

(2) Të gjitha vendimet të cilat në përputhje me Ligjin për falimentim i merr këshilli i kreditorëve dhe kuvendi i kreditorëve në lidhje me shitjen e pronës dhe me shndërrimin në para të masës së falimentimit, miratohen nga gjyqtari i falimentimit.

Ndarje nga prona e agjencisë brokere

Neni 147

(1) Në pronën e agjencisë brokere nuk bëjnë pjesë mjetet financiare të klientëve të cilat u janë dhënë agjencive brokere për blerje të letrave me vlerë nga ana e klientit ose mjetet financiare të pranuar nga shitja e letrave me vlerë të cilat janë ruajtur në llogari të veçanta të hapura në institucionet e autorizuar.

(2) Me lindjen e pasojave juridike nga hapja e procedurës falimentuese, drejtori i falimentimit duhet detyrimisht t'i mbyllë këto llogari te institucionet e autorizuar dhe mjetet financiare që ndodhen në to t'ua kthejë klientëve.

5. Themelimi dhe puna e shoqërive për këshillime investuese dhe këshilltarë për investime

Shoqëria për këshillime investuese

Neni 148

(1) Shërbime të këshillimeve investuese mund të kryejë shoqëria për këshillime investuese, nëse ka të punësuar më së paku një person me leje pune të këshilltarit për investime.

(2) Shërbimet që i kryen shoqëria nga paragrafi (1) i këtij neni janë: menaxhimi me portofolin e letrave me vlerë sipas urdhrit dhe në llogari të klientit individual dhe këshillimit investues.

(3) Shoqëria për këshillime investuese domosdo duhet të ketë leje pune nga Komisioni.

(4) Shoqëria për këshillime investuese nuk mund të regjistrohet në Regjistrin tregtar para se ta marrë lejen e punës nga Komisioni.

(5) Komisioni e përcakton dokumentacionin i cili paraqitet bashkë me kërkesën për fitimin e lejes për punë të shoqërisë për këshillime investuese.

(6) Komisioni merr vendim për lëshimin e lejes për punë të shoqërisë për këshillime investuese brenda afatit prej nëntëdhjetë (90) ditësh kalendarike sipas njoftimit nga ana e Komisionit deri të paraqitësi i kërkesës se kërkesa është kompletuar. Komisioni e parqet lajmërimin për kompletimin e kërkesës të dërguesi, në afat prej pesë ditësh pune prej ditës së pranimit të kërkesës.

(7) Vendimin për lëshimin e lejes për punë të shoqërisë për këshillime investuese, Komisioni e shpall në "Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë" brenda afatit prej tetë (8) ditësh pune nga dita e marrjes të vendimit.

(8) Komisioni mban regjistër të shoqërive për këshillime investuese.

(9) Komisioni e përcakton formën, përmbajtjen dhe mënyrën e mbajtjes së regjistrit të shoqërive për këshillime investuese.

Kryegjëja bazë dhe mjetet likuiduese të shoqërisë për këshillime investuese

Neni 149

(1) Shoqëria për këshillime investuese domosdo në çdo kohë duhet të zotërojë dhe ta mirëmbajë kryegjënë bazë në shumë prej 10.000 euro në kundërvlerë në denarë, e përllogaritur sipas kursit të mesëm të Bankës Popullore të Republikës së Maqedonisë duke filluar nga dita e fitimit të lejes nga ana e Komisionit.

(2) Komisioni e përcakton strukturën e detyrueshme dhe mënyrën e përllogaritjes dhe kryegjënë bazë të shoqërisë për këshillime investuese.

(3) Shoqëria për këshillime investuese duhet detyrimisht në çdo kohë t'i ketë në dispozicion mjetet likuiduese të përcaktuara nga Komisioni, varësisht nga vëllimi dhe lloji i shërbimeve të cilat i kryen në lidhje me letrat me vlerë dhe varësisht nga rreziqet të cilave u është nënshtruar gjatë kryerjes së këtyre shërbimeve.

(4) Komisioni në hollësi e përcakton shumën, llojin, mirëmbajtjen dhe mënyrën e përllogaritjes dhe kontrollin e mjeteve likuiduese të shoqërisë për këshillime investuese.

Këshilltari për investime

Neni 150

(1) Shërbime që kanë të bëjnë me këshillimet investuese të klientëve mund të bëjnë vetëm këshilltarë të prokuruar për investime (në tekstin e mëtejme: këshilltarë për investime).

(2) Këshilltari për investime duhet ta ketë dhënë provimin profesional për këshillime investuese të cilin e organizon Komisioni.

(3) Këshilltari për investime nuk duhet të jetë i gjykuar me vendim të plotfuqishëm gjyqësor për vepër penale në pesë (5) vitet e fundit para paraqitjes së kërkesës për leje të këshilltarit për investime.

(4) Këshilltari për investime nuk guxon të jetë i gjykuar me vendim të plotfuqishëm gjyqësor për vepër penale të kryer shkaktim falimentimi ndonjë personi juridik.

(5) Komisioni e përcakton mënyrën dhe kushtet e dhënies së provimit nga paragrafi (2) i këtij neni.

Kërkesë e lejes për punë të këshilltarit për investime dhe mbajtja e regjistrit

Neni 151

(1) Kërkesë të lejes për punë të këshilltarit për investime mund të paraqesë personi fizik i cili i përmbush kushtet e nenit 150 të këtij ligji.

(2) Komisioni merr vendim për kërkesën nga paragrafi (1) i këtij neni, brenda afatit prej gjashtëdhjetë (60) ditësh kalendarike nga dita e njoftimit të paraqitësit se kërkesa është e kompletuar.

(3) Komisioni i lëshon leje pune këshilltarit për investime pas verifikimit se janë përmbushur kushtet e nenit 150 të këtij ligji.

(4) Komisioni mban regjistër për të gjithë këshilltarët për investime i cili është i arritshëm për publikun.

(5) Komisioni e përcakton formën, përmbajtjen dhe mënyrën e mbajtjes së regjistrit të këshilltarëve për investime.

Përtëritja e lejes për punë të këshilltarit për investime

Neni 152

(1) Këshilltari për investime detyrimisht duhet ta ripërtërijë lejen për punë në çdo pesë vjet.

(2) Këshilltari për investime brenda afatit prej tre (3) muajsh, para skadimit të afatit nga paragrafi (1) i këtij neni, pranë Komisionit paraqet kërkesë për ripërtëritjen e lejes së tij për punë.

(3) Kërkesa nga paragrafi (2) i këtij neni, i përmban dokumentet e përcaktuara në nenin 151 të këtij ligji.

(4) Obligimi nga paragrafi (1) i këtij neni, ka të bëjë me personat e punësuar si këshilltarë për investime në pjesëmarrësit e autorizuar të tregut të letrave me vlerë.

(5) Komisioni më për së afërmi e përcakton procedurën për ripërtëritje të lejes për punë të këshilltarit për investime.

VI. SHOQËRITË AKSIONARE ME OBLIGIME TË VEÇANTA PËR NJOFTIM DHE ME OBLIGIME PËR NJOFTIMIN E ANËTARËVE TË ORGANEVE DREJTUESE, DREJTORËVE DHE AKSIONARËVE

1. Shoqëri aksionare me obligime të veçanta për njoftim

Regjistri i shoqërive aksionare me obligime të veçanta për njoftim

Neni 153

(1) Komisioni mban regjistër të shoqërive aksionare me obligime të veçanta për njoftim në tekstin e mëtejme: Regjistër). Shoqëria aksionare evidentohet në Regjistrin nëse i përmbush kushtet e shoqërisë aksionare me obligime të veçanta për njoftim.

(2) Shoqëria aksionare me obligime të veçanta për njoftim (në tekstin e mëtejme të këtij kreu: shoqëri aksionare) shlyhet nga Regjistri brenda afatit prej shtatë (7) ditësh pune nga paraqitja e kërkesës nga ana e shoqërisë aksionare për shlyerje të saj nga Regjistri dhe vërtetimit nga depozitari i autorizuar për mospërmbushje të kushteve për regjistrim në Regjistër.

(3) Komisioni me shkrim e njofton shoqërinë aksionare për regjistrimin e saj, përkatësisht shlyerjen nga Regjistri brenda afatit prej shtatë (7) ditësh pune.

(4) Formën, përmbajtjen dhe mënyrën e mbajtjes të regjistrit të shoqërive aksionare me obligime të veçanta për njoftim i përcakton Komisioni.

Raportet vjetore

Neni 154

(1) Shoqëria aksionare duhet detyrimisht që pranë Komisionit të paraqesë raport vjetor të reviduar për rezultatet e saja financiare, statusin juridik dhe veprimtarinë brenda katër muajsh, pas përfundimit të çdo viti kalendarik.

(2) Raporti vjetor përmban:

a) raporte vjetore të hartuar në përputhje me standardet ndërkombëtare për njoftim financiar, bashkë me mendimin e revizorit të autorizuar i përgatitur në përputhje me standardet ndërkombëtare të revizionit;

b) analizë dhe justifikim të rezultateve afariste dhe program për zhvillimin e shoqërisë aksionare;

c) të dhëna për anëtarët e këshillit drejtues, këshillit mbikëqyrës, përkatësisht për anëtarët e këshillit të drejtorëve, si dhe të dhëna për pjesëmarrjen e tyre të shprehur në përqindje në kryegjënë bazë të asaj shoqërie aksionare;

ç) të dhënat për personat fizikë dhe/ose juridikë të cilët zotërojnë më shumë se 5% të aksioneve me të drejtë vote në shoqërinë aksionare;

d) të dhëna për të gjitha marrëveshjet për shpërblimin e anëtarëve të këshillit drejtues dhe këshillit mbikëqyrës ose këshillit të drejtorëve, përkatësisht personave me përgjegjësi dhe autorizime të veçanta;

dh) të dhënat për transaksionet ndërmjet shoqërisë aksionare me personat e ndërlidhur;

e) politikën e shpërndarjes së dividendës shoqërisë aksionare;

ë) të dhëna për fitimin e aksioneve vetjake nga ana e shoqërisë aksionare;

f) të dhëna për cilat do qoftë ndryshime të rëndësishme të përmbytura në prospektin, në qoftë se shoqëria aksionare ka lëshuar Prospekt brenda 12 muajve të fundit.

(3) Komisioni i ruan të gjitha raportet vjetore të shoqërive aksionare të paraqitura në përputhje me këtë nen, më së paku tre vjet nga dita e paraqitjes.

Shpallja e rezymësë të raportit vjetor

Neni 155

(1) Çdo shoqëri aksionare duhet detyrimisht të shpallë rezime të raportit vjetor të reviduar, bashkë me mendimin e revizorit të autorizuar në më së paku një gazetë të përditshme në Republikën e Maqedonisë, brenda afatit prej pesëmbëdhjetë (15) ditësh kalendarike nga paraqitja e raportit vjetor të reviduar pranë Komisionit.

(2) Në rezymenë nga paragrafi (1) i këtij neni, ceket se raporti financiar në tërësi është i arritshëm në selinë e shoqërisë aksionare dhe në lokalet e Komisionit.

Raporte gjysmëvjetore

Neni 156

Shoqëria aksionare duhet detyrimisht pranë Komisionit të paraqesë raport gjysmëvjetor për gjashtë (6) muajt e parë të vitit kalendarik brenda afatit prej dyzet e pesë (45) ditësh kalendarike pas përfundimit të gjashtëmuajorit. Raporti gjysmëvjetor përmban:

a) justifikim të hollësishëm për punën e shoqërisë aksionare, me të cilin përditësohen të dhënat e shpallura në raportin vjetor paraprak; dhe

b) raporte financiare të pareviduara, të hartuar në përputhje me standardet ndërkombëtare për njoftim financiar.

Raporte tremujore financiare

Neni 157

(1) Shoqëria aksionare duhet detyrimisht pranë Komisionit të paraqesë raporte financiare tremujore për tremujorin e parë dhe të tretë të vitit kalendarik brenda afatit prej tridhjetë (30) ditësh kalendarike pas përfundimit të tremujorit.

(2) Raporti tremujor nga paragrafi 1 i këtij neni, më së paku përmban:

a) të dhëna të konsoliduara numerike në formë tabele për të ardhurat e përgjithshme dhe fitimin e realizuar apo humbjen para dhe pas tatimit të tremujorit përkatës; dhe

b) justifikim më të hollësishëm për punën e shoqërisë aksionare dhe fitimin ose humbjen për tremujorin përkatës.

(3) Shoqëria aksionare mund të vendosë që në raportet e nenit 1 të këtij neni, të japë vlerësim për punën e ardhshme të shoqërisë aksionare dhe personave të ndërlidhur të saj më së paku për periudhën deri në fund të vitit kalendarik, duke i përfshirë edhe rrethanat më të rëndësishme të paparashikuara dhe rreziqet që mund të ndikojnë në punën e shoqërisë aksionare.

Njoftime rrjedhëse dhe materiale për kuvende aksionarësh

Neni 158

(1) Shoqëria aksionare duhet detyrimisht pranë Komisionit t'i paraqesë raportet e hartuara nga anëtarët

ekzekutiv të këshillit të drejtorëve ose të këshillit drejtues në qoftë se:

a) shoqëria aksionare ka humbje më të madhe se 40% nga aktivi i shoqërisë;

b) kryegjëja bazë zvogëlohet nën shumën e përcaktuar me Statutin e shoqërisë; ose

c) ekzistojnë raporte të tjera të veçanta për punën e shoqërisë apo për disa aspekte të veçanta të veprimtarisë së saj.

(2) Raportet nga paragrafi (1) i këtij neni, paraqiten pranë Komisionit brenda afatit prej pesë (5) ditësh pune pas hartimit të tyre.

(3) Në qoftë se shoqëria aksionare ka në dispozicion informata të ndjeshme në lidhje me çmimet të cilat nuk janë bërë publike, e njëjta ka të dejtë: menjëherë ta njoftojë Komisionin; dhe brenda afatit më të shkurtër të shpallë njoftim publik (më tekstin e mëtejme: raport rrjedhës) më së paku në një gazetë të përditshme në Republikën e Maqedonisë, por jo më vonë se dhjetë (10) ditë kalendarike nga dita e pranimi të informatës së ndjeshme në lidhje me çmimet.

(4) Në përputhje me paragrafin (3) të këtij neni, shoqëria aksionare menjëherë e publikon krijimin e rrethanave si vijojnë:

a) përfitimin apo tjetërsimin e një pjese të rëndësishme të mjeteve të shoqërisë aksionare;

b) ndërrimin e revizorit të autorizuar;

c) dorëheqjen dhe shkarkimin e anëtarëve nga organet drejtuese;

ç) lidhjen apo prishjen e marrëveshjes apo punëve të tjera juridike të cilat ndikojnë në ndryshimin e veprimtarisë bazë të shoqërisë aksionare;

d) çdo ngjarje e cila mund të shkaktojë pagim të vonuar apo të parakohshëm të obligimeve financiare të shoqërisë aksionare;

dh) hapjen e falimentimit apo likuidimit të shoqërisë aksionare;

e) mospërbushje të obligimeve në bazë të obligacioneve të lëshuara nga ana e shoqërisë aksionare;

ë) të gjitha procedurat gjyqësore në të cilat është e inkuadruar shoqëria aksionare; dhe

f) të gjitha ndryshimet e të drejtave që i mbartin aksionet e gjinisë së njëjtë.

(5) Shoqëria aksionare brenda afatit më të shkurtër Komisionit i paraqet kopje nga të gjithë materialet që u janë dërguar aksionarëve gjatë konvokimit të seancave të kuvendeve të aksionarëve.

Ndalim për moszbardhje të plotë të të dhënave

Neni 159

Në qoftë se shoqëria aksionare apo personi i cili e përfaqëson të njëjtën parashtron të dhëna që kanë të bëjnë me shoqërinë apo me letrat me vlerë të saj me agjencinë brokere apo punonjësin në agjencinë brokere, me fondin e investimeve apo punonjësin në fondin e investimeve, fondin pensional apo punonjësin në fondin pensional ose me shoqërinë për menaxhimin me fondet, shoqëria aksionare domosdo duhet: të bëjë zbardhje të njëkohshme dhe t'i bëjë publike në rastin kur të dhënat janë parashtruar me qëllim; dhe t'i zbardhë para publikut brenda afatit më të shkurtër të mundshëm në rastin kur të dhënat janë parashtruar pa qëllim.

Shpërndarja e raporteve

Neni 160

(1) Shoqëria aksionare pranë Komisionit duhet detyrimisht të dërgojë një ekzemplar nga raporti i saj vjetor, gjysmëvjetor, tremujor dhe vijues.

(2) Shoqëria aksionare siguron nga një ekzemplar prej raporteve të saj vjetore, gjysmëvjetore, tremujore dhe vijuese për çdo aksionar në bazë të kërkesës së tij, me çka nuk mund të arkëtojë kompensim për editimin apo kopjimin e raporteve.

(3) Shoqëria aksionare siguron nga një ekzemplar prej raporteve të saj vjetore, gjysmëvjetore, tremujore dhe vijuese për secilin person të interesuar në bazë të kërkesës së tij, me ç'rast mund të arkëtojë kompensim më së shumti në lartësinë e shpenzimeve për editimin ose kopjimin e raporteve.

(4) Shoqëria aksionare siguron ekzemplar elektronik prej raporteve të saj vjetore, gjysmëvjetore, tremujore dhe vijuese për bursën e autorizuar në të cilën kuotojnë letrat e saj me vlerë.

Mosshpallja e informatave të ndjeshme në lidhje me çmimet

Neni 161

Shoqëria aksionare, nga Komisioni mund të kërkojë që të lirohet nga obligimi për zbardhjen e disa informacioneve në raportin vjetor, gjysmëvjetor dhe vijues apo në mënyrë tjetër e rregulluar në këtë kapitull në qoftë se: shpallja publike do të shkaktonte rrezikim serioz të interesave të rëndësishëm afarist të shoqërisë aksionare apo do të jetë në kundërshtim me interesin publik; dhe shoqëria aksionare do të jetë në gjendje që ta garantojë besueshmërinë e informatave të këtilla.

Moszbatimi i obligimeve në rast të falimentimit ose likuidimit

Neni 162

Ndaj shoqërisë aksionare për të cilën falimentimi ose likuidimi është i hapur nuk zbatohen dispozitat prej nenit 154 deri në nenin 160 të këtij ligji.

Pushimi i obligimit për njoftim

Neni 163

Obligimi i shoqërive aksionare për njoftim në përputhje me nenin 154 deri në nenin 160 të këtij ligji, pushon në ditën e shlyerjes së shoqërisë aksionare nga Regjistri i Komisionit.

Përgjegjësia për saktësinë e të dhënave në raportet

Neni 164

Raportet nga nenet 154, 155, 156, 157 dhe 158 të këtij ligji, janë nënshkruar nga: kryetari i këshillit të drejtorëve; kryetari i këshillit drejtues; dhe nga drejtori i shoqërisë aksionare, me çka emrat e funksioneve të këtyre personave duhet të shkruhen saktë dhe qartë. Këta persona konfirmojnë se të dhënat e përmbajtura në raportet, e pasqyrojnë gjendjen faktike në shoqërinë aksionare dhe se në raportet nuk ka mangësi që mund të ndikojnë në validitetin e tyre.

2. Obligime për njoftimin e anëtarëve të organeve drejtuese dhe drejtorëve

Raporte për pronësinë

Neni 165

(1) Brenda afatit prej pesëmbëdhjetë (15) ditësh nga dita e caktimit të anëtarit të këshillit mbikëqyrës, këshillit drejtues apo këshillit të drejtorëve të shoqërisë aksionare, personi i cili është i caktuar për anëtar, duhet detyrimisht ta njoftojë Komisionin dhe shoqërinë aksionare për sasinë e letrave me vlerë të emetuara nga shoqëria aksionare të cilat janë në pronë të tij (në tekstin e mëtejme: raporti themelor i pronësisë).

(2) Anëtar i këshillit mbikëqyrës, i këshillit drejtues apo i këshillit të drejtorëve të shoqërisë aksionare duhet detyrimisht ta njoftojë Komisionin brenda afatit prej pesë (5) ditësh, nga dita e barazimit të transaksionit tregtar dhe kryerjes së mbartjes jotregtare me letrat me vlerë të emetuara nga shoqëria aksionare në organet drejtuese të së cilës ai është anëtar (në tekstin e mëtejme: raport për ndryshimin e pronësisë).

(3) Obligimet nga paragrafët (1) dhe (2) të këtij neni, kanë të bëjnë me drejtorin dhe personat me përgjegjësi dhe autorizime të veçanta në shoqërinë aksionare.

3. Obligime për njoftimin e disa aksionarëve

Raporte për pronësinë

Neni 166

(1) Personi juridik apo fizik i cili bashkë me personat e tij të ndërlidhur, blen apo në mënyrë tjetër përfiton letra me vlerë të emetuara nga shoqëria aksionare, në sasi me të cilën ai person së bashku me personat e tij të ndërlidhur, në mënyrë të drejtpërdrejtë ose të tërthortë, zotëron më shumë se 5% nga cilado qoftë gjini e letrave me vlerë të emetuara nga shoqëria aksionare, duhet detyrimisht të paraqesë raport pranë Komisionit dhe pranë shoqërisë aksionare përmes të cilit e zbardh pronësinë e letrave me vlerë (në tekstin e mëtejme: raport themelor për pronësinë e aksionarit) brenda pesë (5) ditësh pune nga dita e barazimit të transaksionit tregtar apo kryerjes së mbartjes jotregtare të letrave me vlerë.

(2) Personi juridik apo fizik i cili bashkë me personat e tij të ndërlidhur, në mënyrë të drejtpërdrejtë apo të tërthortë, zotërojnë më shumë se 5% nga cilado qoftë gjini e letrave me vlerë të emetuara nga shoqëria aksionare, duhet detyrimisht të paraqesë raport pranë Komisionit dhe pranë shoqërisë aksionare për secilin transaksion tregtar të barazuar të radhës ose për kryerjen e mbartjes jotregtare me letra me vlerë të emetuara nga ajo shoqëri aksionare brenda afatit prej 5 ditësh pune, nga dita e regjistrimit të transaksionit tregtar dhe mbartjes jotregtare të letrave me vlerë (në tekstin e mëtejme: raport për ndryshimin e pronësisë së aksionarit).

(3) Në qoftë se aksionari në shoqërinë aksionare i shet apo në mënyrë tjetër i tjetëron letrat me vlerë, me çka së bashku me personat e tij të ndërlidhur, më nuk zotëron më shumë se 5% nga cilado qoftë gjini e letrave me vlerë të emetuara nga shoqëria aksionare, aksionari paraqet raport për ndryshimin e pronësisë (në tekstin e mëtejme: raport përfundimtar për ndryshimin e pronësisë së aksionarit), dhe pas kësaj për atë pushojnë të vlejnjë obligimet nga paragrafi 2 i këtij neni.

(4) Sipas kuptimit të paragrafit (1) të këtij neni, personi juridik apo fizik konsiderohet për aksionar në shoqëri aksionare, në qoftë se letrat me vlerë janë:

- a) në pronësi të personit juridik apo fizik;
- b) në pronësi të personit të ndërlidhur me person juridik apo fizik dhe
- c) në dispozicion për blerje nga ana e personave të përcaktuar në alinetë a) dhe b) të këtij paragrafi përmes marrëveshjes për opion.

(5) Raporti nga paragrafi 1 i këtij neni, përmban: emrin e plotë, NUAQ ose NUAS dhe adresën e personit i cili ka përfituar apo tjetërsuar letra me vlerë;

b) bazën juridike për përfitimin ose tjetërsimin e letrave me vlerë;

c) sasinë e letrave me vlerë të përfituara përkatësisht të tjetërsuara; dhe

d) datën në të cilën është bërë përfitimi apo tjetërsimi.

(6) Personi juridik apo fizik nga paragrafët (1), (2) dhe (3) të këtij neni, i cili nuk i respekton obligimet për njoftim nga ky nen, e humb të drejtën e votës ndaj letrave me vlerë përderisa zyrtarisht nuk i dërgon raportet e nevojshme pranë Komisionit.

Aktet nënligjore

Neni 167

Komisioni në hollësi i përcakton:

a) mënyrën dhe kohën e regjistrimit dhe shlyerjes së shoqërisë aksionare nga Regjistri, përmbajtjen dhe mënyrën e mbajtjes së Regjistrit, mënyrën e përditësimit të të dhënave në Regjistër dhe qasjen e publikut deri te Regjistri;

b) formën dhe përmbajtjen e raporteve vjetore, rezymenë e raporteve vjetore, gjysmëvjetore, tremujore dhe raporteve në vijim;

c) kohën dhe mënyrën e zbardhjes së informatave në përputhje me nenet 158 dhe 159 të këtij ligji;

ç) përmbajtjen, mënyrën dhe afatet e kërkesës për përjashtimin nga obligimi për njoftimin e publikut në përputhje me nenin 160 të këtij ligji; dhe

d) formën dhe përmbajtjen e raporteve nga neni 165 dhe neni 166 të këtij ligji..

VII. VEPRIME TË NDALUARA NË PUNËN ME LETRA ME VLERË

Ofertë e paautorizuar e letrave me vlerë;

Neni 168

Oferta e letrave me vlerë në kundërshtim me dispozitat e këtij ligji, konsiderohet e pavlefshme.

Veprime të ndaluara gjatë ofertës së letrave me vlerë

Neni 169

Gjatë ofertës së letrave me vlerë, në Prospekt ndalohet:

a) të futen informata të ndjeshme në lidhje me çmimet të cilat nuk janë të vërteta ose

b) të futen të dhëna të rëndësishme apo informata të ndjeshme në lidhje me çmimet me çka investitorët mund të vijnë në lajthitje.

Manipulim me çmimin

Neni 170

(1) Ndalohet pjesëmarrësi i autorizuar në tregun e letrave me vlerë apo person tjetër fizik ose juridik në treg të krijojë pasqyrë të rrejshme për letër të caktuar me vlerë përmes:

a) lidhjes së transaksionit shitblerës me letra me vlerë me çka nuk ka ndryshim të pronarit;

b) lëshimit të urdhërësës për blerje apo shitje të letrave me vlerë me dije paraprake se urdhërësë e njëjtë është lëshuar apo do të lëshohet për blerje apo shitje të letrës së njëjtë me vlerë nga person tjetër me çmim përafërsisht të njëjtë, me qëllim të krijimit të çmimit fiktiv të letrave me vlerë apo krijimit të një situatë të rrejshme të tregtimit aktiv me letra me vlerë.

(2) Transaksioni tregtar me letra me vlerë i kontraktuar nga ana e pjesëmarrësit të autorizuar në tregun e letrave me vlerë apo personit tjetër fizik ose juridik është në kundërshtim me dispozitat e këtij ligji nëse për qëllim të vetëm e ka që:

a) ta rrisë çmimin e letrave me vlerë dhe t'i kandisë investitorët që ta blejnë atë letër me vlerë;

b) ta zvogëlojë çmimin e letrave me vlerë dhe t'i kandisë investitorët që ta blejnë atë letër me vlerë;

c) të shkaktohet një situatë e rrejshme e tregtimit aktiv me letra me vlerë që të kandisen investitorët e tjerë të blejnë/shesin letra me vlerë.

Përhapja e informatave të pasakta

Neni 171

(1) Ndalohet përhapja e informatave të pasakta apo informatave që çojnë në lajthitje përmes mediave përfshirë edhe internetin, apo përhapja në mënyra të tjera, të cilat ndikojnë mbi vëllimin e tregtimit apo mbi çmimin e letrave me vlerë, me ç'rast personi fizik apo juridik nga i cili ka lindur informata e ka ditur apo është dashur ta dijë se informata nuk është e saktë, përkatësisht se çon në lajthitje.

(2) Në qoftë se gazetari duke e ushtruar profesionin e tij jep informata të pasaktë apo informata që mund të çojë në lajthitje i njëjti ka përgjegjësi në përputhje me këtë ligj, nëse ka realizuar përfitim të drejtpërdrejtë apo të tërthortë nga shpallja e kësaj informate.

Ndalim për shfrytëzimin e veprimeve manipulative dhe mashtruese

Neni 172

Ndalohet që pjesëmarrësi i autorizuar në tregun e letrave me vlerë apo person tjetër fizik ose juridik gjatë blerjes apo shitjes të letrave me vlerë:

a) të përdorë metoda dhe mekanizma me qëllim të kryerjes të veprimeve mashtruese;

b) të japë informata të pavërteta përmes informatave të ndjeshme në lidhje me çmimet apo të bëjë lëshim që të mos japë informata të ndjeshme në lidhje me çmimin të cilat duke i pasur parasysh rrethanat mund të shkaktojnë lajthitje; dhe

c) të inkuadrohet në aktivitet që e ka për qëllim apo do ta ketë për qëllim mashtrimin e ndonjë personi apo lajthitjen e të njëjtit.

Informata të brendshme

Neni 173

(1) Persona, aksionarë, anëtarë të këshillit drejtues, të këshillit mbikëqyrës dhe anëtarë të këshillit të drejtorëve, punonjës apo bashkëpunëtorë të jashtëm të cilët gjatë ushtrimit të detyrave profesionale kanë qasje deri te informatat e brendshme, nuk guxojnë të blejnë apo shesin letra me vlerë apo në mënyrë tjetër të realizojnë përfitim material mbi bazë të informatave të brendshme.

(2) Personat nga paragrafi (1) i këtij neni, përveç rasteve të përcaktuara me ligj, nuk guxojnë informatat e brendshme t'u zbardhin personave të tretë apo në bazë të informatës së brendshme personave të tretë t'u rekomandojnë blerje apo shitje të letrave me vlerë të cilave u dedikohen informatat e brendshme.

(3) Personi fizik apo juridik i cili e din se informatën që e ka pranuar nga paragrafi 1 i këtij neni, është informatë e brendshme, nuk guxon të blejë apo shesë letra me vlerë apo në mënyrë tjetër të përfitojë të mirë në pronë, mbi bazë të informatës së brendshme.

(4) Dispozitat e këtij neni nuk do të aplikohen ndaj transaksioneve tregtare që kanë domethënie e përmbushjes së obligimeve kontraktuese për blerje ose shitje të letrave me vlerë, që kanë lindur si rezultat i marrëveshjes së lidhur para se personi fizik apo juridik ta kuptojë informatën e brendshme.

(5) Komisioni për së afërmi e përcakton mënyrën e parandalimit të abuzimit të informatave të brendshme.

Njoftim për transaksionet e lidhura mbi bazë të informatave të brendshme

Neni 174

(1) Personat nga neni 173, paragrafi (1) i këtij ligji, që kanë qasje deri te informatat e brendshme duhet detyrimisht ta njoftojnë emetuesin, Komisionin dhe bursën në të cilën kuotojnë letrat me vlerë, nëse kuptojnë se person fizik apo juridik blen ose shet letra me vlerë mbi bazë të informatës së brendshme.

(2) Komisioni e përcakton mënyrën dhe përmbajtjen e njoftimeve nga paragrafi (1) i këtij neni.

Kontrolli gjatë shfrytëzimit të informatave të brendshme

Neni 175

(1) Me qëllim të parandalimit të shfrytëzimit të paautorizuar të informatave të brendshme dhe/ose zbulimit të shfrytëzimit të paautorizuar, Komisioni mund të kërkojë sqarime përkatëse dhe të dhëna prej personave fizikë dhe juridikë si vijojnë:

a) prej anëtarëve të këshillit drejtues, këshillit mbikëqyrës dhe këshillit të drejtorëve të shoqërisë aksionare me obligime të posaçme për njoftim apo prej emetuesit tjetër, letrat me vlerë të të cilët tregtohen në bursë;

b) prej personave me autorizime të veçanta të shoqëria aksionare me obligime të veçanta për njoftim apo prej emetuesit tjetër, letrat me vlerë të të cilit tregtohen në bursë;

c) prej aksionari i cili zotëron më së paku 5% prej letrave me vlerë me të drejtë vote në shoqërinë aksionare me obligime të veçanta për njoftim apo prej emetuesit tjetër, letrat me vlerë të të cilit tregtohen në bursë;

ç) prej emetuesit letrat me vlerë të të cilit kuotojnë në bursë në Republikën e Maqedonisë;

d) prej agjencisë brokere e cila bën shërbime në lidhje me shitjen dhe blerjen e letrave me vlerë; dhe

dh) prej personit fizik apo juridik dhe prej punonjësve pranë personit juridik, të cilët mund t'i dinë rastet e shfrytëzimit të paautorizuar me disa shkelje të caktuara të ndalimit për përdorimin e informatave të brendshme.

(2) Personat nga paragrafi (1) i këtij neni, me kërkesë të Komisionit duhet detyrimisht:

a) të paraqesin informata përkatëse dhe sqarime me gojë;

b) ta zbulojnë identitetin e personit fizik apo juridik në emër të të cilit dhe në llogari të të cilit është kontraktuar transaksioni përkatës me letra me vlerë; dhe

c) t'i japin në shqyrtim të gjitha dokumentet apo një pjesë të caktuar të dokumenteve në lidhje me transaksionin përkatës me letra me vlerë.

Raporte të pasakta financiare ose raporte financiare që shkaktojnë lajthitje

Neni 176

(1) Revizorit të autorizuar apo llogaritarit i ndalohej të nënshkruajë raport financiar të pasaktë apo të pakompletuar, përkatësisht raport financiar që shkakton lajthitje, i cili është në kundërshtim me standardet ndërkombëtare për njoftim financiar dhe me standardet ndërkombëtare për revizion.

(2) Në rast të mosrespektimit të dispozitës nga paragrafi (1) i këtij neni, revizori apo llogaritari, do të përgjigjet për dëmin që e ka pësuar personi si rezultat i raportit financiar të pasaktë dhe të pakompletuar, përkatësisht raportit financiar i cili shkakton lajthitje.

Obligimet për ruajtjen e sekretit

Neni 177

(1) Anëtarët e organeve drejtuese, drejtori, punonjësit dhe revizorët e autorizuar të depozitarit e kanë për detyrë që të mos i zbardhin të dhënat të cilat i kanë mësuar gjatë aktiviteteve të tyre të përditshme punuese, përveç nëse këto të dhëna në mënyrë tjetër u janë bërë të njohura publiku ose duhet t'i zbardhen publikut në përputhje me këtë apo me ligj tjetër.

(2) Anëtarët e organeve drejtuese, drejtori, punonjësit dhe revizorët e autorizuar të bursës e kanë për detyrë që të mos i zbardhin të dhënat të cilat i kanë kuptuar gjatë aktiviteteve të tyre të përditshme punuese, përveç nëse këto të dhëna në mënyrë tjetër u janë bërë të njohura publikut ose duhet t'i zbardhen publikut në përputhje me këtë apo me ligj tjetër.

(3) Anëtarët e organeve drejtuese, drejtori, punonjësit dhe revizorët e autorizuar të agjencive brokere e kanë për detyrë që të mos i zbardhin të dhënat të cilat i kanë kuptuar gjatë aktiviteteve të tyre të përditshme punuese, përveç nëse këto të dhëna në mënyrë tjetër u janë bërë të njohura publikut ose duhet t'i zbardhen publikut në përputhje me këtë apo me ligj tjetër.

Blerja e letrave me vlerë nga oferta e paautorizuar e letrave me vlerë

Neni 178

Personi i cili ka blerë letra me vlerë të ofruara nga emetues, në kundërshtim me dispozitat e Kreut II të këtij ligji, ka të drejtë ta paraqesë padi pranë gjykatës

kompetente për kthimin e mjeteve me të cilat janë blerë letrat me vlerë bashkë me kamatën, të zvogëluara për të ardhurat e pranuar.

Padi në lidhje me Prospektin i cili përmban të dhëna mashtruese

Neni 179

(1) Personi i cili ka blerë letra me vlerë pa e ditur se Prospekti përmban të dhëna të pavërteta dhe të pasakta për informata të ndjeshme në lidhje me çmimet ose se në Prospekt është bërë lëshim ndaj informatave të ndjeshme në lidhje me çmimet, të cilat duke i pasur parasysh rrethanat mund të shkaktojnë lajthitje, mund të paraqesë padi për kthimin e mjeteve të paguara me kamatë, të zvogëluara për të ardhurat e pranuar dhe për fitimin e humbur si rezultat i moszotërimit të letrës me vlerë. Padia mund të paraqitet kundër këtyre personave :

a) emetuesit të letrave me vlerë;

b) personave nënshkrues të Prospektit;

c) anëtarëve të këshillit drejtues, këshillit mbikëqyrës dhe këshillit të drejtorëve në momentin e editimit të Prospektit;

ç) llogaritarit ose revizorit të autorizuar, i cili ka rënë dakord që të emërohet si person i cili ka përgatitur apo ka dhënë pëlqim për një pjesë të Prospektit, përkatësisht që ka hartuar apo lejuar raport, vlerësim ose raport financiar të shfrytëzuar gjatë hartimit të Prospektit.

(2) Me kusht që personi të ketë përfutur letra me vlerë pasi që emetuesi raportet e veta ua ka bërë të arritshme aksionarëve të tij për një periudhë prej më së paku 12 muajsh pas editimit të Prospektit, ka të drejtë që t'i kthejë mjetet në përputhje me këtë nen, nëse paraqet provë se ka përfutur letra me vlerë mbi bazë të të dhënave të pavërteta në prospektin apo mbi bazë të prospektit pa e ditur se i njëjti nuk është i kompletuar.

(3) Nuk mund të konsiderohet për përgjegjës personi i cili në përputhje me paragrafin 1 të këtij neni, dëshmon se:

a) nuk e kryen detyrën apo nuk është në vendin e punës i cili është cekur në Prospektin dhe nëse me shkrim e ka njoftuar Komisionin dhe emetuesin për shkaktimin e këtyre rrethanave;

b) pa dije të tij Prospekti i është bërë i arritshëm publikut dhe për këtë e ka njoftuar publikun dhe Komisionin pas zbulimit se prospekti ka qenë i arritshëm për publikun; dhe

c) ekziston dyshim i bazuar se të dhënat e cekura në Prospektin kanë qenë të pavërteta dhe se në të njëjtin mungojnë informata të ndjeshme në lidhje me çmimet.

(4) Dëmi që kompensohet në përputhje me paragrafin 1 të këtij neni, nuk mund të jetë më i madh se çmimi me të cilin publikut i janë ofruar letrat me vlerë dhe përcaktohet si dallim ndërmjet çmimit të paguar për letrat me vlerë:

a) dhe vlerës së tyre të vlerësuar në momentin e ngritjes së procedurës gjyqësore;

b) dhe çmimit me të cilin letrat me vlerë janë shitur në tregun sekondar para ngritjes së kontestit gjyqësor; dhe

c) çmimit me të cilin letrat me vlerë janë shitur në tregun sekondar pas mbarimit të procedurës gjyqësore.

(5) Personat nga paragrafi (1) i këtij neni, kanë përgjegjësi solidare.

Përgjegjësi për manipulimin me çmimin e letrave me vlerë

Neni 180

(1) Personi i cili sipas dëshirës së vet merr pjesë në aktivitete në kundërshtim me nenet 176, 177 dhe 178 të këtij ligji, është përgjegjës për secilin person që ka vendosur të blejë, të shesë apo vazhdojë të zotërojë me letra me vlerë mbi bazë të çmimit të përcaktuar si pasojë e aktivitetit të këtillë dhe mund të paditet para gjykatës kompetente, për kompensim të dëmit të pësuar apo fitimit të humbur.

(2) E drejta për padi nga paragrafi (1) i këtij neni, parashkruhet brenda afatit prej një viti nga dita kur janë mësuar faktet për shkelje të ligjit.

(3) E drejta për padi nga paragrafi (2) i këtij neni, absolutisht parashkruhet brenda afatit prej tre vitesh nga shkelja e ligjit.

VIII. KOMISIONI I LETRAVE ME VLERË

1. Statusi dhe organizimi i Komisionit

Enti i pavarur rregullator

Neni 181

(1) Në fushën e tregut të kapitalit themelohet Komisioni i letrave me vlerë i cili paraqet Ent të pavarur dhe të mëvetësishëm rregullator, me prokurime publike të përcaktuara me këtë ligj.

(2) Komisioni e rregullon dhe kontrollon punën me letrat me vlerë brenda territorit të Republikës së Maqedonisë.

(3) Komisioni, në kuadër të kompetencave dhe prokurimeve të tij ligjor, kujdeset për funksionim të ligjshëm dhe efikas të tregut të letrave me vlerë dhe për mbrojtjen e të drejtave të investitorëve, me qëllim të përforcimit permanent të besueshmërisë të publikut ndaj institucioneve në tregun e letrave me vlerë në Republikën e Maqedonisë.

(4) Komisioni ka cilësinë e personit juridik.

(5) Selia e Komisionit është në Shkup.

Përbërja e Komisionit

Neni 182

(1) Komisioni është i përbërë prej pesë komisionarëve (anëtarë) prej të cilëve njëri është kryetar.

(2) Mandati i komisionarëve (anëtarëve) është 5 vjet, me mundësi për rizgjedhje.

(3) Kryetari dhe së paku dy komisionarë (anëtarë) profesionalisht janë të angazhuar në Komisionin me orar të plotë pune dhe nuk mund të ushtrorjnë funksion tjetër dhe të jenë të punësuar në tjetër vend pune apo të pranojnë kompensim tjetër përveç rrogës si komisionarë (anëtarë) dhe kompensime të kohëpaskohshme edukative apo honorarë autorësie.

Zgjedhja dhe shkarkimi i kryetarit dhe komisionarëve të tjerë

Neni 183

(1) Kryetarin dhe komisionarët i zgjedh dhe i shkarkon Kuvendi i Republikës së Maqedonisë, me propozim të Qeverisë së Republikës së Maqedonisë.

(2) Funksioni kryetar mund të pushojë vetë me paraqitje të dorëheqjes së kryetarit apo me shkarkimin e tij nga ana e Kuvendit të Republikës së Maqedonisë. Në rast të paraqitjes së dorëheqjes nga ana e kryetarit, funksioni i tij si komisionar vazhdon edhe më tutje, ndërsa Kuvendi i Republikës së Maqedonisë me propozim të Qeverisë të Republikës së Maqedonisë, zgjedh kryetar të ri për pjesën e mbetur të mandatit.

(3) Komisionar (anëtar) mund të zgjidhet personi i cili i përmbush kushtet si vijojnë:

a) të jetë shtetas i Republikës së Maqedonisë;

b) të ketë vërtetim për arsim të kryer sipëror;

c) të jetë ekspert në fushën e financave dhe të drejtës afariste;

d) të mos jetë anëtar i organeve të partive politike;

d) të mos jetë anëtar i këshillit drejtues ose këshillit mbikëqyrës apo këshillit të drejtorëve pranë personit juridik ndaj të cilit Komisioni bën kontroll, përkatësisht supervizion bën Banka Popullore e Republikës së Maqedonisë.

dh) të mos jetë aksionar me mbi 5% pjesëmarrje në aksionet me të drejtë vote në shoqëri aksionare me obligime të veçanta për njoftim dhe 25% nga aksionet e lëshuara të cilësdo qoftë shoqërie tjetër aksionare.

e) të mos jetë funksionar i cili udhëheq me organ shtetëror ose me organ të administratës shtetërore;

ë) të mos jetë i gjykuar për vepër penale në një periudhë prej pesë vitesh para zgjedhjes për komisionar; dhe

f) të mos jetë i gjykuar për vepër penale shkaktim falimentimi të personit juridik.

(4) Kryetari, përkatësisht komisionari (anëtar) mund të japin dorëheqje përmes paraqitjes së deklaratës me shkrim pranë Qeverisë të Republikës së Maqedonisë. Qeveria e Republikës së Maqedonisë menjëherë ia dorëzon deklaratën me shkrim për dorëheqjen Kuvendit të Republikës së Maqedonisë. Kuvendi i Republikës së Maqedonisë, në seancën e parë të ardhshme, pa shqyrtim konstaton se kryetarin, përkatësisht komisionarin (anëtarin) i pushon mandati me ditën e mbajtjes së sesionit.

(5) Kuvendi i Republikës së Maqedonisë, me propozim të Qeverisë të Republikës së Maqedonisë e shkarkon kryetarin, përkatësisht komisionarin (anëtar) nëse:

a) tri herë radhazi pa arsye mungon nga punimet e Komisionit;

b) është në vuajtje të dënimit me burg për vepër penale në kohëzgjatje më shumë se 6 muaj;

c) e humb aftësinë e punës për ushtrimin e detyrave të rregullta;

d) gjatë ushtrimit të funksionit të tij i shkel Rregullat e sjelljes të Komisionit;

e) zbardh sekret afarist të cilin e ka mësuar gjatë punës së tij në Komision;

dh) zbardh informatë të brendshme të cilën e ka mësuar gjatë punës së tij në Komision;

e) bëhet anëtar i organit të partisë politike;

ë) bëhet anëtar i këshillit drejtues, i këshillit mbikëqyrës apo i këshillit të drejtorëve pranë personit juridik ndaj të cilit Komisioni bën kontroll, përkatësisht supervizion bën Banka Popullore e Republikës së Maqedonisë;

f) bëhet aksionar me mbi 5% të aksioneve me të drejtë vote në shoqëri aksionare me obligime të veçanta për njoftim dhe 25% nga aksionet me të drejtë vote të cilësdo qoftë shoqërie tjetër aksionare;

g) bëhet funksionar i cili udhëheq me organ shtetëror ose me organ të administratës shtetërore, dhe

gj) me aktvendim të plotfuqishëm gjyqësor është i gjykuar për shkaktim falimentimi të personit juridik.

(6) Nëse komisionarin (anëtar) i pushon anëtarësia para skadimit të mandatit të tij, me propozim të Qeverisë të Republikës së Maqedonisë, Kuvendi i Republikës së Maqedonisë zgjedh komisionar (anëtar) të ri për pjesën e mbetur të mandatit.

Funksionet e Komisionit

Neni 184

Komisioni i kryen funksionet si vijojnë:

a) ndërmerr masa për zbatimin e këtij ligji dhe ligjeve që janë në kompetencë të tij;

b) miraton akte nënligjore mbi bazë të ligjeve që janë në kompetencë të tij;

c) ndërmerr masa për zbatimin e akteve nënligjore mbi bazë të ligjeve që janë në kompetencë të tij;

d) bën kontroll mbi dokumentacionin e përgjithshëm të emetuesve të letrave me vlerë, ndërmerr masa dhe merr vendime për mbrojtjen e interesave të personave të cilët janë pronarë apo investojnë në letra me vlerë dhe parandalon punë të pandershme dhe veprime të paligjshme në lidhje me punën e letrave me vlerë;

d) lëshon leje dhe pëlqime mbi bazë të këtij ligji dhe ligjeve të tjerë në kompetencë të tij;

dh) e rregullon mënyrën e tregtimit me letra me vlerë në bursat;

e) bën përcjelljen e aktivitetëve të pjesëmarrësve në tregun e letrave me vlerë;

ë) bën përcjelljen dhe kontrollon funksionimin e tregut të letrave me vlerë;

f) bën kontrollin e aktivitetëve të pjesëmarrësve në tregun e letrave me vlerë;

g) përcakton standardet e konkurrencës ndërmjet pjesëmarrësve në tregun e letrave me vlerë, si dhe ndërmjet shoqërive të autorizuar për menaxhim me fondet, përkatësisht фондеве për investime, përmes kontrollimeve apo në mënyrë tjetër;

gj) jep pëlqim për emërimin e drejtorëve të personave juridikë pjesëmarrës në tregje me letra me vlerë, përfshirë edhe drejtorë të njësisë organizative të bankës e cila është kompetente për kryerje të shërbimeve me letra me vlerë, si dhe drejtorë të shoqërive për menaxhimin e фондеве për investime nga Ligji për fondet investuese;

h) u jep pëlqim kërkesave për emetimin e letrave me vlerë;

i) kujdeset për ligjin, për treg të ndershëm dhe transparent të letrave me vlerë;

j) e lejon miratimin dhe të gjitha ndryshimet e akteve të depozitarit dhe bursës;

k) bashkëpunon me institucionet e tjera në Republikën e Maqedonisë dhe jashtë saj;

l) miraton program pune, plan financiar dhe llogari vjetore dhe e aprovon raportin vjetor për punimet e Komisionit;

ll) bën zgjedhje të shoqërisë së autorizuar për revizion dhe e aprovon raportin e revizionit të Komisionit;

m) nxjerr akte, përkatësisht rregullore për organizimin e brendshëm të Komisionit; dhe

n) bën punë të tjera në lidhje me aktivitetet me letrat me vlerë në përputhje me këtë ligj dhe me ligje të tjera në kompetencë të tij.

Statuti i Komisionit

Neni 185

(1) Komisioni miraton Statut për të cilin pëlqim jep Kuvendi i Republikës së Maqedonisë.

(2) Me Statutin e Komisionit rregullohet organizimi, drejtimi dhe udhëheqja, procedurat për miratimin e akteve dhe amendimet e tyre, si dhe çështje të tjera në kompetencë të Komisionit.

Organizimi dhe puna e Komisionit

Neni 186

(1) Me Komisionin udhëheq kryetari. Në rast të mungesës ose pengimit të kryetarit të Komisionit, kryetari, gjatë kohës së mungesës ose pengimit të tij e zëvendëson komisionari (anëtar) i Komisionit të cilin ai e ka emëruar.

(2) Kryetari i Komisionit:

a) kujdeset për konvokim të rregullt të seancave të Komisionit; e përcakton rendin e ditës në çdo seancë; paraqet raporte për aktivitetet e Komisionit; në periudhën ndërmjet dy seancave komisionarëve dhe punonjësve të Komisionit u jep udhëzime dhe e kontrollon zbatimin e tyre;

b) e organizon dhe drejton me shërbimin profesional të Komisionit, kujdeset për ngritje profesionale të punonjësve në shërbimin profesional dhe për pranimin dhe largimin nga puna të punonjësve me pëlqim paraprak të shumicës së komisionarëve;

c) i nënshkruan aktet dhe vendimet e Komisionit;

ç) e prezanton Komisionin para personave të tretë;

d) e kontrollon zbatimin e vendimeve të Komisionit.

(3) Komisioni merr vendime me shumicë votash nga numri i përgjithshëm i komisionarëve (anëtarë). Komisioni mund të vendosë që të punojë me seanca të hapura.

(4) Seancat e Komisionit janë të mbyllura kur në to diskutohet për: mosrespektimin e dispozitave të këtij ligji dhe ligjeve të tjerë në kompetencë të tij, mbikëqyrje inspektimi apo kontrole inspektimi, kërkesa për leje dhe pëlqime, plasmanin privat të letrave me vlerë dhe për çështjet në lidhje me trajtimin e besueshëm të informatave me kërkesë të shoqërive aksionare me obligime të veçanta për njoftim.

(5) Komisioni vendimet që i merr i shpall në "Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë. Justifikimet e vendimeve të Komisionit shpallen në Veb faqen e Komisionit pas plotfuqishmërisë së tyre përkatësisht pas përfundimit të tyre.

(6) Punën e shërbimit profesional të Komisionit e organizon dhe bashkërendit drejtuesi. Drejtuesin e emëron dhe shkarkon Komisioni me propozim të kryetarit.

(7) Për drejtues të shërbimit profesional emërohet person i cili është shtetas i Republikës së Maqedonisë, me arsim sipëror të kryer nga fusha e ekonomisë dhe drejtësisë dhe që ka përvojë pune prej më së paku 3 vitesh në të drejtën financiare dhe afariste.

Evitimi i konfliktit të interesave

Neni 187

(1) Kryetari, përkatësisht komisionari i cili ka interes për ndonjë çështje për të cilën duhet të debatojë dhe të vendosë, Komisioni është i obliguar që ta zbulojë natyrën e interesit të atillë të mbledhjes së Komisionit, në të cilin shqyrtohet dhe vendoset për atë çështje dhe e njëjta evidentohet në procesverbalin e asaj mbledhjeje. Detyra për zbulimin e natyrës së interesit ka të bëjë edhe me rastet kur në seancë të Komisionit shqyrtohet dhe vendoset për ndonjë çështje për të cilën interes kanë bashkëshorti ose personi i faretisit në vijë të drejtë të kryetarit, përkatësisht komisionarit.

(2) Kryetari, përkatësisht komisionari nga paragrafi (1) i këtij neni nuk merr pjesë gjatë kohës së debatit dhe vendimmarrjes për atë çështje.

(3) Detyra për zbulimin e interesit nga paragrafi (1) i këtij neni ka të bëjë edhe me personat e punësuar në Komision.

Rregulla të sjelljes

Neni 188

(1) Komisioni nxjerr rregulla të sjelljes së komisionarëve dhe të të punësuarve në Komision, me qëllim të ndalimit të konfliktit të interesave dhe rregullimit të sjelljes së komisionarëve të tanishëm dhe komisionarëve të mëparshëm dhe të të punësuarve në Komision.

(2) Komisionarët e tanishëm dhe të mëparshëm, të punësuarit në shërbimin profesional të Komisionit dhe konsultuesit e angazhuar nga Komisioni, nuk guxojnë që për interesa personale t'i shfrytëzojnë apo t'i nxjerrin në shesh sekretet afariste apo informatat e brendshme të cilat i kanë fituar gjatë punës në Komision. Obligimi për besueshmëri vazhdon të vlejë në pesë vitet e ardhshme nga dita e pushimit të mandatit, gjegjësisht të marrëdhënies së punës apo marrëveshjes për shërbime konsultative apo shërbime të tjera.

(3) Informatat e marra gjatë punës së Komisionit, mund t'u jepen vetëm:

a) të punësuarve dhe komisionarëve të Komisionit për arsye të zbatimit të obligimeve të tyre zyrtare;

b) personave zyrtarë nga organizata vetërregulluese në lidhje me zbatimin e këtij ligji;

c) organeve të tjera kompetente për supervizion të institucioneve financiare në Republikën e Maqedonisë, me kusht që Memorandumit për marrëveshje të mundësojë nxjerrjen në shesh të informatave të tilla;

ç) organeve dhe institucioneve për zbatimin e ligjeve;

d) gjykatës kompetente; dhe

dh) rregullatorëve të tregut të letrave me vlerë në vendet e huaja në pajtim me memorandumet për mirëkuptim apo marrëveshjet ndërkombëtare.

(4) Obligimet nga paragrafët (2) dhe (3) të këtij neni kanë të bëjnë edhe për personin i cili ka të drejtë të marrë informata të besueshme nga komisionarët apo nga të punësuarit në Komision.

(5) Për arsye të ndalimit të konfliktit të interesave, komisionari dhe i punësuar në Komision janë të obliguar që ta lajmërojnë Komisionin për portofolin e tyre për letrat me vlerë.

Përgjegjësia e Komisionit

Neni 189

(1) Komisioni nuk përgjigjet për autenticitetin, plotësinë dhe saktësinë e të dhënave të përmbledhura në Prospektin dhe thirrjen për ofertë publike, lajmërimin për plasman privat, dhe për raport tjetër të dorëzuar në Komision, aksionarët dhe publikun nga ana e lëshuesit.

(2) Komisionari apo i punësuar në Komision nuk përgjigjet për dëmin që është bërë gjatë punës me kusht nëse ka punuar në mënyrë të ndershme dhe të ndërgjegjshme.

(3) Dëmi i shkaktuar për arsye të punës së paligjshme të komisionarit apo të punësuarit në Komision kompensohet nga mjetet e Komisionit, sipas rregullave të përgjithshme për kompensim të dëmit.

(4) Në rast të kontestit gjyqësor në të cilin është paditur komisionari apo i punësuar në Komision për arsye të zbatimit të obligimeve të tij zyrtare, Komisioni siguron përfaqësim juridik dhe i mbulon shpenzimet e mbrojtjes.

(5) Nëse me aktgjykim të plotfuqishëm është vërtetuar se komisionari apo i punësuar në Komision, me dëshirë apo nga shkujdesja ka bërë shkelje të detyrave të punës, nuk zbatohet dispozita nga paragrafi (3) e këtij neni, përkatësisht komisionari apo i punësuar janë përgjegjës për dëmin e shkaktuar dhe janë të obliguar t'ia kompensojë Komisionit shpenzimet nga paragrafi (4) të këtij neni.

2. Nxjerrja e rregulloreve

Nxjerrja, ndryshimi dhe abrogimi i rregulloreve të Komisionit

Neni 190

(1) Komisioni miraton rregullore, pas sigurimit të debatit publik për propozim rregulloret dhe parashtrimin e vërejtjeve me shkrim nga personat e interesuar në periudhë prej 30 ditëve kalendarike. Në lidhje me rregulloret e miratuara, Komisioni i shpall komentet e marra në veb faqe.

(2) Procedura për ndryshime dhe plotësime të rregulloreve bëhet në pajtim me paragrafin (1) të këtij neni.

(3) Komisioni mund të nxjerrë rregullore për ndalimin e vlefshmërisë së rregullores pa debat paraprak publik.

(4) Komisioni mund të nxjerrë rregullore me karakter kohor pa debat paraprak publik, nëse vlerëson se nevoja për atë rregullore është me natyrë urgjente, e posaçërisht për:

a) mbrojtjen e interesave të investitorëve, pjesëmarrësve të tregut të letrave me vlerë dhe integritetit të tregut;

b) mirëmbajtjes së tregut të ndershëm, të rregullt dhe transparent të letrave me vlerë; dhe

c) sigurimin e përcaktimit të shpejtë, të saktë dhe të sigurt të barazimit të transaksioneve tregtare.

(5) Rregulloret me karakter kohor janë të vlefshme më së shumti gjatë 90 ditë.

Nxjerrja, ndryshimi dhe abrogimi i akteve të bursave dhe depozitarëve

Neni 191

Komisioni mund t'u urdhërojë bursave dhe depozitarëve nxjerrjen ndryshimin dhe abrogimin e akteve, nëse

vërteton se ajo është e domosdoshme për zbatimin e këtij ligji, me qëllim:

a) të mbrojtjes së interesave të investitorëve, pjesëmarrësve të tregut të letrave me vlerë dhe integritetit të tregut;

b) të mirëmbajtjes së tregut të ndershëm, të rregullt dhe transparent të letrave me vlerë; dhe

c) të sigurimit të përcaktimit të shpejtë të saktë dhe të sigurt dhe barazimit të transaksioneve tregtare.

3. Kontrolli

Dispozita të përgjithshme

Kontrolli i pjesëmarrësve të autorizuar në tregun e letrave me vlerë

Neni 192

(1) Komisioni bën kontrollin e punës së pjesëmarrësve të autorizuar në tregun e letrave me vlerë për arsye të zbatimit të këtij ligji, rregulloreve të nxjerra në bazë të këtij ligji dhe rregullave të organizatave të vetërregulluara.

(2) Komisioni ka mundësi që në bashkëpunim me Bankën Popullore të Maqedonisë të zbatojë kontroll të punës së bankave të cilat kryejnë shërbime në lidhje me letrat me vlerë, në pajtim me këtë ligj.

(3) Organizatat e vetërregulluara në pajtim me këtë ligj janë të obliguara që menjëherë ta njoftojnë Komisionin për shkeljet e bëra nga ana e pjesëmarrësve të tjerë të autorizuar në tregun e letrave me vlerë nëse ato shkelje i konstatojnë gjatë kryerjes së kontrollit mbi to.

Mënyra e kryerjes së kontrollit

Neni 193

(1) Komisioni ka mundësi të bëjë kontroll të rregullt dhe të çrregullt.

(2) Sipas mënyrës së zbatimit, kontrolli mund të jetë i tërthortë dhe i drejtpërdrejtë. Kontrolli i tërthortë zbatohet përmes marrjes së të dhënave nga pjesëmarrësit e autorizuar në tregun e letrave me vlerë, ndërsa mënyra e drejtpërdrejtë zbatohet përmes kryerjes së këqyrjes direkte të të dhënave nga puna e rregullt në lokalet e pjesëmarrësit të kontrolluar të tregut të letrave me vlerë.

(3) Komisioni më për së afërmi e përcakton mënyrën dhe procedurën për kryerjen e kontrollit nga paragrafi (1) i këtij neni.

Masat

Neni 194

(1) Pas zbatimit të kontrollit të tërthortë dhe të drejtpërdrejtë mbi punën e pjesëmarrësve të autorizuar të tregut të letrave me vlerë, Komisioni mund të marrë vendim për largimin e parregullsive të caktuara dhe të paligjshme apo vendim për ndalim të përkohshëm të punës apo vendim për heqjen e lejes, pajtueshmërisë, gjegjësisht pëlqimit të cilin Komisioni e jep në pajtim me këtë ligj.

(2) Pas kontrollit të zbatuar mbi punën e pjesëmarrësve të autorizuar të tregut të letrave me vlerë, Komisioni mund të marrë vendim për heqjen e pëlqimit të personit të autorizuar (drejtorit) të pjesëmarrësit të autorizuar të tregut të letrave me vlerë dhe të shqiptojë masa të tjera në pajtim me këtë ligj.

(3) Komisioni merr vendim për ndalimin e përkohshëm të punës apo vendim për heqjen e lejes, të pëlqimit, gjegjësisht pëlqimin të cilin Komisioni ia jep sipas këtij ligji pjesëmarrësit të autorizuar dhe personit përgjegjës (drejtorit) në rastin kur pjesëmarrësit e autorizuar të tregut të letrave me vlerë kryejnë punë të ndaluara dhe veprime në punë me letrat me vlerë të parapara me këtë ligj apo me ligj tjetër me kompetencë të Komisionit dhe me rregullat e organizatave të vetërregulluara.

(4) Kundër vendimeve të Komisionit mund të deklarohet ankesë, në pajtim me nenin 231, paragrafin (1) të këtij ligji.

(5) Ankesa nga paragrafi (4) i këtij neni nuk e shtyn zbatimin e vendimeve të këtij neni.

Autorizimi për kryerjen e kontrollit të drejtpërdrejtë

Neni 195

(1) Komisioni bën kontroll të drejtpërdrejtë mbi punën e pjesëmarrësve të tregut të letrave me vlerë për arsye të përcaktimit të ligjshmërisë në punën e tyre. Kontrolli mund të bëhet me apo pa lajmërim paraprak, sipas vlerësimit të tyre dhe si pjesë e punës së rregullt të Komisionit.

(2) Gjatë kryerjes së kontrollit, personi i autorizuar i punësuar në Komision prezanton vendime për autorizim për kontroll, në lokalet e personit juridik pjesëmarrës në tregun e letrave me vlerë.

(3) Personi nga paragrafi (2) i këtij neni është i autorizuar:

a) të kontrollojë dhe të inspektojë dokumentacionin e përgjithshëm afarist;

b) të sigurojë kopjen e të gjitha dokumenteve të rëndësishme për kontroll;

c) të kërkojë shqyrtim dhe të sigurojë ekzemplarë të të gjitha dokumenteve në lidhje me punën financiare;

ç) të kërkojë nga personat udhëheqës dhe personat e punësuar në pjesëmarrjen e tregut të letrave me vlerë informata në lidhje me punën e tij; dhe

d) të marrë sqarime me gojë dhe me shkrim për nevojën e kontrollit.

(4) Refuzimi dhe pengimi nga ana e pjesëmarrësit të tregut të letrave me vlerë të veprojnë në pajtim me paragrafët (1), (2) dhe (3) të këtij neni është bazë për heqjen e përkohshme apo të përhershme të lejes për të punuar nga ana e Komisionit.

Kontrolli i tërthortë

Neni 196

(1) Komisioni bën kontroll të tërthortë mbi punën e pjesëmarrësve të autorizuar të tregut të letrave me vlerë me: shqyrtimin dhe analizën e njoftimeve financiare, raporteve dhe dokumentacion tjetër të cilat pjesëmarrësit e autorizuar të tregut të letrave me vlerë dhe subjektet tjera janë të obliguar t'i dorëzojnë në pajtim me këtë ligj apo me kërkesë të Komisionit, kontrollit të librave, akteve, dhe dokumentacionit tjetër të përgjithshëm afarist që mbahet në pajtim me këtë ligj apo me ligj tjetër dhe në bazë të rregullave nënligjore të nxjerra në bazë të këtyre ligjeve, e cila dorëzohet me kërkesë të Komisionit.

(2) Kontrolli i tërthortë përfshin përcjellje të kontinuar dhe kontroll të të dhënave nga raportet, njoftimet, evidencat afariste dhe dokumentet tjera të cilat pjesëmarrësit e autorizuar të tregut të letrave me vlerë janë të obliguar që t'i dorëzojnë në Komision në pajtim me rregullat ekzistuese, si dhe dokumentet, lajmërimet dhe shpalljet nga subjektet tjera të cilët janë të lidhura me pjesëmarrësit e autorizuar gjatë punës së letrave me vlerë.

(3) Lëndë e kontrollit të tërthortë është edhe dokumentacioni tjetër në lidhje me punën me letrat me vlerë të cilën pjesëmarrësit e autorizuar janë të obliguar që ta dorëzojnë me kërkesë të Komisionit.

Ekspertiza nga kontrolli

Neni 197

(1) Nëse, gjatë kontrollit, Komisioni vërteton se pjesëmarrësi i autorizuar i tregut të letrave me vlerë nuk i respekton dispozitat e këtij ligji, rregulloret e nxjerra në bazë të këtij ligji apo rregullat e pjesëmarrësve të autorizuar të tregut, Komisioni ka mundësi:

a) që në mënyrë publike t'i nxjerrë në shesh informata për parregullsitë e vërtetuara dhe paligjshmëritë në punën me letra me vlerë;

b) të japë vendim të pjesëmarrësi i autorizuar i tregut të letrave me vlerë për evitimin e parregullsive dhe paligjshmërive të vërtetuara në afat të caktuar dhe të marrë

raport në të cilin janë përshkruar masat e ndërmarra për largimin e parregullsive dhe paligjshmërive;

c) të urdhërojë ndalim të përkohshëm më së shumti 30 ditë pune për kryerjen e të gjitha apo të një pjesë shërbimesh të letrave me vlerë për të cilat pjesëmarrësi i tregut për letra me vlerë ka marrë leje për punë;

ç) të marrë vendim për ngirjen e mjeteve në llogaritë e pjesëmarrësve të tregut të letrave me vlerë në bankë apo në institucion tjetër financiar në periudhë prej më së shumti gjer në 15 ditë pune;

d) të zbatojë mbikëqyrje inspektuese sipas rregullave që i miraton Komisioni;

dh) të marrë vendim për heqjen e pajtueshmërisë së personit përgjegjës (drejtorit) të pjesëmarrësit të autorizuar të tregut të letrave me vlerë;

e) të marrë vendim për shqiptimin e vërejtjes publike;

ë) të marrë vendim për ndalim të përhershëm për kryerjen e të gjitha apo të një pjesë të shërbimeve me letra me vlerë për të cilat pjesëmarrësi i tregut për letra me vlerë ka marrë leje për punë;

f) t'i shqiptojë dënim mandator pjesëmarrësit të tregut të letrave me vlerë;

g) të kërkojë ndryshimin e rregullave apo statutit të pjesëmarrësit të tregut të letrave me vlerë; dhe

gj) të urdhërojë ndërmarren e masave të tjera për përmirësimin e disiplinës financiare gjatë punës së pjesëmarrësit në tregun e letrave me vlerë.

(2) Nëse Komisioni e zbulon se drejtori, i punësuar, anëtar i këshillit drejtues dhe mbikëqyrës apo i këshillit të drejtorëve të pjesëmarrësit në tregun e letrave me vlerë apo personi me leje për të punuar me letra me vlerë: a) i ka shkelur dispozitat e këtij ligji apo rregulloret e nxjerra në bazë të këtij ligji dhe ligjeve të tjera me kompetencë të tij dhe b) ka bërë që pjesëmarrësi në tregun e letrave me vlerë t'i shkelë rregulloret nga ky ligj dhe rregullat e tij, Komisioni ka mundësi:

- me para ta dënojë drejtorin, të punësuarin, anëtarin e këshillit drejtues dhe mbikëqyrës apo këshillin e drejtorëve të pjesëmarrësit të tregut të letrave me vlerë apo personin me leje për të punuar me letra me vlerë;

- përkohësisht apo përhërë t'ia heqë lejen për të punuar me letra me vlerë apo pajtueshmërinë e dhënë të atij personi në pajtim me këtë ligj.

Shpenzimet nga kontrolli i kryer

Neni 198

(1) Kur te pjesëmarrësi i autorizuar i tregut të letrave me vlerë është bërë kontroll në pajtim me këtë ligj, dhe pastaj janë vërtetuar parregullsi dhe paligjshmëri në punë, shpenzimet nga kontrolli bien në barë të pjesëmarrësit mbi të cilin bëhet kontrolli.

(2) Komisioni merr vendim me të cilin detyrohet pjesëmarrësi në tregun e letrave me vlerë për pagesë të shpenzimeve nga kontrolli.

(3) Shpenzimet nga kontrolli përcaktohen me listën tarifore të Komisionit.

Mbikëqyrja

Autorizim për zbatimin e mbikëqyrjes

Neni 199

(1) Komisioni është i autorizuar që të zbatojë mbikëqyrje me qëllim të vërtetimit nëse pjesëmarrësi i autorizuar në tregun e letrave me vlerë ose person tjetër fizik ose juridik e ka shkelur këtë ligj, rregulloret e nxjerra në bazë të këtij ligji, ligjet e tjera në kompetencë të tij dhe rregullat e pjesëmarrësve të autorizuar të tregut.

(2) Mbikëqyrjen e kryejnë personat e autorizuar, të punësuar në Komision.

Thërritja e personave

Neni 200

(1) Gjatë mbikëqyrjes, Komisioni mund të thërrasë persona me qëllim që Komisionit t'i japin informata gojore, në formë të deklaratave apo përgjigjeve.

(2) Obligimi nga paragrafi (1) i këtij neni ka të bëjë me:
a) drejtorët, të punësuarit, anëtarët e këshillit drejtues dhe mbikëqyrës apo këshillit të drejtorëve të pjesëmarrësit në tregun e letrave me vlerë; apo

b) drejtorët, të punësuarit, anëtarët e këshillit drejtues apo mbikëqyrës ose këshillit të drejtorëve të shoqërisë aksionare me obligime të posaçme për njoftim apo emetues tjetër, letrat me vlerë të të cilit tregtohen në bursë;

c) aksionarët në shoqëri aksionare me obligime të posaçme për lajmërim apo emetues tjetër, letrat me vlerë të të cilit tregtohen në bursë; dhe

ç) persona të tjerë me kërkesë të Komisionit.

(3) Informatat e marra në bazë të këtij neni, Komisioni i ruan si të besueshme dhe përdoren në procedurë që e udhëheq Komisioni apo në procedurë gjyqësore.

Urdhëresa për dorëzimin e dokumenteve

Neni 201

(1) Gjatë mbikëqyrjes, Komisioni mund t'u japë urdhëresa personave nga të cilët kërkohet të parashtrinë ekzemplarë nga dokumentet e caktuara në Komision dhe të sigurojnë mundësi për kontroll të dokumenteve origjinale.

(2) Obligimi nga paragrafi (1) i këtij neni ka të bëjë me:
a) drejtorët, të punësuarit, anëtarët e këshillit drejtues dhe mbikëqyrës apo këshillit të drejtorëve të pjesëmarrësit në tregun e letrave me vlerë; apo

b) drejtorët, të punësuarit, anëtarët e këshillit drejtues apo mbikëqyrës apo këshillit të drejtorëve të shoqërisë aksionare me obligime të posaçme për njoftim apo lëshuesit tjetër, letra me vlerë të të cilit tregtohen në bursë;

c) aksionarët në shoqëri aksionare me obligime të posaçme për lajmërim apo lëshuesit tjetër, letrat me vlerë të të cilëve tregtohen në bursë; dhe

ç) persona të tjerë me kërkesë të Komisionit.

(3) Informatat e marra në bazë të këtij neni, Komisioni i ruan si të besueshme dhe përdoren në procedurë që e udhëheq Komisioni apo në procedurë gjyqësore.

Respektimi i urdhëresave të Komisionit

Neni 202

(1) Respektimi i urdhëresave të Komisionit për thirrjen e personave dhe/ose dorëzimi i dokumenteve paraqet obligim të pranuesve të urdhëresës.

(2) Mosrespektimi i urdhëresave të Komisionit nga paragrafi (1) i këtij neni paraqet bazë juridike për shqiptimin e masave/sanksioneve në pajtim me këtë ligj.

Kryerja e mbikëqyrjes

Neni 203

Komisioni në mënyrë më të përafërt e përcakton mënyrën dhe procedurën për kryerjen e mbikëqyrjes.

5. Ndërmarrja e masave

5.1. Autorizimet për ndërmarrjen e masave në procedurën për lëshimin, ofertën dhe shitjen e letrave me vlerë

Masat e kontrollit

Neni 204

(1) Nëse Komisioni e zbulon se lëshuesi i ka shkelur dispozitat e këtij ligji dhe rregulloret e nxjerra në bazë të këtij ligji, në lidhje me lëshimin, ofertën dhe shitjen e letrave me vlerë, ajo ka mundësi:

a) që në mënyrë publike t'i nxjerrë në shesh informata për paligjshmëritë dhe parregullsitë;

b) të japë vendim me të cilin lëshuesi detyrohet që t'i përmirësojë paligjshmëritë dhe parregullsitë në afat të caktuar; dhe

c) përkohësisht apo përgjithmonë ta ndërpresë gjegjësisht ta ndalojë emetimin e letrave me vlerë.

(2) Lëshuesi është i obliguar që t'i largojë paligjshmëritë dhe parregullsitë në afatin e caktuar dhe për atë të parashtrinë raport në Komision.

(3) Nëse lëshuesi nuk i mënjanon paligjshmëritë dhe parregullsitë, Komisioni merr vendim me të cilin përkohësisht apo përgjithmonë i ndërpret gjegjësisht i ndalon lëshimin e letrave me vlerë dhe imponon kthimin e mjeteve të paguara të blerësve. Komisioni e shpall vendimin së paku në një gazetë ditore që del në territorin e Republikës së Maqedonisë.

(4) Komisioni ka mundësi që të mos bëjë dëgjim para marrjes së vendimit nga paragrafi (1) apo paragrafi (3) i këtij neni.

(5) Ankesa kundër vendimeve të Komisionit sipas këtij neni nuk e shtyn ekzekutimin e vendimit.

5.2. Autorizimi për ndërmarrjen e masave kundër agjencie brokerë

Vendimi për largimin e parregullsive dhe paligjshmërive të caktuara

Neni 205

(1) Komisioni merr vendim për largimin e parregullsive dhe paligjshmërive të caktuara nëse gjatë kontrollit konstaton parregullsi dhe paligjshmëri gjatë punës me letrat me vlerë në agjencinë e brokerëve.

(2) Vendim nga paragrafi (1) i këtij neni Komisioni merr edhe në rast kur:

a) agjencia e brokerëve nuk i plotëson kushtet për kryerjen e shërbimeve me letrat me vlerë në pajtim me këtë ligj;

b) agjencia e brokerëve bën shërbime me letrat me vlerë për të cilat nuk ka marrë leje nga Komisioni, gjegjësisht kryen shërbime dhe veprime të cilat sipas këtij ligji nuk guxon t'i kryejë;

c) agjencia e brokerëve vepron në kundërshtim me rregullat për administrim me rreziqet në pajtim me këtë ligj;

ç) agjencia e brokerëve vepron në kundërshtim me rregullat për mbajtjen e librave afaristë dhe raporteve afariste, gjegjësisht për revidimin e raporteve vjetore;

d) agjencia e brokerëve nuk i plotëson obligimet për paraqitjen e raporteve dhe njoftimeve në pajtim me këtë ligj; dhe

dh) në raste të tjera kur agjencia e brokerëve nuk vepron në pajtim me këtë ligj dhe me rregullat e organizatave vetërregulluese, si dhe kur vepron në kundërshtim edhe me rregulla të tjera të tregut të letrave me vlerë në punën me letrat me vlerë.

(3) Në vendimin nga paragrafi (1) dhe (2) të këtij neni, Komisioni përcakton afatin për largimin e parregullsive dhe paligjshmërive të caktuara.

(4) Agjencia brokerë është e obliguar që t'i largojë parregullsitë dhe paligjshmëritë e caktuara dhe Komisionit t'i dorëzojë raport në të cilin do t'i përshkruajë masat e ndërmarrja për largimin e parregullsive dhe paligjshmëritë. Në raport në mënyrë të obligueshme bashkëngjiten dokumentet dhe dëshmitë tjera nga të cilat shihet se mangësitë e caktuara janë të larguara.

Ndalim i përkohshëm për kryerjen e shërbimeve

Neni 206

(1) Komisioni merr vendim për ndalim të përkohshëm për kryerjen e të gjitha shërbimeve apo të një pjese të shërbimeve me letra me vlerë agjencisë së brokerëve për të cilat ka marrë leje në rastet vijuese:

(a) agjencia brokerë nuk e ka organizuar punën, gjegjësisht në mënyrë të rrjedhshme nuk i mban librat afaristë, dokumentacionin afarist dhe evidencat tjera administrative dhe afariste kështu që nuk ka mundësi që në çdo moment të kontrollohet nëse punon në pajtim me dispozitat e këtij ligji, e posaçërisht në pajtim me rregullat për administrim me rreziqet ;

b) agjencia brokere nuk vepron në pajtim me vendimin e Komisionit për largimin e parregullsisve dhe paligjshmërive të caktuara apo të njëjtat nuk mund t'i largojë, gjegjësisht nga raporti i dorëzuar në të cilin janë përshkruar masat e ndërmarrja për largimin e parregullsisve dhe nga dokumentet e bashkëngjitura dhe dëshmitë tjera nuk mund të vërtetohet se parregullsitë dhe paligjshmëritë e vërtetuara janë larguar;

c) agjencia brokere nuk dorëzon njoftim dhe raporte në kohë të duhur dhe në mënyrë të njëpasnjëshme në Komision në pajtim me këtë ligj apo në mënyrë tjetër e pengon kryerjen e kontrollit;

ç) në rast se agjencia brokere do të bëjë punë të ndaluar me letra me vlerë të parapara me këtë apo me ligj tjetër dhe me rregullat e organizatave të vetërregulluara;

d) nuk refuzon kërkesë për çfarëdo lloj veprimi me letra me vlerë nëse e di apo doemos do të duhet ta dijë se për arsye të zbatimit të kërkesës mund të vijë deri në shkeljen e këtij ligji, ligjeve të tjera me kompetencë të Komisionit dhe rregullave të organizatave të vetërregulluara;

dh) e shkel obligimin për ruajtjen e të dhënave të besueshme, ndalimin e manipulimit apo ndalimin e përdorimit të informatave të brendshme në pajtim me këtë ligj;

e) kur nuk vepron në pajtim me detyrimet dhe obligimet në afate të caktuara me vendim të Komisionit; dhe

ë) vepron në kundërshtim me dispozitat e këtij ligji dhe me rregullat e miratuara në bazë të tij në mënyrë që e rrezikon apo e pamundëson punën e organizatave të vetërregulluara.

(2) Ndalimi nga paragrafi (1) i këtij neni vlen më së shumti tridhjetë (30) ditë pune.

(3) Vendimin nga paragrafi (1) i këtij neni Komisioni më së voni në afat prej (3) ditëve pune nga nxjerrja e tij, ia dorëzon edhe bursës edhe depozitarit të cilët agjencia e brokerëve së cilës i dedikohet ndalimi duhet ta përjashtojnë nga anëtarësimi gjersa të zgjasë ndalimi.

Heqja e lejes

Neni 207

(1) Komisioni ia heq lejen për kryerjen e shërbimeve në lidhje me letrat me vlerë agjencisë së brokerëve në rastet vijuese:

a) agjencia e brokerëve pas marrjes së vendimit të Komisionit për largimin e parregullsisve dhe paligjshmërive të verifikuara, të njëjtat nuk mund t'i largojë, gjegjësisht nga raporti i dorëzuar në të cilin janë përshkruar masat e ndërmarrja për largimin e parregullsisve dhe nga dokumentet e bashkëngjitura dhe dëshmitë tjera nuk mund të vërtetohet se mangësitë e caktuara dhe parregullsitë janë të hequra, ndërsa në rast të kryerjes së shkeljeve më të rënda të rregullave për të punuar me letra me vlerë të parapara me këtë apo me ligj tjetër me kompetencë të Komisionit dhe me rregullat e organizatave të vetërregulluara;

b) kryen shkelje më të rënda të rregullave për punë me letra me vlerë të parapara me këtë ligj dhe me ligje të tjera me kompetencë të Komisionit, dhe rregullat e organizatave të vetërregulluara;

c) nuk fillon me punë 6 muaj nga lëshimi i lejes apo nëse e ndërpret punën më shumë se 6 muaj;

ç) leja është fituar me dhënien e të dhënave të pavërteta;

d) agjencia e brokerëve kryen punë të tjera të cilat nuk janë të lidhura me letrat me vlerë në pajtim me këtë ligj;

dh) nëse organi kompetent i agjencisë së brokerëve merr vendim për ndryshimin e veprimtarisë në bazë të së cilës agjencia e brokerëve më nuk do të kryejë shërbime në lidhje me letrat me vlerë;

e) pushon t'i përbushë kushtet kadrovike, teknike dhe organizative të parapara me këtë ligj apo me akte nënligjore dhe me rregullat e organizatave të vetërregulluara;

ë) nëse agjencia e brokerëve nuk i plotëson kushtet në lidhje me përkatësinë e kapitalit edhe në kushte të tjera për të punuar, në pajtim me rregullat për administrim me rreziqet, si dhe në kushte të tjera dhe obligime në pajtim me ligjet nën kompetencë të Komisionit;

f) kur agjencia e brokerëve nuk vepron në pajtim me vendimin për ndalim të përkohshëm të kryerjes së shërbimeve; dhe

g) kur Komisioni, pasi e ka lëshuar lejen, merr informatë që po të ishte marrë me kohë, do të ishte shkak për mosdhënien, apo nëse rrethanat janë ndryshuar gjër në atë shkallë që Komisioni nuk do të jepte leje, apo nëse ndodhin që të dyja.

(2) Në filialin e agjencisë së huaj të brokerëve, Komisioni përveç në rastet nga paragrafi (1) i këtij neni merr vendim për heqjen e lejes dhe në rastin kur leja për punë është hequr në vendin amë, apo gjatë periudhës kohore kur në shtetin amë të agjencisë së huaj të brokerëve i është shqiptuar ndalim i përkohshëm për kryerjen e shërbimeve me letra me vlerë.

(3) Me vendimin nga paragrafi (1) i këtij neni Komisioni përcakton afat i cili nuk mund të jetë më i shkurtër se gjashtë muaj nga heqja e lejes, në të cilin agjencia e brokerëve nuk guxon të kërkojë që të ripërtërihet leja, e cila është hequr paraprakisht.

(4) Vendimin nga paragrafi (1) të këtij neni Komisioni ia dorëzon bursës dhe depozitarit të cilët duhet që agjencinë e brokerëve ta përjashtojnë nga anëtarësia.

(5) Para marrjes së vendimit nga paragrafi (1) i këtij neni Komisioni i mundëson agjencisë së brokerëve që të deklarojë për shkaqet të cilat mund të vijnë deri në marrjen e lejes për punë.

Vërejtje publike

Neni 208

(1) Komisioni mund të marrë vendim për shqiptimin e vërejtjes publike agjencisë së brokerëve dhe drejtorit të agjencisë së brokerëve.

(2) Gjatë vendimmarrjes për shqiptimin e vërejtjes publike, Komisioni e merr parasysh peshën e shkeljes dhe rrethanën nëse agjencisë së brokerëve dhe drejtorit të agjencisë së brokerëve veç i është shqiptuar vërejtja publike.

(3) Komisioni në mënyrë publike e shpall dispozitivin e vendimit me përfundimin e tij së paku në një gazetë ditore që del në territorin e Republikës së Maqedonisë.

Ndërmarrja e kryerjes së shërbimeve nga agjencia tjetër e brokerëve

Neni 209

(1) Në rastin kur Komisioni do të marrë vendim me të cilin ia heq lejen për punë agjencisë së brokerëve, mund të përcaktojë agjenci tjetër të brokerëve apo bankë e cila do të ndërmerr kryerjen e shërbimeve në lidhje me letrat me vlerë për të cilat agjencia e brokerëve të cilës i është hequr leja, ka ndërmarrë obligime ndaj klientëve.

(2) Në të njëjtën kohë, bashkë me kryerjen e shërbimeve në lidhje me letrat me vlerë, agjencia tjetër e brokerëve të cilën do ta caktojë Komisioni do t'i ndërmarrë edhe mjetet financiare të cilat janë të arkëtuara nga klienti, të cilat ruhen në llogari të veçanta në institucionin e autorizuar.

(3) Komisioni nxjerr rregulla me të cilat në mënyrë më të përafërt e përcakton procedurën për ndërmarrjen e kryerjes së shërbimeve nga paragrafi (1) i këtij neni.

5.3. Autorizimi për ndërmarrjen e masave kundër brokerëve

Masat e kontrollit

Neni 210

Nëse gjatë kontrollit Komisioni vërteton se në punën e brokerit ka parregullsi, paligjshmëri dhe mosrespektim të

obligimeve në pajtim me këtë ligj, aktet nënligjore të nxjerra në bazë të ligjit dhe mosrespektimit të rregullave të organizatave të vetërregulluara, Komisioni mund të marrë vendim me qëllim të ndërmarrjes së masave vijuese:

- a) ndalim të përkohshëm të brokerit të kryejë punë për të cilat ka marrë leje;
- b) në mënyrë publike shpall se brokeri i shkel rregullat për punë me letra me vlerë;
- c) shqiptim të vërejtjes publike; dhe
- ç) heqja e lejes.

Heqja e lejes

Neni 211

Komisioni merr vendim për heqjen e lejes së brokerit edhe në rastin kur:

- a) të dhënat nga neni 112 të këtij ligji janë të pavërteta;
- b) kryen veprime dhe punë të ndaluara me letra me vlerë;
- c) kryen punë të tjera të cilat nuk janë të lidhura me punën me letra me vlerë në pajtim me këtë ligj;
- ç) nuk refuzon kërkesë për çfarëdo lloj veprimi me letra me vlerë nëse e di apo doemos do të duhej ta dijë se për arsye të zbatimit të kërkesës mund të vijë deri në shkeljen e këtij ligji, ligjeve të tjera me kompetencë të Komisionit dhe rregullave të organizatave të vetërregulluara;
- d) nëse më nuk i plotëson kushtet të cilat janë të nevojshme për marrjen e lejes për broker;
- dh) nëse pas paralajmërimit të Komisionit, brokeri vazhdon të veprojë në kundërshtim me rregullat dhe obligimet në pajtim me këtë ligj, aktet nënligjore të nxjerra në bazë të tij dhe rregullave të organizatave të vetërregulluara dhe kur
- e) Komisioni, pasi e ka lëshuar lejen, merr informatë e cila nëse do të ishte marrë me kohë, do të ishte shkak për mosdhënien, apo nëse rrethanat janë ndryshuar gjer në atë shkallë që Komisioni nuk do të jepte leje, apo nëse ndodhin që të dyja.

5.4. Autorizimi për ndërmarrjen e masave kundër shoqërive për këshillime investuese dhe këshilltarëve për investim

Masat e kontrollit të shoqërive për këshillime investuese dhe këshilltarëve për investim

Neni 212

Nëse gjatë kontrollit Komisioni vërteton se në punën e shoqërisë për këshillime investuese dhe këshilltarit për investim ka parregullsi paligjshme dhe mosrespektim të obligimeve në pajtim me këtë ligj, dispozitave të nxjerra në bazë të këtij ligji dhe mosrespektimit të rregullave të organizatave të vetërregulluara, Komisioni mund të marrë vendim me qëllim të ndërmarrjes së masave vijuese:

- ndalim të përkohshëm të shoqërisë për këshillime investues dhe këshilltarit për investim të kryejë punë për të cilat ka marrë leje;
- në mënyrë publike shpall se shoqëria për këshillime investuese dhe këshilltarit për investim i shkel rregullat për punën me letra me vlerë;
- shqiptim të vërejtjes publike dhe
- heqja e lejes.

Heqja e lejes shoqërive për këshillime investuese dhe këshilltarëve për investim

Neni 213

Komisioni merr vendim për heqjen e lejes së shoqërisë për këshillime investues dhe këshilltarit për investim në rastin kur:

- a) të dhënat nga neni 148 dhe nga neni 150 të këtij ligji janë të pavërteta;
- b) kryen veprime dhe punë të ndaluara me letra me vlerë;

c) kryen punë të tjera të cilat nuk janë të lidhura me punën me letra me vlerë në pajtim me këtë ligj;

ç) nuk refuzon kërkesën për çfarëdo lloj veprimi me letra me vlerë nëse e di apo doemos do të duhej ta dijë se për shkak të zbatimit të kërkesës mund të vijë gjer në shkeljen e këtij ligji, ligjeve të tjera me kompetencë të Komisionit dhe rregullave të organizatave të vetërregulluara;

d) nëse më nuk i plotëson kushtet të cilat janë të nevojshme për marrjen e lejes për shoqërinë për këshillime investuese, gjegjësisht për këshilltarin e investimit;

dh) nëse pas paralajmërimit të Komisionit, shoqëria për këshillime investuese, gjegjësisht këshilltari për investim vazhdon të veprojë në kundërshtim me rregullat dhe obligimet në pajtim me këtë ligj, aktet nënligjore të nxjerra në bazë të tij dhe rregullave të organizatave të vetërregulluara dhe kur

e) Komisioni, pasi e ka lëshuar lejen, merr informatë të cilën po të ishte marrë me kohë, do të ishte shkak për mosdhënien, apo nëse rrethanat janë ndryshuar gjer në atë shkallë që Komisioni nuk do të jepte leje, apo nëse ndodhin që të dyja.

5.5 Autorizimi për ndërmarrjen e masave kundër bursës

Lënda e kontrollit të bursës

Neni 214

Gjatë kryerjes së kontrollit të bursës në pajtim me këtë ligj, Komisioni e kontrollon:

- a) ligjshmërinë e punës së burës në pajtim me këtë ligj;
- b) lirshmërinë e tregimit në bursë me letra me vlerë;
- c) zbatimin e ligjeve dhe rregullave të tjera që kanë të bëjnë me punën e letrave me vlerë, si dhe rregullat vetjake, statutin dhe akte të tjera në bazë të së cilave lëshohet leja për të punuar në Bursë;
- ç) a kryhet në bursë qarkullimi i letrave me vlerë të cilat i plotësojnë kushtet e caktuara për tregtim, gjegjësisht a i kryejnë ato punë brokerët e autorizuar; dhe
- d) kontrollin e gjendjes financiare të bursës dhe të anëtarëve të bursës.

Masat e kontrollit të bursës

Neni 215

(1) Nëse gjatë kontrollit vërtetohet se gjatë punës në bursë ka parregullsi, gjegjësisht paligjshmëri, Komisioni mund t'i ndërmarrë masat vijuese:

- a) të lëshojë vendim për largimin e parregullsive të caktuara dhe paligjshmërive gjatë punës me letra afatgjate me vlerë;
- b) të lëshojë vendim për ndalim të përkohshëm të punës së bursës;
- c) në mënyrë publike t'i shpallë të dhënat për parregullsitë dhe paligjshmëritë në punën e agjencisë së brokerëve anëtare në bursë dhe në vetë bursën;
- ç) në mënyrë të përkohshme apo të përhershme t'ia heqë lejen për punë në bursë;
- d) të ndërmarrë edhe masa të tjera për përmirësimin e punës së burës; dhe
- dh) të marrë vendim për revokim të pajtueshmërisë për drejtor të bursës.

(2) Në rast të vërtetimit të parregullsive dhe paligjshmërive gjatë punës, shpenzimet e kontrollit bien në barrë të bursës.

Vërejtja publike

Neni 216

(1) Komisioni mund të marrë vendim për kumtimin e vërejtjes publike bursës dhe drejtorit të bursës.

(2) Gjatë vendimmarrjes për kumtimin e vërejtjes publike, Komisioni e merr parasysh peshën e cenimit dhe

rrethanën se a i është kumtuar vërejtje publike bursës dhe drejtorit të bursës deri atëherë.

(3) Komisioni në mënyrë publike e shpall dispozitivin e vendimit pas përfundimit të tij, në më së paku një gazetë ditore që del në territorin e Republikës së Maqedonisë.

5.6. Autorizimi për ndërmarrjen e masave kundër depozitarit

Lënda e kontrollit të depozitarit

Neni 217

Gjatë kryerjes së kontrollit të depozitarit, në përputhje me këtë ligj, Komisioni e kontrollon:

a) ligjshmërinë e punës së depozitarit në përputhje me këtë ligj;

b) ligjshmërinë në kryerjen e punëve me letra me vlerë;

c) nëse depozitari i zbaton ligjet dhe rregullat e tjera që kanë të bëjnë me punën me letra me vlerë, si dhe rregullat personale, statutin dhe aktet e tjera në bazë të të cilave lëshohet leja për punë e depozitarit;

ç) nëse në depozitar kryen punë me letra me vlerë të cilat i përmbushin kushtet dhe obligimet e përcaktuara me këtë ligj dhe me aktet nënligjore dhe me rregullat e nxjerra në përputhje me këtë ligj; dhe

d) gjendjen financiare të depozitarit dhe të anëtarëve të depozitarit.

Masat e kontrollit të depozitarit

Neni 218

(1) Nëse gjatë kontrollit vërtetohet se në punën e depozitarit ka parregullsi, gjegjësisht paligjshmëri, Komisioni mund t'i ndërmarrë masat vijuese:

a) të lëshojë vendim për mënjanimin e parregullsive dhe paligjshmërive të konstatuara në punën me letra me vlerë;

b) të marrë vendim për ndalimin e përkohshëm të punës së depozitarit;

c) në mënyrë publike të njoftojë për parregullsitë dhe paligjshmëritë e konstatuara në punën e depozitarit;

ç) t'i ia heqë lejen për punë depozitarit;

d) të ndërmarrë edhe masa të tjera për përmirësimin e punës të depozitarit; dhe

dh) të marrë vendim për revokimin e pëlqimit për drejtorin e depozitarit.

(2) Në rast të konstatimit të parregullsive gjatë punës, shpenzimet e kontrollit bien në barrë të depozitarit.

Vërejtja publike

Neni 219

(1) Komisioni mund të marrë vendim për kumtimin e vërejtjes publike depozitarit dhe drejtorit të depozitarit.

(2) Gjatë vendimmarrjes për kumtimin e vërejtjes publike, Komisioni e merr parasysh peshën e cenimit dhe rrethanën se a i është kumtuar vërejtje publike depozitarit dhe drejtorit të depozitarit.

(3) Komisioni, në mënyrë publike e shpall dispozitivin e vendimit pas përfundimit të tij, në më së paku një gazetë ditore që del në territorin e Republikës së Maqedonisë.

5.7. Autorizimi për ndërmarrjen e masave kundër shoqërive aksionare me obligime të veçanta për njoftim

Masat e kontrollit të shoqërive aksionare me obligime të veçanta për njoftim

Neni 220

(1) Në qoftë se Komisioni zbulon se shoqëria aksionare me obligime të veçanta për njoftim i ka shkelur dispozitat e këtij ligji ose rregullat e nxjerra në bazë të këtij ligji, Komisioni mundet:

a) në mënyrë publike t'i nxjerrë në shesh informatat për parregullsitë dhe paligjshmëritë;

b) të marrë vendim me të cilin nga shoqëria aksionare me obligime të veçanta për njoftim dhe/ose nga drejtorët e saj ose të punësuarit kërkohet t'i mënjanojnë parregullsitë dhe paligjshmëritë dhe të njoftohet për mënjanimin e të njëjtave;

c) t'i urdhërojë ndërprerje të përkohshme të tregimit me letra me vlerë shoqërisë aksionare me obligime të veçanta për njoftim në periudhë prej 30 ditësh pune;

ç) t'i urdhërojë ndalesë të përkohshme të transferimeve jotregtare të letrave me vlerë, shoqërisë aksionare me obligime të veçanta për njoftim në periudhë prej 30 ditësh pune dhe

d) ta dënojë me para shoqërinë aksionare me obligime të veçanta për njoftim.

(2) Në qoftë se Komision zbulon se drejtori, i punësuar, anëtar i këshillit drejtues dhe mbikëqyrës dhe këshilli i drejtorëve të shoqërisë aksionare me obligime të veçanta për njoftim: i ka shkelur dispozitat e këtij ligji ose rregulloret e nxjerra në bazë të këtij ligji; dhe/ose ka shkaktuar që shoqëria aksionare me obligime të veçanta për njoftim t'i cenojë rregullat e nxjerra në bazë të këtij ligji, Komisioni mundet:

a) ta dënojë me para drejtorin, të punësuarin, anëtarin e këshillit drejtues dhe mbikëqyrës dhe këshillin e drejtorëve të shoqërisë aksionare me obligime të veçanta për njoftim dhe

b) të marrë vendim me të cilin në mënyrë të përhershme ose të përkohshme i ndalon personit fizik të blejë, të shesë ose të jetë i inkuadruar në transferime jotregtare me letra me vlerë të cilat i lëshon shoqëria aksionare me obligime të veçanta për njoftim.

5.8. Autorizimi për ndërmarrjen e masave kundër aksionarëve të cilët posedojnë më shumë se 5% të letrave me vlerë të shoqërisë aksionare me obligime të veçanta për njoftim

Masat e kontrollit të aksionarëve të cilët posedojnë më shumë se 5% të letrave me vlerë të shoqërisë aksionare me obligime të veçanta për njoftim

Neni 221

Në qoftë se Komisioni zbulon se personi juridik ose fizik i ka cenuar dispozitat e neneve 166 dhe 167 të këtij ligji, Komisioni mundet:

a) në mënyrë publike t'i nxjerrë në shesh informatat për parregullsitë dhe paligjshmëritë;

b) të marrë vendim me të cilin personi ngarkohet që në afat të caktuar t'i mënjanojë parregullsitë dhe paligjshmëritë dhe ta njoftojë Komisionin për mënjanimin e të njëjtave;

c) të marrë vendim me të cilin në mënyrë të përkohshme e suspendon të drejtën e votës të personit që ka të bëjë me letrat me vlerë deri në mënjanimin e parregullsive dhe paligjshmërive; dhe

ç) ta dënojë me para personin.

6. Autorizime të tjera

Ngritja e procedurës para gjykatës kompetente;

Neni 222

Në qoftë se Komisioni përfundon se ekziston dyshim i bazuar se personi fizik ose juridik i ka cenuar dispozitat e këtij ligji ose rregullat e nxjerra në bazë të këtij ligji, Komisioni ngre procedurë te organi kompetent.

Autorizimi për këmbimin e informatave me organe të tjera kompetente

Neni 223

Komisioni këmben informata me organet kompetente për ndjekje penale.

Autorizimi për inkuadrimin në procedurën para gjykatës

Neni 224

Komisioni është i autorizuar të inkuadrohet në procedurën e cila udhëhiqet në lidhje me shkëlqen e dispozitave të këtij ligji, rregullave të nxjerra në bazë të këtij ligji dhe ligjet e tjera në kompetencën e tij. Komisioni mund të paraqitet si pjesëmarrës në procedurën vetëm e vetëm me qëllim të informimit të gjykatës për qëndrimet e tij, për mendimet dhe interpretimet.

Autorizimi për bashkëpunimin ndërkombëtar

Neni 225

(1) Komisioni është i autorizuar të lidhë memorandume për mirëkuptim, si edhe akte të tjera me rregullatorët e tregjeve me letra me vlerë të shteteve të tjera dhe me rregullatorët e tjerë financiarë, me qëllim të koordinimit dhe të bashkëpunimit në zbatimin e dispozitave të këtij ligji, të ligjit tjetër dhe rregullave të nxjerra në bazë të tyre.

(2) Komisioni, mund të këmbëjë informata në përputhje me aktet nga paragrafi (1) i këtij neni. Këmbimi i informatave sekrete bëhet në bazë të parimit të reciprocitetit me vendet me të cilat janë lidhur ato akte.

Bashkëpunimi me trupat financiarë rregullatorë dhe mbikëqyrës të vendit

Neni 226

(1) Komisioni është i autorizuar të lidhë memorandume për mirëkuptim dhe akte të tjera me trupa financiarë rregullatorë dhe trupa mbikëqyrës të vendit ose me organe dhe institucione të tjerë shtetërorë për zbatimin më efikas të ligjeve në kompetencën e tij.

(2) Komisioni, mund të këmbëjë informata në përputhje me memorandumet dhe me aktet e tjera nga paragrafi (1) i këtij neni.

7. Financimi, mbajtja e evidencës dhe paraqitja e raporteve

Mjetet për punën e Komisionit

Neni 227

(1) Mjetet për punën e Komisionit sigurohen nga:

- a) kompensimet për lejet për lëshimin e letrave me vlerë;
- b) kompensimet për lejet për punë të të gjithë pjesëmarrësve të autorizuar në tregun me letra me vlerë gjegjësisht agjenci brokere, bursa, depozitarë, banka, brokerë dhe këshilltar investues;
- c) kompensimet e përcaktuara me Ligjin për fondet investuese;
- ç) kompensimet e përcaktuara me Ligjin për ndërmarrjen e shoqërive aksionare;
- d) kompensimet për pëlqim për aktet e shoqërive të pjesëmarrësve në tregun e letrave me vlerë.
- dh) kompensimet për pëlqim për emërimin e drejtorëve të pjesëmarrësve në tregun e letrave me vlerë.
- e) kompensimet për transakcionet e realizuara të bursës prej të cilave bursat realizojnë hyrje;
- ë) kompensimet nga hyrjet e shoqërive brokere;
- f) kompensimet nga hyrjet e depozitarëve;
- g) kompensimet për kryerjen e kontrollit në terren te pjesëmarrësve në tregun e letrave me vlerë;
- gj) kompensimet për shqyrtimin dhe kontrollimin e raporteve të shoqërive aksionare me obligime të veçanta për njoftim; dhe
- h) hyrjet e tjera të cilat Komisioni i realizon gjatë punës së vet.

(2) Komisioni e përcakton me tarifë përmbajtjen dhe lartësinë e kompensimeve nga paragrafi (1) i këtij neni.

(3) Qeveria e Republikës së Maqedonisë jep pëlqim për tarifën nga paragrafi (2) i këtij neni.

Fondi rezervë i Komisionit

Neni 228

(1) Nga teprica e hyrjeve mbi daljet gjatë punës së Komisionit formohet fondi rezervë.

(2) Mjetet nga fondi rezervë shfrytëzohen për financimin e mungesës së mjeteve të Komisionit, për tejkalimin e mospërputhjes kohore të hyrjeve dhe daljeve të Komisionit dhe në funksion të zhvillimit dhe përparimit të punës së Komisionit.

Ruajtja e të dhënave

Neni 229

(1) Komisioni është i obliguar që në periudhë prej tre (3) vitesh nga pranimi t'i ruajë:

- a) të dhënat dhe dokumentet e dorëzuara nga emetuesi që kanë të bëjnë me lëshimin e letrave me vlerë;
- b) të dhënat dhe dokumentet e dorëzuara nga shoqëritë tregtare me obligime të veçanta për njoftim, në përputhje me dispozitat e këtij ligji; dhe
- c) të dhënat dhe dokumentet e dorëzuara nga pjesëmarrësit në tregun me letra me vlerë, në përputhje me dispozitat e këtij ligji.

(2) Të dhënat dhe dokumentet nga paragrafi (1) pikat a) dhe b) i këtij neni janë të arritshme për opinionin në procedurën dhe nën kushtet e përcaktuara nga Komisioni.

(3) Komisioni, në fundin e çdo tremujori, e shpall listën e të gjitha masave të kumtuara në bazë të dispozitave të këtij ligji pas përfundimit të tyre.

Raporti vjetor

Neni 230

(1) Komisioni për punën e vet, para Qeverisë së Republikës së Maqedonisë, dhe para Kuvendit të Republikës së Maqedonisë paraqet raport njëherë në vit, më së voni deri më 31 maj, raport vjetor për punën e vet së bashku me raportet financiare të cilat janë në përputhje me standardet ndërkombëtare për njoftim financiar të reviduar nga revizori i autorizuar në përputhje me standardet ndërkombëtare revizore dhe me planin financiar për vitin e ardhshëm. Komisioni e dërgon raportin vjetor te Kuvendi për miratim.

(2) Komisioni, në afat prej pesëmbëdhjetë (15) ditësh kalendarike prej ditës së miratimit të raportit vjetor, të njëjtin e publikon në veb faqen e vet dhe e shpall rezymenë e raportit vjetor bashkë me mendimin e revizorit të autorizuar në së paku një gazetë ditore e cila del në territorin e Republikës së Maqedonisë.

E drejta në ankesë

Neni 231

(1) Kundër vendimit të cilin e merr Komisioni, mund të parashtrahet ankesë pranë Komisionit për vendosje ndaj ankesave nga fusha e tregut me letra me vlerë (në tekstin e mëtejme: Komisioni për ankesa), në afat prej pesëmbëdhjetë (15) ditësh pune prej ditës së pranimit të së njëjtës.

(2) Komisioni për ankesa përbëhet prej kryetarit dhe katër anëtarëve. Anëtarët dhe kryetarin, me propozim të Komisionit për çështjet e zgjedhjeve dhe emërimeve, i emëron dhe i shkarkon Kuvendi i Republikës së Maqedonisë. Në seancën e parë konstitutive të Komisionit për ankesat, zgjidhet zëvendëskryetari.

(3) Anëtar i Komisionit për ankesa mund të emërohet personi me arsimim sipëror të kryer nga fusha e financave dhe të drejtës afariste, me përvojë në profesion mbi pesë vjet dhe njohuri të veçanta në lëmin e tregut me letra me vlerë.

(4) Mandati i anëtarëve të Komisionit për ankesa zgjat pesë (5) vjet.

(5) Kryetari dhe anëtarët, nuk guxojnë të vendosin për pjesëmarrës të autorizuar nga tregu i letrave me vlerë dhe persona të tjerë juridikë dhe fizikë mbi të cilët kontrollin e

bën Komisioni për letra me vlerë, me të cilët ata, bashkëshortët e tyre ose anëtarët e familjeve të tyre në shkallë të parë farefisnie (gjinie), janë në marrëdhënie marrëveshjeje, aksionare ose anëtarë të organeve drejtuese të personave juridikë mbi të cilët kontrollin e bën Komisioni për letra me vlerë.

(6) Komisioni për ankesa i merr vendimet me shumicën e votave nga numri i përgjithshëm i anëtarëve në afat prej gjashtëdhjetë (60) ditësh kalendarike prej ditës së pranimit të ankesës.

(7) Kundër vendimeve përfundimtare të Komisionit për ankesa mund të parashtrahet padi për ngritjen e kontestit administrativ para gjykatës kompetente.

Zbatimi i Ligjit për procedurë të përgjithshme administrative

Neni 232

Nëse me këtë ligj nuk është përcaktuara ndryshe, në procedurën gjatë marrjes së vendimit zbatohet Ligji për procedurë të përgjithshme administrative.

IX. DISPOZITA NDËSHKUESE

Neni 233

(1) Me dënim me para, në shumë prej 100.000 deri 300.000 denarë, do të dënohet për kundërvajtje personi juridik (shoqëri aksionare dhe shoqëri komanditore me aksione) emetues i letrave me vlerë në qoftë se:

1) nuk i kryen obligimet të cilat rrjedhin nga neni 5 i këtij ligji;

2) lëshon letra me vlerë pa vlerë nominale në përputhje me nenin 6, paragrafi 4 i këtij ligji;

3) nuk dorëzon akt për lëshimin e letrave me vlerë në formën dhe përmbajtjen e përcaktuar nga ana e Komisionit në përputhje me nenin 7 të këtij ligji;

4) vepron në kundërshtim me nenin 11 të këtij ligji;

5) e bën lëshimin, ofrimin dhe shitjen e letrave me vlerë me anë të ofertës publike pa lejen paraprake të Komisionit në përputhje me nenin 12 të këtij ligji;

6) nuk e fillon procedurën për regjistrimin dhe pagimin e letrave me vlerë të ofruara në përputhje me nenin 17 të këtij ligji;

7) ftesën për regjistrimin dhe pagimin e letrave me vlerë nuk e shpall në përputhje me nenin 18, paragrafi (1) i këtij ligji;

8) prospektin dhe ftesën për pagimin e letrave me vlerë nuk i shpall në përputhje me nenin 18, paragrafi (3) i këtij ligji;

9) gjatë ofertës publike emetuesi i ndryshon statutin dhe aktet tjera të cilat kanë të bëjnë me të drejtat e pronarëve të letrave me vlerë të përshkruara në prospektin në përputhje me nenin 19, paragrafi (1) i këtij ligji;

10) nuk vepron në përputhje me nenin 19 paragrafi (2) të këtij ligji në rast të ndryshimit të kushteve gjatë ofertës publike;

11) e reklamon ofertën publike të letrave me vlerë në kundërshtim me nenin 20, paragrafët (2) dhe (3) të këtij ligji;

12) pjesëmarrësi i autorizuar në treg nuk siguron që regjistrimi i letrave me vlerë të bëhet në përputhje me këtë ligj, me aktin e lëshimit dhe me prospektin në përputhje me nenin 21, paragrafi (2) i këtij ligji;

13) e bën realizimin e ofertës publike në afat më të gjatë se 12 muaj në përputhje me nenin 22 të këtij ligji;

14) nuk e njofton Komisionin për numrin e letrave me vlerë të regjistruara dhe të paguara dhe të njëjtat nuk i shpall në përputhje me nenin 24, paragrafët 1 dhe 3 të këtij ligji;

15) shoqëria aksionare dhe shoqëria komanditore me aksione paraprakisht nuk e njofton Komisionin për shitjen e aksioneve personale dhe nuk e dorëzon Vendimin për tjetërsimin e aksioneve personale në përputhje me nenin 25, paragrafi (1) i këtij neni;

16) nuk e njofton Komisionin për ofertën, shumën e së cilës është më e vogël se 25.000 euro në kundërvlerë në denarë, nuk ia dërgon Komisionit aktin për lëshimin e letrave me vlerë dhe nuk shpall njoftim për publikun për ofertën e këtillë në përputhje me nenin 26, paragrafi (2) i këtij ligji;

17) nuk e njofton Komisionin dhe opinionin në afat prej pesë (5) ditësh pune për përfundimin e ofertës private për sasinë e letrave me vlerë të regjistruara dhe të paguara në përputhje me nenin 27, paragrafi 5 i këtij ligji;

18) nuk i dorëzon letrat me vlerë për regjistrim në depozitar në afat prej tre (3) ditësh pune prej ditës së regjistrimit të kryegjësë bazë në regjistrin tregtar në përputhje me nenin 49, paragrafin (3) të këtij ligji;

(2) Me dënim me para në shumë prej 10.000 deri më 50.000 denarë do të dënohet për kundërvajtjen nga paragrafi (1) i këtij neni edhe personi përgjegjës te personi juridik - shoqëri nga paragrafi (1) i këtij neni.

Neni 234

(1) Me dënim me para në shumë prej 100.000 deri në 300.000 denarë do të dënohet për kundërvajtje personi juridik-depozitar nëse:

1) aksionari i depozitarit së bashku me personat e ndërlidhur në afat prej 1 viti nuk e tjetërsion shumën e aksioneve që i posedon mbi përqindjen e lejuar në përputhje me nenin 35, paragrafi (3) i këtij ligji;

2) nuk i lejon personit juridik të bëhet anëtar i depozitarit në qoftë se i përmbush kushtet e përcaktuara me rregullat për anëtarësim në përputhje me nenin 38, paragrafi (4) i këtij ligji;

3) blen ose në mënyrë tjetër fiton ose posedon letra me vlerë për llogarinë personale të cilat janë të regjistruara në sistemin e tij në përputhje me nenin 45, paragrafi (1) i këtij ligji;

4) nuk kërkon pëlqim nga Komisioni në përputhje me nenin 46 të këtij ligji; dhe

5) nuk ndërmerr masa dhe vepron në kundërshtim me nenin 48 të këtij ligji.

(2) Me dënim me para, në shumë prej 10.000 deri më 50.000 denarë do të dënohet për kundërvajtjen nga paragrafi (1) i këtij neni edhe personi përgjegjës te personi juridik-depozitari.

Neni 235

Me dënim me para, prej 10.000 deri më 50.000 denarë, do të dënohet për kundërvajtje pronari i letrave me vlerë në qoftë se:

1) ka më shumë se një llogari të letrave me vlerë te depozitari i njëjtë, në kundërshtim me nenin 52, paragrafi (5) i këtij ligji; dhe

2) të dhënat e fituara në përputhje me nenin 68, paragrafët (1) dhe (3) të këtij ligji i transferon dhe i bën të arritshme për persona të tjerë.

Neni 236

(1) Me dënim me para, në shumë prej 100.000 deri 300.000 denarë, do të dënohet për kundërvajtje personi juridik-bursa nëse:

1) nuk i dorëzon Komisioni të dhëna të cilat kanë të bëjnë me regjistrimin e ndryshimeve në regjistrin tregtar në afat prej pesë (5) ditësh pune në përputhje me nenin 74, paragrafi 3 i këtij ligji;

2) aksionari në bursë së bashku me personat e ndërlidhur në afat prej një viti nuk e tjetërsion shumën e aksioneve që i posedon mbi përqindjen e lejuar në përputhje me nenin 76, paragrafi 3 i këtij ligji;

3) nuk i lejon personit juridik të bëhet anëtar i bursës në qoftë se i përmbush kushtet e përcaktuara me rregullat e saj për anëtarësim në përputhje me nenin 79, paragrafi 3 i këtij ligji;

4) nuk ndërmerr masa për mbrojtjen e sistemit informativ dhe vepron në kundërshtim me nenin 84 të këtij ligji;

5) blen, fiton ose posedon çfarëdo letra me vlerë për llogarinë personale përmes transaksionit tregtar i cili bëhet në bursë në përputhje me nenin 87, paragrafi 1 i këtij ligji;

6) nuk kërkon pëlqim nga Komisioni për punët nga neni 88 i këtij ligji;

(2) Me dënim me para, në shumë prej 10.000 denarë deri më 50.000 denarë do të dënohet për kundërvajtjen nga paragrafi (1) i këtij neni edhe personi përgjegjës te personi juridik-bursa.

Neni 237

Me dënim me para prej 10.000 deri më 50.000 denarë do të dënohet i punësuar në depozitar dhe bursë në qoftë se bëhet anëtar i këshillit mbikëqyrës, i këshillit drejtues dhe i këshillit të drejtorëve të aksionarit të depozitarit dhe bursës ose anëtar i depozitarit dhe bursës dhe në qoftë se kryen shërbime ose aktivitete të tjera në emër të tyre, në përputhje me nenin 45, paragrafi (3) dhe neni 87, paragrafi (3) i këtij ligji.

Neni 238

(1) Me dënim me para, në shumë prej 100.000 deri 300.000 denarë, do të dënohet për kundërvajtje agjencia brokere në qoftë se:

1) persona të paautorizuar kryejnë shërbime me letra me vlerë në kundërshtim me nenin 96 të këtij ligji;

2) vlerën e kryegjësë bazë nuk e mban në çdo kohë të punës së vet në përputhje me nenin 99 të këtij ligji;

3) nuk disponon në çdo kohë me mjete likuide në përputhje me nenin 100, paragrafi (1) i këtij ligji;

4) me punën e vet i tejkalon koeficientet e ekspozimit në përputhje me nenin 100, paragrafi (2) i këtij ligji;

5) nuk i përbush në kohë obligimet e arritura dhe nuk e mirëmban aftësinë për përbushjen e obligimeve të veta në përputhje me nenin 100, paragrafi (3) i këtij ligji;

6) e bën përndarjen e fitimit si dividendë në kundërshtim me nenin 103 të këtij ligji;

7) nuk e informon Komisionin për ndryshimet nga neni 104, paragrafi (2) i këtij ligji;

8) nuk e informon Komisionin në përputhje me nenin 108, paragrafi (3) i këtij ligji;

9) nuk e njofton Komisionin në përputhje me nenin 109, paragrafi (2) i këtij ligji;

10) punët nga neni 112, paragrafi (1) të këtij ligji i kryejnë persona të paautorizuar me leje për punë me letra me vlerë të lëshuar nga Komisioni;

11) nuk u përbahet obligimeve nga neni 116 i këtij ligji;

12) nuk e njofton klientin në përputhje me nenin 117, paragrafi (2) i këtij ligji;

13) nuk i njofton klientët në përputhje me nenin 118, paragrafi (1) i këtij ligji;

14) nuk e mban librin e urdhëresave në përputhje me nenin 121, paragrafi (1) i këtij ligji;

15) blen ose shet letra me vlerë për llogarinë e vet ose për llogarinë e personit të punësuar në agjenci brokere në kundërshtim me nenin 122 të këtij ligji;

16) mjetet në para të klientit nuk i ruan në llogari të veçantë në përputhje me nenin 123, paragrafi (1) i këtij ligji;

17) nuk i paguan mjetet në para të klientit në përputhje me nenin 123, paragrafi (2) i këtij ligji;

18) bën pagim nga mjetet në para të klientëve në kundërshtim me nenin 123, paragrafi (4) i këtij ligji;

19) mjetet në para të një klienti i shfrytëzon për llogarinë e cilitdo klienti tjetër në kundërshtim me nenin 123, paragrafi (5) i këtij ligji;

20) nuk i dërgon klientit raport për lidhjen dhe barazimin e çdo transaksioni në përputhje me nenin 124, paragrafi (1) i këtij ligji;

21) nuk mban evidencë dhe nuk i ruan të gjithë dokumentet në përputhje me nenin 125 të këtij ligji;

22) nuk lidh marrëveshje në formë të shkruar me klientin në përputhje me nenin 126 të këtij ligji;

23) nuk i dërgon Komisionit tekst të cilësdo propozim-reklamë para se ajo të shpallet në përputhje me nenin 128, paragrafi (3) i këtij ligji;

24) nuk lidh marrëveshje për portofol dhe nuk i përbush kushtet nga neni 129 i këtij ligji;

25) nuk i dërgon raport mujor Komisionit çdo të pesëmbëdhjetin në muaj në përputhje me nenin 131, paragrafi (1) i këtij ligji;

26) nuk e njofton Komisionin për ndryshimet e të dhënave të cekura në kërkesën e lejes për punë në përputhje me nenin 131, paragrafi (3) i këtij ligji; dhe

27) nuk i dërgon raport vjetor për punën e vet Komisionit në përputhje me nenin 131, paragrafi (4) i këtij ligji.

(2) Me dënim me para, në shumë prej 10.000 deri më 50.000 denarë do të dënohet për kundërvajtjen nga paragrafi (1) i këtij neni personi përgjegjës në agjencinë brokere.

(3) Me dënim me para, në shumë prej 10.000 deri më 50.000 denarë do të dënohet për kundërvajtjen nga paragrafi (1) i këtij neni brokeri në agjencinë brokere.

Neni 239

(1) Me dënim me para, në shumë prej 10.000 deri 50.000 denarë do të dënohet personi fizik i cili vepron në kundërshtim me ndalesën për kryerjen e shërbimeve me letra me vlerë nga neni 96 i këtij ligji.

(2) Me dënim me para, në shumë prej 100.000 deri 300.000 denarë do të dënohet për kundërvajtje personi juridik i cili vepron në kundërshtim me ndalesën për kryerjen e shërbimeve me letra me vlerë nga neni 96 i këtij ligji.

Neni 240

Me dënim me para, në shumë prej 10.000 deri 50.000 denarë do të dënohet për kundërvajtje personi fizik i cili vepron në kundërshtim me nenin 105, paragrafi (1) i këtij ligji.

Neni 241

(1) Me dënim me para, në shumë prej 100.000 deri 300.000 denarë, do të dënohet për kundërvajtje shoqëria për këshillim investues nëse:

1) nuk posedon dhe mirëmban kryegjë bazë të përcaktuar në përputhje me nenin 149, paragrafi (1) i këtij ligji;

2) nuk disponon në çdo kohë me mjete likuide në përputhje me nenin 149, paragrafi 3 i këtij ligji;

(2) Me dënim me para, në shumë prej 10.000 deri më 50.000 denarë do të dënohet për kundërvajtjen nga paragrafi (1) i këtij neni personi përgjegjës në shoqërinë për këshillim investues.

Neni 242

(1) Me dënim me para, në shumë prej 100.000 deri 300.000 denarë, do të dënohet për kundërvajtje shoqëria aksionare me obligime të veçanta për njoftim nëse:

1) nuk i dorëzon Komisionit raport vjetor të reviduar në përputhje me nenin 154, paragrafi (1) i këtij ligji;

2) nuk e shpall rezymenë e raportit vjetor në përputhje me nenin 155, paragrafi (1) i këtij ligji;

3) nuk i dërgon Komisionit raport gjysmëvjetor në përputhje me nenin 156 të këtij ligji;

4) nuk i dorëzon Komisionit raporte financiare tremujore në përputhje me nenin 157, paragrafi (1) i këtij ligji;

5) nuk ia dorëzon Komisionit raportet e përpiluara nga anëtarët ekzekutivë të këshillit të drejtorëve ose të këshillit drejtues në përputhje me nenin 158 të këtij ligji;

6) nuk i dorëzon Komisionit kopje të raportit vjetor, gjysmëvjetor, tremujor dhe rrjedhës në përputhje me nenin 160, paragrafi (1) i këtij ligji; dhe

7) personi i emëruar për anëtar të këshillit mbikëqyrës, drejtues ose të këshillit të drejtorëve të shoqërisë aksionare nuk e njofton Komisionin dhe shoqërinë aksionare në përputhje me nenin 165 të këtij ligji;

(2) Me dënim me para, në shumë prej 10.000 deri 50.000 denarë do të dënohet për kundërvajtjen nga paragrafi (1) i këtij neni edhe personi fizik.

Neni 243

(1) Me dënim me para, në shumë prej 100.000 deri 300.000 denarë, do të dënohet për kundërvajtje pjesëmarrësi i autorizuar në tregun me letra me vlerë ose personi tjetër juridik në punën me letra me vlerë nëse:

1) krijon bindje të rrejshme në treg për letër me vlerë të caktuar në kundërshtim me nenin 170 të këtij ligji;

2) përhap informata të pasakta përmes medieve duke e përfshirë internetin, të parapara në nenin 171, paragrafi (1) i këtij ligji;

3) gjatë blerjes ose shitjes së letrave me vlerë, shërbehet me veprime manipuluese dhe mashtruese në përputhje me nenin 172 të këtij ligji; dhe

4) në bazë të informatave të brendshme, blen ose shet letra me vlerë në kundërshtim me nenin 173, paragrafi (3) i këtij ligji;

(2) Me dënim me para, në shumë prej 10.000 deri me 50.000 denarë do të dënohet për kundërvajtjen nga paragrafi (1) i këtij neni edhe personi përgjegjës te personi juridik.

Neni 244

Me dënim me para në shumë prej 10.000 deri 50.000 denarë do të dënohen për kundërvajtje personi juridik, aksionarët, anëtarët e këshillit drejtues, këshillit mbikëqyrës dhe anëtarët e këshillit të drejtorëve, të punësuarit ose bashkëpunëtorët e jashtëm të cilët gjatë kryerjes së detyrave profesionale kanë qasje në informatat e brendshme, nëse veprojnë në kundërshtim me nenin 173 të këtij ligji.

Neni 245

Me dënim me para, në shumë prej 10.000 deri me 50.000 denarë do të dënohen për kundërvajtje anëtarët e organeve drejtuese, drejtori, të punësuarit dhe revizorët e autorizuar nëse nuk veprojnë në përputhje me nenin 177 të këtij ligji.

X. DISPOZITAT KALIMTARE DHE PËRFUNDIMTARE

Akte të tjera të Komisionit

Neni 246

(1) Komisioni i nxjerr rregulloret dhe aktet e tjera në bazë të këtij ligji në afat prej një viti nga dita e hyrjes së këtij ligji në fuqi.

(2) Deri në hyrjen në fuqi të akteve nga paragrafi (1) i këtij neni, do të vazhdojnë të vlejné rregullat ekzistuese.

Harmonizimi i punës së Depozitarit qendror për letra me vlerë SHA Shkupi

Neni 247

Depozitari qendror për letra me vlerë SHA Shkupi është i obliguar ta harmonizojë punën e vet me dispozitat e këtij ligji, në afat prej një viti prej ditës së hyrjes në fuqi, edhe atë: lartësinë e kryegjësë bazë të vet, në përputhje me nenin 34 të këtij ligji, përbërjen e këshillit drejtues dhe mbikëqyrës ose këshillit të drejtorëve, të gjitha rregullat dhe aktet tjera si dhe ta tjetërsojë pronësinë mbi letrat me vlerë të cilat janë në kundërshtim me nenin 45 paragrafi (1) i këtij ligji.

Harmonizimi i punës së Bursës maqedonase SHA Shkupi

Neni 248

Bursa maqedonase SHA Shkupi është e obliguar ta harmonizojë punën e vet me dispozitat e këtij ligji, në afat prej një viti prej ditës së hyrjes në fuqi, edhe atë: lartësinë e kryegjësë bazë të vet, në përputhje me nenin 75 të këtij ligji, përbërjen e këshillit drejtues dhe mbikëqyrës ose këshillit të drejtorëve, rregullat dhe aktet tjera si dhe ta tjetërsojë pronësinë mbi letrat me vlerë të cilat janë në kundërshtim me nenin 87, paragrafi (1) i këtij ligji.

Harmonizimi i punës së agjencisë brokere

Neni 249

Agjencia brokere është e obliguar që në afat prej një (1) viti prej ditës së hyrjes në fuqi të këtij ligji, t'i dorëzojë Komisionit deklarata për strukturën pronësore momentale dhe ta harmonizojë punën e vet me dispozitat e këtij ligji që ka të bëjë me lartësinë e kryegjësë bazë të saj dhe me punën e ekspoziturave të saj.

Leja për punë me letra me vlerë

Neni 250

Personat të cilët kanë marrë vërtetime për punë me letra me vlerë deri ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji, duhet të parashtrorjnë kërkesë pranë Komisionit për lëshimin e lejeve për punë me letra me vlerë, në përputhje me këtë ligj, në afat prej 180 ditësh prej ditës së hyrjes së këtij ligji në fuqi.

Raporte për pronësinë

Neni 251

Personat të cilët kanë obligim të paraqesin raporte për pronësinë në përputhje me këtë ligj, janë të obliguar që të njëjtut t'i paraqesin pranë Komisionit në afat prej gjashtëdhjetë (60) ditësh prej ditës së hyrjes së këtij ligji në fuqi.

Komisioni i letrave me vlerë

Neni 252

(1) Mandati i përbërjes së tanishme të anëtarëve të Komisionit pushon pas skadimit të afatit për të cilin janë zgjedhur.

(2) Qeveria e Republikës së Maqedonisë në afat prej një viti prej hyrjes së këtij ligji në fuqi të këtij ligji do t'i propozojë Kuvendit të Republikës së Maqedonisë të zgjedhë dy komisionarë (anëtarë) nga përbërja e anëtarëve ekzistues të Komisionit, të cilët do të jenë të angazhuar profesionalisht në Komision me orar të plotë pune dhe nuk do të mund të kenë funksion tjetër dhe nuk do të mund të punësohen në vend tjetër pune, ose të marrin kompensim, përveç rrogës si komisionarë (anëtarë) dhe kompensimeve prej honorarëve të kohëpaskohshëm edukativë dhe të autorit.

Neni 253

Procedurat të cilat janë filluar dhe nuk janë përfunduar para ditës së hyrjes së këtij ligji në fuqi, do të vazhdojnë në përputhje me rregullat që kanë qenë të plotfuqishme deri në ditën e hyrjes së këtij ligji në fuqi.

Neni 254

Transaksionet me letra me vlerë në të cilat si blerës ose shitës paraqitet institucion ndërkombëtar financiar me përjashtim nga neni 63 i këtij ligji, deri më 31 dhjetor të vitit 2006 mund të barazohen në mënyrën dhe procedurën e përcaktuar nga Komisioni i letrave me vlerë.

Pushimi i vlefshmërisë

Neni 255

Me ditën e hyrjes së këtij ligji në fuqi, pushon të vlejë Ligji për letra me vlerë ("Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 63/2000, 103/2000, 34/2001, 4/2002, 37/2002, 31/2003, 85/2003 dhe 96/2004), përveç dispozitave nga Kreu V, nënkreu 1. Tregtimi me para dhe letra afatshkurta me vlerë.

Hyrja në fuqi

Neni 256

Dispozitat e nenit 197 paragrafi (1) pika f) dhe paragrafi (2) alineja 1, nenit 220 paragrafi (1), pika (d), nenit 220 paragrafi (2), pika (a) dhe nenit 221, paragrafi 1, pika (ç), do të zbatohen prej 1 janar 2007.

Neni 257

Ky ligj hyn në fuqi ditën e tetë nga dita e shpalljes në "Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë".